

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων • Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

5^η Διημερίδα με θέμα
"Σύνδεση Σχολείου και Πανεπιστημίου:
Η Φωνή των Φοιτητών και των Εκπαιδευτικών"

30 & 31
Μαΐου 2025

Παιδαγωγικό Τμήμα
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Επιστημονική Επιτροπή

Αποστολίδου Ελένη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Βρέλλης Γιάννης, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γαβριλάκης Κώστας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γαλάνη Αλεξάνδρα, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γεωργόπουλος Κώστας, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκάτσα Τατιανή, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκόγκας Θεμιστοκλής, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκοντού Ελένη, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκότοβου Αναστασία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Δελμηήτρος Μιχάλης, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Εμβάλωτης Αναστάσιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ευαγγέλου Φίλιππος, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Καρασαββίδου Ελένη, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Καραχάλιου Ράνια, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κωστούλα Αναστασία, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κώτσης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Λιακοπούλου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Λουδοβίκος Νικόλαος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κατερίνη Ιωάννα, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μανικάρου Μεταξούλα, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μαυρίδης Δημήτριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μικρόπουλος Αναστάσιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μισαηλίδη Πλουσία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μορφίδη Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπέλλου Ιωάννα, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπρούζος Ανδρέας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Νικολάου Ειρήνη, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Νικολάου Σουζάννα-Μαρία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Παπακώστας Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Πέγκα Σοφία, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σιούτη Αγλαΐα, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Στύλος Γεώργιος, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ταμίσογλου Χρύσα, ΕΔΙΠ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Τάτσης Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φυλακτακίδου Αναστασία, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Οργανωτική Επιτροπή

Γαλάνη Αλεξάνδρα, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γκάτσα Τατιανή, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ευαγγέλου Φίλιππος, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Καρασαββίδου Ελένη, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Καραχάλιου Ράνια, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Κατερίνη Ιωάννα, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Λιακοπούλου Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μανικάρου Μεταξούλα, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μπέλλου Ιωάννα, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Νικολάου Ειρήνη, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Πέγκα Σοφία, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ταμίσογλου Χρύσα, Ε.ΔΙ.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Χορηγοί

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

Ειδική Αγωγή και εκπαίδευση

Μεταβαίνοντας από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: Η περίπτωση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Ευαγγελία Κιτσανού

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100082@uoi.gr

Σπυρίδων -Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο αποτελεί ένα σημαντικό στάδιο στην πρώιμη ακαδημαϊκή πορεία κάθε παιδιού. Η μείζονος σημασίας αυτή διαδικασία συνεπάγεται πολλαπλές αλλαγές εντός ενός σύντομου χρονικού διαστήματος και ενδέχεται να επιφέρει πολλαπλές προκλήσεις, ιδιαίτερα για έναν μαθητή με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Για την ομαλή αυτή μετάβαση, μεταξύ άλλων πρακτικών, έχει προταθεί και η «επαναφοίτηση», δηλαδή η επανάληψη για ακόμη μια χρονιά του Νηπιαγωγείου, λόγω ελλιπούς ακαδημαϊκής προόδου και κοινωνικών δυσχερειών του παιδιού, με στόχο την απόκτηση της απαραίτητης σχολικής ετοιμότητας για τη φοίτησή του στο Δημοτικό Σχολείο. Στο πλαίσιο των προαναφερομένων πραγματοποιήθηκε η παρούσα ποιοτική έρευνα, η οποία αποσκοπούσε στην καταγραφή των πρακτικών που αξιοποιούν οι Νηπιαγωγοί για την ομαλή μετάβαση των νηπίων στο Δημοτικό καθώς και στη διερεύνηση των

αντιλήψεών τους όσον αφορά στην επαναφοίτηση μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Για τη συλλογή των δεδομένων διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις, και το δείγμα αποτέλεσαν εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Νηπιαγωγεία των Ιωαννίνων. Το περιεχόμενο των συνεντεύξεων επικεντρωνόταν α) στη σχολική ετοιμότητα των νηπίων να φοιτήσουν στην Α' τάξη του Δημοτικού, β) στις στρατηγικές ομαλής μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό, γ) στους παράγοντες της επιλογής της επαναφοίτησης, δ) στην επαναφοίτηση ως υποστηρικτικό μέτρο και ε) στην ετοιμότητα του Δημοτικού να υποδεχθεί μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν την ανάγκη για σαφέστερες κατευθυντήριες γραμμές και επιπρόσθετη κατάρτιση αναφορικά με την υποστήριξη των παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προκειμένου να αποφευχθεί η επαναφοίτησή τους. Παράλληλα επισημαίνεται η αναγκαιότητα παροχής μιας ολιστικής, ανθρωποκεντρικής και ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης, η οποία θα εξασφαλίζει ότι κάθε παιδί θα λαμβάνει την απαραίτητη υποστήριξη, ώστε να προάγεται ισόρροπα σωματικά, ακαδημαϊκά, ψυχικά και κοινωνικά.

Λέξεις-κλειδιά: επαναφοίτηση, αναπηρία, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό

Καραγκιόζης και διαφορετικότητα

Κωνσταντίνος Δρούμπαλης

Μεταπτυχιακός φοιτητής του προγράμματος «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης
pel100079@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης
ssoulis@uoi.gr

Στην παρούσα εργασία θέτουμε στο επίκεντρο και ασχολούμαστε με έναν ιδιαίτερα γνωστό και παιγνιώδη χαρακτήρα, τον Καραγκιόζη. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται να γίνει καταγραφή και παρουσίαση των στοιχείων της συνολικής φιγούρας του κεντρικού ήρωα, ο οποίος αποτελεί εκ των αγαπημένων ηρώων των μικρών και των μεγάλων, αλλά και των υπόλοιπων ηρώων του θιάσου που τον πλαισιώνουν, οι οποίοι έχουν, είτε κάποια μορφή αναπηρίας, είτε γενικά διακρίνονται από κάποια μορφή διαφορετικότητας. Διαφορετικότητα που μπορεί να αφορά φυσικά χαρακτηριστικά, όπως η σωματική διάπλαση, η νόηση, η ομιλία. Επιπλέον, στη διαφορετικότητα συμπεριλαμβάνεται ο διαφορετικός κοινωνικός ρόλος που έχει ο κάθε ήρωας ξεχωριστά, ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις παραπέμπει σε φαινόμενα ρατσισμού, στερεοτύπων και προκαταλήψεων. Υπάρχει, δηλαδή, μία μεγάλη ποικιλομορφία διαφορετικών χαρακτηριστικών που μπορεί να δει κάποιος μέσα από την παρατήρηση των ηρώων του θιάσου, αλλά και ένας περίεργος τρόπος που δείχνει πώς αυτοί οι ήρωες με όλα αυτά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που φέρουν, μπορούν να συνυπάρξουν μαζί. Θα αναδείξουμε, πώς ο εν λόγω θιάσος, παρά το σύνολο των αδυναμιών που εμφανίζουν οι ήρωές του, έχει καταφέρει να κερδίσει αναντίρρηση την καρδιά των μαθητών/τριών που φοιτούν στο Δημοτικό. Τέλος, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε τρόπους με τους οποίους είναι εφικτό να ευαισθητοποιήσουμε τους μαθητές σχετικά με το φαινόμενο της αναπηρίας και της διαφορετικότητας, όχι μόνο μέσα από την παρακολούθηση παραστάσεων του Καραγκιόζη, αλλά μέσα από τη διδασκαλία των πτυχών του βίου και των συμπεριφορών του Καραγκιόζη και των υπόλοιπων ηρώων του θιάσου.

**Επαυξημένη πραγματικότητα στις δεξιότητες ζωής:
Διδασκαλία της αυτοπροστασίας από την ηλιακή ακτινοβολία
σε μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος**

Αφροδίτη Παππά

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, ΠΙ

pel100072@uoi.gr

Ελπινίκη Πλησιώτη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, ΠΙ
pel100073@uoi.gr

Νικολέτα Σεφέρη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, ΠΙ
pel100074@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει την συμβολή μιας δραστηριότητας επαυξημένης πραγματικότητας στην διδασκαλία των τρόπων αυτοπροστασίας από την ηλιακή ακτινοβολία σε άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Πρόκειται για μια μελέτη περίπτωσης στην οποία συμμετείχαν πέντε μαθητές με ΔΑΦ, ηλικίας 8-14 ετών, που φοιτούσαν στο 2ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο των Ιωαννίνων. Η δραστηριότητα σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε μέσω της εφαρμογής επαυξημένης πραγματικότητας Blippar. Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης έδειξαν πως οι μαθητές με ΔΑΦ αρχικά, διέκριναν τα αντικείμενα που χρησιμοποιούνται για την προστασία από την ηλιακή ακτινοβολία (αντηλιακό, καπέλο, γυαλιά ηλίου). Επιπλέον, οι συμμετέχοντες κατανόησαν πλήρως την αναγκαιότητα χρήσης των αντικειμένων αυτών, αλλά και την σωστή τοποθέτησή τους. Συμπερασματικά, η υιοθέτηση εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας αποτελεί ένα καινοτόμο εργαλείο εκπαίδευσης των ατόμων με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της αυτονομίας και της προσαρμοστικότητας τους.

Λέξεις-κλειδιά: επαυξημένη πραγματικότητα, αυτοπροστασία, ΔΑΦ, ηλιακή ακτινοβολία, δεξιότητες ζωής

Η χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών μάθησης στα άτομα με αισθητηριακές αναπηρίες

Κωνσταντίνα-Ευθυμία Μουσουλή

Υποψήφια Διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων -
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής

k.mousouli@uoi.gr

Ευθύμιος Δημάκης

Υποψήφιος Διδάκτωρ του Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων -
Μαθηματικός Ειδικής Αγωγής

efdimakis@gmail.com

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής - Πρόεδρος του Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Οι υποστηρικτικές τεχνολογίες μάθησης αποτελούν κρίσιμη συνιστώσα στην ενίσχυση της προσβασιμότητας και της συμμετοχής ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η χρήση αυτών των τεχνολογιών κρίνεται αναγκαία, καθώς αποτρέπουν τον αποκλεισμό μαθητών με τύφλωση ή κώφωση/βαρηκοΐα από την εκπαιδευτική διαδικασία, παρέχοντας τους εξατομικευμένη υποστήριξη σε άμεσο χρόνο. Στόχος της παρούσας έρευνας αποτελεί η ανάδειξη των τεχνολογιών μάθησης για άτομα με οπτική ή ακουστική αναπηρία. Συγκεκριμένα, για τα άτομα με μειωμένη όραση ή τύφλωση χρησιμοποιούνται τεχνολογίες, όπως οι αναγνώστες οθόνης (JAWS, NVDA), λογισμικά μεγέθυνσης (ZoomText), οι οποίες τους επιτρέπουν να αναγνώσκουν βιβλία, να παρακολουθούν διαλέξεις και να αλληλεπιδρούν με το παρεχόμενο εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Αντίστοιχα, για τα άτομα με ακουστική αναπηρία, οι τεχνολογίες, οι οποίες μπορούν να υποστηρίξουν την μαθησιακή διαδικασία, περιλαμβάνουν συστήματα υποτίτλων και μεταγραφής, λογισμικά αναγνώρισης φωνής (Dragon NaturallySpeaking), επιτυγχάνοντας την αλληλεπίδραση, μέσω φωνητικών εντολών, προσφέροντας μία

επιπλέον διάσταση στην ανεξαρτησία τους. Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη νέων καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων, όπως οι τεχνολογίες επαυξημένης πραγματικότητας (AR), υποστηρίζουν τα άτομα με τύφλωση με σκοπό να αντιλαμβάνονται τον περιβάλλοντα χώρο μέσω ηχητικών σημάτων ή σημάτων αφής και η εικονική πραγματικότητα (VR), επιτρέπει την εξάσκηση σε διάφορες δεξιότητες, χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία ή όραση. Συμπερασματικά, η χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών μάθησης ενισχύει την αυτόνομη διαβίωση των ατόμων με αισθητηριακές αναπηρίες και προάγει την ισότιμη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας μια περισσότερο προσβάσιμη και συμπεριληπτική διαδικασία μάθησης.

Λέξεις-κλειδιά: υποστηρικτικές τεχνολογίες μάθησης, αισθητηριακές αναπηρίες, τύφλωση, κώφωση

Εργαστήρια Δεξιοτήτων: Πρόταση για συμπεριληπτικό σχολείο;

Χρυσανγή Γρίβα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του προγράμματος «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης
pel100077@uoi.gr

Ελευθέριος Μπιτχαβάς

Μεταπτυχιακός φοιτητής του προγράμματος «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης.
pel100084@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης
ssoulis@uoi.gr

Στη σύγχρονη πραγματικότητα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης εντάχθηκε πρόσφατα στο αναλυτικό πρόγραμμα μια καινοτόμα διδακτική παρέμβαση με τον τίτλο «Εργαστήρια Δεξιοτήτων». Η παρούσα εργασία αποσκοπεί αρχικά στην παρουσίαση του περιεχομένου και της στοχοθεσίας του εν λόγω μαθήματος, εστιάζοντας στις θεματικές ενότητες, τις διδακτικές πρακτικές που το διέπουν, καθώς και τις δεξιότητες ζωής που επιδιώκει να καλλιεργήσει στους μαθητές. Ακολούθως, επιχειρείται η σύνδεσή του με το ιδιαίτερα επίκαιρο και σημαντικό ζήτημα της συμπερίληψης στην εκπαίδευση, με ειδική αναφορά στους μαθητές που παρουσιάζουν Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) ή/και αναπηρίες. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται κατά πόσο οι δραστηριότητες και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις που προτείνονται στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων είναι φιλικές προς τη διαφορετικότητα, προάγουν συμπεριληπτικές πρακτικές και καθιστούν εφικτή τη συμμετοχή όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως του αναπτυξιακού ή λειτουργικού τους προφίλ. Παράλληλα, αναλύονται πιθανά εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι μαθητές με ΕΕΑ/αναπηρίες κατά την εφαρμογή αυτών των δραστηριοτήτων και προτείνονται εναλλακτικές μορφές υλοποίησης του μαθήματος, οι οποίες θα ενισχύουν τη συμμετοχή, τη συνεργασία και την αίσθηση αποδοχής μέσα στη σχολική τάξη. Τελικός στόχος είναι η πρόταση πρακτικών και τροποποιήσεων που θα ευνοούν την ισότιμη πρόσβαση όλων των μαθητών στη γνώση και θα προάγει την κοινωνική συνοχή μέσα από τη δύναμη της συμπερίληψης.

Λέξεις-κλειδιά: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, Εργαστήρια Δεξιοτήτων, Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Αναπηρία, Συμπερίληψη, Αναλυτικό Πρόγραμμα

Στοχεύουμε ψηλά: Ζούμε με στόχους!

Γεώργιος Μαυροειδής

Εκπαιδευτικός, Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Αγίου Νικολάου Λασιθίου

giorgosmavroidis@yahoo.gr

Η διδασκαλία των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) μπορεί να γίνει με διάφορες διδακτικές προσεγγίσεις. Μία τέτοια προσέγγιση, αφορά σε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι το οποίο σχεδιάστηκε στο Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Αγίου Νικολάου Λασιθίου. Η εισήγηση εντάσσεται στη θεματική ενότητα: «προβολή και η διάχυση 'καλών' πρακτικών που υιοθετούν οι

εν ενεργεία εκπαιδευτικοί» και αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, μαθητές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, αλλά και Γενικής Αγωγής. Οι παίχτες καλούνται να αντιστοιχίσουν σωστά την ερώτηση – συνθήκη του παιχνιδιού (κοινωνική, εκπαιδευτική, περιβαλλοντική, κ.λπ.) που θα επιλέξουν, με όσους περισσότερους ΣΒΑ μπορούν, αιτιολογώντας και τεκμηριώνοντας την απάντησή τους. Για να μπορούν οι παίχτες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του παιχνιδιού, απαιτούνται γνώσεις που θα πρέπει να έχουν κατακτήσει νωρίτερα, όπως: να γνωρίζουν τους 17 ΣΒΑ και τους λόγους για τους οποίους τέθηκαν από τον ΟΗΕ. Οι ερωτήσεις του παιχνιδιού αφορούν σε μικρά κοινωνικά σενάρια με επίκεντρο τα παιδιά του κόσμου και συγκεκριμένα από χώρες του πλανήτη που χρήζουν άμεση παρέμβαση από τον ΟΗΕ. Για τον σχεδιασμό του παιχνιδιού, τέθηκαν διάφοροι γνωστικοί, κοινωνικοί και συναισθηματικοί στόχοι, όπως: να καλλιεργηθούν στους παίχτες συναισθηματικές δεξιότητες (ενσυναίσθηση, αυτοπεποίθηση), να ενισχυθούν οι γνωστικές-αντιληπτικές ικανότητές τους (ικανότητα συγκέντρωσης και επίλυσης προβλημάτων, οπτικό-κινητικός συντονισμός, μνήμη). Σκοπός του δε, είναι οι παίχτες - όσο είναι δυνατόν - να γίνουν ενεργοί πολίτες και να οργανώνουν δράσεις κινητοποίησης και ευαισθητοποίησης. Τα κύρια μέρη του παιχνιδιού είναι μία αναδιπλούμενη μακέτα στην οποία τυπώθηκαν οι 17 ΣΒΑ με ζωγραφική Mithila Bihar - Madhubani Painting από το Kathmandu, από τριάντα οκτώ κάρτες ερωτήσεων που αφορούν σε διάφορα κοινωνικά σενάρια των ΣΒΑ και διάφορα άλλα απάρτια (ζάρι, πούλια, κλεψύδρα, μικρές καρτέλες, κ.λπ). Ως εκπαιδευτικό εργαλείο έχει ήδη πολλές εφαρμογές κυρίως στη σχολική κοινότητα. Αρκετοί εκπαιδευτικοί το έχουν χρησιμοποιήσει στο πλαίσιο της συνδιδασκαλίας ή της διαθεματικότητας, έχει γίνει εφαρμογή σε ΚΕΠΕΑ της περιοχής και διαδικτυακά με μαθητές του Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Αγίου Νικολάου και του Ζωγράφειου Λυκείου Κωνσταντινούπολης. Επίσης, βραβεύτηκε στον 2^ο Διεθνή Μαθητικό Διαγωνισμό Δημιουργίας Επιτραπέζιου και Ψηφιακού Παιχνιδιού «Το μάθημα...παιχνίδι» από το ΕΚΟΜΕ.

Λέξεις-κλειδιά: βιωματική μάθηση, επιτραπέζιο παιχνίδι, ενεργοί πολίτες, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Μια μελέτη περίπτωσης οικογενειών ατόμων με οπτική αναπηρία

Όλγα Κωστίκα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Ερευνητικό εργαστήριο Ειδική Αγωγής,
Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

olinakwstika@gmail.com

Μαρία Τζίμα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Ερευνητικό εργαστήριο Ειδική Αγωγής,
Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

mariatzima2001@gmail.com

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής, Ερευνητικό εργαστήριο Ειδική Αγωγής, Π.Τ.Δ.Ε.
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Το παρόν εγχείρημα έχει ως βασική επιδίωξη να παρουσιάσει αναλυτικά τις πτυχές του βίου των ατόμων με προβλήματα όρασης και των οικογενειών τους. Είτε πρόκειται για μερική απώλεια όρασης (μερική τύφλωση), είτε για ολική (τύφλωση). Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιείται αναφορά στην περίπτωση που ένα άτομο θεωρείται τυφλό και στην περίπτωση που θεωρείται μερικώς βλέπον, στις αιτίες που προκαλούν απώλεια της όρασης, στα χαρακτηριστικά αυτών των ατόμων και στα συμπτώματα που προμηνύουν ενδεχόμενη απώλεια όρασης. Συνεχίζοντας, αναλύεται η στάση της οικογένειας απέναντι στο τυφλό παιδί, ο τρόπος με τον οποίο το αντιμετωπίζει, ο τρόπος που επηρεάζεται η ενδοοικογενειακή επικοινωνία, τα συναισθήματα που φέρουν οι γονείς. Ακόμα, εξετάζεται η ψυχολογία του ίδιου του ατόμου που παρουσιάζει οπτική αναπηρία και τα προβλήματα που αναπτύσσονται εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Σε επόμενο στάδιο, πραγματοποιείται μνεία στην -επαγγελματική και συναισθηματική- υποστήριξη, τη συμβουλευτική και την εκπαιδευτική που είναι αναγκαίο να παρέχεται από ειδικούς στις οικογένειες αυτών των παιδιών. Καταγράφουμε, ωστόσο, και πηγές στήριξης, συναισθηματικής, κυρίως,

φύσεως, πέρα από τις επαγγελματικές, που δύνανται να διαδραματίσουν, επίσης κομβικό ρόλο. Στο τέλος της εργασίας, παρατίθενται τα συμπεράσματα μίας ποιοτικής έρευνας, με μέσο συλλογής δεδομένων τη δομημένη συνέντευξη, που διενεργήθηκε σε μία οικογένεια, δύο μέλη εκ της οποίας αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης (ένα έχει απωλέσει μερικώς και ένα ολικώς το φως του). Παρατίθενται οι συνθήκες διεξαγωγής της διαδικασίας, η πορεία της και οι συνεντεύξεις όλων των μελών της οικογένειας που βρέθηκε στο επίκεντρο.

Λέξεις-κλειδιά: προβλήματα όρασης, οπτική αναπηρία, οικογένεια, υποστήριξη

Η Ποιότητα Ζωής και οι Επιπτώσεις του Κοινωνικού Στίγματος σε Γονείς με Παιδιά με Αναπηρία

Πάυλος Καψαλάκης

Εργοθεραπευτής, SpEd MSc, ECE PhD(c), Υποψήφιος Διδάκτωρ ΤΕΑΠΗ-ΕΚΠΑ

p.kapsalakis@ecd.uoa.gr

Βασίλης Τσάφος

Καθηγητής Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών της Αγωγής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

vtsafos@ecd.uoa.gr

Εισαγωγή: Η ευημερία των γονέων με παιδιά με αναπηρία συνδέεται άρρηκτα με τη συμμετοχή τους σε καθημερινές δραστηριότητες στην κοινότητα, οι οποίες συνδιαμορφώνουν την ποιότητα ζωής (ΠΖ) και την αυτοεκτίμησή τους. Παρά την εκτενή έρευνα της ΠΖ αυτών των ανθρώπων, μελέτες που να εξετάζουν την ΠΖ τους βάσει των ψυχοκοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν κατά τη συμμετοχή τους σε καθημερινές δραστηριότητες παραμένουν περιορισμένες. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση της αυτο-αντιλαμβανόμενης ΠΖ γονέων με παιδιά με αναπηρία υπό το πρίσμα των εμπειριών τους από καθημερινές δραστηριότητες, στις οποίες συμμετέχουν ή αδυνατούν να συμμετέχουν, συσχετίζοντάς τη με

ψυχοκοινωνικούς παράγοντες, όπως το κοινωνικό στίγμα. Μεθοδολογία: Πρόκειται να πραγματοποιηθούν 10 ημι-δομημένες βιογραφικές συνεντεύξεις γονέων σε δείγμα ευκολίας. Τα ποιοτικά δεδομένα θα αναλυθούν μέσω συστηματικής ανάλυσης περιεχομένου, εξερευνώντας τις βιωμένες εμπειρίες γονέων με παιδιά με αναπηρία βάσει του μοντέλου Ποιότητας Έργου – Ζωής. Η συγκεκριμένη προσέγγιση επιτρέπει την εις βάθος διερεύνηση της συμμετοχής τους σε καθημερινές δραστηριότητες και των ψυχοκοινωνικών παραγόντων, όπως το κοινωνικό στίγμα, που επηρεάζουν την εμπλοκή τους σε αυτές και επιδρούν στην αυτοεκτίμηση και ευημερία τους. Αποτελέσματα: Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία αναμένεται πως το κοινωνικό στίγμα επιδρά ανασταλτικά στην εμπλοκή σε καθημερινές δραστηριότητες, ενώ παράλληλα αποτελεί αρνητικό κοινωνικό – περιβαλλοντικό παράγοντα για την ΠΖ γονέων με παιδιά με αναπηρία. Συμπεράσματα: Η εν λόγω έρευνα θα προσφέρει τεκμηριωμένες προτάσεις ενδυνάμωσης, κοινωνικής ένταξης και προαγωγής της ευημερίας τόσο των γονέων όσο και των παιδιών τους. Η ανάδειξη συσχετίσεων μεταξύ της ΠΖ και ψυχοκοινωνικών παραγόντων που αποτρέπουν ή και περιορίζουν τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή δύναται να καθοδηγήσει νέες στρατηγικές υποστήριξης της μαθητικής κοινότητας με εστίαση στην οικογένεια.

Λέξεις-κλειδιά: γονείς, παιδιά με αναπηρία, ποιότητα ζωής, κοινωνικό στίγμα, δραστηριότητες καθημερινής ζωής

Ακουστική αναπηρία: Οι γονείς μιλούν

Ιλιάννα Τσιάπαλη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100090@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Ο τρόπος αντίληψης της αναπηρίας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους. Η παρούσα ερευνητική εργασία επικεντρώνεται στη διερεύνηση καλών πρακτικών και της δημοσιοποίησης σύγχρονων επιστημονικών θέσεων και ερευνητικών δεδομένων, με στόχο τη συνδιαμόρφωση προτάσεων για μια σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ειδικότερα, εξετάζεται η κατανόηση της ακουστικής αναπηρίας από την πλευρά των γονέων, ο ρόλος τους κατά την ανατροφή των παιδιών τους και η επίδραση αυτής της αναπηρίας στην καθημερινότητα της οικογένειας. Η έρευνα υλοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς, το οποίο χορηγήθηκε σε γονείς παιδιών με ακουστική αναπηρία και περιλάμβανε δύο μέρη: το πρώτο αφορούσε ατομικά στοιχεία, ενώ το δεύτερο εξέταζε τη λειτουργία της οικογένειας. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο SPSS 25, και τα αποτελέσματα συγκρίνονται με τη σύγχρονη ανάλογη βιβλιογραφία. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη σχετικών ενοτήτων στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, ενισχύοντας τη συνεργασία γονέων και μαθητών με ακουστική αναπηρία. Παράλληλα, η πρόταση καλών πρακτικών που κατατίθεται θα συμβάλλει στην υλοποίηση μιας πιο συμπεριληπτικής και υποστηρικτικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Λέξεις- κλειδιά: Αναπηρία, Οικογενειακή λειτουργία, γονείς, παιδιά με ακουστική αναπηρία, καλές πρακτικές

Η Κοινωνική Αντίληψη των Εκπαιδευτικών για τη Συμπερίληψη και την Αναπηρία: Προκλήσεις, Στάσεις και Προοπτικές

Κωνσταντίνα Τζαφόλια

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100087@uoi.gr

Βασιλική Δημητρακάκη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100078@uoi.gr

Ανδριάνα Ράπτη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100085@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Η παρούσα μελέτη διερευνά τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την αναπηρία και τη συμπερίληψη στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, μέσα από τρεις ημιδομημένες συνεντεύξεις. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τον ρόλο των κοινωνικών αναπαραστάσεων, τις συστημικές προκλήσεις της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και τη διάδραση προσωπικών βιωμάτων με επαγγελματικές πρακτικές. Στην πρώτη συνέντευξη, η εκπαιδευτικός αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής και δηλώνει υπέρ της συμπερίληψης, ωστόσο αναδεικνύει γνωστικές ασυνέπειες που απορρέουν από εδραιωμένα κοινωνικά στερεότυπα. Παρουσιάζει μια διττή αυτοεικόνα, συνδυάζοντας ενσυναισθητική ευαισθητοποίηση με μια πραγματιστική προοπτική απέναντι στις δομικές ανεπάρκειες του συστήματος. Η δεύτερη συνέντευξη καταδεικνύει την επικράτηση του ιατροκεντρικού μοντέλου της αναπηρίας, όπου η έννοια της λειτουργικής διαφοροποίησης προσεγγίζεται ως ατομικό χαρακτηριστικό παρά ως κοινωνική κατασκευή. Παράλληλα, υπογραμμίζεται το έλλειμμα παιδαγωγικής επάρκειας των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής σε

ζητήματα συμπερίληψης, γεγονός που καθιστά επιτακτική την ανάγκη για στοχευμένη επιμόρφωση και θεσμική αναθεώρηση. Η τρίτη συνέντευξη αποτυπώνει μια συγκρατημένα αισιόδοξη θεώρηση, αναγνωρίζοντας τη θεσμική υστέρηση της χώρας σε σχέση με τις ευρωπαϊκές πρακτικές συμπερίληψης. Ο συνεντευξιαζόμενος επισημαίνει τις ανισότητες στη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή, προτείνοντας την αναβάθμιση των υλικοτεχνικών υποδομών και την ενίσχυση των πολιτικών ισότιμης πρόσβασης. Συνολικά, τα αποτελέσματα αναδεικνύουν μια αντιφατική στάση των εκπαιδευτικών, όπου η υποστήριξη της συμπερίληψης συνυπάρχει με τις επιφυλάξεις έναντι των πρακτικών δυσχερειών. Η έρευνα επιβεβαιώνει ότι οι κοινωνικοπολιτισμικές δομές και οι θεσμικές ασυνέχειες επηρεάζουν τις παιδαγωγικές στάσεις, καταδεικνύοντας την επιτακτική ανάγκη για συμπεριληπτική αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού πλαισίου, συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη και αλλαγή του κοινωνικού παραδείγματος ως προς την αναπηρία.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινωνική αντίληψη εκπαιδευτικών, Συμπερίληψη, Αναπηρία, Προοπτικές

Οι εκπαιδευτικοί συνομιλούν για τη συμπερίληψη και την αναπηρία

Κωνσταντίνα Τζαφόλια

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100087@uoi.gr

Βασιλική Δημητρακάκη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100078@uoi.gr

Ανδριάννα Ράπτη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100085@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Η παρούσα μελέτη διερευνά τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την αναπηρία και τη συμπερίληψη στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, μέσα από τρεις ημιδομημένες συνεντεύξεις. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τον ρόλο των κοινωνικών αναπαραστάσεων, τις συστημικές προκλήσεις της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και τη διάδραση προσωπικών βιωμάτων με επαγγελματικές πρακτικές. Στην πρώτη συνέντευξη, η εκπαιδευτικός αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής και δηλώνει υπέρ της συμπερίληψης, ωστόσο αναδεικνύει γνωστικές ασυνέπειες που απορρέουν από εδραιωμένα κοινωνικά στερεότυπα. Παρουσιάζει μια διττή αυτοεικόνα, συνδυάζοντας ενσυναισθητική ευαισθητοποίηση με μια πραγματιστική προοπτική απέναντι στις δομικές ανεπάρκειες του συστήματος. Η δεύτερη συνέντευξη καταδεικνύει την επικράτηση του ιατροκεντρικού μοντέλου της αναπηρίας, όπου η έννοια της λειτουργικής διαφοροποίησης προσεγγίζεται ως ατομικό χαρακτηριστικό παρά ως κοινωνική κατασκευή. Παράλληλα, υπογραμμίζεται το έλλειμμα παιδαγωγικής επάρκειας των εκπαιδευτικών γενικής αγωγής σε ζητήματα συμπερίληψης, γεγονός που καθιστά επιτακτική την ανάγκη για στοχευμένη επιμόρφωση και θεσμική αναθεώρηση. Η τρίτη συνέντευξη αποτυπώνει μια συγκρατημένα αισιόδοξη θεώρηση, αναγνωρίζοντας τη θεσμική υστέρηση της χώρας σε σχέση με τις ευρωπαϊκές πρακτικές συμπερίληψης. Ο συνεντευξιαζόμενος επισημαίνει τις ανισότητες στη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή, προτείνοντας την αναβάθμιση των υλικοτεχνικών υποδομών

και την ενίσχυση των πολιτικών ισότιμης πρόσβασης. Συνολικά, τα αποτελέσματα αναδεικνύουν μια αντιφατική στάση των εκπαιδευτικών, όπου η υποστήριξη της συμπερίληψης συνυπάρχει με τις επιφυλάξεις έναντι των πρακτικών δυσχερειών. Η έρευνα επιβεβαιώνει ότι οι κοινωνικοπολιτισμικές δομές και οι θεσμικές ασυνέχειες επηρεάζουν τις παιδαγωγικές στάσεις, καταδεικνύοντας την επιτακτική ανάγκη για συμπεριληπτική αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού πλαισίου, συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη και αλλαγή του κοινωνικού παραδείγματος ως προς την αναπηρία.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινωνική αντίληψη εκπαιδευτικών, Συμπερίληψη, Αναπηρία,

Η επαγγελματική ταυτότητα εντός του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης: Βιογραφικές αφηγήσεις δασκάλων γενικής και ειδικής αγωγής

Σοφία Κώτση

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

sofia.kotsi@gmail.com

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

ssoulis@uoi.gr

Η λειτουργία του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης στην Ελλάδα αποτελεί κεντρικό μηχανισμό για την από κοινού εκπαίδευση μαθητών με και δίχως αναπηρία στο γενικό σχολείο. Κεντρική στόχευση αποτελεί η διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος εντός του οποίου θα καλύπτονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των μαθητών. Παρά την επίσημη θεσμοθέτησή της Παράλληλης Στήριξης, εξακολουθούν να καταγράφονται σημαντικές προκλήσεις ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή της, καθώς και αξιοσημείωτες αποκλίσεις από τα διεθνή πρότυπα συνεκπαίδευσης. Καθώς οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται στον πυρήνα της εφαρμογής του θεσμού,

καθορίζοντας τόσο την ποιότητα όσο και τη δυναμική της συνεκπαίδευσης, η μελέτη της επαγγελματικής τους ταυτότητας αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική. Η επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τον Beijgaard και τους συνεργάτες του (2004), αποτελεί μια διαρκώς εξελισσόμενη και δυναμικά μεταβαλλόμενη διαδικασία, η οποία συγκροτείται μέσω ερμηνείας, επανερμηνείας, αναστοχασμό και αναδιαμόρφωση των εμπειριών και των δράσεων στο πέρασμα του χρόνου. Η ταυτότητα αυτή δεν είναι στατική, αλλά διαμορφώνεται διαρκώς μέσω της αλληλεπίδρασης με το επαγγελματικό πλαίσιο, τις προσωπικές αναπαραστάσεις και τις σχέσεις που αναπτύσσουν οι εκπαιδευτικοί με τους άλλους. Στο πλαίσιο αυτό, διαμορφώθηκε ο στόχος της παρούσας έρευνας ο οποίος είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο συγκροτείται η επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής οι οποίοι εργάζονται στο πλαίσιο του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης. Το κεντρικό ερευνητικό ερώτημα είναι ο τρόπος με τον οποίο οι ατομικές βιογραφίες των εκπαιδευτικών αλλά και το ίδιο το πλαίσιο της Παράλληλης Στήριξης επιδρούν στη συγκρότηση της επαγγελματικής τους ταυτότητας. Για την διεξαγωγή της έρευνας, επιλέχθηκε η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση, καθώς αποτελεί κατάλληλη μεθοδολογική προσέγγιση ώστε να αναδειχθεί η πολυπλοκότητα και η υποκειμενικότητα της επαγγελματικής ταυτότητας μέσα από τις αφηγήσεις ζωής εκπαιδευτικών οι οποίοι εργάζονται σε εκπαιδευτικά πλαίσια που απαιτούν έντονες διαπροσωπικές και επαγγελματικές προσαρμογές, όπως η Παράλληλη Στήριξη. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν έξι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκ των οποίων τρεις εργάζονται ως εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής και τρεις ως εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης, με κοινό χαρακτηριστικό την κατά δήλωσή τους βιωμένη εμπειρία συνδιδασκαλίας εντός του θεσμού της Παράλληλης Στήριξης. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω λήψης βιογραφικών αφηγηματικών συνεντεύξεων, και για την ανάλυση τους ακολουθήθηκε η βιογραφική αφηγηματική ανάλυση. Η συγκεκριμένη ερευνητική διαδικασία αναμένεται να αποβεί χρήσιμη ως προς τον προσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο τα ατομικά και επαγγελματικά βιώματα των εκπαιδευτικών συμβάλλουν στη συγκρότηση της επαγγελματικής τους ταυτότητας, η οποία τελικώς επηρεάζει τη δυναμική της συνεργασίας τους στη διδακτική дуάδα της Παράλληλης Στήριξης. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι μέσω των αποτελεσμάτων δύναται

να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητα του θεσμού, καθώς και η βελτίωση των συνθηκών συνεκπαίδευσης στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Παράλληλη Στήριξη, Συνδιδασκαλία, Επαγγελματική ταυτότητα, Βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση

Ο ρόλος των ειδικών Παιδαγωγών στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μαθητών με αναπηρία: Ευθύνες, Όρια, Προκλήσεις

Χρήστος Καραμεταξάς

Μεταπτυχιακός Φοιτητής του Π.Μ.Σ. «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση»,
Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα
Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel100081@uoi.gr

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των μαθητών με αναπηρίες αποτελεί ένα σημαντικό αλλά συχνά παραμελημένο πεδίο της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Οι ειδικοί παιδαγωγοί καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλες προκλήσεις, όπως παραδείγματος χάρη η έλλειψη επιμόρφωσης, οι κοινωνικές προκαταλήψεις, η αβεβαιότητα σχετικά με τον ρόλο τους κατά τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των μαθητών. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των στάσεων, αντιλήψεων και πρακτικών των ειδικών παιδαγωγών σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των μαθητών με αναπηρίες, καθώς και των δυσκολιών που προκύπτουν κατά την εφαρμογή σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν: 1) Η αντίληψη των ειδικών παιδαγωγών σχετικά με το εάν η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αποτελεί αρμοδιότητά τους ή αν αποτελεί μέριμνα αποκλειστικά της οικογένειας ή άλλων επιστημόνων (ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών). 2) Το επίπεδο γνώσεων και επιμόρφωσης που διαθέτουν σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων. 3) Η συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, καθώς και η στάση των γονέων απέναντι στη σεξουαλική

διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. 4) Ο ρόλος των ειδικών παιδαγωγών στην πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης των μαθητών με αναπηρίες, καθώς και οι προκλήσεις που σχετίζονται με την αναγνώριση και διαχείριση περιστατικών κακοποίησης. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 110 ειδικοί παιδαγωγοί οι οποίοι εργάζονται σε δομές ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στις περιφέρειες Ηπείρου, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από 34 ερωτήσεις, το οποίο περιελάμβανε βιογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων καθώς και ερωτήματα σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μαθητών με αναπηρία. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 29, αξιοποιώντας κατάλληλες τεχνικές στατιστικής ανάλυσης. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν σημαντικά ευρήματα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στην ανάπτυξη επιμορφωτικών προγραμμάτων σχετικών με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στην ειδική εκπαίδευση. Επιπλέον, η μελέτη μπορεί να συμβάλει στον σχεδιασμό παρεμβάσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης μαθητών με αναπηρίες, προάγοντας μια πιο ασφαλή και υποστηρικτική κοινότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση, Αναπηρία, Ειδική Αγωγή, Ειδικοί Παιδαγωγοί.

Ένα Σχολείο για Όλους: Καλές Πρακτικές Συμπερίληψης για μαθητές/τριες της ΣΤ' Δημοτικού με Κινητική Αναπηρία

Ελένη Καλαμίδα

Προπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el10118@uoi.gr

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει ένα διδακτικό σενάριο διάρκειας τεσσάρων διδακτικών ωρών για μαθητές/τριες της ΣΤ' Δημοτικού, το οποίο σχεδιάστηκε και αξιολογήθηκε στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού μαθήματος «Συμπεριληπτική Εκπαίδευση: Ένα σχολείο για όλους» στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Στόχος του διδακτικού σεναρίου αποτελεί η προώθηση της συμπερίληψης μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία στο

πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και προτείνοντας αποτελεσματικές και βιώσιμες καλές πρακτικές για την υποστήριξή τους στο σχολικό περιβάλλον. Παράλληλα, αποσκοπεί στην κατανόηση της έννοιας της συμπερίληψης και στην ενίσχυση της θετικής στάσης των μαθητών/τριών απέναντι στη διαφορετικότητα και την αναπηρία γενικότερα, καθώς και στην προώθηση της ευαισθητοποίησης, της ενσυναίσθησης και της αλληλεγγύης. Επιπροσθέτως, επιδιώκεται η εξάλειψη στερεοτύπων και διακρίσεων, ώστε να καλλιεργηθεί ο σεβασμός προς τη διαφορετικότητα και μια στάση θετική απέναντι στις ιδιαιτερότητες των άλλων. Το σενάριο, το οποίο έχει διαθεματικό χαρακτήρα, συνδέεται με το Πρόγραμμα Σπουδών της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, της Γλώσσας, των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και των Εικαστικών. Η διδακτική προσέγγιση βασίζεται στη βιωματική και κοινωνικοπολιτισμική μάθηση και ενσωματώνει ενεργητικές διδακτικές τεχνικές, όπως το παιχνίδι ρόλων και τις προσομοιώσεις, ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν βιωματικά τη σημασία της συμπερίληψης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προσαρμογή του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων για μαθητές/τριες με κινητική αναπηρία, μέσω προσαρμογών που ενισχύουν την προσβασιμότητα και την ενεργό συμμετοχή τους. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη χρήση υποστηρικτικών εργαλείων και τη διαφοροποιημένη προσέγγιση στις μαθησιακές δραστηριότητες, για να διασφαλιστεί ότι όλοι/ες οι μαθητές/τριες συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, το σενάριο περιλαμβάνει πρακτικές στρατηγικές για τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών με και χωρίς αναπηρία, προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική ένταξη των μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία και να δημιουργηθούν θετικές στάσεις απέναντι σε αυτούς. Η δημιουργία ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς απαιτεί την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών, καθώς και τη διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος. Στο σενάριο, περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως η δημιουργία αφίσας, η συγγραφή ιστοριών και η εφαρμογή καταγίσιμου ιδεών για την ανάπτυξη προτάσεων που ενσωματώνουν τις ανάγκες των μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία στην καθημερινότητα του σχολείου. Η αποτίμηση του σεναρίου βασίστηκε σε θεωρητική ανάλυση και βιβλιογραφική τεκμηρίωση, ενώ ενσωματώθηκαν αναστοχαστικές συζητήσεις στο πανεπιστημιακό πλαίσιο, στις οποίες αναδείχθηκε η σημασία των βιωματικών τεχνικών στην

ανάπτυξη θετικών στάσεων απέναντι στη διαφορετικότητα και την κινητική αναπηρία. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων καταδεικνύει ότι οι βιωματικές δραστηριότητες συνέβαλαν στη συνειδητοποίηση της σημασίας της συμπερίληψης και της ανάγκης για την εφαρμογή της στην πραγματικότητα των σχολικών τάξεων, στην ενίσχυση της θετικής στάσης των μαθητών/τριών απέναντι στη διαφορετικότητα και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων συνεργασίας και αλληλεγγύης. Η μελλοντική εφαρμογή του σεναρίου σε σχολικές τάξεις θα μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω διερεύνηση της επίδρασής του στην εκπαιδευτική πράξη και στη συμπερίληψη των μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία στην καθημερινότητα του σχολείου. Το σενάριο παρουσιάζει τη δυνατότητα να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για εκπαιδευτικούς, προκειμένου να ενισχύσουν τη συμπερίληψη και τη συμμετοχή μαθητών/τριών με κινητική αναπηρία σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής καθώς και την καλλιέργεια θετικών στάσεων στους μαθητές/τριες της γενικής εκπαίδευσης, προετοιμάζοντάς τους να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, συνεργασία και κοινωνική συνείδηση.

Λέξεις-κλειδιά: Συμπερίληψη, κινητική αναπηρία, διδακτικό σενάριο, βιωματική μάθηση, ενσυναίσθηση

Δικαίωμα στην Εκπαίδευση: Καλλιέργεια Ενσυναίσθησης και Κριτικής Σκέψης μέσω Βιωματικών Δραστηριοτήτων στο Δημοτικό Σχολείο

Ελένη Καλαμίδα

Προπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el10118@uoi.gr

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει ένα διδακτικό σενάριο διάρκειας τεσσάρων διδακτικών ωρών, το οποίο σχεδιάστηκε και αξιολογήθηκε στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού μαθήματος «Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις στο Δημοτικό Σχολείο» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Το σενάριο απαρτίζεται από δύο μέρη: α) τον οδηγό οργάνωσης διδασκαλίας και β) τα φύλλα εργασίας. Εστιάζει στο δικαίωμα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση, επιδιώκοντας να ενισχύσει την κριτική σκέψη,

την ενσυναίσθηση και τη συνειδητοποίηση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων που επικρατούν παγκοσμίως. Παράλληλα, προάγει τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και τη συμμετοχή των μαθητών σε βιωματικές δραστηριότητες που καλλιεργούν τη δημοκρατική συνείδηση και την ευαισθησία τους απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα. Η διδασκαλία βασίζεται σε μια πολυαισθητηριακή και διαφοροποιημένη προσέγγιση, αξιοποιώντας τη βιωματική μάθηση και τις σύγχρονες διδακτικές τεχνικές. Μέσα από τη χρήση προσομοιώσεων, παιχνιδιού ρόλων, καταγισμού ιδεών και της τεχνικής των έξι καπέλων σκέψης του De Bono, οι μαθητές διερευνούν τις διαφορετικές συνθήκες εκπαίδευσης που επικρατούν σε διάφορα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επιχειρηματολογίας, στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και στη συνεργατική μάθηση. Το σενάριο περιλαμβάνει δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η κατασκευή αφίσας, η ηχογράφηση podcast και η δημιουργία του συμβολικού «Δέντρου των Ευκαιριών», όπου αποτυπώνονται οι σκέψεις των μαθητών για τα οφέλη της εκπαίδευσης. Μέσα από τις δραστηριότητες αυτές, ενισχύεται όχι μόνο η κοινωνική τους ευαισθητοποίηση, αλλά και η δημιουργική τους έκφραση, καθώς παράγουν έργα με προσωπικό και κοινωνικό νόημα. Το σενάριο συνδέεται με ποικίλες διδακτικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματος, όπως η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, η Γλώσσα, τα Εικαστικά και οι ΤΠΕ. Μέσω αυτών, προωθείται η εμβάθυνση στη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η κατανόηση της αξίας της εκπαίδευσης ως βασικού πυλώνα της κοινωνικής ανάπτυξης και η ενίσχυση της κοινωνικής ευθύνης των μαθητών. Η αξιολόγηση του σεναρίου πραγματοποιήθηκε μέσω θεωρητικής ανάλυσης, αναστοχαστικών συζητήσεων και ποιοτικής αξιολόγησης των μαθητικών δραστηριοτήτων. Η ανάλυση έδειξε αυξημένη ενσυναίσθηση και ενδιαφέρον των μαθητών για το θέμα, ενεργό συμμετοχή και αυξημένη κατανόηση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Συνολικά, το διδακτικό σενάριο επιβεβαιώνει την αξία της βιωματικής μάθησης ως αποτελεσματικού μέσου διαμόρφωσης στάσεων και αξιών. Παράλληλα, υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαίδευσης ως θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος και ενθαρρύνει τους μαθητές να αναπτύξουν κοινωνική ευαισθητοποίηση και δημοκρατική συμπεριφορά. Η μελλοντική εφαρμογή του σε πραγματικές σχολικές συνθήκες θα μπορούσε να ενισχύσει την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της συνεργατικότητας,

δημιουργώντας ένα σχολικό περιβάλλον που προάγει τη συμπερίληψη, την ισότητα και τη διαρκή εκπαίδευση για όλους.

Λέξεις-κλειδιά: Δικαίωμα στην εκπαίδευση, βιωματική μάθηση, ενσυναίσθηση, κριτική σκέψη, εκπαιδευτικές ανισότητες

Γραφή BRAILLE και συμπεριληπτική εκπαίδευση στο δημοτικό σχολείο

Χαρίκλεια Στάθη

Φοιτήτρια

charikleia.stathi@gmail.com

Γεωργία Χατζητσολίδη

Φοιτήτρια

georgiastzk@gmail.com

Μιχαήλ Μάρκου

Φοιτητής

mixalhsmarkou85@gmail.com

Γεωργία Ιατράκη

PhD

g.iatraki@uoi.gr

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία προσπάθεια σχεδιασμού ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού πλαισίου για την οπτική αναπηρία στην Δ' τάξη του δημοτικού. Οι μαθητές με οπτική αναπηρία εκπαιδεύονται στον κώδικα Braille και τον χρησιμοποιούν καθ' όλη την διάρκεια της ζωής τους. Ταυτόχρονα, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η αξιοποίηση εργαλείων και εφαρμογών που διευκολύνουν την εκπαίδευση μαθητών με οπτική αναπηρία συμβάλλει στην παράλληλη πορεία όλων των μαθητών στην γενική τάξη. Το διδακτικό σενάριο το οποίο συνθέσαμε έχει σκοπό την δημιουργία ενός συμπεριληπτικού κλίματος, στοχεύοντας στην εξοικείωση των μαθητών χωρίς οπτική αναπηρία με τον κώδικα Braille, μέσω της καθοδήγησης εξωτερικών δομών ή υπηρεσιών (π.χ. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών) και με τη

βοήθεια του εκπαιδευτικού της τάξης. Επιμέρους στόχοι διατυπώνονται ως εξής: να έρθουν οι μαθητές χωρίς οπτική αναπηρία σε επαφή με τον κώδικα, να μάθουν να τον χρησιμοποιούν, να αναπτύξουν νέες γνώσεις και δεξιότητες και να κατανοήσουν την αξία της συμπερίληψης στο «Σχολείο για Όλους». Το πλαίσιο αφορά ένα τμήμα της Δ' τάξης ενός δημοτικού σχολείου όπου συμπεριλαμβάνεται ένας μαθητής με ολική απώλεια όρασης που υποστηρίζεται μέσω παράλληλης στήριξης. Το σενάριο προτείνεται να υλοποιηθεί στην διάρκεια του μαθήματος «Εργαστηρίου Δεξιοτήτων» και η συνολική διάρκειά του εκτιμάται στις 5 εβδομάδες. Προϋπόθεση αποτελεί η γνώση των ικανοτήτων και των δυσκολιών των μαθητών της τάξης στους διάφορους τομείς, καθώς και η δημιουργία φιλικών σχέσεων και δεξιοτήτων συνεργασίας μεταξύ τους. Ως προς τα διδακτικά υλικά προτείνονται: γραφομηχανές κώδικα Braille, ειδικά χαρτιά γραφής, κάρτες με λέξεις, χαρτόνια και ψαλίδια. Η προτεινόμενη δομή των εβδομάδων είναι: 1) Πρώτη εβδομάδα: Οι ειδικοί σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό παρουσιάζουν στα παιδιά τον κώδικα Braille, τα αίτια δημιουργίας του, και την χρήση της γραφομηχανής. Στη συνέχεια οι μαθητές με την συνεργασία του συμμαθητή με ολική απώλεια όρασης μαθαίνουν τα 4 πρώτα γράμματα της αλφαβήτου σε Braille και τα κάνουν επανάληψη. 2) Δεύτερη εβδομάδα: Οι μαθητές επαναλαμβάνουν όσα έμαθαν την πρώτη εβδομάδα και ακολουθεί η εκμάθηση των επόμενων 10 γραμμάτων με αντίστοιχη διαδικασία. 3) Τρίτη εβδομάδα: Εφόσον επαναληφθούν τα 14 συνολικά γράμματα που έχουν διδαχθεί οι μαθητές, ακολουθεί η εκμάθηση των τελευταίων 10 γραμμάτων και πραγματοποιείται επανάληψη. 4) Τέταρτη εβδομάδα: Πραγματοποιείται γενική επανάληψη όλων των γραμμάτων. Σε πλαίσιο εφαρμογής της νέας γνώσης, ο μαθητής με ολική απώλεια όρασης εκφωνεί μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις και οι συμμαθητές πληκτρολογούν στις μηχανές τις λέξεις που ακούν. 5) Πέμπτη εβδομάδα: Η τελευταία εβδομάδα αναφέρεται σε επανάληψη και αξιολόγηση του νέου περιεχομένου. Ακολουθεί η φάση της γενίκευσης και οργανώνεται ένα παιχνίδι κατά το οποίο οι μαθητές τοποθετούνται σε ομάδες, τις οποίες συντονίζει ο μαθητής με ολική απώλεια όρασης. Ο μαθητής εκφωνεί λέξεις που διαβάζει σε κάρτες γραμμένες στον κώδικα, ενώ οι συμμαθητές πληκτρολογούν τις λέξεις όσο πιο γρήγορα μπορούν. Τέλος, όλοι οι μαθητές ανταμείβονται για την προσπάθειά τους, ακολουθεί συζήτηση εμπειριών από την

διδασκαλία, ενώ ενθαρρύνεται η δημιουργία κολλάζ ή αφισών για την καλλιέργεια δεξιοτήτων έκφρασης και δημιουργικότητας.

Λέξεις-κλειδιά: οπτική αναπηρία, κώδικας Braille, συμπεριληπτική εκπαίδευση, δημοτικό σχολείο

Σενάριο διδασκαλίας για μαθητές Γ' Δημοτικού με τίτλο: «Μη φοβάσαι να είσαι διαφορετικός!»

Ελένη Κάλπινου

Φοιτήτρια

el09555@uoi.gr

Κατερίνα Πάνου Πανούση

Φοιτήτρια

el09645@uoi.gr

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται ένα σενάριο διδασκαλίας για τους μαθητές/μαθήτριες της Γ τάξης Δημοτικού Σχολείου με τίτλο: «Μη φοβάσαι να είσαι διαφορετικός!». Ο σκοπός του σεναρίου έγκειται στην αμοιβαία αναγνώριση, κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας, αλλά και στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης. Το σενάριο βασίζεται στις διδακτικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της ανακαλυπτικής και βιωματικής μεθόδου διδασκαλίας, μέσω της χρήσης ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν τη μορφή παιχνιδιού, της μετωπικής διδασκαλίας της θεωρίας και της δημιουργικής γραφής. Ο σχεδιασμός του σεναρίου βασίζεται στο μοντέλο των Πολυγραμματισμών. Οι Πολυγραμματισμοί οικοδομούνται στα τέσσερα στάδια της Τοποθετημένης πρακτικής, της Ανοιχτής διδασκαλίας, της Κριτικής πλαισίωσης και της Μετασχηματισμένης πρακτικής. Το πρώτο στάδιο εδράζεται στην αξιοποίηση των βιωμάτων αλλά και των εμπειριών των ίδιων των μαθητών/τριών, το δεύτερο επικεντρώνεται στην εννοιολόγηση του φαινομένου της διαφορετικότητας, το τρίτο στάδιο αναπτύσσει την κριτική προσέγγιση των μαθητών/τριών ενώ το τέταρτο στάδιο προωθεί την δημιουργική έκφραση των παιδιών. Η διαφορετικότητα συνιστά μια κοινωνική κατασκευή, καθώς περιλαμβάνει διαφορετικές στάσεις, αξίες και πεποιθήσεις σχετιζόμενες με τη φυλή,

το φύλο, την θρησκεία, αλλά και πολλές πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης. Μέσα από το σενάριο παρέχεται η ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να κατανοήσουν το φαινόμενο της διαφορετικότητας, μέσω του αφηγηματικού κειμένου «Το Χαρούμενο λιβάδι», το οποίο εμπεριέχεται στο σχολικό εγχειρίδιο της Γλώσσας. Το αφηγηματικό κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο της Φυλλιώς Νικολούδη. Πρόκειται για ένα λιβάδι, στο οποίο βρίσκονται κατάλευκες μαργαρίτες και ξαφνικά φυτρώνει ένα «διαφορετικό» λουλούδι, το οποίο δεν γίνεται αποδεκτό. Ο καθοριστικός ρόλος της σοφής Γιαγιάς Μαργαριτένιας μετασχηματίζει τις αρχικές πεποιθήσεις και στάσεις των μαργαριτών, οι οποίες συνειδητοποιούν ότι παρόλο τις ομοιότητες τους διαφέρουν και αυτές μεταξύ τους. Εν κατακλείδι, το ηθικό δίδαγμα που αναδεικνύεται σχετίζεται με τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου· παρά τις επιφανειακές ομοιότητες, όλοι/ όλες διαφέρουμε μεταξύ μας και αυτή η διαφορά συνιστά την δυναμικότητά μας!

Λέξεις-κλειδιά: Σενάριο διδασκαλίας, Δημοτικό Σχολείο, Διαφοροποίηση, το μοντέλο των Πολυγραμματισμών

Εφαρμογή Παρεμβατικού Προγράμματος για τη Διδασκαλία Επίλυσης Προβλημάτων σε μαθητή Β' Δημοτικού με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες: Μια Διδακτική Παρέμβαση Στηριγμένη στην Αποτελεσματική Διδασκαλία

Αθηνά Τσιβίκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ71, MSc «Ειδική Αγωγή Εκπαίδευση και Αποκατάσταση»

athinatsiviki@hotmail.com

Στην παρούσα εργασία αποτυπώνεται μία διδακτική παρέμβαση που υλοποιήθηκε σε μαθητή με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες που φοιτά στη Β' τάξη του Δημοτικού Σχολείου. Από την ενδελεχή αξιολόγηση που προηγήθηκε, προέκυψε πως ο μαθητής χρήζει εξειδικευμένης διδασκαλίας στο πεδίο της επίλυσης προβλημάτων. Για την άρση των δυσκολιών καταρτίστηκε τρίμηνο πρόγραμμα παρέμβασης. Συγκεκριμένα, υιοθετήθηκε το μοντέλο των Mayer, Lewis, and Hegarthy (1992). Από τα πέντε στάδια

που προτείνει το μοντέλο (Μετάφραση, Ολοκλήρωση, Εκτέλεση, Έλεγχος), στην παρούσα παρέμβαση αξιοποιήθηκαν τα τρία πρώτα ενώ παρακάμφθηκε εντελώς το στάδιο της εκτέλεσης των αριθμητικών πράξεων καθώς η αξιολόγηση έδειξε εκτεταμένες δυσκολίες του μαθητή στην κατανόηση των καταστάσεων μέσα από τις οποίες εμφανίζονται ποσοτικές δράσεις που ενεργούν πάνω στις ποσότητες και κατ' επέκταση στην ενεργοποίηση του κατάλληλου γνωστικού σχήματος πράξεων. Ως εκ τούτου, κρίθηκε πως η εκτέλεση αλγορίθμων ίσως να αποδυνάμωνε το πρόγραμμα και να κούραζε το μαθητή, σπαταλώντας μεγάλο μέρος της προσπάθειας στην εύρεση αποτελέσματος αντί στην ουσία της επίλυσης του προβλήματος. Η διδασκαλία ακολούθησε τα στάδια της Αποτελεσματικής Διδασκαλίας (effective construction), δηλαδή ξεκινούσε με την παρουσίαση του μαθησιακού αντικειμένου, συνέχιζε με την καθοδηγούμενη εξάσκηση, ακολουθούσε η ανακεφαλαίωση, η αυτόνομη εξάσκηση του μαθητή ενώ η διδασκαλία ολοκληρωνόταν με την τελική αξιολόγηση. Καταρτίστηκε μακροπρόθεσμος στόχος διάρκειας τριών μηνών ενώ για τη διευκόλυνση του προγράμματος καταρτίστηκαν τρεις μεσοπρόθεσμοι στόχοι διάρκειας ενός μήνα ο καθένας. Κάθε μεσοπρόθεσμος απαρτιζόταν από πέντε βραχυπρόθεσμους στόχους διάρκειας δύο διδακτικών ωρών. Επιπλέον, με την ολοκλήρωση κάθε μεσοπρόθεσμου στόχου γινόταν και πάλι αξιολόγηση του μαθητή σε ισοδύναμα έργα με αυτά της διδασκαλίας. Τέλος, η παρουσίαση της γνώσης ακολούθησε τη δομή των τριών τρόπων αναπαράστασης της γνώσης πράξη – εικόνα – σύμβολο (Bruner, 1996). Η παραπάνω αρχή υιοθετήθηκε καθώς η έρευνα έχει καταδείξει την αποτελεσματικότητά της αλλά κυρίως γιατί κατά την αξιολόγηση φάνηκε πως ο μαθητής λειτουργεί καλύτερα και επιτυγχάνει υψηλότερα μαθησιακά αποτελέσματα όταν η εισαγωγή στη γνώση γίνεται με χειραπτικά αντικείμενα, στη συνέχεια με εικόνες, ενώ αντίθετα στο συμβολικό κομμάτι αντιμετώπιζε εκτεταμένες δυσκολίες. Η διδασκαλίες ακολούθησαν τα εξής στάδια: 1. Παρουσίαση του διδακτικού αντικειμένου από ακρόαση (λεκτικό πρόβλημα), 2. Εννοιολογική αποσαφήνιση, 3. Δραματοποίηση (είτε από τη διδάσκουσα είτε από κοινού με το μαθητή), 4. Καθοδηγούμενη εξάσκηση (ο μαθητής καλούνταν να ακολουθήσει τα ίδια βήματα και να επιλύσει παρόμοια προβλήματα με διαφορετικές ποσότητες και υλικά, με την βοήθεια ή καθοδήγηση της διδάσκουσας ενώ του παρέχονταν όλα τα υλικά που χρειαζόταν όπως και παροτρύνσεις), 5. Ανακεφαλαίωση (Γινόταν προφορική

περιγραφή των ενεργειών κυρίως από το μαθητή αλλά και τη διδάσκουσα), 6. Αυτόνομη εξάσκηση (ζητούνταν από το μαθητή να επιλύσει ένα παρόμοιο πρόβλημα, χωρίς καμία βοήθεια), 7. Τελική αξιολόγηση (σημείωση των σωστών και λανθασμένων απαντήσεων και χρονομέτρηση. Το παρόν πρόγραμμα ολοκληρώθηκε και κρίθηκε ως επιτυχημένο καθώς ο μαθητής βελτίωσε σημαντικά τα αποτελέσματα των ορθών απαντήσεων όπως και το χρόνο εκτέλεσης των προβλημάτων.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτικό Πρόγραμμα, Αποτελεσματική Διδασκαλία, Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες, Επίλυση Μαθηματικού Προβλήματος

Η ποιότητα της ζωής των ατόμων με βαριές ή/και πολλαπλές αναπηρίες

Γεώργιος Μαυρομμάτης

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

georgiosmaurommatis@yahoo.com

Στη σημερινή εποχή λόγω της εξέλιξης της επιστήμης και της μεγάλης τεχνολογικής ανάπτυξης που υπάρχει κάθε άτομο, το οποίο έχει ορισμένες μαθησιακές δυσκολίες κυρίως σοβαρές ή/και πολλαπλές αναπηρίες είναι σε θέση να αναπτύξει στο μέγιστο βαθμό της ικανότητας του, αλλά και να αποκτήσει νέες γνώσεις και δεξιότητες που θα το βοηθήσουν να αντιμετωπίσει σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικά όλες εκείνες τις δυσκολίες που το εμπόδιζαν να εκπληρώσει τα όνειρα του και να βελτιώσει σημαντικά τη ζωή του. Έτσι, στην παρούσα παρούσα εργασία επιχειρείται να αναδειχθούν οι λόγοι που τα άτομα με βαριές ή /και πολλαπλές αναπηρίες αδυνατούν λόγω των χαρακτηριστικών τους να ζήσουν μία φυσιολογική ζωή, αλλά και οι τρόποι που βοηθούν τα άτομα αυτά να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους. Αρχικά, επιχειρείται αφενός να δοθεί κάποιος ορισμός σχετικά με τα άτομα με βαριές ή/ και πολλαπλές αναπηρίες και αφετέρου να αναφερθούν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά τους, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα της ζωής τους. Στην συνέχεια επιδιώκεται να αναδειχθεί η αξία τόσο της εκπαίδευσης που δέχονται στο σχολείο όσο και του ρόλου της οικογένειας και της συναναστροφής με τους συνομηλίκους μαθητές, η οποία τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν όλες

σχεδόν τις ικανότητες τους και να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν στη βελτίωση της καθημερινότητας τους. Τέλος, αναφέρεται η σημασία του ρόλου της υποστηρικτικής τεχνολογίας στη ζωή των ατόμων με βαριές ή /και πολλαπλές αναπηρίες, αλλά και παρουσιάζονται κάποιες από τα σημαντικά τεχνολογικά μέσα, τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στην καθημερινότητα των ατόμων με βαριές ή/ και πολλαπλές αναπηρίες.

Λέξεις-κλειδιά: βαριές/πολλαπλές αναπηρίες, εκπαίδευση, συνομήλικοι, σχολείο, οικογένεια, υποστηρικτική τεχνολογία.

Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές για τα Άτομα με Αναπηρία και η Εφαρμογή τους στην Ελλάδα

Αικατερίνη Ζιάβρου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Επιχειρηματικότητας, Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ziavroukat@gmail.com

Μαριαλένα Δάλλα

Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας, Ειδική Παιδαγωγός

marialenadal@yahoo.com

Η προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ), αποτελεί βασικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αποσκοπώντας στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της ισότιμης συμμετοχής και της μη διάκρισης. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται σημαντικά νομικά και πολιτικά εργαλεία της ΕΕ, τα οποία κατοχυρώνουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ στην εκπαίδευση, ανεξάρτητη διαβίωση καθώς και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη. Παράλληλα, η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ, η οποία αποτελεί ένα δεσμευτικό νομικό κείμενο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Ως μέλος της ΕΕ, η Ελλάδα επιχειρεί να εφαρμόσει πρακτικά τις θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ, λαμβάνοντας θετικά μέτρα υπέρ των ΑμεΑ, προσπαθώντας να διασφαλίσει την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική

ζωή. Στο δεύτερο μέρος της παρούσης εργασίας, θα αναλυθεί η εφαρμογή των ευρωπαϊκών συμβάσεων για τα ΑμεΑ από το κυβερνών κόμμα της χώρας μας. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στις δημόσιες υποδομές, την απλούστευση των διαδικασιών πιστοποίησης αναπηρίας και τη δημιουργία του Ψηφιακού Μητρώου Αναπηρίας. Ακόμη, θα αναλυθούν πολιτικές και προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης και ένταξης των ΑμεΑ στην αγορά εργασίας και την εκπαίδευση. Παρόλα αυτά, υπάρχουν ακόμη σημαντικές προκλήσεις ως προς την πλήρη εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Η άνιση πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης και απασχόλησης, ενισχύουν τις διακρίσεις και προκαλούν εμπόδια στην αποτελεσματική ενσωμάτωση των ΑμεΑ. Η εργασία ολοκληρώνεται με προτάσεις βελτίωσης που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας πιο συμπεριληπτικής ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: Άτομα με Αναπηρία, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, Θεσμικό πλαίσιο

Η μουσική ως εργαλείο μάθησης στο Σχολείο για Όλους

Νεφέλη Σπυριδούλα Σούκερα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100086@uoi.gr

Βασιλική Τζιούννα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

pel100089@uoi.gr

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και
Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ssoulis@uoi.gr

Η μουσική ως μάθημα είναι από τη φύση της συμπεριληπτική και ανταποκρίνεται στη συμμετοχή των περισσότερων παιδιών στο μάθημα. Τα μουσικά σύνολα, παιχνίδια και γενικότερα οι δραστηριότητες μέσα από το μάθημα της μουσικής στο δημοτικό σχολείο ευνοούν την ομαδικότητα και τη συνεργασία των παιδιών, ακόμη και αυτών που δυσκολεύονται σε άλλα γνωστικά μαθήματα ή έχουν κάποια ειδική εκπαιδευτική ανάγκη/αναπηρία. Επίσης, το γεγονός ότι το μάθημα της μουσικής δεν είναι βαθμοθηρικό και δεν προάγει τον ανταγωνισμό και τη διάκριση μεταξύ των μαθητών, το καθιστά ευνοϊκό για την δημιουργία συμπεριληπτικού κλίματος. Ακόμη, η μουσική ως συμβολική γλώσσα είναι κατανοητή από όλα τα παιδιά και έτσι το μάθημα αυτό στα χέρια έμπειρων εκπαιδευτικών γίνεται συμπεριληπτικό εργαλείο και συμβάλλει με επιτυχία στη διαχείριση της διαφορετικότητας των μαθητών. Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών εκπαιδευτικών μουσικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την συμπεριληπτική εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία. Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα αφορούν τις απόψεις και τις γνώσεις εκπαιδευτικών μουσικής για την συμπεριληπτική εκπαίδευση και την εκπαιδευτική πολιτική, καθώς και τις πρακτικές που ακολουθούν σε ένα Σχολείο για Όλους. Ως ερευνητικό εργαλείο κρίθηκε καταλληλότερη η μέθοδος της ημι – δομημένης συνέντευξης. Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν εννέα εκπαιδευτικοί μουσικής που την σχολική χρονιά 2024 – 2025 υπηρέτησαν σε σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στα Ιωάννινα και η Σύμβουλος Εκπαίδευσης Μουσικής του νομού Ιωαννίνων. Από τα συμπεράσματα της έρευνας αναδείχθηκε ότι δεν έχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί το κατάλληλο επιμορφωτικό επίπεδο πάνω σε θέματα που άπτονται του αντικειμένου μελέτης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, οι απόψεις, γνώσεις και εμπειρίες τους σε θέματα που σχετίζονται με την συμπεριληπτική εκπαίδευση ατόμων με και δίχως ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία, παρουσιάζουν

ορισμένες αντιφάσεις. Ωστόσο, οι πλειοψηφία αυτών τίθεται υπέρ της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, καθώς όπως αναφέρουν, παρουσιάζει σημαντικά οφέλη για όλα τα παιδιά. Επομένως, κρίνεται αναγκαία η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα που άπτονται της μελέτης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Η εφαρμογή της σχολικής συμπερίληψης των κοινωνικά περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως παραδείγματος χάρη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία, αποτελεί πρωταρχική πολιτική επιλογή. Σε ένα «Σχολείο για όλους», δηλαδή μέσα από την κοινή σχολική ζωή και μάθηση των παιδιών με ή/και δίχως ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία, αίρονται προκαταλήψεις και φοβίες για το διαφορετικό και ενισχύεται η ομαδικότητα και η συνδημιουργία, θέτοντας στους μαθητές τις βάσεις για τη δόμηση μιας κοινωνίας αλληλεγγύης και συνεργασίας.

Λέξεις-κλειδιά: μουσική, συμπερίληψη, μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες/αναπηρία

Καλές πρακτικές συμπερίληψης Ατόμων με Αναπηρία μέσω της μουσικής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Όλγα Ματθαίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ 79.01, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Πιερίας

omatthaiou@gmail.com

Στην παρούσα εργασία γίνεται παράθεση των καλών πρακτικών με στόχο τη συμπερίληψη των Ατόμων με Αναπηρία σε σχολεία της τυπικής εκπαίδευσης της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της τέχνης. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μαθήματος της μουσικής, στο 11^ο Δημοτικό Σχολείο Κατερίνης κατά το σχολικό έτος 2024- 25, δημιουργήθηκε σχολική χορωδία με στόχο τη μύηση των μαθητών/-τριών στον κόσμο της μουσικής και την αποκόμιση των πολύτιμων εμπειριών μιας τέτοιας συμμετοχής. Εκτός από τις σχολικές εορτές, πραγματοποιεί μια σειρά εμφανίσεων με επίσημους προσκεκλημένους στο χώρο του σχολείου μας, επισκέψεις σε διάφορους τοπικούς φορείς καθώς και συμμετοχή σε δράσεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πιερίας. Ιδιαίτερη αίσθηση τόσο στους μικρούς

χορωδούς, όσο και στους προσκεκλημένους μας προκάλεσαν οι δράσεις που αφορούσαν τη συμπερίληψη Ατόμων και μαθητών με αναπηρία. Αξίζει να σημειωθεί το πόσο πολύ εξοικειώθηκαν οι μαθητές/-τριες του σχολείου μας με τη διαφορετικότητα και την Αναπηρία. Έτσι λοιπόν παρουσιάζονται μια σειρά από δράσεις και καλές πρακτικές που πραγματοποιήθηκαν από τους μαθητές/-τριες μας τόσο στο χώρο του σχολείου μας αλλά και σε δομές της τυπικής και της μη τυπικής εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία που είχαν ως αφορμή το μάθημα της μουσικής, όμως στο τέλος συνεργάστηκαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της αισθητικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (μουσικής, καλλιτεχνικών και θεατρικής αγωγής) αλλά και της φυσικής αγωγής. Από τη διαδρομή αυτή δε θα μπορούσε να απέχει ο εκπαιδευτικός του τμήματος ένταξης του σχολείου μας όπου με επιπλέον ασκήσεις, δραστηριότητες και εκπαιδευτικές τεχνικές βοήθησε τους μαθητές/-τριες να κατανοήσουν έννοιες όπως αναπηρία, συμπερίληψη, ενσυναίσθηση και να μπορέσουν να εξοικειωθούν με τη διαφορετικότητα και να ενσωματωθούν σε περιβάλλοντα μη γνώριμα με αυτούς/-ές ανάλογα με τις εμφανίσεις της χορωδίας μας.

Λέξεις-κλειδιά: συμπερίληψη, αναπηρία, τέχνη, μουσική, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σχολική Παιδαγωγική

Εκπαιδευτική ηγεσία και συμπερίληψη: υπό το πρίσμα εκπαιδευτικών και διευθυντών/ντριων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ευαγγελία Φωτάκη

Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

el09696@uoi.gr , fotakievagelia@gmail.com

Τα τελευταία χρόνια έχει ερευνηθεί η συμβολή της εκπαιδευτικής ηγεσίας στη προώθηση ενός συμπεριληπτικού σχολείου. Η παρούσα εργασία εξετάζει το πώς οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές/ντριες των σχολικών μονάδων αντιλαμβάνονται την

εκπαιδευτική ηγεσία και εφαρμόζουν πρακτικές ως μέσο προώθησης της συμπερίληψης, καθώς και ποιες προκλήσεις ανακύπτουν στη διαδικασία αυτή. Η εργασία στηρίζεται σε σύγχρονα μοντέλα ηγεσίας, όπως η μετασχηματιστική, κατανεμημένη και ηθική ηγεσία, ενώ συνδέεται με θεωρίες της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Βασίστηκε στη χρήση ποσοτικών μεθόδων, με τη συλλογή δεδομένων μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το δείγμα αποτέλεσαν 208 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας. Τα ερωτηματολόγια περιλάμβαναν κλειστού τύπου ερωτήσεις και ερωτήσεις κλίμακας Likert, με σκοπό να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και διευθυντών/ντριων σχετικά με την εκπαιδευτική ηγεσία, τις πρακτικές συμπερίληψης που χρησιμοποιούν και τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με στατιστικές μεθόδους, χρησιμοποιώντας περιγραφική στατιστική και συσχετιστικές αναλύσεις για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Τα ευρήματα της έρευνας ανέδειξαν ότι κατά την γνώμη των εκπαιδευτικών και διευθυντών/ντριων η εκπαιδευτική ηγεσία έχει σημαντικό ρόλο στην προώθηση ενός συμπεριληπτικού σχολείου. Επίσης αποδείχθηκε το γεγονός ότι παρά τις προθέσεις πολλών εκπαιδευτικών και διευθυντών/ντριών, υπάρχουν πολλά εμπόδια στην εφαρμογή της συμπερίληψης στο σχολικό περιβάλλον, παρά τις ήδη υπάρχουσες πρακτικές συμπερίληψης που χρησιμοποιούνται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ντριες. Μάλιστα, συχνά αισθάνονται μη προετοιμασμένοι και υποστηριζόμενοι για την εφαρμογή συμπεριληπτικών πρακτικών εξαιτίας της έλλειψης επαρκών πόρων, της περιορισμένης επιμόρφωσή τους και της απουσίας σαφούς θεσμικού πλαισίου που να καθοδηγεί τις σχολικές μονάδες στην εφαρμογή πολιτικών συμπερίληψης. Η αξία της έρευνας έγκειται στην ανάδειξη της ανάγκης για συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ηγετών, με στόχο τη βελτίωση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και τη δημιουργία ενός σχολείου που προάγει την ισότητα και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα. Επιπλέον, η μελέτη παρέχει εμπειρικά δεδομένα που μπορούν να αξιοποιηθούν από φορείς εκπαιδευτικής πολιτικής, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών προγραμμάτων επιμόρφωσης και την ανάπτυξη νέων στρατηγικών

ενίσχυσης της συμπερίληψης στα σχολεία. Από τα ευρήματα της έρευνας αναμένεται να ωφεληθούν τόσο οι διευθυντές/ντριες και οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές και οι οικογένειές τους, καθώς η ενίσχυση της συμπερίληψης συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος όπου όλοι οι μαθητές έχουν ίσες ευκαιρίες για μάθηση και προσωπική ανάπτυξη.

Λέξεις-κλειδιά: εκπαιδευτική ηγεσία, διαφορετικότητα, συμπερίληψη, εκπαιδευτικός

Η «σχετική αυτονομία» του εκπαιδευτικού. Ζήτημα πολιτικής ηγεμονίας ή κουλτούρας;

Χριστίνα-Μαρία Ευθυμίου

Υποψήφια Διδάκτορας ΠΤΔΕ Ιωαννίνων

efthxrima@gmail.com

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΔΕ Ιωαννίνων

thegogas@uoi.gr

Ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα στον χώρο της εκπαίδευσης αφορά την αυτονομία του εκπαιδευτικού. Κατά πόσον η εκπαιδευτική κοινότητα μπορεί να εργαστεί έξω από τα ασφυκτικά πλαίσια και τις μεθοδικές οδηγίες που η πολιτική επιβάλλει. Αυτή η μορφή «σχετικής αυτονομίας» του εκπαιδευτικού αποτέλεσε αντικείμενο επιστάμενων μελετών διεθνώς, ενώ ένας από τους πλέον διακριτούς άξονες έρευνας ήταν (και παραμένει) η σύνδεση μεταξύ εκπαιδευτικής πολιτικής και αυτονομίας του εκπαιδευτικού. Οι σχετικές δημοσιεύσεις που προέκυψαν, διαμόρφωσαν συγκεκριμένες κριτικές στάσεις και ένα πλαίσιο κουλτούρας κατά των μεθοδικών οδηγιών στη διδασκαλία και υπέρ μιας ευρείας αυτονομίας του εκπαιδευτικού.

Η παρούσα ανακοίνωση προσεγγίζει κριτικά τη διαμορφωμένη κουλτούρα σε ό,τι αφορά την αυτονομία του εκπαιδευτικού. Τονίζεται ο ρόλος του Αναλυτικού Προγράμματος/Προγράμματος Σπουδών και επισημαίνονται τα στοιχεία εκείνα που επιβάλλουν (ή αίρουν) τους περιορισμούς στην αυτονομία του εκπαιδευτικού και

ειδικά όσον αφορά την Προσχολική Εκπαίδευση. Τέλος, το όλο ζήτημα της σχετικής αυτονομίας προσεγγίζεται μέσα στο πλαίσιο μιας κουλτούρας αντίθεσης των εκπαιδευτικών σε επιχειρούμενες μεταβολές.

Λέξεις-κλειδιά: Σχετική αυτονομία, ηγεμονία, διανοούμενοι, κουλτούρα

Απόψεις διευθυντών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τον ρόλο του διευθυντή στη δημιουργία ενός υγιούς σχολικού κλίματος

Έλενα Παπαγεωργίου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, Η' Εξάμηνο

el10112@uoi.gr

Τις τελευταίες δεκαετίες η σχολική ηγεσία είναι ένα ζήτημα που απασχολεί όλο και περισσότερο την έρευνα, καθώς το σχολείο ως οργανισμός βρίσκεται αντιμέτωπο με ραγδαίες εξελίξεις. Καθίσταται έτσι, όσο ποτέ άλλοτε, πιο επιτακτική η ανάγκη το σχολείο να είναι αποτελεσματικό. Ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα είναι και ο διευθυντής, ο οποίος με τις πρακτικές που ακολουθεί μπορεί να διαμορφώσει θετικό σχολικό κλίμα. Όπως προκύπτει και από την ανασκόπηση των συναφών ερευνών, ο διευθυντής διαμορφώνει θετικό σχολικό κλίμα μέσω της στήριξής του προς τους εκπαιδευτικούς, της δημιουργίας συνεργατικών σχέσεων, της προώθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών, και της διαμόρφωσης εργασιακού περιβάλλοντος που δεν προκαλεί άγχος στους εκπαιδευτικούς, αλλά ικανοποίηση. Για αυτό το λόγο, οι έννοιες στις οποίες βασίζεται η παρούσα εργασία είναι η ηγεσία και το σχολικό κλίμα. Ειδικότερα, από τα μοντέλα εκπαιδευτικής ηγεσίας που θα αναφερθούν το βάρος θα εστιαστεί στο μοντέλο της μετασχηματιστικής και κατανομημένης ηγεσίας. Πρόκειται για μοντέλα που εστιάζουν στην εξέλιξη της σχολικής μονάδας, στην ομαδικότητα, στη συνεργασία και την υποστήριξη μεταξύ των μελών της σχολικής μονάδας. Επομένως, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί ο ρόλος των διευθυντών σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη διαμόρφωση της κουλτούρας και του κλίματος του σχολείου μέσα από τις αντιλήψεις των διευθυντών. Προκειμένου να

διερευνηθεί ο σκοπός της παρούσας της εργασίας θα διεξαχθούν συνεντεύξεις σε διευθυντές σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ανάλυση των δεδομένων θα ακολουθήσει τα βήματα της θεματικής ανάλυσης: απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, εξοικείωση με τα δεδομένα, κωδικοποίηση και δημιουργία θεμάτων. Από τη θεματική ανάλυση των δεδομένων που θα συλλεχθούν αναμένεται να εξαχθούν πληροφορίες για τις αντιλήψεις των διευθυντών για το πώς αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους ως διευθυντή, το σχολικό κλίμα, τις πρακτικές που ακολουθούν ώστε να υπάρχει θετικό κλίμα στο σχολείο τους, και τους τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζουν τις διάφορες δυσκολίες που προκύπτουν αναφορικά με την ηγεσία και τη δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο. Κλείνοντας, υπάρχει η προσδοκία τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας να δώσουν το έναυσμα για περαιτέρω και πιο ενδελεχή μελέτη του θέματος, αλλά, και να βοηθήσουν συναδέλφους μου, μελλοντικούς και εν ενεργεία, στον τομέα της ηγεσίας ενός σχολείου και στη διαμόρφωση θετικού σχολικού κλίματος.

Λέξεις-κλειδιά: ηγεσία, σχολικό κλίμα, μετασχηματιστική ηγεσία, κατανεμημένη ηγεσία

Οργάνωση και διοίκηση σχολικών μονάδων- Διοίκηση και λειτουργία ολιγοθέσιων δημοτικών σχολείων

Μιχάλης Σίμος

Προπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

michalissimos2003@gmail.com

Τα ολιγοθέσια δημοτικά σχολεία, αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στην ύπαιθρο. Η προσφορά τους στην ελληνική κοινωνία είναι αδιαμφισβήτητη αφού παρέχουν το αγαθό της γνώσης σε παιδιά τα οποία βρίσκονται μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Όμως, η διοίκηση και η γενικότερη λειτουργία των σχολικών μονάδων αυτών, αποτελούν ιδιαίτερη περίπτωση, καθώς, χρειάζεται συνδυασμός των διδακτικών καθηκόντων με τα διοικητικά, γεγονός, που συνεχώς δημιουργεί πίεση στους διευθυντές- προϊσταμένους, οι οποίοι καλούνται να ανταπεξέλθουν στην τόσο στη γραφειοκρατία όσο και στα διδακτικά τους καθήκοντα.

Η εργασία πραγματεύεται, τις έννοιες της ηγεσίας, της διοίκησης και του μάνατζμεντ και την εφαρμογή τους στον χώρο της εκπαίδευσης και ειδικότερα στα ολιγοθέσια δημοτικά σχολεία. Σκοπός της έρευνας που υλοποιήθηκε είναι να καταγραφούν οι εμπειρίες της διοίκησης και οργάνωσης των προϊσταμένων ολιγοθέσιων δημοτικών σχολείων. Ερωτήματα τα οποία μελετήθηκαν είναι: α) Ποιες οι πρακτικές οργάνωσης και διοίκησης που εφάρμοσαν οι εκπαιδευτικοί κατά την διάρκεια της θητείας τους όντας σε θέση διοίκησης; β) Ποιες οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των διοικητικών τους καθηκόντων; γ) Τι προτείνουν οι ίδιοι για την αποτελεσματική διοίκηση των σχολικών μονάδων; δ) Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των απαντήσεων με το προφίλ τους; Ημεθοδολογία της έρευνας βασίστηκε σε ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων σε εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν υπηρετήσει σε ολιγοθέσια σχολεία και έχουν αναλάβει διοικητικά καθήκοντα ή που υπηρετούν ακόμη, αλλά, και ερωτηματολογίων τα οποία απεστάλησαν στο σύνολο των ολιγοθέσιων σχολείων της επικράτειας. Η ανάλυση των ευρημάτων ανέδειξε τις δυσκολίες και τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία αυτά, σχετικά με την οργάνωση και διοίκηση, αλλά, και τις προτάσεις που παραθέτουν οι ίδιοι για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης των μονάδων αυτών. Τα συμπεράσματα που εξάγονται μπορούν να αποτελέσουν δεδομένα για βελτιώσεις, στον τομέα της διοίκησης, από την πλευρά της πολιτείας, αφού, προέρχονται από άτομα τα οποία έχουν εργαστεί για χρόνια στον κλάδο αυτό.

Λέξεις-κλειδιά: Οργάνωση, Διοίκηση, Διευθυντές, Ολιγοθέσια σχολεία

Οργάνωση και διοίκηση των σχολικών μονάδων καθώς και η αξιοποίηση του θεσμού της αυτοαξιολόγησης ως εκπαιδευτικής καινοτομίας

Δημήτριος Γκαλέτσης

Προπτυχιακός φοιτητής

el09522@uoi.gr

Στην εποχή που ζούμε, μία σύγχρονη προσέγγιση στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δομών ακούει στο όνομα αυτοαξιολόγηση, η οποία πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία αναστοχασμού και ανατροφοδότησης που στοχεύει αποκλειστικά στην βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Για την επίτευξη της, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η εκπαιδευτική ηγεσία, η οποία συμβάλλει στην διαμόρφωση κλίματος συνεργασίας αλλά και στην διαχείριση των διαδικασιών αξιολόγησης, επηρεάζοντας άμεσα την αποδοχή και την εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης στο σχολικό περιβάλλον. Στην παρούσα έρευνα το ερευνητικό πρόβλημα εστιάζει στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και των διευθυντών αναφορικά με την αυτοαξιολόγηση, διερευνώντας τόσο την σημασία και τη χρησιμότητά της όσο και τις πιθανές προκλήσεις που ενδέχεται να ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της. Για το λόγο αυτό, το ενδιαφέρον της συγκεκριμένης έρευνας εστιάζει στην αποτύπωση και την σύγκριση των απόψεων εκπαιδευτικών και διευθυντών σχετικά με την αυτοαξιολόγηση, καθώς και η διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την στάση τους απέναντι σε αυτήν. Κύρια ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν επικεντρώνονται στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την διαδικασία της αυτοαξιολόγησης, τον τρόπο εφαρμογής της στην Ελλάδα, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα σχολεία, τα οφέλη τα οποία αναδύονται από την εφαρμογή της και την σύγκριση των απόψεων των δύο ομάδων. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 100 εκπαιδευτικούς και διευθυντές. Για την συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ανώνυμο ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά ενώ για η ανάλυση δεδομένων αξιοποιήθηκαν ποσοτικές μέθοδοι και στατιστικά εργαλεία προκειμένου να εντοπιστούν οι επικρατούσες τάσεις και οι διαφοροποιήσεις στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων. Τα ενδεικτικά ευρήματα αναμένεται να προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες αναφορικά με την στάση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών απέναντι στην αυτοαξιολόγηση, τις πιθανές δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι κατά την εφαρμογή της αλλά και τις προοπτικές εξέλιξη του θεσμού. Τέλος, η μελέτη είναι σε θέση να συμβάλλει στη διαμόρφωση προτάσεων για την ενίσχυση της αυτοαξιολόγησης ως εργαλείο αναβάθμισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: αυτοαξιολόγηση, εκπαιδευτική ηγεσία, σχολικές μονάδες, αντιλήψεις εκπαιδευτικών, αναβάθμιση εκπαιδευτικής ποιότητας

Εισαγωγή αλλαγών και καινοτομιών στην εκπαίδευση: Ο θεσμός του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου

Βασιλική Βέρμπη

Προπτυχιακή φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09508@uoi.gr / vaswvermpi@gmail.com

Είναι αναμφίβολο ότι ο θεσμός του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου ως εκπαιδευτική καινοτομία, έχει επεκταθεί τα τελευταία χρόνια στις περισσότερες σχολικές μονάδες της χώρας. Υπάρχουν μία σειρά από έρευνες που καταγράφουν τις παραμέτρους της εφαρμογής του θεσμού, ωστόσο οι σημερινές ανάγκες έχουν διαφοροποιηθεί, όπως και οι συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί το Ολοήμερο Σχολείο. Γι' αυτό και τίθεται στο προσκήνιο η ανάγκη για έρευνα με βάση τα σύγχρονα δεδομένα και τις απαιτήσεις της κοινωνίας, προς όφελος πρωτίστως των μαθητών και των μαθητριών, των οικογενειών τους, αλλά και των δασκάλων-εκπαιδευτικών. Τα άτομα αυτά είναι τα άμεσα εμπλεκόμενα στη λειτουργία του Ολοήμερου και ο εκσυγχρονισμός του εξαρτάται από εκείνα. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να γίνει μία αποτίμηση του θεσμού του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου από την σκοπιά εκπαιδευτικών, μαθητών, αλλά και γονέων. Τα επιμέρους ερωτήματα της έρευνας είναι τα εξής: 1. Ποια θετικά σημεία εντοπίζουν οι εκπαιδευτικοί αναφορικά με τη λειτουργία του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου; 2. Ποιες αδυναμίες του θεσμού θεωρούν σημαντικές; 3. Τι είδους λύσεις προτείνουν για τη βελτίωσή του; 4. Ποια θετικά σημεία εντοπίζουν οι μαθητές και οι μαθήτριες αναφορικά με τη λειτουργία του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου; 5. Ποιες αδυναμίες του θεσμού θεωρούν σημαντικές; 6. Τι είδους λύσεις προτείνουν για τη βελτίωσή του; 7. Ποια θετικά σημεία εντοπίζουν οι γονείς των μαθητών αναφορικά με τη λειτουργία του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου; 8. Ποιες αδυναμίες του θεσμού θεωρούν σημαντικές; 9. Τι είδους λύσεις προτείνουν για τη βελτίωσή του; Για τη συγκέντρωση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα και συγκεκριμένα ημι-δομημένες συνεντεύξεις, προκειμένου να συγκεντρωθούν λεπτομερώς απόψεις και εμπειρίες εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων. Πιο συγκεκριμένα η κάθε συνέντευξη ανάλογα με την ομάδα στην οποία απευθυνόταν, είχε διαφορετικό αριθμό και

περιεχόμενο ερωτήσεων. Επιπλέον τέθηκαν οι προκαθορισμένες ερωτήσεις, ωστόσο δόθηκε στους συνεντευξιζόμενους η ελευθερία για διάλογο, ούτως ώστε να μοιραστούν τις σκέψεις και τις απόψεις τους. Αυτό ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο, για να κατανοηθούν οι προσωπικές τους εμπειρίες, αλλά και να καταγραφούν τα θετικά και τα αρνητικά σημεία του θεσμού του Ολοήμερου, όπως και προτάσεις για τη βελτίωσή του. Τα δεδομένα αναλύθηκαν πρωτίστως παραγωγικά και έπειτα επαγωγικά και προέκυψαν μία σειρά από κατηγορίες. Στο εν λόγω συνέδριο για την οικονομία του χρόνου πρόκειται να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα των συνεντευξιζόμενων μαθητών/ μαθητριών που παρακολουθούν το Ολοήμερο Πρόγραμμα και των γονέων τους.

Λέξεις-κλειδιά: Ολοήμερο Σχολείο, καινοτομία, εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς

Η συμβολή του θετικού σχολικού κλίματος στην αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας

Κωνσταντίνα Τσουμπούλη

Εκπαιδευτικός

dinatsoubouli@yahoo.gr

Η έννοια του σχολικού κλίματος είναι ευρεία και πολυδιάστατη καθώς συνδέεται με την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο τόσο στην επίτευξη των στόχων της στο επίπεδο της μάθησης όσο και της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της. Το σχολικό κλίμα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν σημαντικά τη λειτουργία μιας σχολικής μονάδας. Οι σχέσεις μεταξύ των μελών που την απαρτίζουν, εκπαιδευτικών, μαθητών, γονέων, η επικοινωνία και η συνεργασία τους, καθώς και το στυλ ηγεσίας του διευθυντή, αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσής του. Γενικότερα, αφορά την ατμόσφαιρα που επικρατεί σε κάθε σχολική μονάδα και σχετίζεται άμεσα με όσους εμπλέκονται σε αυτήν. Κατά αυτόν τον τρόπο, συνδιαμορφώνεται αλλά και βιώνεται από τα μέλη της σχολικής κοινότητας αντανakλώντας πρότυπα, στόχους, αξίες, διαπροσωπικές σχέσεις, διδακτικές πρακτικές και οργανωτικές δομές. Αναφέρεται στον τρόπο που λειτουργούν οι

διαπροσωπικές σχέσεις σε πολλά επίπεδα. Αρχικά, αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς, οι οποίες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας, την επιτυχία των στόχων του σχολείου και τη μακροπρόθεσμη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και μάθησης. Ακολούθως, η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών διαμορφώνει σε πολύ μεγάλο βαθμό τα αποτελέσματα του εκπαιδευτικού έργου και συμβάλλει στην προώθηση της μαθησιακής διαδικασίας τόσο σε γνωστικό όσο και σε ψυχοπαιδαγωγικό επίπεδο. Τέλος, η σχέση σχολείου και γονέων κατέχει εξέχουσα θέση στη διαμόρφωση ενός θετικού σχολικού κλίματος, καθώς οι γονείς είναι αυτοί που μπορούν να λειτουργήσουν ως υποστηρικτές στην αντιμετώπιση λειτουργικών προβλημάτων του σχολείου αλλά και ως συνεργάτες με τα εμπλεκόμενα μέλη στην εκπαιδευτική διαδικασία, προς την επίτευξη του κοινού στόχου που είναι η πρόοδος του μαθητή. Επομένως η διαμόρφωση θετικού σχολικού κλίματος προϋποθέτει και αντανακλά την ύπαρξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μελών της σχολικής μονάδας, τη διάθεση συνεργασίας για την επίλυση θεμάτων της σχολικής καθημερινότητας και κυρίως τον αλληλοσεβασμό και τη συμπόρευση για επίτευξη κοινών στόχων. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο, δημιουργείται ένα φιλικό περιβάλλον που σέβεται και ενδυναμώνει τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία, αυξάνοντας την ικανοποίηση και την παραγωγικότητά τους, διασφαλίζοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου.

Λέξεις- κλειδιά: θετικό σχολικό κλίμα, επικοινωνία, αλληλεπίδραση

**Καλλιέργεια της ενεργούς πολιτειότητας μαθητών αιεφόρου
νηπιαγωγείου και αλληλεπίδραση με μελλοντικούς
εκπαιδευτικούς, μέσα από τη χρήση της εκπαίδευσης STEAM,
της εκπαιδευτικής ρομποτικής, εφαρμογών τεχνητής
νοημοσύνης και επαυξημένης πραγματικότητας**

Μαρία Τοπολιάτη

Εκπ/κός, Υπ. Διδάκτορας Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, mtopoliati@uoi.gr

Αικατερίνη Πλακίτση

Καθηγήτρια ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

kplakits@uoi.gr

Η εργασία αυτή εστιάζεται στην υλοποίηση ερευνητικής εκπαιδευτικής παρέμβασης, που αφορά στη διαχρονική συνεργασία μαθητών αιεφόρου νηπιαγωγείου με μελλοντικούς εκπαιδευτικούς του Εργαστηρίου Διδακτικής Θετικών Επιστημών και Εκπαίδευσης για την Αειφορία του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Βασιζόμενοι στη μεθοδολογία της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας της Δραστηριότητας και την πεποίθηση ότι η μάθηση είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης, κυρίαρχο μέλημα του σχεδίου δράσης αποτελεί η «ανοικτότητα» του σχολείου και η επέκταση του μαθησιακού περιβάλλοντος έξω από τη σχολική τάξη με την εφαρμογή τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μορφής διδασκαλίας. Στο πλαίσιο αυτό, η εκπαιδευτικός, οι μαθητές, αλλά και οι γονείς/κηδεμόνες του νηπιαγωγείου Κληματίας Ιωαννίνων συμμετέχουν ενεργά σε εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή εκπαιδευτικά έργα και θεματικά δίκτυα, αξιοποιώντας ως μεθοδολογικά και εργαλεία υποστήριξης την εκπαίδευση STEAM, τη ρομποτική, εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, τρισδιάστατης σχεδίασης και επαυξημένης πραγματικότητας. Ενδεικτικά, αναφέρεται η διαχρονική δράση τους στα δίκτυα σχολείων της Unesco, των αιεφόρων και οικολογικών σχολείων, της Παιδικής Helmera, καθώς και η ενεργός συνεισφορά τους σε διεθνή καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα όπως: Nature Based Solutions Education Network, Seismolab, Playing with Protons, Code Week for All, Open Schools for Open Societies, Reflecting for Change, Creativity in Early Years Science Education. Κατά τη φάση του σχεδιασμού και διεξαγωγής της μαθησιακής διαδικασίας πραγματοποιείται έρευνα δράσης και πεδίου, η οποία επικεντρώνεται ταυτόχρονα στην προσέγγιση των θεματικών πεδίων του νέου προγράμματος σπουδών για την προσχολική εκπαίδευση, δίνοντας έμφαση στην επιλεκτική προσέγγιση στόχων της αιεφόρου εκπαίδευσης και την ενίσχυση της ενεργούς πολιτεϊότητας των μαθητών. Σε ακόλουθο στάδιο, τα αποτελέσματα των εφαρμοσμένων δραστηριοτήτων που προκύπτουν, παρουσιάζονται και διαμοιράζονται στην τοπική κοινότητα και σε μελλοντικούς εκπαιδευτικούς από την εκπαιδευτικό, αλλά και τα ίδια τα νήπια. Αξίζει να σημειωθεί ότι παράλληλη διάχυση

του επιτυχημένου σχεδίου δράσης απευθύνεται και σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, μέσα από την πραγματοποίηση ενδοσχολικών επιμορφώσεων. Τα ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας που συλλέγονται κατά τη διαμορφωτική και τελική ανάλυση των δεδομένων καταδεικνύουν την ύπαρξη συνάφειας ανάμεσα στη χρήση των διαμεσολαβητικών εργαλείων με την αποτελεσματική προώθηση βασικών αρχών του νέου Προγράμματος Σπουδών για την προσχολική ηλικία, αλλά και την επιτυχημένη αλληλεπίδραση όλων των εμπλεκομένων της παιδαγωγικής ομάδας. Επιπρόσθετα, γίνεται εμφανές ότι μέσα από τη δημιουργία του εν λόγω ελκυστικού μαθησιακού περιβάλλοντος, προάγεται η βιωματική και διερευνητική μάθηση, διευκολύνεται η επικοινωνία, η συνεργασία και αλληλεπίδραση των μαθητών, της εκπαιδευτικού, των γονέων και των μελλοντικών εκπαιδευτικών, ενώ καλλιεργούνται αβίαστα δεξιότητες του 21ου αιώνα.

Λέξεις-κλειδιά: Ενεργός πολιτειότητα, εκπαίδευση STEAM, ρομποτική, τεχνητή νοημοσύνη, προσχολική ηλικία

Η επαγγελματική ταυτότητα των υποψηφίων εκπαιδευτικών καλλιτεχνικών: γραπτές αφηγήσεις φοιτητών

Ρόζα Πλαστήρα

Εκπαιδευτικός Εικαστικών (ΠΕ08) - Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ

rosaplastira@hotmail.com

Έρευνες του διεθνή χώρου υποστηρίζουν ότι οι εκπαιδευτικοί καλλιτεχνικών μαθημάτων έχουν ισχυρά συγκροτημένες ταυτότητες, ως απόρροια των ισχυρών κινήτρων που έχουν κατά την εισαγωγή τους στο επάγγελμα. Δίνοντας ισόποση έμφαση και στις δύο βασικές πτυχές του επαγγέλματος, δεν αντιλαμβάνονται την τέχνη και την παιδαγωγική ως αντικρουόμενα πεδία αλλά ως συστατικά στοιχεία της επαγγελματικής τους ταυτότητας που αλληλεπιδρούν και αλληλοσυμπληρώνονται. Ωστόσο, η επαγγελματική ταυτότητα δεν είναι κάτι στατικό. Η διαμόρφωσή της αποτελεί μία δια βίου διαδικασία, η οποία ξεκινά από τις πρώτες εμπειρίες που έχουν οι εκπαιδευτικοί ως μαθητές, και διαρκεί έως και την αφυπηρέτηση. Σε αυτή την

πορεία, καθοριστική είναι και η επίδραση της προετοιμασίας που λαμβάνουν οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο των αρχικών τους σπουδών. Πρόκειται για μια μεταβατική περίοδο, κατά την οποία οι φοιτητές -έχοντας ήδη διαμορφωμένες απόψεις για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού- μπαίνουν σε μια διαδικασία επαναδιαπραγμάτευσης των εννοιολογήσεών τους. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετηθεί πώς οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί καλλιτεχνικών αντιλαμβάνονται και περιγράφουν την επαγγελματική τους ταυτότητα. Με βάση το σκοπό της έρευνας, προέκυψαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα: α) Πώς περιγράφουν οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί καλλιτεχνικών τον εαυτό τους ως μελλοντικό εκπαιδευτικό; β) Πώς αντιλαμβάνονται το ρόλο του εκπαιδευτικού και το ρόλο του μαθητή; γ) Ποιες εμπειρίες τους συνέβαλαν στο να θέλουν - ή μη - να γίνουν εκπαιδευτικοί; και δ) Άλλαξαν οι πεποιθήσεις τους για το εν λόγω επάγγελμα κατά τη σπουδαστική τους πορεία; Στην έρευνα συμμετείχαν 25 φοιτητές του Τμήματος Εικαστικών & Εφαρμοσμένων Τεχνών, της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Οι συμμετέχοντες βρίσκονταν στο 4ο και 5ο έτος φοίτησης, προκειμένου να έχει προηγηθεί η επαφή τους με τα παιδαγωγικά μαθήματα και την πρακτική άσκηση που προβλέπει το πρόγραμμα σπουδών του εν λόγω τμήματος. Ως μέθοδος συλλογής των δεδομένων επιλέχθηκαν οι γραπτές αφηγήσεις, καθώς αποτελούν μια προνομιακή ερευνητική στρατηγική για τη διερεύνηση της προσωπικής θεωρίας, των πεποιθήσεων και των βιωμένων εμπειριών των συμμετεχόντων. Η ανάλυση των δεδομένων, έγινε σε δύο φάσεις: κάθετα -με την κάθε αφήγηση να εξετάζεται ατομικά- και οριζόντια/ συγκριτικά, προκειμένου να εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές. Έπειτα από πολλές αναγνώσεις των αφηγήσεων με σκοπό την εξοικείωση με το υλικό, ακολούθησε η ένταξη των εμπειριών των φοιτητών σε κατηγορίες που προέκυψαν επαγωγικά. Τέλος, προσδιορίστηκαν τα βασικά θέματα κάθε κατηγορίας. Η έρευνα βρίσκεται στη φάση ερμηνείας των δεδομένων.

Λέξεις-κλειδιά: Επαγγελματική ταυτότητα, υποψήφιοι εκπαιδευτικοί καλλιτεχνικών, αρχική εκπαίδευση

Ιδεολογικές επισημάνσεις στα Εγχειρίδια Γλώσσας της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Ιωαννίνων

thegogas@uoi.gr

Ράνια Χασαπίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Ιωαννίνων

raniaxas@hotmail.com

Είναι γνωστό (Issitt, J. 2004· Canale, 2021) ότι τα σχολικά εγχειρίδια και ειδικότερα τα αναγνωστικά βιβλία αποτελούν σημαντικές πηγές για την κατανόηση της κοινωνίας. Πέρα από γνώσεις που μεταδίδουν, χρησιμοποιούνται και ως μέσον μεταφοράς της κυρίαρχης ιδεολογίας (Barnard, 2010). Μέσα από τα κείμενα, τις εικόνες και τη γλώσσα τους (Barnard, 2000· Mahboob, 2017), αντανακλώνται οι πολιτισμικές, πολιτικές και θρησκευτικές αξίες της κοινωνίας, καθώς και οι αντιλήψεις που η κοινωνία -ή συνηθέστερα η πολιτική εξουσία- επιθυμεί να μεταδώσει στις επόμενες γενιές, διαμορφώνοντας τις στάσεις και τις αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα όπως το έθνος, την ιστορία, τη θρησκεία και τους ρόλους των φύλων. Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στην αναλυτική προσέγγιση των σχολικών αναγνωστικών του Ιράν, με έμφαση στην εικονογράφηση. Συγκεκριμένα, η εικονογράφηση των σχολικών βιβλίων του Ιράν φαίνεται να προβάλλει έντονα στερεότυπα παρουσιάζοντας ομοιότητες με εκείνη των ελληνικών αναγνωστικών κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974), μιας περιόδου έντονης πολιτικής χειραγώγησης. Παραμένει, δηλαδή, προσανατολισμένη προς μία εθνοκεντρική, θρησκευτικά φορτισμένη και πατριαρχική αφήγηση, κάτι που τα καθιστά εμφανώς αναχρονιστικά και ενδέχεται να ενισχύει παρωχημένες ιδεολογικές δομές. Η προσέγγιση των αναγνωστικών γίνεται μέσα από τα θεωρητικά σχήματα του Eco (1979) σχετικά με τα ανοιχτά και κλειστά κείμενα, καθώς και μέσα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις του Γκράμσι για την ηγεμονία.

Λέξεις-κλειδιά: Αναγνωστικά, ιδεολογικό περιεχόμενο, Ιράν, σχολικά εγχειρίδια

Διαμορφώνοντας το Σχολικό Περιβάλλον: Η Επιρροή των Γονέων στην Προσαρμογή των Μαθητών

Αθηνά-Μαρία Λάμπρου

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, Υπ. Διδάκτορας, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

a.lamprou@uoi.gr

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ανάλυση της γονεϊκής συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη σχέση της με την προσαρμογή και την απόδοση των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της θεωρίας των σχολείων ως κοινότητες μάθησης, η έρευνα αναδεικνύει την ιδιαίτερη σημασία της συνεργασίας μεταξύ γονέων και σχολείου για την ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών. Μέσω ανάλυσης δεδομένων από γονείς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο, η μελέτη καταδεικνύει ότι η ενεργή συμμετοχή των γονέων, κυρίως των μητέρων, επηρεάζει θετικά τη μαθησιακή πρόοδο των παιδιών. Ειδικότερα, οι γονείς με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο παρουσιάζουν μεγαλύτερη εμπλοκή στις σχολικές δραστηριότητες, γεγονός που συνδέεται με τη βελτιωμένη απόδοση των παιδιών τους και την καλύτερη προσαρμογή τους στο σχολικό περιβάλλον. Η έρευνα εντοπίζει ότι παράγοντες όπως η ηλικία των γονέων, το οικογενειακό υπόβαθρο και το φύλο των παιδιών δεν έχουν σημαντική επίδραση στην προσαρμογή ή την απόδοση των μαθητών. Αντίθετα, η γονεϊκή συμμετοχή φαίνεται να αποτελεί βασικό μοχλό ενίσχυσης των μαθησιακών δεξιοτήτων και της σχολικής ευημερίας των μαθητών. Η μελέτη επισημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς, όταν συνεργάζονται αρμονικά, μπορούν να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό και δημιουργικό περιβάλλον για τη μαθησιακή πορεία των παιδιών. Οι σχέσεις σχολείου-οικογένειας είναι συχνά περίπλοκες και επηρεάζονται από διάφορους κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες, ωστόσο η θετική γονεϊκή εμπλοκή μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας προτείνουν συγκεκριμένες στρατηγικές για την ενίσχυση της συνεργασίας γονέων και σχολείων, όπως η ενεργοποίηση των γονέων μέσω οργανωμένων δράσεων και η ανάπτυξη πολιτικών που ενισχύουν την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Η ενίσχυση της επικοινωνίας και της

συνεργασίας μεταξύ γονέων και σχολείου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και την επιτυχή προσαρμογή των μαθητών στο σχολικό τους περιβάλλον.

Λέξεις- κλειδιά: γονεϊκή συμμετοχή, σχολείο-οικογένεια, εκπαιδευτική απόδοση

Οικογένεια και σχολείο: μια σχέση ζωής ή μια σχέση ανάγκης;

Βασιλική Κοζιάκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70–Msc Εκπαιδευτική Ψυχολογία-Υποψήφια Διδάκτωρ
bikikoziaki@gmail.com

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον ως προς την ύπαρξη σχέσεων μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας, την αναγκαιότητα ή μη αυτών αλλά και τη δυναμική τους. Οι περισσότερες έρευνες είναι, ως επί το πλείστον, περιγραφικές και ασχολούνται κυρίως με τις ενέργειες του σχολείου για την προαγωγή της συνεργασίας αυτής και τις επιπτώσεις της στους μαθητές (Hoover-Dempsey & Sandler, 2005). Το σχολείο και η οικογένεια, μέχρι πρόσφατα, αποτελούσαν δυο αποκλίνοντα πεδία, μεταξύ των οποίων η δυνατότητα για συνεργασία και επικοινωνία ήταν εντελώς περιορισμένη. Οι εκπαιδευτικοί ήταν οι μόνοι που επιτρεπόταν να έχουν λόγο ως προς τη σχολική συμπεριφορά και επίδοση των παιδιών ενώ οι γονείς απαγορευόταν να παρέμβουν με τον οποιοδήποτε τρόπο στις σχολικές διεργασίες και αυτό ήταν μια συνθήκη που κατά καιρούς οδήγησε σε αμοιβαία εχθρότητα. Όπως ανέφερε ο Waller το 1932, γονείς και εκπαιδευτικοί συμπεριφέρονταν ως «φυσικοί εχθροί με μια και μοναδική συνιστώσα: να αντιμάχονται ο ένας τον άλλον» (σ.68). Οι καθημερινές ανάγκες αλλά και τα διάφορα περιστατικά που παρατηρήθηκαν όμως κατά καιρούς κατά τη διάρκεια της ημέρας μέσα στη σχολική κοινότητα, ενέτειναν και απαίτησαν τη δημιουργία συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Άλλωστε, ο Γεωργίου το 2000 ανέφερε: «Οι σημαντικοί άλλοι παίζουν καταλυτικό ρόλο στη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού. Άρα η ποιότητα της σχέσης μεταξύ των 2 σημαντικότερων συστημάτων για το άτομο (σχολείου-οικογένειας) επηρεάζει πολύ το παιδί». Φυσικά, είναι σημαντικό να αναφερθεί, πως το γεγονός πως ο βαθμός υιοθέτησης και καθιέρωσης στοχευμένων πρακτικών, διαφοροποιείται από σχολική κοινότητα σε σχολική κοινότητα ανάλογα

με τις αντιλήψεις του εκάστοτε σχολείου για το αν ο ρόλος των γονέων θα έχει την ιδιότητα της απλής «εμπλοκής» ή εκείνη της «συμμετοχής». Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να ερευνήσει μέσω μιας συστηματικής ανασκόπησης, τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις σχέσεις μεταξύ σχολείου και οικογένειας καθώς και την επιρροή τους στη σχολική διαδικασία και την επίδοση των μαθητών.

Λέξεις- κλειδιά: σχολείο, οικογένεια, γονεϊκή εμπλοκή, γονεϊκή συμμετοχή, σχέση

Κοινωνικοποίηση στο σχολείο και επιδόσεις των μαθητών/τριών»

Παγώνα Μαϊμάρη

Φοιτήτρια 4^{ου} έτους

el09596@uoi.gr

Η συγκεκριμένη ερευνητική εργασία εστιάζει στη σχέση μεταξύ της κοινωνικοποίησης των μαθητών/τριών και των σχολικών επιδόσεων. Το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, αναλύεται ο ορισμός της κοινωνικοποίησης και οι φορείς που την επηρεάζουν, καθώς και η σύνδεσή της με τη θεωρία της συμβολικής αλληλεπίδρασης. Επιπλέον, διερευνώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν τις σχολικές επιδόσεις και πώς αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους. Η έρευνα επικεντρώνεται στην εξέταση της αλληλεπίδρασης μεταξύ κοινωνικοποίησης και σχολική επίδοση. Πρόκειται για μια ποσοτική έρευνα με δείγμα 120 μαθητές και μαθήτριες Ε' και Στ' Δημοτικού σχολείου από τον νομό Λάρισας και από τον νομό Ιωαννίνων. Το ερωτηματολόγιο το οποίο κλήθηκαν οι μαθητές/τριες να απαντήσουν περιλάμβανε 13 ερωτήσεις που σχετίζονται με όλους τους παράγοντες που επιδρούν στην επίδοση (εκπαιδευτικός, συνεργασία με συμμαθητές, κλίμα σχολικής τάξης). Με αυτόν τον τρόπο συλλέχθηκαν στοιχεία που διερευνούν τη σχέση σχολικής κοινωνικοποίησης και επίδοσης και ερμηνεύουν τις διάφορες επιδράσεις. Τα ευρήματα της έρευνας κρίνονται σημαντικά ως ένα χρήσιμο εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς, καθώς διαπιστώνονται οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν κατά τη διδασκαλία αλλά και σε επίπεδο διαπροσωπικών και επικοινωνιακών σχέσεων

μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, ώστε η εκπαιδευτική διαδικασία να είναι περισσότερο αποτελεσματική.

Λέξεις- κλειδιά: Κοινωνικοποίηση, σχολείο, επιδόσεις, εκπαιδευτικός, συμμαθητές

Η Αποτύπωση της Επιτυχίας: Συγκριτική Μελέτη των Βάσεων Εισαγωγής σε Α.Ε.Ι. και Σ.Α.Ε.Κ.

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

thegogas@uoi.gr

Ευανθία Σιέμου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Μ.Σ. «Επιστημών της Αγωγής», Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

vanasiemou.2@gmail.com

Η πρόσφατη καθιέρωση του Παράλληλου Μηχανογραφικού για την επιλογή σπουδαστών στις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.) εισήγαγε στον δημόσιο λόγο ένα νέο στοιχείο διατύπωσης της ακαδημαϊκής επιτυχίας, αποτελώντας μια εναλλακτική λύση των αποφοίτων Λυκείου. Σε μια χώρα, όπου η είσοδος στο πανεπιστήμιο θεωρείται η «απόλυτη επιτυχία» (Φραγκουδάκη, 1985· Σιάνου-Κύργιου, 2006· Τσιώλης, 2023), η καθιέρωση του παράλληλου μηχανογραφικού και η μετονομασία των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) σε Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.) φαίνονται να τροποποιούν την αίσθηση της επιτυχίας και της ελληνικής κουλτούρας γύρω από αυτή (Blackledge&Hunt, 2004· Γκόγκας, 2022). Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αποτυπώσει το αίσθημα της επιτυχίας, συγκρίνοντας τις βάσεις εισαγωγής αποφοίτων σε ομοειδή Τμήματα των Πανεπιστημίων και των Σ.Α.Ε.Κ. Εξετάζονται αναλυτικά οι προτιμήσεις των σπουδαστών υπό το πρίσμα της επιλογής ειδικότητας αλλά και της γεωγραφικής κατανομής. Θα αναλυθούν επίσης τα κριτήρια με τα οποία οι σπουδαστές/-τριες Σ.Α.Ε.Κ. και αντίστοιχα οι φοιτητές/-τριες Α.Ε.Ι. επιλέγουν την ειδικότητά των σπουδών τους. Η προσέγγιση του ζητήματος γίνεται μέσα από τη συγκριτική παρουσίαση των βάσεων εισαγωγής σε Σ.Α.Ε.Κ. και Α.Ε.Ι. των τελευταίων

ετών. Η ανάλυση των δεδομένων γίνεται μέσα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις της δημόσιας σφαίρας του Χάμπερμας (Habermas, 1962) και τα σύμβολα του πλήθους του Ελίας Κανέτι (Canetti, 1981). Η συγκριτική αυτή μελέτη αναμένεται να συμβάλει στη διερεύνηση της αίσθησης της επιτυχίας και των κοινωνικών παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωσή της, ενώ τα αποτελέσματα δύναται να αποτελέσουν εφαλτήριο για περαιτέρω έρευνα στο συγκεκριμένο χώρο.

Λέξεις-κλειδιά: επιτυχία, βάσεις εισαγωγής, Σ.Α.Ε.Κ., Α.Ε.Ι.

Η διερεύνηση της κατανόησης της Φύσης της Επιστήμης των φοιτητών Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης και τα επιχειρήματά τους στο πλαίσιο κοινωνικό επιστημονικών ζητημάτων

Στεφανία Σοκόλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ

Sokolisokolistephanie@gmail.com

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της κατανόησης των φοιτητών για την Φύση της Επιστήμης (ΦτΕ) και των Επιχειρημάτων τους, στο πλαίσιο Κοινωνικο-επιστημονικών ζητημάτων (ΚΕΖ). Το δείγμα αποτελούνταν από 30 δευτεροετείς φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και το ερευνητικό εργαλείο αποτέλεσε η ημι-δομημένη συνέντευξη. Η ημι-δομημένη συνέντευξη περιείχε 4 σενάρια βασισμένα σε Κοινωνικο-επιστημονικά ζητήματα για την Υπερθέρμανση του Πλανήτη, την Όξινη βροχή, τα Γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και την Ανθρώπινη Κλωνοποίηση. Τα σενάρια αυτά ακολουθούσαν ερωτήσεις σχετικά με Επιχειρήματα και Όψεις της Φύσης της Επιστήμης. Η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις ανέδειξαν τις απόψεις που είχαν για τις τρεις όψεις της φύσης της επιστήμης (υποκειμενική, δοκιμαστική, εμπειρική) με τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν (επιχείρημα, αντεπιχείρημα, κατάρριψη επιχειρήματος). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι φοιτητές χρησιμοποίησαν κυρίως ενδιάμεσα επιχειρήματα, ενδιάμεσες αντικρούσεις και ενδιάμεσα

αντεπιχειρήματα, ενώ επίσης και οι όψεις της επιστήμης ήταν κυρίως ενδιάμεσες. Οι συσχετίσεις με τον δείκτη Kendall ανέδειξαν πως υπήρχαν κάποιες θετικές, μέτριες συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές των επιχειρημάτων και των όψεων της Επιστήμης. Τα αποτελέσματα αυτά φάνηκε να επηρεάστηκαν από συναισθηματικούς παράγοντες και παράγοντες πλαισίου, οι οποίοι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση των απαντήσεων των φοιτητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας συμβάλλουν στην κατανόηση των ΚΕΖ και στην ανάγκη εφαρμογής τους στην διδασκαλία, στην ανάγκη διαμόρφωσης ενημερωμένων επιχειρημάτων από μαθητές και στην κατανόηση βασικών πτυχών της ΦτΕ και την εφαρμογή τους στην διδασκαλία.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινωνικο- επιστημονικά Ζητήματα, Επιχειρηματολογία, Φύση της Επιστήμης

Διδακτικά σενάρια

«Ταξίδι στους Νομούς της Ελλάδος»: Σενάριο διδασκαλίας για τους/τις μαθητές/τριες της Ε΄ Δημοτικού Σχολείου

Αναστασία Δόβα - Δόβοπούλου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

anastasiadovop@gmail.com

Ιωάννης Μήσιος

Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

mhsiosjms@gmail.com

Στην παρούσα εργασία αναλύεται διεξοδικά η δημιουργία ενός σεναρίου διδασκαλίας για τους μαθητές της Πέμπτης Δημοτικού Σχολείου με τίτλο: «Ταξίδι στους Νομούς της Ελλάδος». Ο βασικός σκοπός του σεναρίου είναι η εξοικείωση των μαθητών/τριών με τους νομούς και τις πρωτεύουσες της Ελλάδας μέσω βιωματικών και διαδραστικών δραστηριοτήτων, καλλιεργώντας τη γεωγραφική τους σκέψη, την ικανότητα συνεργασίας και την περιβαλλοντική τους συνείδηση. Το σενάριο διδασκαλίας αφορά μαθητές/τριες που φοιτούν στην Ε΄ τάξη Δημοτικού Σχολείου και

απαιτούνται 3 διδακτικές ώρες για την υλοποίησή του. Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας απαρτίζεται από τα εξής δύο μέρη: α) τον οδηγό οργάνωσης διδασκαλίας και β) τα φύλλα εργασίας των μαθητών. Η καινοτομία του εδράζεται στο ότι ακολουθεί μια διαθεματική και βιωματική προσέγγιση, συνδέοντας τη Γεωγραφία με την Ιστορία, τον Πολιτισμό και την Οικονομία, ενώ ενσωματώνει παιγνιώδεις και διαδραστικές δραστηριότητες, όπως το «Κυνήγι Θησαυρού», που καθιστούν τη μάθηση ευχάριστη και ελκυστική. Τα βασικά μέσα διδασκαλίας που αξιοποιούνται είναι: α) Διαδραστικός Πίνακας: αξιοποιείται για την παρουσίαση του χάρτη και την καθοδήγηση του παιχνιδιού. Θα υποστηρίξει την προβολή πληροφοριών, εικόνων και βίντεο για τους νομούς, β) Υπολογιστές/tablet: Κάθε ομάδα εργασίας μαθητών/τριών θα έχει πρόσβαση σε έναν υπολογιστή ή tablet για να πραγματοποιήσει αναζητήσεις, να χρησιμοποιήσει χάρτες και να δημιουργήσει παρουσίαση. Σε αυτό το πλαίσιο θα αξιοποιήσει εφαρμογές, όπως το Google Earth για την παρατήρηση γεωγραφικών περιοχών και συντεταγμένων, το Google My Maps για τη δημιουργία ψηφιακών χαρτών των περιοδικών και τη Wikipedia για την αναζήτηση πληροφοριών για κάθε νομό. Οι διδακτικές και μαθησιακές δραστηριότητες στηρίζονται στη διερευνητική, απαγωγική και διαφοροποιημένη διδασκαλία, ενώ αξιοποιούνται μαθητοκεντρικές διδακτικές τεχνικές όπως ο καταιγισμός ιδεών, το παιχνίδι ρόλων και οι ομάδες εργασίας. Παράλληλα, προσαρμόζεται σε διαφορετικούς τύπους μαθητών/τριών, ενισχύει τη σύνδεση της γνώσης με την πραγματική ζωή και αξιοποιεί το παιχνίδι και τους γρίφους ως εργαλεία ενεργής συμμετοχής και κατανόησης. Χαρακτηριστικά, αξιοποιείται εναλλακτική - παιγνιώδη δραστηριότητα με τίτλο: «Τροχός της Τύχης». Ειδικότερα, σχεδιάστηκε σε κανσόν το περίγραμμα της Ελλάδας στο οποίο περιλαμβάνονται μόνο οι Περιφέρειες, ενώ δημιουργήθηκε μια ιδιοκατασκευή – τροχός στον οποίο αναγράφονται οι 13 Περιφέρειες. Αυτές οι δυο κατασκευές, σε συνδυασμό με μια κλεψύδρα, αξιοποιούνται για τη δραστηριότητα: «Τροχός της Τύχης». Σε αυτή τη δραστηριότητα, αφού οι μαθητές χωριστούν σε ομάδες των 2-3 ατόμων, οι ομάδες καλούνται να γυρίσουν τον τροχό. Όταν ο δείκτης σταματήσει, η κάθε ομάδα - μετά από σύσκεψη λίγων λεπτών - πρέπει να βρει όσο περισσότερους νομούς μπορεί ώστε να ανήκουν στην Περιφέρεια που της έτυχε. Καταληκτικά, θα πρέπει να αναγράψουν τους νομούς που βρήκαν στον χάρτη, που θα αναπαριστά το ταμπλό και όλα αυτά πριν η κλεψύδρα αδειάσει. Στο πλαίσιο αυτό, η χρήση ποικίλων

διδασκικών μέσων, όπως χάρτες, οπτικά μέσα και παιχνίδια, διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών και εμπλουτίζει τη μαθησιακή διαδικασία. Μια σύγχρονη διδακτική προσέγγιση που αξιοποιείται για την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων είναι η δημιουργία podcast. Το podcast προσφέρει έναν δημιουργικό και βιωματικό τρόπο αναστοχασμού, που ενισχύει τη συνεργασία, την επικοινωνία και τη δημιουργικότητα των μαθητών. Το παρόν σενάριο μπορεί να επεκταθεί με διαδραστικά παιχνίδια ρόλων, διαδραστικούς χάρτες, εφαρμογές για κινητά και επισκέψεις σε νομούς της Ελλάδας.

Λέξεις-κλειδιά: Σενάριο διδασκαλίας, Νομοί της Ελλάδος, Δημοτικό σχολείο

Ηχοκίνηση: Διδακτική παρέμβαση με παιγνιώδεις διαδικασίες στο μάθημα της Φυσικής

Ευθυμία Μηλιώνη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09739@uoi.gr

Αναστασία Φυλακτακίδου

Ε.Ε.Π. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

afilakt@uoi.gr

Το παιχνίδι είναι συνυφασμένο με τη φύση του παιδιού και μέσα από αυτό μαθαίνει τον εαυτό του και τον κόσμο γύρω του. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η ένταξη του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω της εφαρμογής ενός προγράμματος διδακτικής παρέμβασης με παιγνιώδεις διαδικασίες στο μάθημα της Φυσικής της Ε' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, με στόχο τη μελέτη της επίδρασης του προγράμματος αυτού τόσο στο γνωσιακό, όσο και το ψυχοκινητικό και κοινωνικό επίπεδο των μαθητών/τριών. Μεθοδολογικά η εργασία αποτελεί μία ποιοτική έρευνα δράσης, η οποία στοχεύει στην ενεργή συμμετοχή των μαθητών/-τριών στη μάθηση. Περιλαμβάνει ένα πλάνο παρέμβασης που βασίζεται στο Μοντέλο Ωριαίας Διδασκαλίας και περιέχει τις πρώτες 2 ενότητες του ήχου, από τα Φυσικά της Ε' Δημοτικού. Διαρθρώνεται σε 4 διδακτικές ώρες, όπου οι ασκήσεις του σχολικού βιβλίου μετασχηματίζονται σε δραστηριότητες - παιχνίδια που προάγουν την κίνηση

και την συνεργασία στην τάξη. Οι στόχοι του αναλυτικού προγράμματος συνυπάρχουν ομαλά με τους δικούς μας, καθώς μέσα από την παρέμβαση ενθαρρύνεται η ομαδικότητα και η συνεργατικότητα, η πνευματική ευεξία και δημιουργικότητα, η ανάπτυξη του αλληλοσεβασμού, της κριτικής σκέψης και αντίληψης, η απελευθέρωση της φαντασίας και η ουσιαστική επαφή με τις φυσικές έννοιες. Σε κάθε διδακτική ώρα η διαδικασία συλλογής δεδομένων περιλαμβάνει τα εξής στάδια:δράση, παρατήρηση,αναστοχασμός και αξιολόγηση.Στην έρευνα χρησιμοποιούνται επίσης εργαλεία όπως κοινωνιόγραμμα, ημερολόγιο και ερωτηματολόγια.Μερικά από τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναιότι,α) η μάθηση ενισχύεται σημαντικά μέσω της παιγνιώδους διαδικασίας, η οποία προάγει τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση των παιδιών και β) διαπιστώθηκε βελτίωση στην απεικόνιση του κοινωνιογράμματος, γεγονός που αποδεικνύει τη θετική επίδρασή της παιγνιώδους μάθησης στις διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών/τριών. Περισσότερες έρευνες στο μέλλον, οι οποίες να εστιάζουν στον ρόλο της παιγνιώδους μάθησης στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να ανοίξουν νέους δρόμους για την ανάπτυξη και βελτίωση της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Λέξεις-κλειδιά: Παιγνιώδης μάθηση, Έρευνα Δράσης, Φυσική, Ήχος, Κίνηση

Φως και χρώματα: διερεύνηση μέσω προσομοίωσης στο ALGODOO

Βασίλης Βλαχάκης

Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200080@uoi.gr

Ζαχαρούλα Ζιάκα

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200082@uoi.gr

Έλενα – Βασιλεία Ζώη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200083@uoi.gr

Ολυμπία – Γραμματία Νταλαγιώργου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200093@uoi.gr

Η εργασία πραγματεύεται τον σχεδιασμό και την αξιοποίηση ενός εκπαιδευτικού σεναρίου που αναπτύχθηκε με βάση τις αρχές της διερευνητικής μάθησης και αφορά τη διδασκαλία βασικών εννοιών του φωτός και των χρωμάτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Το σενάριο απευθύνεται σε μαθητές Στ' Δημοτικού για το μάθημα Φυσικά Δημοτικού «Ερευνώ και Ανακαλύπτω» και διαμορφώθηκε μέσω προσομοίωσης με χρήση του λογισμικού προγράμματος Algodoo. Στόχος του εκπαιδευτικού σεναρίου είναι να κατανοήσουν οι μαθητές φαινόμενα όπως η σύνθεση του λευκού φωτός, η δημιουργία σκιών υπό διαφορετικό φωτισμό και η διάκριση ανάμεσα στην ανάκλαση και τη διάχυση του φωτός. Μέσα από τρεις αλληλένδετες δραστηριότητες, οι μαθητές πειραματίζονται σε εικονικά περιβάλλοντα με διάφορες δέσμες λέιζερ, πολύχρωμα αντικείμενα και επιφάνειες διαφορετικής υφής, ώστε να καταρρίψουν εναλλακτικές ιδέες, να αναστοχαστούν και να οικοδομήσουν νέα γνώση με διασκεδαστικό για αυτούς τρόπο μάθησης. Το σενάριο ενσωματώνει καθοδηγούμενη ανακάλυψη, καταιγισμό ιδεών, πειραματισμό, ομαδοσυνεργατική εργασία και φύλλα εργασίας, έτσι ώστε να ενισχυθεί η μεταγνωστική ικανότητα των μαθητών και η σύνδεση της θεωρητικής γνώσης με εμπειρίες της καθημερινής ζωής. Η αξιοποίηση προσομοιώσεων επιτρέπει την υπέρβαση των υλικοτεχνικών περιορισμών της σχολικής τάξης και υποστηρίζει τη διαφοροποιημένη διδασκαλία.

Λέξεις-κλειδιά: Φως, Χρώματα, Προσομοίωση, Διερευνητική μάθηση, Algodoo

«Από το φως στη ζωή – Φωτοσύνθεση»: Σενάριο διδασκαλίας για μαθητές Πέμπτης και Έκτης τάξης Δημοτικού Σχολείου

Ελισάβετ Μπραούση

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

elisavetbraousi@gmail.com

Ελένη Σταύρου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

elenistavrou96@gmail.com

Στην παρούσα εργασία αναλύεται διεξοδικά η δημιουργία ενός σεναρίου διδασκαλίας για τους/ τις μαθητές/τριες της Πέμπτης και Έκτης τάξης Δημοτικού Σχολείου με τίτλο «Από το φως στη ζωή- Φωτοσύνθεση». Σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης, τη σημασία του φωτός για τα φυτά και την αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπου και φύσης. Μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση, το σενάριο ενσωματώνει τις Φυσικές Επιστήμες, τα Εικαστικά, την Πληροφορική, την Γλώσσα και τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών, προσφέροντας μια ολιστική και βιωματική μαθησιακή εμπειρία. Επίσης, η διδακτική διαδικασία βασίζεται σε σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις χρησιμοποιώντας την ανακαλυπτική μέθοδο (πειράματα και διερευνήσεις), τη βιωματική μάθηση (παιχνίδι ρόλων και κατασκευές), την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και την αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων για μάθηση και δημιουργία. Το σενάριο προτείνεται να εφαρμοστεί στο πλαίσιο του μαθήματος: «Εργαστήρια Δεξιοτήτων». Η πρωτοτυπία του σεναρίου εμπλέκει διάφορα γνωστικά αντικείμενα (όπως προαναφέρθηκαν), ενισχύοντας την κατανόηση της φωτοσύνθεσης μέσω ποικίλων διδακτικών προσεγγίσεων. Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε παιχνίδια και δημιουργικές δραστηριότητες, γεγονός που τους βοηθά να κατανοήσουν το φαινόμενο της φωτοσύνθεσης μέσα από την εμπειρία και την αλληλεπίδραση. Μέσω της δημιουργίας αφισών και κατασκευών, οι μαθητές/τριες εμβαθύνουν σε επιστημονικές έρευνες με έναν καλλιτεχνικό και εκφραστικό τρόπο. Παράλληλα, η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων (π.χ. tablet, διαδραστικός πίνακας, διαδικτυακή έρευνα) καθιστά τη διδασκαλία ελκυστική, ενισχύοντας ταυτόχρονα τις δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού. Οι δραστηριότητες προάγουν τη δημιουργικότητα και ενθαρρύνουν την ομαδική εργασία, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Με αυτόν τον τρόπο, το πολυδιάστατο αυτό σενάριο μετατρέπει την μάθηση σε μια ελκυστική και ενδιαφέρουσα εμπειρία, ενισχύοντας την ενεργή συμμετοχή και καλλιεργώντας την αγάπη των μαθητών για τη φύση και την επιστήμη. Αναφορικά με την αξιολόγηση του σεναρίου αξίζει να σημειωθεί ότι δεν περιορίζεται

μόνο στην απόκτηση γνώσεων και στην επίδοση των μαθητών. Ειδικότερα, κατά την αξιολόγηση λαμβάνεται υπόψη η συνολική συμμετοχή και προσπάθεια που καταβάλλουν οι μαθητές/τριες κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων και την ολοκλήρωση των φύλλων εργασίας. Ο/η εκπαιδευτικός παρατηρεί συστηματικά την πορεία της διδασκαλίας και καταγράφει τα δεδομένα σχετικά με τη συνεργασία, την ενεργό εμπλοκή και την πρόοδο κάθε μαθητή. Η ανατροφοδότηση είναι συνεχής, επιτρέποντας στους μαθητές να βελτιώνονται και να ενισχύουν την υπευθυνότητα τους για μάθηση. Τέλος, το σενάριο διδασκαλίας μπορεί να επεκταθεί σε πρακτικές δραστηριότητες, όπως την φύτευση δέντρων ή φυτών στο σχολείο ή στην κοινότητα. Μέσα από αυτή τη βιωματική εμπειρία, οι μαθητές/τριες θα κατανοήσουν τη σημασία της δενδροφύτευσης για το περιβάλλον, τη μείωση του διοξειδίου του περιβάλλοντος και την παραγωγή οξυγόνου μέσω της φωτοσύνθεσης. Η φροντίδα των φυτών καλλιεργεί την περιβαλλοντική συνείδηση και ενισχύει τη σχέση των μαθητών με τη φύση.

Λέξεις-κλειδιά: Σενάριο διδασκαλίας, Φωτοσύνθεση, Δημοτικό Σχολείο, διαθεματική προσέγγιση

Ένα Εκπαιδευτικό Σενάριο με χρήση Προσομοίωσης για την Κατανόηση της Επιτάχυνσης της Βαρύτητας

Αργυρώ Δρόσου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200064@uoi.gr

Γεώργιος Μέγας

Μεταπτυχιακός Φοιτητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200088@uoi.gr

Γεωργία Παναγιώτου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200094@uoi.gr

Βασίλειος Τάσιος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pel200096@uoi.gr

Χαλκή Παναγιώτα

Διδάσκουσα ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

pahalki@gmail.com

Οι έρευνες των τελευταίων ετών έχουν δείξει ότι η χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη μαθησιακή διαδικασία μπορεί να επιφέρει θετικά μαθησιακά αποτελέσματα στους/στις μαθητές/ήτριες. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση ΤΠΕ στις φυσικές επιστήμες φαίνεται να αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για τους/τις εκπαιδευτικούς, καθώς μέσω αυτών μπορούν να μελετούνφαινόμενα που δεν είναι ορατά στον πραγματικό κόσμο (μικρόκοσμος, πλανήτες κ.ά.), να μελετούν και να μετρούν φυσικά μεγέθη (π.χ. επιτάχυνση της βαρύτητας) σε φαινόμενα (π.χ. ελεύθερη πτώση) που δεν θα ήταν δυνατόν να μετρηθούν με πειράματα στο πραγματικό περιβάλλον, να μελετούν με ασφάλεια επικίνδυνα φαινόμενα (π.χ. έκρηξη ηφαιστείου) κ.ά. Η παρούσα εργασία προτείνει τη διδασκαλία της έννοιας της επιτάχυνσης της βαρύτητας μέσω ενός εκπαιδευτικού σεναρίου για μαθητές/ήτριες Β' γυμνασίου με βάση την εποικοδομητική προσέγγιση και κάνοντας χρήση προσομοίωσης, η οποία δημιουργήθηκε με το λογισμικό Algodoo. Η προσομοίωση που δημιουργήθηκε είναι σχεδιασμένη, έτσι, ώστε να ενισχύει το ενδιαφέρον, τη δημιουργικότητα, τις ικανότητες και τα κίνητρα των μαθητών/τριών για την οικοδόμηση της νέας γνώσης. Βασικός σκοπός του σεναρίου είναι η αντικατάσταση των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών/τριών, ότι 1) τα βαρύτερα σώματα πέφτουν με μεγαλύτερη ταχύτητα από τα ελαφρύτερα και 2) ότι δεν υφίσταται η βαρύτητα στη Σελήνη, με την επιστημονικά αποδεκτή γνώση. Η διδασκαλία διαρθρώνεται σε πέντε φάσεις. Κατά τη φάση του προσανατολισμού, πραγματοποιείται μια σύντομη συζήτηση προκειμένου οι μαθητές/ήτριες να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τις προσωπικότητες του Αριστοτέλη και του Γαλιλαίου. Στη φάση ανάδειξης των αρχικών ιδεών στόχος αποτελεί ο εντοπισμός των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών/τριών μέσω ενός κουίζ. Στην τρίτη φάση, της εποικοδομητικής

επεξεργασίας και πειραματισμού, οι μαθητές/τριες, εργάζονται σε ομάδες στο περιβάλλον της προσομοίωσης και συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας, προκειμένου να οδηγηθούν σταδιακά στη «νέα γνώση». Κατά την φάση εφαρμογής των νέων αντιλήψεων, οι μαθητές/ήτριες καλούνται να χρησιμοποιήσουν ξανά την προσομοίωση στο Algodoo, ώστε να εφαρμόσουν τη νέα γνώση και σε άλλες καταστάσεις (επιφάνεια Σελήνης). Στο τέλος της διδασκαλίας, κατά τη φάση αναστοχασμού, οι μαθητές/ήτριες συμπληρώνουν ατομικά ένα φύλλο αυτο-αξιολόγησης, για να διαπιστωθεί ο βαθμός επίτευξης των διδακτικών στόχων του σεναρίου. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την εφαρμογή του παρόντος εκπαιδευτικού σεναρίου σε μαθητές/τριες Β' γυμνασίου, ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του σεναρίου σε επίπεδο μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Λέξεις-κλειδιά: φυσικές επιστήμες, επιτάχυνση της βαρύτητας, προσομοίωση, εναλλακτικές ιδέες, εποικοδομητική προσέγγιση

Μαθαίνοντας εναλλακτικά τα μοτίβα και τη συμμετρία: σενάριο διδασκαλίας για μαθητές Γ' - Δ' Δημοτικού Σχολείου

Ιωάννα Ιωαννίδου

Απόφοιτη Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων/Αναπληρώτρια
Νηπιαγωγός ΠΕ 60 Ε.Α.Ε στο 1^ο 4/θέσιο Νηπιαγωγείο Διαβατών
Θεσσαλονίκης

io_an_na@yahoo.gr

Κατερίνα Κασιούμη

Απόφοιτη Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Φιλολόγος

katerinakasioumi@gmail.com

Φίλιππος Ευαγγέλου

Επίκουρος Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

filipevang@uoi.gr

Η χρήση νέων μέσων διδασκαλίας και η διαφοροποιημένη διδασκαλία εισάγονται και αξιοποιούνται στην ελληνική εκπαίδευση, σε υψηλή συχνότητα, τα τελευταία χρόνια. Οι ανάγκες των μαθητών/τριών διαφέρουν μεταξύ τους και κρίνεται αναγκαίο η όλη εκπαιδευτική διαδικασία να ανταποκριθεί στις ανάγκες αυτές. Έχοντας ως πυλώνα τις σύγχρονες απαιτήσεις και τα δεδομένα που συναντώνται στις σχολικές τάξεις της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης δημιουργήθηκε το παρόν διδακτικό σενάριο, το οποίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις στο Δημοτικό Σχολείο» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2024-2025. Πιο συγκεκριμένα στην παρούσα εργασία αναλύεται διεξοδικά η δημιουργία ενός σεναρίου διδασκαλίας για τους μαθητές/τριες της Τρίτης και Τετάρτης τάξης Δημοτικού Σχολείου με βασικό σκοπό οι μαθητές/τριες να ανακαλύψουν τη σημασία των γεωμετρικών μοτίβων και της συμμετρίας στην καθημερινότητα και την τέχνη. Η καινοτομία αυτού του σεναρίου έγκειται στο γεγονός ότι χρησιμοποιούνται εναλλακτικές διδακτικές δυνατότητες διδασκαλίας για να υποστηριχθούν όλοι οι μαθησιακοί τύποι και τα προφίλ των μαθητών/τριών, όπως είναι η στρατηγική/τεχνική διαφοροποιημένης διδασκαλίας ΓΝΩΘΕ (Γνωρίζω - Θέλω να μάθω – Έμαθα), η στρατηγική/τεχνική διαφοροποιημένης διδασκαλίας των μαθησιακών κέντρων, το «βαζάκι γνωριμιών», κ.λπ. Επιπρόσθετα, σημαντικό στοιχείο πρωτοτυπίας συνιστά και η αξιοποίηση του ρομποτάκι- BeeBot που συμβάλλει στην εφαρμογή της νέας γνώσης με ένα τρόπο παιγνιώδη, εισάγοντας μάλιστα και σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία. Η χρήση εναλλακτικών διδακτικών δυνατοτήτων διδασκαλίας υποστηρίζει την εφαρμογή της γνώσης με παιγνιώδη και βιωματικό τρόπο, απομακρύνοντας τη μαθησιακή διαδικασία από παραδοσιακές, αυστηρά θεωρητικές προσεγγίσεις. Με άλλα λόγια, επιδιωκόμενος σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η αξιοποίηση στρατηγικών/τεχνικών διαφοροποιημένης διδασκαλίας και της εκπαιδευτικής ρομποτικής στην κατανόηση των μαθηματικών εννοιών από τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να αναδείξει τη σημασία της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, προσφέροντας προτάσεις για τη διδακτική αξιοποίησή τους στο μάθημα των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου με θέμα «Συμμετρία- μοτίβα». Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας

απαρτίζεται από δύο μέρη: α) τον οδηγό οργάνωσης διδασκαλίας και β) τα φύλλα εργασίας των μαθητών/τριών. Η αξιολόγηση του διδακτικού σεναρίου θα πραγματοποιηθεί μέσα από τον συνδυασμό των εξής εργαλείων: i) από τις απαντήσεις που δόθηκαν στα φύλλα εργασίας, τα οποία υλοποιήθηκαν μέσα στην τάξη, ii) από την παρατήρηση που έκανε και τις σημειώσεις που κρατούσε ο/η εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σεναρίου. Το παρόν σενάριο μπορεί να επεκταθεί και να έχει προεκτάσεις στις εξής περιπτώσεις: i) πρόκειται για ένα θέμα το οποίο μπορεί να επεκταθεί και σε μεγαλύτερες τάξεις, συνδέοντάς το με τα μοτίβα που συναντώνται στην καθημερινή ζωή, όπως είναι οι εποχές: άνοιξη- καλοκαίρι- φθινόπωρο-χειμώνα), ii) με τη μουσική, στην οποία τα ρυθμικά μοτίβα είναι συχνό φαινόμενο και αξιοποιούνται πολύ, ειδικά σε παιδικά τραγούδια, καθώς και με την ίδια την παράδοση. iii) Η επίσκεψη σε κάποιο μουσείο λαογραφικό που παρουσιάζει παραδοσιακές στολές και ποδιές με διακριτά μοτίβα, αλλά και σε κάποιο μουσείο με αγγεία, αφού χαρακτηριστικό παράδειγμα πολλών αγγείων ειδικά της γεωμετρικής εποχής είναι η συμμετρία και τα μοτίβα. iv) δημιουργία ψηφιακού μουσείου μέσα στο οποίο οι μαθητές/τριες θα προσθέτουν έργα δικά τους ή αντικείμενα που βρίσκουν και εμφανίζουν συμμετρία ή επανάληψη μοτίβων.

Λέξεις-κλειδιά: σενάριο διδασκαλίας, διαφοροποιημένη διδασκαλία, μοτίβα, συμμετρία, κέντρα μάθησης, Δημοτικό Σχολείο

Σενάριο διδασκαλίας για μαθητές Δ' Δημοτικού με τίτλο: «Η κίνηση ως αρωγός του επαγγελματικού προσανατολισμού»

Κατερίνα Πάνου Πανούση

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09645@uoi.gr

Ελένη Κάλπινου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΕΑΠ, φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09555@uoi.gr

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια πρόταση καλής πρακτικής και αναπτύσσει μεθοδικά ένα σενάριο διδασκαλίας που αφορά τους μαθητές και τις μαθήτριες της Δ' τάξης Δημοτικού σχολείου. Βασίζεται στο γνωστικό αντικείμενο της Μελέτης Περιβάλλοντος και συγκεκριμένα στην ενότητα 4 «Επαγγέλματα και προϊόντα στον τόπο μας (Οικονομία και Επαγγέλματα)». Σκοπός του σεναρίου είναι μέσα από βιωματικές και κινητικές δραστηριότητες, οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες για τα διάφορα επαγγέλματα και να κατανοήσουν τη σύνδεσή τους με τους τομείς της οικονομίας. Διαρθρώνεται σε 5 διδακτικές ώρες και στηρίζεται στις αρχές της διαθεματικής προσέγγισης, ενώ παράλληλα εμπλέκονται γνωστικά αντικείμενα, όπως είναι η μουσική, η φυσική αγωγή, η θεατρική αγωγή αλλά και η γλώσσα. Μεθοδολογικά το σενάριο εμπεριέχει στοιχεία από διδακτικές προσεγγίσεις της βιωματικής και της ενσώματης μάθησης, καθώς και της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Επιπροσθέτως, αξιοποιούνται ποικίλες διδακτικές τεχνικές, όπως το παιχνίδι ρόλων, ο καταγισμός ιδεών, οι ομάδες εργασίας αλλά και η προσομοίωση. Οι μαθητές/τριες έρχονται σε πρώτη επαφή με τη γνώση του επαγγελματικού προσανατολισμού, μέσω της κίνησης και συμμετέχουν ενεργά στην οικοδόμηση της νέας γνώσης. Τα οφέλη που απορρέουν από τις κινητικές δραστηριότητες εστιάζονται τόσο στο ακαδημαϊκό επίπεδο, όσο και στο κοινωνικό και στο σωματικό επίπεδο. Συμπερασματικά, τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που απορρέουν από τις προτεινόμενες εμπειρίες της ενσώματης μάθησης είναι τα εξής: α) Η εμφάνιση μιας πιο συνειδητής και αφομοιωμένης αίσθησης του σώματος, β) η απόκτηση μεγαλύτερης ενσυναίσθησης, γ) η αύξηση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριων για το μάθημα και δ) η βελτίωση της υγείας τους και των κοινωνικών δεξιοτήτων τους.

Λέξεις-κλειδιά: Σενάριο διδασκαλίας, Δ τάξη Δημοτικού, επαγγελματικός προσανατολισμός, ενσώματη μάθηση, βιωματικές δραστηριότητες

Έμφυλα Στερεότυπα και Κριτικός Γραμματισμός: Η περίπτωση της παιδικής ταινίας PawPatrol: The Mighty Movie

Ευαγγελία Νίκα

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, el09632@uoi.gr

Παρά τις κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές, τα έμφυλα στερεότυπα παραμένουν βαθιά ριζωμένα στις κοινωνικές δομές και συνεχίζουν να επηρεάζουν τις νεότερες γενιές. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος μου είναι αρχικά να δείξω πώς ένα κείμενο μαζικής κουλτούρας συμβάλει στη διατήρηση ή την αποδόμηση των έμφυλων διακρίσεων και στη συνέχεια να σχεδιάσω μια διδακτική πρόταση έτσι ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη απέναντι σε ζητήματα φύλου και ισότητας. Πιο συγκεκριμένα, αναλύω την παιδική ταινία PawPatrol: The Mighty Movie προκειμένου να διερευνήσω τον τρόπο με τον οποίο τα έμφυλα στερεότυπα προβάλλονται, αμφισβητούνται ή αναδιαμορφώνονται μέσω των χαρακτήρων, γλωσσικά και οπτικά. Για την ανάλυση, αξιοποιώ εργαλεία από την Κριτική Ανάλυση Λόγου και συγκεκριμένα, το μοντέλο της γλωσσικής ανάλυσης και το μοντέλο της οπτικής ανάλυσης. Για τον σχεδιασμό της διδακτικής πρότασης, χρησιμοποιώ το μοντέλο των Πολυγραμματισμών. Συνεπώς, με αυτή τη μελέτη επιδιώκεται η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης γύρω από τις έμφυλες διακρίσεις, συμβάλλοντας στην καλλιέργεια μιας πιο δίκαιης και ισότιμης κοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: Έμφυλα στερεότυπα, μαζική κουλτούρα, PawPatrol, Κριτική Ανάλυση Λόγου, Μοντέλο Πολυγραμματισμών

Η Διδασκαλία της Αφήγησης στη Β' Δημοτικού μέσω των Πολυγραμματισμών: Μια Πολυτροπική Προσέγγιση

Ελένη Καλαμίδα

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el10118@uoi.gr

Η παρούσα εργασία διερευνά την αξιοποίηση των Πολυγραμματισμών στη διδασκαλία της αφήγησης σε μαθητές/τριες της Β' Δημοτικού, μέσω ενός πολυτροπικού διδακτικού σεναρίου με τίτλο «Το Φως της Καλοσύνης». Το σενάριο σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του πανεπιστημιακού μαθήματος «Διδακτική της Γλώσσας II - Πρακτική Άσκηση» στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Στόχος του διδακτικού σεναρίου είναι η διδασκαλία του βασικού κειμενικού είδους της αφήγησης στο μάθημα της Γλώσσας.

Οι κεντρικοί εκπαιδευτικοί στόχοι περιλαμβάνουν την κατανόηση της δομής της αφήγησης και των βασικών χαρακτηριστικών της, τον εντοπισμό του υποκειμένου και του αντικειμένου στις προτάσεις και την ανάπτυξη της δημιουργικής έκφρασης μέσω πολυτροπικών δραστηριοτήτων. Συνεπώς, το σενάριο ευθυγραμμίζεται με το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Γλώσσας, εστιάζοντας στη διδασκαλία της αφήγησης και της γραμματικής, ενώ παράλληλα καλλιεργεί τις δεξιότητες προφορικού και γραπτού λόγου. Μεθοδολογικά, το διδακτικό σενάριο βασίζεται στο μοντέλο των Πολυγραμματισμών, το οποίο αναγνωρίζει τη σημασία της πολυτροπικότητας στη μάθηση, προωθώντας τη χρήση ποικίλων τρόπων παρουσίασης της γνώσης, όπως οπτικοακουσικά μέσα, ψηφιακά εργαλεία, θεατρικές δραστηριότητες και κατασκευές. Παράλληλα, η υιοθέτηση των πολυγραμματισμών ενισχύει τη δημιουργικότητα, τη συνεργατική μάθηση και την κριτική σκέψη, καθιστώντας τη διδασκαλία πιο αποτελεσματική και προσιτή σε όλους/ες/τις μαθητές/τριες. Επιπλέον, το σενάριο στηρίζεται στην κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του Vygotsky και στη βιωματική μάθηση, προάγοντας τη δημιουργικότητα και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών. Η διδακτική παρέμβαση ακολουθεί την εξής δομή: α) εισαγωγή στο θέμα μέσα από βιωματικές αφηγηματικές δραστηριότητες, όπου οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες και συμμετέχουν σε δραστηριότητες, όπως η ανάλυση αφηγηματικών κειμένων και η χαρτογράφηση της πλοκής, β) ανάλυση των στοιχείων της αφήγησης με χρήση διαδραστικού πίνακα και ψηφιακών εργαλείων, γ) δημιουργία αφηγήσεων εκ μέρους των μαθητών/τριών με πολυτροπικά μέσα (θεατρικό παιχνίδι, ζωγραφική, κατασκευές), και δ) αναστοχασμό και αξιολόγηση μέσω ατομικών και ομαδικών εργασιών. Ειδικότερα, η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσω φύλλων εργασίας, παρατήρησης, διαμορφωτικής ανατροφοδότησης, καθώς και της τελικής παραγωγής αφηγηματικών κειμένων από τους/τις μαθητές/τριες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εφαρμογή του μοντέλου των Πολυγραμματισμών στην τάξη συνέβαλε ουσιαστικά στην κατανόηση της αφηγηματικής δομής, στην ενίσχυση της κατανόησης των γραμματικών δομών και στην καλλιέργεια των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο. Πιο συγκεκριμένα, η παρατήρηση κατά τη διάρκεια της εφαρμογής ανέδειξε ότι οι μαθητές/τριες ανέπτυξαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στην προφορική αφήγηση και παρουσίασαν

βελτιωμένη ικανότητα σύνθεσης γραπτών κειμένων. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες εξέφρασαν υψηλό ενδιαφέρον και θετικά συναισθήματα για τη μαθησιακή εμπειρία, επιβεβαιώνοντας τη σημασία των πολυτροπικών και βιωματικών προσεγγίσεων. Συμπερασματικά, το προτεινόμενο διδακτικό σενάριο αξιοποιεί το μοντέλο των Πολυγραμματισμών ως ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο διδασκαλίας, συνδυάζοντας διαδραστικότητα, βιωματική μάθηση και δημιουργική έκφραση. Μέσα από την ενεργό συμμετοχή και τη χρήση πολυτροπικών μέσων, οι μαθητές/τριες καλλιεργούν γλωσσικές δεξιότητες, δημιουργικότητα και αυτονομία στη μάθηση. Ως εκ τούτου, η πολυτροπικότητα στη διδασκαλία όχι μόνο καθιστά τη γνώση πιο προσιτή και ελκυστική, αλλά και διαμορφώνει ένα δυναμικό μαθησιακό περιβάλλον, όπου κάθε παιδί μπορεί να εκφραστεί, να πειραματιστεί και να αναπτύξει το δικό του μοναδικό τρόπο σκέψης και επικοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτική παρέμβαση, αφήγηση, γραμματική, πολυγραμματισμοί, πολυτροπικότητα

Η διδακτική αξιοποίηση του διηγήματος Μοσκόβ Σελήμ του Γ. Βιζυηνού μέσα από τη πολιτισμική ανάγνωση και συγκριτική ανάλυση

Βασιλική Τσιρέβελου

ΠΕ02, Διδάκτωρ Φιλολογίας

Tsir.up@hotmail.com

Η περίπτωση του Γ. Βιζυηνού συστήνει την περίοδο της ηθογραφίας στη Νεοελληνική πεζογραφία του 19^{ου} αιώνα. Οι συγκριτικές τάσεις της μελέτης του έργου του συγχωνεύονται γύρω από το ρεύμα του Ρεαλισμού, του Νατουραλισμού, της ψυχολογίας και της ισχυρής πολιτισμικής παράδοσης. Το έργο του αποτελεί ένα ψυχογράφημα ηρώων με χαρακτηριστικά της πλοκής την πύκνωση, την κορύφωση της δράσης και το μυστήριο στην πλοκή της ιστορίας. Μοντέρνα στοιχεία αποτελούν η ψυχογράφιση των ηρώων και το αστυνομικό μυστήριο στην πλοκή της ιστορίας. Η πρόθεση μας να εξετάσουμε το διήγημα του Γ. Βιζυηνού Μοσκόβ Σελήμ ξεκινάει με βάση την ανάγνωσή του σήμερα, το πώς διαβάζουμε σήμερα το διήγημα του Γ.

Βιζυηνού, από ποια οπτική αναλύουμε το συγκεκριμένο έργο; Συγκεκριμένα στο διήγημα Μοσκόβ Σελήμ παρατηρείται διάλογος με την Ιστορία, καθώς τα ιστορικά γεγονότα είναι το υπόβαθρο και ο χρόνος επιδρά στον τόπο. Καίριο χαρακτηριστικό είναι η πολιτισμική πρόσμειξη, ο διάλογος με την ετερότητα. Η διδακτική αξιοποίηση του συγκεκριμένου διηγήματος σχετίζεται με ερωτήματα που αφορούν θέματα της κοινωνικής πραγματικότητας, την κατάκτηση και ανάλυση της ταυτότητας, της διάστασης της ετερότητας, των βιωμάτων της ξενιτιάς και του φανατισμού που αναδεικνύεται από τον ήρωα. Η ιστορική πραγματικότητα αποτελεί το υπόβαθρο του έργου, ενώ η συσχέτιση με κοινωνικά θέματα συμβάλλει στην προέκτασή της. Τα ερωτήματα τίθενται με βάση πρίσματα της ιστορικής αναζήτησης, όπως του εθνικισμού, της αναζήτησης των συνόρων του έθνους-κράτους, της έννοιας της πατρίδας και της απόκτησης πατριωτικής συνείδησης, του ρόλου της γυναίκας, του μεταναστευτικού ρεύματος, του προσφυγικού ρατσισμού και των διαφορετικών πολιτισμικών παραδόσεων που συνυπάρχουν στο έργο του και συμφύρονται.

Λέξεις-κλειδιά: πολιτισμικότητα, ετερότητα, συνείδηση έθνους, μετανάστευση, ρατσισμός.

Διδακτική αξιοποίηση του έργου του Oscar Wilde: «Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας και άλλες ιστορίες», με θεωρητικό εργαλείο τη συναλλακτική θεωρία της L.M. Rosenblatt.

Αλεξάνδρα Ευθυμίου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09753@uoi.gr

Η παρούσα πτυχιική εργασία εξετάζει τη διδακτική αξιοποίηση του έργου του Όσκαρ Ουάιλντ «Ο Ευτυχισμένος Πρίγκιπας και άλλες ιστορίες», μέσα από τη Συναλλακτική θεωρία της Rosenblatt, η οποία δίνει έμφαση στη δυναμική σχέση ανάμεσα στον αναγνώστη και το κείμενο. Στο θεωρητικό μέρος, παρουσιάζεται η σημασία του παραμυθιού, καθώς και ο ρόλος της παιδικής λογοτεχνίας στη διαμόρφωση της σκέψης και της συναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών. Η Συναλλακτική Θεωρία, παρουσιάζεται ως ένα εργαλείο που ενθαρρύνει τους μαθητές να προσεγγίσουν τα

κείμενα με προσωπικό τρόπο, αναπτύσσοντας τόσο τη φαντασία όσο και την κριτική τους σκέψη. Στο πρακτικό μέρος, διαμορφώνεται ένα διδακτικό σενάριο βασισμένο στις αρχές της θεωρίας, το οποίο περιλαμβάνει τέσσερα διαδοχικά στάδια: 1) Προετοιμασία περιβάλλοντος, 2) Αρχική ανταπόκριση, 3) Τελειοποίηση της ανταπόκρισης, 4) Έκφραση της ανταπόκρισης. Κάθε στάδιο υποστηρίζεται από δημιουργικές και παιγνιώδεις δραστηριότητες, που επιδιώκουν να μετατρέψουν την ανάγνωση σε μια ζωντανή εμπειρία, στην οποία οι μαθητές δεν είναι απλοί δέκτες του κειμένου, αλλά ενεργοί συνδημιουργοί του νοήματός του. Μέσα από αυτή την προσέγγιση, η εργασία επιδιώκει να αναδείξει τη σημασία της λογοτεχνίας ως μέσο έκφρασης, ταύτισης και κατανόησης του εαυτού και του κόσμου, προτείνοντας μια διδακτική μεθοδολογία, που στοχεύει όχι μόνο στη γλωσσική ανάπτυξη, αλλά και στη βαθύτερη συναισθηματική και νοητική εμπλοκή των μαθητών με τα κείμενα.

Λέξεις-κλειδιά: Συναλλακτική θεωρία, παραμύθι, παιδική λογοτεχνία, φιλιαναγνωσία, παιδικό βιβλίο.

Η διδασκαλία του κειμενικού είδους του άρθρου σε μαθητές της Δ' Τάξης Δημοτικού

Ιουλία Παρασκευιώτη

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el10117@uoi.gr

Σκοπός της εισήγησης αυτής είναι η παρουσίαση διδακτικού σεναρίου που εφαρμόστηκε στο πλαίσιο της πρακτικής μου άσκησης στο μάθημα της Διδακτικής της Γλώσσας II. Το διδακτικό σενάριο υλοποιήθηκε σε μαθητές/-τριες της Δ' Τάξης Δημοτικού και είχε ως θέμα την επαφή και την εξοικείωση των μαθητών/-τριών με το κειμενικό είδος του άρθρου και τη διερεύνηση της στάσης τους απέναντι σε αυτό. Το άρθρο αποτελεί ένα καλά δομημένο είδος κειμένου που πληροί αυστηρές απαιτήσεις για το ηλικιακό αυτό στάδιο των μαθητών/-τριών, πότε αποτέλεσε μεγάλη πρόκληση η διδακτική του προσέγγιση. Ο σχεδιασμός της διδασκαλίας βασίστηκε στο μοντέλο των πολυγραμματισμών μέσα από τα τέσσερα βασικά στάδια των γνωσιακών διαδικασιών: της τοποθετημένης πρακτικής, της ανοιχτής διδασκαλίας, της κριτικής

πλαισίωσης και της μετασχηματισμένης πρακτικής. Ακολουθήθηκε μια σειρά δραστηριοτήτων κατευθυνόμενων ως προς αυτές. Αρχικά, στη δράση της τοποθετημένης πρακτικής, συζητήσαμε για επίκαιρα θέματα και περάσαμε στο διδακτέο κείμενο με ένα νέο της επικαιρότητας του μικρού ήρωα της ενότητας. Στη συνέχεια, δόθηκαν ρητές οδηγίες του άρθρου και των τυπικών χαρακτηριστικών του ως κειμενικού είδους και αφού εντοπίσαμε τα βασικά του γνωρίσματα στο υπάρχον κείμενο, οι μαθητές/-τριες παροτρύνθηκαν να γράψουν το δικό τους άρθρο. Στο στάδιο της κριτικής πλαισίωσης, οι μαθητές/-τριες με μεγάλο ενθουσιασμό οργάνωσαν ένα μικρό πλάνο των βασικών πληροφοριών που θα περιέγραφαν στο άρθρό τους και προβληματίστηκαν σχετικά με το κείμενο της ενότητας, το θέμα του ηρωισμού που αναδύθηκε από τα λεγόμενα και τις παρατηρήσεις μέσα στην τάξη. Οι μαθητές/-τριες αναλογίστηκαν έννοιες όπως η εμπειρία ενός μικρού παιδιού που γίνεται ήρωας χωρίς να το θέλει, η αγωνία για τη διάσωση αγαπημένων προσώπων των παιδιών, η απειλή από την κλιματική αλλαγή. Αυτός ο προβληματισμός λειτούργησε καίρια για τη μετάβαση στο επόμενο στάδιο της μετασχηματισμένης πρακτικής. Σε αυτό δοκίμασαν αφενός να γράψουν το άρθρό τους ολοκληρωμένο και αφετέρου να περιγράψουν σε άλλο κειμενικό είδος (την περιγραφή) την ίδια ιστορία κατανοώντας τη διαφορετική φύση των κειμενικών ειδών. Και για τις δυο δράσεις υπήρχε αναρτημένο το αντίστοιχο υλικό στον διαδραστικό πίνακα. Η εφαρμογή, αν και ξεκίνησε διστακτικά, εξελίχθηκε σε γόνιμη για τα παιδικά μυαλά δράση καθώς τους δόθηκε ελεύθερο θέμα για το άρθρό τους. Πριν τη συγγραφή του άρθρου από τους μαθητές τους παρουσιάστηκε στον διαδραστικό πίνακα απόσπασμα από την εφημερίδα του σχολείου τους που μόλις είχε κυκλοφορήσει για να δουν τη θεματολογία και τη μορφή των άρθρων που έγραψαν συμμαθητές/-τριές τους από όλες τις τάξεις. Αυτό λειτούργησε ενθαρρυντικά και οι μαθητές/-τριες έδρασαν αναλόγως. Ολοκληρώνοντας τη διδασκαλία μου, παρατήρησα πως το σύνολο των μαθητών/-τριών έμαθαν να εντοπίζουν τα βασικά σημεία ενός άρθρου παρά την απαιτητική δομή και θεωρία του. Το μοντέλο των πολυγραμματισμών βοήθησε σημαντικά στη μελέτη διαφορετικών οπτικών του διδακτέου αντικειμένου προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητό και ενδιαφέρον. Δεν προσεγγίστηκε η θεωρία της γραμματικής της αντίστοιχης ενότητας λόγω έλλειψης χρόνου.

Λέξεις-κλειδιά: μοντέλο πολυγραμματισμών, κειμενικό είδος, άρθρο

Εφαρμογή του Μοντέλου Πολυγραμματισμών στη Διδασκαλία της Γλώσσας: Μια Καινοτόμα Προσέγγιση μέσω Πολυτροπικών Κειμένων

Ευαγγελία Ζώτου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09545@uoi.gr

Στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, όπου η τεχνολογία και τα πολυτροπικά κείμενα διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο, η αξιοποίηση του μοντέλου των πολυγραμματισμών στη διδασκαλία της γλώσσας καθίσταται επιτακτική ανάγκη. Το συγκεκριμένο μοντέλο (The New London Group, 1996) προτείνει μια ευέλικτη και πολυτροπική προσέγγιση στη μάθηση, η οποία βασίζεται σε τέσσερα διακριτά στάδια: Βιώνοντας (σύνδεση με τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών), Αναλύοντας (απόκτηση νέας γνώσης μέσω πολυτροπικών κειμένων), Εννοιολογώντας (ανάλυση και συζήτηση των νοημάτων και της πρόθεσης του συγγραφέα) και τέλος, Εφαρμόζοντας (δημιουργική εφαρμογή των νέων γνώσεων). Το παρόν διδακτικό σενάριο, που εφαρμόστηκε στη Γ' Δημοτικού, είχε ως στόχο την εκμάθηση της αφηγηματικής δομής και τη διάκριση μεταξύ ευθύ και πλάγιου λόγου. Η αφήγηση αποτελεί βασικό κειμενικό είδος με χαρακτηριστικά όπως η χρονική αλληλουχία και η δομή που περιλαμβάνει προσανατολισμό, περιπέτεια, λύση και αξιολόγηση. Ο ευθύς και πλάγιος λόγος, ως γλωσσικά φαινόμενα, παίζουν σημαντικό ρόλο στην απόδοση της οπτικής των χαρακτήρων και την ανάπτυξη του ύφους του κειμένου. Οι δραστηριότητες στηρίχθηκαν σε αφηγηματικά πολυτροπικά κείμενα και επιδιώχθηκε η ενεργή συμμετοχή των μαθητών μέσα από συζήτηση, παρατήρηση εικόνων και βιωματικές δραστηριότητες. Στη συνέχεια, κατά την παρουσίαση της θεωρίας, χρησιμοποιήθηκαν πρωτότυπα και ελκυστικά διαδραστικά μέσα, όπως power point με έντονες χρωματικές αντιθέσεις, οπτικοακουστικό υλικό και ένα τραγούδι που παρουσίαζε με δημιουργικό και προσεγμένο τρόπο τη δομή της αφήγησης, διευκολύνοντας την κατανόηση των μαθητών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη μικροδομή, εστιάζοντας στις γραμματικές ασκήσεις που αφορούσαν τον ευθύ και πλάγιο λόγο. Οι μαθητές εξασκήθηκαν στη μετατροπή προτάσεων μέσω

δραστηριοτήτων που τους ενθάρρυναν να επεξεργαστούν τη γλωσσική μορφή της αφήγησης. Για την εμπέδωση της γνώσης, χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία όπως ένα ειδικά σχεδιασμένο φύλλο εργασίας με ασκήσεις μετατροπής, καθώς και άλλες παιγνιώδεις δραστηριότητες που ενίσχυαν τη διάδραση και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών. Συνολικά, υλοποιήθηκαν τρεις βασικές δραστηριότητες, οι οποίες συνδύασαν τη γραμματική, την αφηγηματική δομή και τη δημιουργική γραφή. Η εφαρμογή του σεναρίου ανέδειξε τόσο τα πλεονεκτήματα όσο και τις προκλήσεις της συγκεκριμένης προσέγγισης. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά και έδειξαν ενδιαφέρον, ιδιαίτερα στις δραστηριότητες που ενσωμάτωναν παιχνίδι και πολυτροπικά στοιχεία, παρόλο που η μετατροπή του ευθύ και πλάγιου λόγου αποδείχθηκε απαιτητική, καθώς δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία σε παρόμοιες ασκήσεις. Συνολικά, το μοντέλο των πολυγραμματισμών συνέβαλε στη δημιουργία ενός δυναμικού και βιωματικού περιβάλλοντος μάθησης, ενισχύοντας την κατανόηση και εφαρμογή γραμματικών φαινομένων μέσα από πολυτροπικές και παιγνιώδεις δραστηριότητες.

Λέξεις-κλειδιά: Πολυγραμματισμοί, ευθύς και πλάγιος λόγος, αφήγηση, διδακτική προσέγγιση

Το Μοντέλο των Πολυγραμματισμών στη Διδασκαλία της Γλώσσας: Σχεδιασμός και Εφαρμογή Διδακτικών Δραστηριοτήτων σε μία Διδακτική Ενότητα στη Γλώσσα Α΄ Δημοτικού

Αριστέα - Ραφαέλα Κωστανάσιου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09587@uoi.gr

Οι πολυγραμματισμοί αποτελούν μια σύγχρονη διδακτική προσέγγιση που αναγνωρίζει τη γλώσσα ως πολυτροπικό και κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, η αξιοποίηση πολυτροπικών κειμένων στη διδασκαλία της γλώσσας ενισχύει την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και τη γλωσσική ευχέρεια των μαθητών. Παράλληλα, η χρήση οπτικοακουστικών μέσων και διαδραστικών εργαλείων διευρύνει τις δυνατότητες προσβασιμότητας και

κατανόησης της γλωσσικής διδασκαλίας. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην παρουσίαση του σχεδιασμού και της εφαρμογής διδακτικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης στο μάθημα «Διδακτική της Γλώσσας II ». Οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν με γνώμονα τις αρχές των πολυγραμματισμών, εστιάζοντας στη διδασκαλία της αφηγηματικής δομής και στην ενίσχυση της γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών μέσω πολυτροπικών προσεγγίσεων. Το εκπαιδευτικό σενάριο υλοποιήθηκε σε μαθητές Α΄ Δημοτικού και περιλάμβανε δραστηριότητες που προωθούσαν την κατανόηση και παραγωγή αφηγηματικών κειμένων. Ακολουθήθηκε ένα σταδιακό διδακτικό πλαίσιο που περιλάμβανε: (α) τοποθετημένη πρακτική, όπου οι μαθητές ανέσυραν προϋπάρχουσες εμπειρίες σχετικές με την αφήγηση, (β) ανοιχτή διδασκαλία, στην οποία αναλύθηκαν η μακροδομή (αρχή, μέση, τέλος) και μικροδομή (γραμματικά φαινόμενα) της αφήγησης, (γ) κριτική πλαισίωση, κατά την οποία εξετάστηκε η σκοπιμότητα των αφηγηματικών επιλογών, και (δ) μετασχηματισμένη πρακτική, όπου οι μαθητές δημιούργησαν δικές τους ιστορίες εφαρμόζοντας τα διδαγμένα στοιχεία. Ειδικότερα, σχεδιάστηκαν δραστηριότητες που ενσωματώνουν την προφορική αφήγηση, τη δραματοποίηση, τη δημιουργία εικονογραφημένων ιστοριών και τη χρήση πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού. Το σενάριο ακολούθησε μια σταδιακή διδακτική προσέγγιση, ξεκινώντας από την αναγνώριση της αφηγηματικής δομής (αρχή, μέση, τέλος), την κατανόηση των συναισθημάτων των χαρακτήρων και την παραγωγή πρωτότυπων ιστοριών από τους μαθητές. Η πρακτική εφαρμογή ανέδειξε τη σημασία της ενεργής συμμετοχής των μαθητών και της σύνδεσης της διδασκαλίας με τις προσωπικές τους εμπειρίες. Οι μαθητές έδειξαν ενθουσιασμό και αυξημένη εμπλοκή στις δραστηριότητες, ενώ παράλληλα ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας και γλωσσικής έκφρασης. Ωστόσο, η περιορισμένη διάρκεια της διδακτικής παρέμβασης επέφερε προκλήσεις στην ολοκλήρωση όλων των σταδίων του σεναρίου, γεγονός που υποδεικνύει την ανάγκη για προσαρμογή του σχεδιασμού στις πραγματικές συνθήκες της σχολικής τάξης. Συμπερασματικά, η εμπειρία της πρακτικής άσκησης υπήρξε πολύτιμη, καθώς επέτρεψε την ανάπτυξη διδακτικών δεξιοτήτων, την κατανόηση των αναγκών των μαθητών και τη διαμόρφωση αναστοχαστικών προσεγγίσεων στη διδασκαλία. Η αλληλεπίδραση με τους μαθητές και η ανταπόκρισή τους στις δραστηριότητες ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση του

διδάσκοντα και επιβεβαίωσαν τη σημασία της δημιουργικότητας και της ευελιξίας στη διδασκαλία της γλώσσας.

Λέξεις-κλειδιά: Πολυγραμματισμοί, αφήγηση, πρακτική άσκηση, διδακτική γλώσσας, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Πρόταση Διδασκαλίας για την γραμματική με βάση την θεωρία των Πολυγραμματισμών

Ευαγγελία Τσίντζιρα

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

tsintziraev@gmail.com

Διαχρονικά η εκπαίδευση αποτελεί έναν κλάδο ιδιαίτερα αμφιλεγόμενο. Διαρκώς υπάρχουν ερωτήματα που προβληματίζουν τους εκπαιδευτικούς και τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, τα οποία σχετίζονται με το ποιος τελικά είναι ο ορθότερος και ο περισσότερο αποτελεσματικός παιδαγωγικά τρόπος για να διεξαχθεί η εκπαιδευτική διαδικασία. Ως αποτέλεσμα έχουν εφευρεθεί και εφαρμοστεί ποικίλα μοντέλα διδασκαλίας και πολλές διδακτικές προτάσεις. Έτσι λοιπόν, στόχος της συγκεκριμένης παρουσίασης είναι να αναδειχθεί μια συγκεκριμένη διδακτική πρόταση στα πλαίσια του μαθήματος της γλώσσας ενώ θα υπάρξουν και κάποια σχόλια ως προς την διδακτική πορεία εφαρμογής της. Η διδακτική πρόταση για την οποία θα γίνει αναφορά συνδέεται με την θεωρία των πολυγραμματισμών. Τα στάδια από τα οποία απαρτίζεται αυτή η θεωρία είναι: η τοποθετημένη πρακτική, ανοιχτή διδασκαλία, η κριτική πλαισίωση και η μετασχηματισμένη πρακτική όπου το κάθε στάδιο περιλαμβάνει διαφορετικές διδακτικές ενέργειες ενώ ταυτόχρονα σημειώνεται σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των σταδίων (The New London Group, 1996 οπ. αναφ. Kim & Xing, 2019). Με βάση αυτή την θεωρία αναπτύχθηκε ένα σχέδιο διδασκαλίας, εκ του οποίου εφαρμόστηκαν στη τάξη κάποια από τα στάδια, λόγω χρονικών περιορισμών. Τα στάδια σχετίζονται με την διδασκαλία ενός γραμματικού φαινομένου. Το γραμματικό φαινόμενο αυτό είναι οι κτητικές αντωνυμίες. Αρχικά, έγινε ρητή μετωπική διδασκαλία μέσω μια ψηφιακής παρουσίασης με στόχο την εκμάθηση του ορισμού των αντωνυμιών εστιάζοντας στις κτητικές αντωνυμίες και

στην κλίση τους. Κατόπιν αυτού, ακολούθησε μια δραστηριότητα-παιχνίδι για την εμπέδωση των διδαχθέντων, η οποία καλούσε τους μαθητές να παίξουν και να μάθουν με την βοήθεια ενός ζαριού. Έγινε προσπάθεια μιας βιωματικής προσέγγισης, η οποία δεν θυμίζει τις παραδοσιακές ασκήσεις εμπέδωσης της γραμματικής και συμβάλλει στην δημιουργία ενός θετικού συναισθηματικού κλίματος στην τάξη. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης δραστηριότητας σίγουρα αποτελεί πρόκληση καθώς απαιτεί σωστή διαχείριση της τάξης και του διαθέσιμου διδακτικού χρόνου. Παρ' όλα αυτά αποτελεί μια παιγνιώδη και ευχάριστη δραστηριότητα, η οποία συνδυάζει την διασκέδαση και την μάθηση.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτική Πρόταση, βιωματικότητα, Πολυγραμματισμοί, γραμματική

Διδακτικό σενάριο αξιοποίησης του μοντέλου των Πολυγραμματισμών στο μάθημα της Γλώσσας

Φωτεινή Γκόρου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09525@uoi.gr

Οι πολυγραμματισμοί στην εκπαίδευση αναφέρονται στην ικανότητα των μαθητών να κατανοούν, να αναλύουν και να παράγουν νόημα χρησιμοποιώντας ποικίλες μορφές επικοινωνίας και μέσων, πέρα από τον παραδοσιακό γραπτό λόγο. Η συγκεκριμένη εισήγηση αποτελεί παράδειγμα διδακτικής προσέγγισης, στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης, του μαθήματος της Διδακτικής της Γλώσσας II, που αξιοποιώντας το μοντέλο των πολυγραμματισμών, προτείνει μια σειρά δραστηριοτήτων σε ενότητα του μαθήματος της Γ' Δημοτικού. Οι δραστηριότητες έχουν κυρίως βιωματικό και παιγνιώδη χαρακτήρα, ώστε να προκαλέσουν και να κινητοποιήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών. Το διδακτικό σενάριο προτείνει καλές πρακτικές για ομαδική συνεργασία, επιχειρεί να συσχετίσει το γνωστικό αντικείμενο με τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες των μαθητών, χρησιμοποιεί ψηφιακά και εποπτικά μέσα και παροτρύνει τους μαθητές να εκφραστούν και να δημιουργήσουν με ποικίλους τρόπους. Επίσης, προτείνει επιπρόσθετες δράσεις, προκειμένου να γίνει πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον στους μαθητές και για να αποκτήσει διαθεματικό

χαρακτήρα. Με κατάλληλες προσαρμογές μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Το μοντέλο των πολυγραμματισμών στο δημοτικό σχολείο ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας,ό που η επικοινωνία είναι όλο πιο πολύπλοκη, ενισχύει την κριτική σκέψη και την ικανότητα των μαθητών να μαθαίνουν και να προσαρμόζονται σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: Μοντέλο Πολυγραμματισμών, Διδακτικό σενάριο, δραστηριότητες

Οι κτητικές αντωνυμίες σε συνομιλίες ηρώων/ίδων της Disney:

Μια διδακτική πρόταση στο πλαίσιο των Πολυγραμματισμών

Αναστάσιος Τζίκας

Φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09679@uoi.gr

Βασική στοχοθεσία της μελέτης μου είναι ο σχεδιασμός ενός διδακτικού σεναρίου με άξονα τις κτητικές αντωνυμίες και ο σχολιασμός της (μερικής) εφαρμογής του στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης κατά το έβδομο εξάμηνο σπουδών. Το εν λόγω διδακτικό σενάριο βασίστηκε στο Μοντέλο των Πολυγραμματισμών, το οποίο συμβάλλει στην εξοικείωση των μαθητών/τριών με την πολυτροπικότητα και τις συμβάσεις των ποικίλων κειμενικών ειδών. Το μοντέλο αυτό αποτελείται από τέσσερα στάδια. Το «Βιώνοντας» επικεντρώνεται στην αφύπνιση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών και στη χαρτογράφηση του μαθησιακού τους προφίλ μέσω της ενεργοποίησης των προϋπαρχουσών εμπειριών τους. Στο «Εννοιολογώντας» δίνεται έμφαση στη θεωρία/μεταγλώσσα. Στο «Αναλύοντας» πραγματοποιείται η ανάλυση των κειμένων δίνοντας έμφαση στον κειμενικό τύπο και τα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα. Ταυτόχρονα, οι μαθητές/τριες καλούνται να ερμηνεύσουν το κείμενο κριτικά μέσα από τα φερόμενα μηνύματα και την οπτική γωνία του παραγωγού, τοποθετώντας το σε ένα κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο. Τέλος, στο «Εφαρμόζοντας» ενισχύεται η δημιουργικότητα των μαθητών/τριών μέσω της παραγωγής λόγου, ενώ τους παρέχεται η δυνατότητα αναπλαισίωσης των γνώσεών τους. Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε μαθητές/τριες της Γ' Δημοτικού. Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του σεναρίου είναι η εξοικείωση των μαθητών/τριών με

τις κτητικές αντωνυμίες και η αξιοποίησή τους είτε μέσω των διαλογικών συζητήσεων μεταξύ τους είτε μέσω της αναφοράς σε ορισμένους από τους πολυαγαπημένους μας χαρακτήρες της Disney. Όσον αφορά την εφαρμογή του σεναρίου και λαμβάνοντας υπόψη τον χρονικό περιορισμό της δώρης διδασκαλίας, υλοποίησα το «Βιώνοντας», την παιγνιώδη δραστηριότητα για τις κτητικές αντωνυμίες από το «Εννοιολογώντας» και το «Αναλύοντας». Διαπίστωσα ότι το «Βιώνοντας» και η παιγνιώδης δραστηριότητα στο «Εννοιολογώντας» υπήρξαν τα δύο καίρια σημεία που ανέδειξαν την ιδιαιτερότητα της διδασκαλίας γιατί εστίαζαν κατά κύριο λόγο στις προαποκτηθείσες εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών. Η υλοποίηση στο μάθημα της Γλώσσας αποδείχθηκε μία ιδιαίτερη προσωπική πρόκληση, αλλά συνάμα μία ευχάριστη εμπειρία.

Λέξεις-κλειδιά: Πολυγραμματισμοί, Κτητικές αντωνυμίες, Βιώνοντας, Εννοιολογώντας, Αναλύοντας, Εφαρμόζοντας

Σενάριο διδασκαλίας για μαθητές Γ' Δημοτικού με τίτλο: «Ο εγωιστής γίγαντας φοράει τα έξι καπέλα σκέψης»

Ελένη Κάλπινου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09555@uoi.gr

Στην παρούσα εργασία αναλύεται διεξοδικά η δημιουργία ενός σεναρίου διδασκαλίας για τους μαθητές/ μαθήτριες της Γ τάξης Δημοτικού Σχολείου με τίτλο: «Ο εγωιστής γίγαντας φοράει τα έξι καπέλα σκέψης». Ο σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές/τριες να εμβαθύνουν και να κατανοήσουν την αξία των διαπροσωπικών σχέσεων, των κοινωνικών δεξιοτήτων και ειδικότερα την αξία της ενσυναίσθησης μέσω της ιστορίας του «Εγωιστή Γίγαντα». Παράλληλα, μέσω της κριτικής ανάγνωσης δίνεται η δυνατότητα στους μανθάνοντες να αναγνωρίζουν τα συναισθηματικά και ηθικά μηνύματα της λογοτεχνίας. Η χρονική διάρκεια που προβλέπεται για την εφαρμογή του σεναρίου στη σχολική τάξη είναι οκτώ ώρες. Τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία μπορεί να αξιοποιηθεί το σενάριο διδασκαλίας είναι η Γλώσσα, τα Θρησκευτικά, η Μελέτη του Περιβάλλοντος, τα εικαστικά, η μουσική, η θεατρική

αγωγή και τα Εργαστήρια δεξιοτήτων. Το σενάριο στηρίζεται στις εξής διδακτικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις: ανακαλυπτική και διερευνητική μέθοδο διδασκαλίας με αυτενεργό και αυτόνομο τρόπο, βιωματική διδασκαλία, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Παράλληλα, αξιοποιούνται ποικίλες διδακτικές τεχνικές, όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, το παιχνίδι ρόλων, οι ομάδες εργασίας. Ωστόσο, η βασική διδακτική τεχνική, στην οποία στηρίζεται το σενάριο διδασκαλίας, είναι η διδακτική τεχνική των «έξι καπέλων σκέψης» του De Bono. Με «τα έξι καπέλα σκέψης», οι μαθητές/τριες εξετάζουν θέματα από διαφορετικές οπτικές προσεγγίσεις. Κάθε καπέλο σκέψης χαρακτηρίζει μια κατεύθυνση σκέψης και όχι τους μαθητές/τριες που το «φορούν», ενώ το χρώμα κάθε καπέλου σχετίζεται και μια επιμέρους λειτουργία του. Για παράδειγμα, το λευκό χρώμα είναι ουδέτερο, αντικειμενικό και συνδέεται με αντικειμενικά γεγονότα και αριθμούς, το κόκκινο χρώμα δηλώνει τη συναισθηματική πλευρά των πραγμάτων. Η πρωτοτυπία του σεναρίου έγκειται στο γεγονός ότι συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου αξιοποίησης της εναλλακτικότητας στη διδακτική διαδικασία - με την αξιοποίηση των «έξι καπέλων σκέψης» - για την πρόκληση ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών και την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της ικανότητας από τους/τις μαθητές/τριες της «παρατήρησης» και της «χειραπτικής» λειτουργίας. Στο πλαίσιο αυτό αξιοποιήθηκαν μαθητοκεντρικές, εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές, όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, το παιχνίδι ρόλων, η δημιουργία κολάζ, κ.λπ. Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας απαρτίζεται από τα εξής δυο μέρη: α) τον οδηγό οργάνωσης διδασκαλίας και β) τα φύλλα εργασίας των μαθητών/τριών που σχετίζονται με την ενσυναίσθηση, τη φιλία, τη συνεργασία αλλά και την πραγμάτευση των συναισθημάτων από την οπτική των μαθητών/ μαθητριών. Η αξιολόγηση του σεναρίου υλοποιείται με βάση τις σημειώσεις που κρατά ο/η εκπαιδευτικός σε σχέση με τη συμμετοχή των μελών της κάθε ομάδας στην εργασία που τους ανατέθηκε, τον βαθμό συνεργατικότητας ανάμεσά τους και τα μαθησιακά αποτελέσματα της ομαδικής τους εργασίας.

Λέξεις-κλειδιά: Σενάριο διδασκαλίας, Δημοτικό Σχολείο, Ενσυναίσθηση, τα έξι καπέλα σκέψης του DeBono

Διδακτικό σενάριο με αξιοποίηση του μοντέλου εκπαιδευτικού σχεδιασμού «Εννέα Συμβάντα Μάθησης του Gagné»

Βάγια Κακαβά

Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας (ΠΕ06), Μεταπτυχιακή φοιτήτρια,
Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

vagiakakava@gmail.com

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στις σχολικές τάξεις του 21^{ου} αιώνα είναι να προσελκύσουν την προσοχή, να κινητοποιήσουν και να πετύχουν την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εμπλοκή του συνόλου των μαθητών και μαθητριών τους στη μαθησιακή διαδικασία. Αρργοί στο έργο τους είναι οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), υπό την προϋπόθεση ότι προσφέρουν προστιθέμενη αξία στην εκπαιδευτική παρέμβαση, καθώς και ποικιλία στρατηγικών ενεργητικής μάθησης και τεχνικών διαφοροποίησης, πλαισιωμένων από κατάλληλα θεωρητικά μοντέλα. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι προσανατολισμένο το παρόν διδακτικό σενάριο το οποίο εφαρμόστηκε σε μαθητές και μαθήτριες Α' Λυκείου στο πλαίσιο του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας. Γενικός σκοπός του σεναρίου είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σχετικά με το φαινόμενο της γρήγορης μόδας και η ανάπτυξη συναισθηματικών δεξιοτήτων μέσα από τη γνώση σχετικά με τις επιβαρυντικές για το περιβάλλον και τον άνθρωπο ενδυματολογικές και καταναλωτικές συνήθειες. Οι στόχοι του μαθήματος και το περιεχόμενο μάθησης συνδέονται άμεσα με τη ζωή των μαθητών/τριών και με επίκαιρα παγκόσμια ζητήματα, αφού οι έφηβοι είναι οι κύριοι καταναλωτές γρήγορης μόδας, ακολουθούν influencers και αγοράζουν από φθηνές αλυσίδες ρούχων που διαφημίζουν συνεχώς νέες συλλογές, χωρίς να σκέφτονται τις συνέπειες της υπερκατανάλωσης. Μέσω του σεναρίου αναδεικνύονται αυτά τα ζητήματα και οι μαθητές/τριες κατανοούν ότι οι αποφάσεις τους επηρεάζουν τον κόσμο γύρω τους. Για την ενορχήστρωση του σεναρίου αξιοποιήθηκε το μοντέλο εκπαιδευτικού σχεδιασμού «Εννέα Συμβάντα Μάθησης του Gagné» (Gagné's Nine Events of Instruction), συνδυαστικά με αρχές Ενεργού Μάθησης, καλλιέργεια δεξιοτήτων

συνεργασίας, επικοινωνίας και κριτικής σκέψης, μεταξύ άλλων, καθώς και διαφοροποιημένη διδασκαλία με τη χρήση φύλλων εργασίας και πολυτροπικού, διαδραστικού υλικού. Η διδασκαλία υποστηρίχτηκε τεχνολογικά με χρήση της πλατφόρμας Ηλεκτρονική Σχολική Τάξη (η-τάξη) και του εκπαιδευτικού λογισμικού H5P. Τα μαθησιακά αποτελέσματα αξιολογήθηκαν με φόρμα ανατροφοδότησης από τους μαθητές και τις μαθήτριες στο τέλος του μαθήματος, καθώς και με έντυπο παρατήρησης διδασκαλίας από παρατηρητήρια, και εκτιμήθηκαν ως επιτυχή.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτικό σενάριο, Gagné, Ενεργός Μάθηση, Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, FastFashion

Οι αισθήσεις στο Πάσχα ως έναυσμα για την καλλιέργεια της πολυαισθητηριακής αντίληψης»

Μαρία Τσιέπα

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09812@uoi.gr

Ελένη Κάλπινου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09555@uoi.gr

Αναστάσιος Τζίκας

Φοιτητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09679@uoi.gr

Μαρία Αλεξανδροπούλου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09488@uoi.gr

Βασική στοχοθεσία της συμμετοχής μας στη Διημερίδα αποτελεί ο σχεδιασμός και η παρουσίαση του διδακτικού σεναρίου που υλοποιήσαμε στα πλαίσια του μαθήματος «Λαϊκός Πολιτισμός και Εκπαίδευση» (Υπεύθυνος Διδάσκων: Παπακώστας Χ.) κατά το όγδοο (Η΄) Εξάμηνο (Εαρινό). Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η δημιουργία ενός σεναρίου διδασκαλίας για τους μαθητές/ μαθήτριες της Γ τάξης Δημοτικού

Σχολείου με τίτλο: «Οι αισθήσεις στο Πάσχα ως έναυσμα για την καλλιέργεια της πολυαισθητηριακής αντίληψης», το οποίο συνιστά πρόταση καλής πρακτικής. Σκοπός του εν λόγω σεναρίου είναι να διεισδύσουν οι μαθητές/ μαθήτριες στην κατανόηση του λαϊκού πολιτισμού, ο οποίος επηρεάζει τις καθημερινές αλληλεπιδράσεις των ατόμων. Αναλυτικότερα, επιμέρους στόχοι είναι η αναγνώριση και η αποδοχή της κοινωνικής κατασκευής του Πάσχα, τη σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν, καθώς και το πως αυτή εκδηλώνεται στο οικογενειακό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Η χρονική διάρκεια που προβλέπεται για την εφαρμογή του σεναρίου στη σχολική τάξη είναι οκτώ ώρες. Στηρίζεται στις αρχές της διαθεματικής προσέγγισης, ενώ παράλληλα εμπλέκονται γνωστικά αντικείμενα, όπως είναι η Γλώσσα, τα Μαθηματικά, τα Θρησκευτικά, η Μελέτη του Περιβάλλοντος, τα εικαστικά, η μουσική και τα Εργαστήρια δεξιοτήτων. Οι αισθήσεις πρωτοστατούν στη ζωή του ανθρώπου και διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη δυνατότητα πρόσληψης των ερεθισμάτων έξωθεν. Εάν και σήμερα αναγνωρίζεται μία σημαντική πληθώρα από αισθήσεις, στο παρόν διδακτικό σενάριο πρόκειται να μάς απασχολήσουν οι πέντε (5) πιο ευρέως διαδεδομένες αισθήσεις του ανθρώπου (όραση, ακοή, όσφρηση, γεύση, αφή). Βέβαια, στα περιεχόμενα των δραστηριοτήτων του σεναρίου διαπλέκεται και η διαίσθηση, η αποκαλούμενη δηλαδή ως «6^η αίσθηση». Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας απαρτίζεται από τα εξής δυο μέρη: α) τον καταλυτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι αισθήσεις μας στην περίοδο του Πάσχα και β) τις βιωματικές, μαθησιακές δραστηριότητες. Συμπερασματικά, τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που απορρέουν από τις προτεινόμενες εμπειρίες της προκείμενης πρακτικής είναι τα εξής: α) η ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών στη δραστηριότητα, του ενδιαφέροντός τους και της δέσμευσης που δείχνουν καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, β) η αξιοποίηση των αισθήσεων επιδιώκεται με γνώμονα την επαφή των μαθητών/τριών με την κοινωνική τους πραγματικότητα στο συγκεκριμένο χρονικό ορόσημο (Πάσχα), καθώς και την ολόπλευρη γνωστική (π.χ. κατανόηση εθίμων), συναισθηματική (π.χ. καλλιέργεια ηθικών αξιών) και ψυχοκινητική (π.χ. λεπτή κινητικότητα) τους ανάπτυξη, γ) η αντίληψη εκ μέρους των μαθητών/τριών της διατήρησης ηθών και εθίμων, δ) ο ενστερνισμός των ανάλογων συνηθειών (π.χ. αποχή προσβλητικών συμπεριφορών) και στάσεων (π.χ. πένθος) που απαιτεί το Πάσχα μέσω της ενεργοποίησης των

αισθήσεών τους. Επομένως, μέσα στα πλαίσια των βιωματικών εφαρμογών προάγεται και η πολυαισθητηριακή αντίληψη των μαθητών/τριών.

Λέξεις-κλειδιά: Διδακτικό σενάριο, Πάσχα, Αισθήσεις, Διαθεματικότητα, Δραστηριότητες

Ένταξη της κίνησης στην αίθουσα. Τα οφέλη για τους μαθητές και το περιβάλλον της τάξης

Αναστασία Φυλακτακίδου

Ε.Ε.Π., Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

afilakt@uoi.gr

Έρευνες έχουν δείξει ότι η ένταξη της κίνησης στην αίθουσα και η παιγνιώδης μάθηση μπορούν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση της ολόπλευρης ανάπτυξης των μαθητών/-τριών και στη βελτίωση της υγείας τους. Με βάση έρευνες επίσης, φαίνεται ότι στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, τα επίπεδα φυσικής δραστηριότητας κατά την παιδική ηλικία είναι χαμηλότερα από τα επιθυμητά. Για την καταπολέμηση της υποκινητικότητας θα πρέπει να παρέχονται στους μαθητές ευκαιρίες για σωματική δραστηριότητα, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το σχολείο, τουλάχιστον εξήντα λεπτά την ημέρα. Αυτό θα τους βοηθήσει να παραμείνουν δραστήριοι καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής ημέρας και μακροπρόθεσμα, να παραμείνουν υγιείς. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν, μέσα από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας να αναδείξουμε τα οφέλη της ένταξης της κίνησης στην αίθουσα τόσο για τους μαθητές όσο και για το περιβάλλον της τάξης, να αναλύσουμε όρους που συνδέονται με το θέμα, να αναφερθούμε στα πιθανά εμπόδια για την ανάληψη δράσης από τη μεριά του δασκάλου και να προτείνουμε μεθόδους και εργαλεία που θα τους διευκολύνουν στην ενσωμάτωση της κίνησης στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική. Μερικά από τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι, η ενσωμάτωση της κίνησης στην αίθουσα συντείνει α) στη σωματική, νοητική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, καθώς η υλοποίησή της στηρίζεται κυρίως σε συνεργατικές και συμμετοχικές μεθόδους, β) διευκολύνει την ενεργή συμμετοχή του μαθητή στη μάθηση, γ) η ενσωμάτωση της κίνησης ωφελεί και

το περιβάλλον της αίθουσας, καθώς ενδέχεται να αυξήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα και συνεπώς τα επίπεδα συμμετοχής τους, να αυξήσει ακόμα τη συγκέντρωση την προσοχή και την περιέργειά τους και να μειώσει την εμφάνιση ανεπιθύμητων συμπεριφορών. Τέλος, η ένταξη της κίνησης στην αίθουσα, δίνει στους εκπαιδευτικούς εργαλεία για την εφαρμογή αποτελεσματικών παιδαγωγικών πρακτικών, μεταμορφώνοντας την ποιότητα των διδακτικών αποφάσεων και ενεργειών τους, ώστε να ενισχύσουν τη συμμετοχή και τη μάθηση των μαθητών.

Λέξεις-κλειδιά: Ολόπλευρη Ανάπτυξη, Ενσωμάτωση Κίνησης στην Αίθουσα, Παιγνιώδης Μάθηση, Σωματική Δραστηριότητα

Λαογραφία/ Εθνογραφία

Το Αργεντίνικο Τάνγκο: Πολιτισμική και Συναισθηματική Έκφραση μέσα από τη Σχολή Χορού «Dance Art Academy»

Ελένη Καλαμίδα

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el10118@uoi.gr

Χριστίνα Πίκουλα

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09710@uoi.gr

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη του Αργεντίνικου Τάνγκο, ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που συνδυάζει την πολιτισμική κληρονομιά, τη σωματική έκφραση και τη συναισθηματική επικοινωνία. Εστιάζει στις εμπειρίες των χορευτών στη «DanceArtAcademy» στα Ιωάννινα, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο το τάνγκο λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ του ατομικού και του συλλογικού βιώματος. Το Αργεντίνικο Τάνγκο, γεννημένο στις λαϊκές συνοικίες του Μπουένος Άιρες στα τέλη του 19ου αιώνα, έχει εξελιχθεί σε μια διεθνώς αναγνωρισμένη καλλιτεχνική μορφή που συνδυάζει τη μουσική, την κίνηση και τον αυτοσχεδιασμό, δημιουργώντας έναν κώδικα επικοινωνίας πέρα από τα λεκτικά όρια. Η έρευνα αποσκοπεί στην ανάδειξη της σχέσης μεταξύ του τάνγκο και της συναισθηματικής ανάπτυξης των χορευτών,

καθώς και στη διερεύνηση της συμβολής του στη διαμόρφωση της προσωπικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας. Στη μελέτη επιχειρείται να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά με τη βιωματική εμπειρία του τάνγκο, το ρόλο της σωματικής εγγύτητας στη συναισθηματική έκφραση και την κοινωνική διάσταση του χορού ως μέσου επικοινωνίας. Μεθοδολογικά, η έρευνα υιοθετεί ένα εθνογραφικό πλαίσιο που συνδυάζει ποιοτικές μεθόδους έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της επιτόπιας έρευνας, των ημι-δομημένων συνεντεύξεων, της συμμετοχικής παρατήρησης και της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις στη «Dance Art Academy», όπου καταγράφηκαν οι δυναμικές των μαθημάτων και των εκδηλώσεων τάνγκο, ενώ μέσα από τις συνεντεύξεις με χορευτές διαφορετικών επιπέδων αναδείχθηκαν ποικίλες οπτικές σχετικά με τη συναισθηματική και κοινωνική σημασία του χορού. Τα συμπεράσματα της έρευνας ανέδειξαν τον πολύπλευρο ρόλο του Αργεντίνικου Τάνγκο ως μιας μορφής μη λεκτικής επικοινωνίας που ενισχύει την αυτογνωσία και την ενσυναίσθηση. Οι χορευτές ανέφεραν ότι το τάνγκο τους επιτρέπει να εκφράσουν συναισθήματα που συχνά δεν μπορούν να διατυπώσουν με λόγια, προσφέροντας έναν ασφαλή χώρο για τη συναισθηματική τους απελευθέρωση. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην έννοια της «αγκαλιάς του τάνγκο», που αποτελεί όχι μόνο τεχνικό στοιχείο αλλά και βαθιά συμβολική πράξη, δημιουργώντας αίσθηση εμπιστοσύνης και σύνδεσης μεταξύ των χορευτών. Παράλληλα, η έρευνα ανέδειξε τη μοναδική δυναμική του τάνγκο ως χορού που βασίζεται στη συναισθηματική επικοινωνία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Η σωματική επαφή, ο αυτοσχεδιασμός και η συνεχής αλληλεπίδραση μεταξύ των χορευτών δημιουργούν έναν ιδιαίτερο κώδικα επικοινωνίας, μέσα από τον οποίο εκφράζονται συναισθήματα, σχέσεις και προσωπικές αφηγήσεις. Το τάνγκο λειτουργεί ως ένας ζωντανός διάλογος, όπου η κίνηση γίνεται το βασικό μέσο έκφρασης και σύνδεσης. Συνοψίζοντας, το Αργεντίνικο Τάνγκο δεν αποτελεί απλώς έναν χορό, αλλά ένα ζωντανό πολιτισμικό φαινόμενο που συνδυάζει την καλλιτεχνική δημιουργία με την ψυχολογική και κοινωνική διάσταση της ανθρώπινης εμπειρίας. Μέσα από τη μοναδική του κινησιολογία, τον αυτοσχεδιασμό και τη βαθιά συναισθηματική αλληλεπίδραση, το τάνγκο μετατρέπεται σε ένα δυναμικό εργαλείο διαπροσωπικής σύνδεσης, πολιτισμικού διαλόγου και προσωπικής εξερεύνησης. Η συμμετοχική μας παρατήρηση μας επέτρεψε να βιώσουμε εκ των έσω τη χορευτική

διαδικασία, κατανοώντας τις λεπτές αποχρώσεις της κίνησης, της επικοινωνίας και της δυναμικής της αγκαλιάς του τάνγκο. Παράλληλα, μέσα από την ενσώματη συμμετοχή μας διαπιστώσαμε ότι το τάνγκο μπορεί να αποτελέσει μια ουσιαστική μορφή καλλιτεχνικής και συναισθηματικής ενδυνάμωσης, με προεκτάσεις που υπερβαίνουν τη χορευτική εμπειρία και αγγίζουν βαθύτερες ψυχοκοινωνικές και ανθρωπολογικές διαστάσεις.

Λέξεις-κλειδιά: Αργεντίνικο τάνγκο, πολιτισμική ταυτότητα, συναισθηματική επικοινωνία, εθνογραφία του χορού, σωματική έκφραση

Παραδοσιακός χορός και άτυπη εκπαίδευση: Η περίπτωση του Λυκείου Ελληνίδων

Ραφαηλία Ντούγια

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09640@uoi.gr

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας που εκπονώ είναι να εξετάσει την ιστορική πορεία και την πολιτισμική συμβολή του Λυκείου των Ελληνίδων Ιωαννίνων αναδεικνύοντας τον ρόλο του ως θεσμικού φορέα προβολής, μετάδοσης και διατήρησης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, στοχεύει να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους η πολιτισμική εμπειρία διαπλέκεται με τις διαδικασίες της μη τυπικής εκπαίδευσης μέσω της περίπτωσης του τμήματος παραδοσιακού χορού «Σαρακατσανάκια». Στο πλαίσιο αυτό διερευνάται ο ρόλος της άτυπης μάθησης τόσο στην διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας των χορευτών και των χορευτριών όσο και στην διαδικασία μετάδοσης των παραδοσιακών χορών. Η μελέτη αυτή αποσκοπεί να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο η πολιτισμική εμπειρία ενσωματώνεται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το πρώτο μέρος της μελέτης επικεντρώνεται στην τεκμηρίωση της ιστορικής πορείας, της ίδρυσης και της οργανωτικής συγκρότησης του Λυκείου των Ελληνίδων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην συμβολή της Καλλιρρόης Παρρέν, πρωτοπόρου μορφής του ελληνικού φεμινιστικού κινήματος, η οποία εμπνεύστηκε την ίδρυση του θεσμού επηρεασμένη από τα ευρωπαϊκά LyceumClubs. Η Κ. Παρρέν οραματίστηκε την δημιουργία μιας

αντίστοιχης λέσχης Λυκείου στον ελληνικό χώρο η οποία θα προωθούσε την γυναικεία χειραφέτηση, την εκπαίδευση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το 1911 αποφασίζεται η σύσταση Λέσχης κατά τα πρότυπα των Lyceum Clubs. Η εν λόγω λέσχη σχεδιάστηκε με βασικό προσανατολισμό την λειτουργία ενεργών τμημάτων που θα δραστηριοποιούνταν στους τομείς των γραμμάτων, των τεχνών, των επιστημών και της διατήρησης των ελληνικών παραδοσιακών χορών. Το 1920 ιδρύεται παράρτημα του Λυκείου των Ελληνίδων στα Ιωάννινα αποτελώντας ένα πολύ σημαντικό πολιτιστικό και κοινωνικό έργο για την περιοχή. Με τον πέρασμα των χρόνων το Λύκειο Ελληνίδων Ιωαννίνων κατάφερε και ανέπτυξε αυτόνομη πολιτιστική δράση με στόχο την διατήρηση των παραδοσιακών στοιχείων του Ηπειρωτικού πολιτισμού αλλά και της ευρύτερης Ελληνικής επικράτειας. Στο δεύτερο μέρος της πτυχιακής εργασίας αναδεικνύονται οι διαδικασίες άτυπης μάθησης, οι προσωπικές πολιτισμικές εμπειρίες των χορευτών και των χορευτριών καθώς και η επίδραση της συμμετοχής τους στην ενίσχυση της πολιτισμικής τους ταυτότητας, στην εσωτερίκευση των παραδοσιακών χορών αλλά και στην καλλιέργεια τόσο χορευτικής πειθαρχίας όσο και χορευτικού ήθους. Η ανάλυση επικεντρώνεται στα χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις που έπρεπε να πληρούν οι χορευτές και οι χορεύτριες για να ενταχθούν στο τμήμα «Σαρακατσανάκια», καθώς και στις προϋποθέσεις που έπρεπε να πληροί το ίδιο το τμήμα ως σύνολο. Η προσοχή εστιάζεται στον τρόπο στον τρόπο διδασκαλίας των χορών κατά την διεξαγωγή της πρόβας και στις μεθόδους που χρησιμοποιούσε ο χοροδιδάσκαλος για να μεταδώσει τα βήματα αλλά και το ύφος της κάθε περιοχής. Επίσης, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η συμμετοχή των χορευτών και των χορευτριών στο τμήμα «Σαρακατσανάκια» επηρέασε την μετέπειτα χορευτική τους πορεία αλλά και την διαμόρφωση της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε βασίζεται στον συνδυασμό βιβλιογραφικής και επιτόπιας εθνογραφικής έρευνας με τις συνακόλουθες τεχνικές της (βιντεοσκόπηση, συμμετοχική παρατήρηση, συνεντεύξεις χορευτών και χορευτριών που υπήρξαν μέλη του τμήματος «Σαρακατσανάκια»», με μερικούς από αυτούς να αποτελούν ενεργούς χορευτές του Λυκείου Ελληνίδων Ιωαννίνων μέχρι και σήμερα). Τα πρώτα πορίσματα φανερώνουν την διαχρονικότητα που συνοδεύει τα «Σαρακατσανάκια» καθώς ακόμα παραμένει ένα τμήμα στο οποίο κυριαρχεί η κατά μέτωπο διδασκαλία

Λέξεις-κλειδιά: Λύκειο των Ελληνίδων Ιωαννίνων, πολιτιστική κληρονομιά, Σαρακατσανάκια

Η διδασκαλία των ανδρικών παραδοσιακών χορών από γυναίκες χοροδιδασκάλους

Ευτυχία Βεντούρη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09724@uoi.gr

Ραφαηλία Ντούγια

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09640@uoi.gr

Η παρούσα ερευνητική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Εθνογραφικές προσεγγίσεις του λαϊκού πολιτισμού και του χορού» και εστιάζει στην διδασκαλία των ανδρικών παραδοσιακών χορών από γυναίκες χοροδιδασκάλους. Το ζήτημα της εκμάθησης και διάδοσης των παραδοσιακών χορών έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και συζήτησης στην ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς οι παραδοσιακές μορφές χορευτικής διδασκαλίας έχουν συχνά συνδεθεί με το φύλο του εκπαιδευτή και την κοινωνική του ταυτότητα. Ιστορικά η διδασκαλία των ανδρικών παραδοσιακών χορών έχει συνδεθεί κυρίως με άνδρες χοροδιδασκάλους γεγονός που αποδίδεται τόσο στη σωματική εκτέλεση των χορευτικών κινήσεων όσο και στις κοινωνικοπολιτισμικές αντιλήψεις περί ανδρισμού και χορού. Οι γυναίκες χοροδιδάσκαλοι συχνά αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εκπαίδευση ανδρικών χορών καθώς καλούνται να μεταδώσουν όχι μόνο τη σωστή τεχνική αλλά και την ιδιαίτερη έκφραση και δυναμική που αποδίδεται παραδοσιακά στους άνδρες χορευτές. Για τον λόγο αυτό μας κέντρισε το ενδιαφέρον αρχικά ως γυναίκες αλλά και ως χορεύτριες των παραδοσιακών χορών. Στην πρώτη φάση της έρευνάς μας επικεντρωθήκαμε στους λόγους που ώθησαν τις γυναίκες να ασχοληθούν με την διδασκαλία του χορού διερευνώντας τις εμπειρίες και τα κίνητρά τους. Στη συνέχεια εξετάσαμε τα συναισθήματα που γεννά η διδασκαλία των ανδρικών χώρων την έννοια και τον συμβολισμό των χορευτικών κινήσεων καθώς και τις διαφοροποιήσεις

μεταξύ των δύο φύλων εντός του χορευτικού κύκλου. Η έρευνά μας ολοκληρώθηκε με τη μελέτη των βασικών χαρακτηριστικών και δεξιοτήτων που συνθέτουν έναν άρτιο χορευτή. Τα συμπεράσματα της μελέτης καταδεικνύουν ότι τα ζητήματα που αφορούν τις έμφυλες διακρίσεις εξακολουθούν να υφίστανται ακόμη και στον χώρο της τέχνης. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προκλήσεις ως προς την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την αναγνώριση της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας από γυναίκες χοροδιδασκάλους. Η μεθοδολογική προσέγγιση που αξιοποιήθηκε βασίζεται στην επιτόπια έρευνα και στην χρήση των ακόλουθων τεχνικών: βιντεοσκόπηση, ημιδομημένες συνεντεύξεις από γυναίκες χοροδιδασκάλους και συμμετοχικής παρατήρησης.

Λέξεις-κλειδιά: ανδρικοί παραδοσιακοί χοροί, γυναίκες χοροδιδάσκαλοι, έμφυλες διακρίσεις

Η αναβίωση των παραδοσιακών χορών στο Θεοδωράκι απλό διάφορες ηλικιακές ομάδες

Αντωνία Δίου

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09536@uoi.gr

Βικτώρια Καλάνδρια

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09553@uoi.gr

Μαρία Κασσαμανώλη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09567@uoi.gr

Με αφορμή το μάθημα «Εθνογραφικές προσεγγίσεις του λαϊκού πολιτισμού και του χορού» με υπεύθυνο καθηγητή τον κύριο Παπακώστα Χρήστο, μας δόθηκε η ευκαιρία να αναδείξουμε τον χορό μέσα από την ματιά των κατοίκων ενός μικρού χωριού στον νομό Πέλλας, το Θεοδωράκι. Σκοπός της έρευνας ήταν οι κάτοικοι του χωριού που συμμετείχαν και συμμετέχουν στα δρώμενα του Πολιτιστικού Συλλόγου

«Το Πάικο» να εκφράσουν τόσο την εμπειρία τους όσο και τα συναισθήματά τους για τον χορό. Το συγκεκριμένο χωριό επιλέχθηκε ώστε να αναδειχθεί η μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά του που κρατάει γενιές αλλά και η ομορφιά ενός μικρού τόπου. Με εθνογραφική προσέγγιση και επιτόπια έρευνα απάντησαν σε διάφορα ερωτήματά όπως : «Τι συναισθήματα σου προκαλούνται όταν χορεύεις;» , « Ποιον θεωρείς καλό χορευτή; » , «Γιατί ασχολείσαι με το Σύλλογο» και κύριο ερευνητικό ερώτημα αποτέλεσε το «Γιατί χορεύεις;». Διεξάχθηκε ποιοτική έρευνα και η συλλογή των δεδομένων έγινε με το εργαλείο της συνέντευξης. Η συναναστροφή και η συζήτηση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των συνεντευξιαζόμενων και των ερευνητών ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσα. Τα βασικά μας ευρήματα, παρουσιάστηκαν σε βίντεο και ήταν η θετική διάθεση , η ζωντάνια και η θέληση για χορό, καθώς και η συνέχιση της παράδοσης από το παρελθόν, στο παρόν και κυρίως στο μέλλον. Διαπιστώθηκε ότι οι συνεντευξιαζόμενοι μιλούσαν για το χορό ως τρόπο έκφρασης , κομμάτι της ζωής και της προσωπικότητάς τους. Επιπρόσθετα , έκαναν λόγο για την συμβολή του τοπικού πολιτισμού που έχει ριζώσει στις καρδιές τους. Με τις παραδοσιακές φορεσιές και τις εκδηλώσεις που διοργανώνει ο σύλλογος, αναβιώνουν το παρελθόν και νιώθουν υπερήφανοι γι' αυτό. Συμπερασματικά, με την ανάλυση των ευρημάτων διαπιστώθηκε ότι ο χορός δεν θεωρείται απλά σωματική άσκηση, αλλά επηρεάζει βαθιά τη ψυχολογία του χορευτή και έχει μια ιδιαίτερη ικανότητα να ενώνει γενιές. Ο χορός τελικά μπορεί να αποτελέσει τον συνδετικό κρίκο για την ελαχιστοποίηση του χάσματος των γενεών ;

Λέξεις-κλειδιά: παραδοσιακός χορός, Σύλλογος, χορευτές, γενιές, συναισθήματα

Ο Σύνδεσμος Κιμωλίων Πειραιά: Η συμβολή του Συνδέσμου στην διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κιμώλου

Ευτυχία Βεντούρη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09724@uoi.gr

Ο σκοπός της εργασίας είναι να ερευνήσει το ρολό και τις δράσεις του Συνδέσμου των Απανταχού Κιμωλίων «Η Οδηγήτρια» στον Πειραιά, ως φορέα άτυπης μορφής

εκπαίδευσης διαχείρισης της τοπικής ταυτότητας. Μεθοδολογικά η εργασία στηρίχθηκε στην επιτόπια έρευνα, αλλά και στην αντίστοιχη αρχειακή μέσα από μια ιστορική αναδρομή και συνεντεύξεις με μέλη του Συνδέσμου. Έτσι, αναδεικνύονται οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία του, καθώς και ο ρόλος του στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή των Κιμωλίων της διασποράς αλλά και του νησιού, καθώς και κοινωνικές συνθήκες που οδήγησαν στην ίδρυση του συλλόγου στην περιοχή του Πειραιά. Στη συνέχεια αναλύονται οι βασικοί στόχοι του Συνδέσμου, οι δράσεις του και η σημασία του για τη διατήρηση των παραδόσεων και της ταυτότητας της κοινότητας των Κιμωλίων. Επιπλέον η εργασία αυτή εξετάζει τη δομή του Συνδέσμου, τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησής του, καθώς και τις διαδικασίες που διέπουν τη λειτουργία του, όπως αυτές αναφέρονται στο καταστατικό του. Επίσης, δίνεται έμφαση όσον αφορά τις δράσεις του, τόσο σε καθημερινό επίπεδο όσο και σε ετήσιο, όπως είναι οι εκδηλώσεις, οι εκδρομές, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, οι γιορτές, οι διάφορες δραστηριότητες, καθώς και ο ρόλος του στη διατήρηση και διάδοση της κιμωλιακής παράδοσης. Επιπλέον η εργασία εξετάζει προκλήσεις που αντιμετώπιζε και που αντιμετωπίζει ο Σύνδεσμος. Από τα πρώτα συμπεράσματα της έρευνας φωτίζεται μια αθέατη πλευρά του Συνδέσμου η οποία αφορά την εμπέδωση κλίματος συλλογικότητας, μέσω των διαφόρων λαογραφικών και χορευτικών δράσεων του συνδέσμου.

Λέξεις-κλειδιά: Κίμωλος, Σύνδεσμος Κιμωλίων Πειραιά, πολιτιστική κληρονομιά

Χορός & εκπαίδευση: κλειδιά καλής λειτουργίας του εγκεφάλου και ευεξίας του μαθητή

Μαρία Αργύρη

Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

mariaargyri03@gmail.com

Αναστασία Φυλακτακίδου

Ε.Ε.Π., Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

afilakt@uoi.gr

Η ενσωμάτωση της κίνησης και κυρίως του χορού στη σχολική αίθουσα αποτελούν καινοτόμα στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η εκτέλεση σύνθετων κινητικών ενεργειών, φαίνεται να σχετίζεται με την ενεργοποίηση ενός ευρέος δικτύου εγκεφαλικών περιοχών. Σκοπός της εργασίας ήταν να εξεταστεί η λειτουργία του εγκεφάλου κατά τη διάρκεια της κίνησης και της συμμετοχής σε χορευτικές δραστηριότητες και η συμβολή του χορού και της κίνησης στην ευεξία των μαθητών, όταν αυτά εφαρμόζονται στην τάξη. Μελετήσαμε επίσης την ένταξη του χορού και της κίνησης στη σχολική πρακτική ως παράγοντες πολύπλευρης μαθησιακής εμπλοκής. Κάποια ενδεικτικά συμπεράσματα, τα οποία προκύπτουν είναι τα εξής: α) όταν χορεύουμε ενεργοποιούνται περιοχές σχεδόν σε κάθε τμήμα του εγκεφάλου μας, β) η σχέση κίνησης, υγείας και ευεξίας είναι ιδιαίτερα στενή και γ) όταν ο χορός και η κίνηση εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία επηρεάζονται θετικά η συναισθηματική κατάσταση των μαθητών, η υγεία τους, η κοινωνικοποίηση τους, καθώς και η γνωσιακή διαδικασία. Τέλος, διαμορφώνεται θετικότερη στάση απέναντι στο σχολείο και τη μάθηση. Ολοκληρώνοντας, γίνονται προτάσεις για την ένταξη της κίνησης και του χορού στην αίθουσα και δίνονται παραδείγματα εφαρμογής στην τάξη. Η ένταξη του χορού και της κίνησης στην αίθουσα φαίνεται να έχουν θετικά οφέλη προς την κατεύθυνση της ολόπλευρης ανάπτυξης του μαθητή. Περισσότερες μελέτες στο μέλλον είναι απαραίτητες.

Λέξεις-κλειδιά: Χορός, Ενσώματη Μάθηση, Εγκεφαλική Λειτουργία, Εκπαίδευση, Ευεξία

Σάββατο 31 Μαΐου

Καλές Πρακτικές εκπαιδευτικών

Ηγεσία και διαχείριση κρίσεων στην εκπαίδευση: προκλήσεις και στρατηγικές αντιμετώπισης

Κωνσταντίνα Θ. Βαλμά

ΠΕ60, Νηπιαγωγός

konvalma@gmail.com

Η εκπαιδευτική ηγεσία αποτελεί μια κρίσιμη διαδικασία επιρροής και καθοδήγησης στο σύγχρονο σχολείο, με στόχο την προαγωγή της συνεργασίας, της μάθησης και της καινοτομίας. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού ηγέτη δεν περιορίζεται στη διαχείριση της σχολικής μονάδας, αλλά ταυτόχρονα περιλαμβάνει και τη διαμόρφωση θετικού κλίματος, την υποστήριξη των εκπαιδευτικών και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας. Η ηγεσία στην εκπαίδευση πρέπει να είναι δυναμική, προσαρμοστική και συμμετοχική. Υπάρχουν διάφορα μοντέλα ηγεσίας, όπως η αυταρχική, η δημοκρατική, η κατακεντρωμένη, η συναλλακτική και η μετασχηματιστική ηγεσία. Από αυτά, η δημοκρατική και η κατακεντρωμένη ηγεσία αναδεικνύονται ως οι πλέον αποτελεσματικές, καθώς προωθούν τη συνεργασία και τη συλλογική λήψη αποφάσεων, γεγονός το οποίο λειτουργεί καταλυτικά τόσο προς όφελος των μαθητών/τριών όσο και των εκπαιδευτικών. Η ηγεσία στην εκπαίδευση σχετίζεται άμεσα με τη λήψη αποφάσεων, μια διαδικασία η οποία απαιτεί αξιολόγηση δεδομένων, διαφάνεια και σαφήνεια. Ο/η εκπαιδευτικός ηγέτης πρέπει να εξασφαλίζει τη συμμετοχή των μελών της σχολικής κοινότητας, ώστε να επιτυγχάνεται συναίνεση και αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των σχολικών υποθέσεων. Ένας από τους σημαντικότερους ρόλους του/της εκπαιδευτικού ηγέτη είναι η διαχείριση κρίσεων. Οι κρίσεις στο σχολικό περιβάλλον δύναται να προκύψουν από διάφορους παράγοντες, όπως συγκρούσεις μεταξύ μαθητών/τριών, διοικητικές δυσλειτουργίες ή εξωτερικές απειλές. Η αποτελεσματική διαχείρισή τους απαιτεί προετοιμασία, άμεση ανταπόκριση και ανασκόπηση των ενεργειών για τη βελτίωση των μελλοντικών πρακτικών. Η διαδικασία διαχείρισης κρίσεων βασίζεται σε τρεις άξονες: 1. Πρόληψη: Αναγνώριση πιθανών κινδύνων και δημιουργία στρατηγικών πρόληψης, 2. Άμεση αντίδραση: Ταχεία λήψη αποφάσεων και συντονισμός των εμπλεκόμενων, 3. Αποκατάσταση: Ανασκόπηση και αξιολόγηση της κρίσης για τη μελλοντική βελτίωση. Στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, οι κρίσεις μπορεί να έχουν διάφορες μορφές. Για παραδείγματα ενδεχομένως να είναι μια διαμαρτυρία γονέα για την ασφάλεια του παιδιού του, η παράκαμψη ιεραρχίας από εκπαιδευτικό καθώς και η λήψη αυθαίρετων αποφάσεων χωρίς επίσημη έγκριση. Σε κάθε περίπτωση, η ηγεσία απαιτεί ψυχραιμία, τεκμηριωμένη απόφαση και τήρηση των κανόνων λειτουργίας του σχολείου. Η εκπαιδευτική ηγεσία στηρίζεται επίσης στη θεωρητική προσέγγιση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας, η οποία ρυθμίζει τα

δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών, τη διοικητική δομή και τις διαδικασίες αξιολόγησης. Οι νόμοι και οι εγκύκλιοι οι οποίοι ισχύουν για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση καθορίζουν τις αρχές λειτουργίας των σχολικών μονάδων, την ευθύνη των εκπαιδευτικών και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, η διαχείριση κρίσεων περιλαμβάνει στρατηγικές αντιμετώπισης, όπως η πρόληψη, ο μετριασμός των συνεπειών, η αποτελεσματική αντίδραση και η ανάκαμψη. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ηγετών σε αυτά τα ζητήματα είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την αποτελεσματική διαχείριση προβλημάτων και τη διασφάλιση ενός ασφαλούς και λειτουργικού σχολικού περιβάλλοντος. Τέλος, η αποτελεσματική ηγεσία στην εκπαίδευση απαιτεί συνεχή εκπαίδευση, συνεργασία και διαρκή προσαρμογή στις ανάγκες της σχολικής κοινότητας. Με την κατάλληλη προετοιμασία, οι εκπαιδευτικοί ηγέτες μπορούν να ανταποκριθούν επιτυχώς σε κρίσιμες καταστάσεις και να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των σχολικών δομών. Η διαρκής βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών, η ενίσχυση της συνεργασίας και η ανάπτυξη ενός ισχυρού ηγετικού προφίλ είναι οι βασικές προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη και ανθεκτική σχολική μονάδα. Η εκπαιδευτική ηγεσία δεν αφορά μόνο τη διαχείριση, αλλά και την έμπνευση, τη στήριξη και την εξέλιξη ολόκληρης της σχολικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαιδευτική ηγεσία, διαχείριση κρίσεων, λήψη αποφάσεων, συνεργασία, εκπαιδευτική νομοθεσία

Επαγγελματικές επιλογές και αδιέξοδα: ο ρόλος του μέντορα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην επαγγελματική επιλογή τελειόφοιτων του λυκείου

Χαρίκλεια Στεφανή

Εκπαιδευτικός 1^{ου} ΓΕΛ Πανοράματος, Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κύπρου

zarastefani@yahoo.gr

Το θέμα των επαγγελματικών επιλογών των μαθητών είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα της εκπαίδευσης αλλά και της κοινωνίας γενικότερα. Έτσι οι

μελέτες για θέματα εκπαίδευσης δε μπορούν να αγνοήσουν το κοινωνικό πλαίσιο μέσα από το οποίο οι μαθητές παίρνουν τις επαγγελματικές αποφάσεις τους. Η κοινωνία, ως γνωστό, δεν είναι κάτι στατικό. Η γρήγορη εξέλιξη σε πολλούς τομείς της σημερινής κοινωνίας, όπως στην οικογένεια, στο σχολείο, στην τεχνολογία και στην αγορά εργασίας, δεν αφήνει το άτομο ανεπηρέαστο. Κυριαρχεί το συναίσθημα της αβεβαιότητας για το μέλλον, ειδικά στους εφήβους, οι οποίοι πρέπει να επιλέξουν το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν και αντιμετωπίζουν το δίλημμα του να επενδύσουν αρκετά χρόνια σε σπουδές, χωρίς τη σιγουριά ότι με αυτή την επιλογή τους εξασφαλίζουν κατά κάποιο τρόπο το μέλλον τους. Με βάση και τα παραπάνω, ο έφηβος καλείται να αναλάβει ενεργητικό και συνειδητό ρόλο. Οι εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές καθορίζονται από παραμέτρους που έχουν ήδη διαμορφωθεί μέσα από δομικές διαδικασίες. Οι διαδικασίες αυτές έχουν οριστεί από τον τρόπο που συναρθώνονται α) η οικογενειακή καταγωγή, β) οι μηχανισμοί εκπαιδευτικής επιλογής και, γ) οι προτιμήσεις των εργοδοτών. Σύμφωνα με αυτές τις θέσεις οι ατομικές φιλοδοξίες και προτιμήσεις είναι απλώς και μόνο η αντανάκλαση της οικογενειακής και εκπαιδευτικής κατάστασης. Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός είναι ένας κοινωνικός –οικονομικός θεσμός που αποσκοπεί στο να βοηθήσει το άτομο να επιλέξει ένα επάγγελμα, να ετοιμαστεί γι' αυτό και τέλος να εισέλθει και να σταδιοδρομήσει σ' αυτό. Θα πρέπει, λοιπόν, να είναι μια συνεχής διαδικασία, μεγάλης διάρκειας, που σκοπό θα έχει να κατευθύνει τον νέο στο να γνωρίσει τον εαυτό του, ώστε να αξιοποιήσει τις ικανότητές του όσο το δυνατόν καλύτερα, για μια ορθή εκπαιδευτική επαγγελματική επιλογή. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πραγματοποιήθηκε κατά τη σχολική χρονιά 2022-2023 στο σχολείο μου το πρόγραμμα Μεντόρων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την παρότρυνση του υπευθύνου ΣΕΠ κ. Τσαπουρνά και την στήριξη του Διευθυντή και Συλλόγου Διδασκόντων της σχολικής μονάδας. Σκοπός του προγράμματος είναι οι μαθητές να ενημερωθούν για σπουδές και επαγγέλματα του ενδιαφέροντός τους, ώστε να λάβουν πιο συνειδητά αποφάσεις για τα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά τους βήματα από τους μέντορες που έχουν εμπειρογνωσία, γνώσεις και είναι σε θέση να το μεταδώσουν σε άλλα άτομα, που μπορούν να προκαλέσουν καθηλωτικά το ενδιαφέρον των εφήβων. Οι τελειόφοιτοι του τμήματος προσανατολισμού

Ανθρωπιστικών Σπουδών είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε μια δια ζώσης ενημέρωση από έναν διδάσκοντα του τμήματος Φιλολογίας του ΑΠΘ καθώς και σε μια διαδικτυακή ενημέρωση από μία διδάσκουσα του Τμήματος Ψυχολογίας του ΠΑΜΑΚ. Η δημόσια εκπαίδευση χρειάζεται τέτοια προγράμματα για να ωθεί τους μαθητές/τριες της, στην αυτογνωσία, τη λήψη αποφάσεων και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους στο έπακρο. Προωθείται η ίση και δίκαιη πρόσβαση τους στη γνωσιακή εμπειρία, στον επαγγελματικό και ακαδημαϊκό προσανατολισμό, χωρίς γεωγραφικούς ή κοινωνικούς αποκλεισμούς ενώ ταυτόχρονα αποτελεί πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς και τα σχολεία να αγκαλιάσουν τις νέες τεχνολογίες και να ξανασχεδιάσουν το σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συνέχιση ενός τέτοιου του προγράμματος καθίσταται αναγκαία και πιο έντονη κάθε χρόνο ώστε οι μαθητές/τριες μας να «προσανατολιστούν» σωστά, ώστε να ανοίξουν τα φτερά τους σε πιο γνώριμους γι' αυτούς ουρανούς.

Λέξεις-κλειδιά: Μέντορας, τριτοβάθμια εκπαίδευση, τελιόφοιτοι λυκείου

Διδακτική πρόταση για τη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο μέσω της φιλαναγνωσίας

Ελένη Κοντογιάννη

ΠΕ70

elekontogianni@yahoo.gr

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση βασίζεται στο βιβλίο “Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες”, το οποίο αποτελεί επιλογή του Υπουργείου Παιδείας για τη Στ΄ τάξη στο πλαίσιο της εισαγωγής του λογοτεχνικού βιβλίου στο σχολείο. Έχουν επιλεγθεί οι εκδόσεις Ερευνητές καθώς προσφέρουν πλήθος πληροφοριών που διευκόλυναν το σχεδιασμό των ενοτήτων της διδακτικής πρότασης. Είναι δυνατόν να γίνει η ίδια εργασία και με όποια άλλη έκδοση του βιβλίου επιθυμεί κανείς. Οι ενότητες δημιουργήθηκαν ώστε να υπάρχει σύνδεση και έχοντας λάβει υπόψιν τα γνωστικά αντικείμενα με τα οποία θα ασχοληθούν οι μαθητές στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα και είναι οι ακόλουθες: 1) Σχολιασμός στοιχείων του χαρακτήρα των ηρώων, 2) Γλωσσικά στοιχεία, 3) Ιστορικά στοιχεία, 4) Γεωγραφικά στοιχεία, 5) Στοιχεία που

αφορούν την τέχνη, 6) Στοιχεία που αφορούν την Επιστήμη και την Τεχνολογία, 7) Αλληγορίες -Μύθοι, 8) Ιδέες-Νοήματα, 9) Στοιχεία πολιτισμού. Οι δραστηριότητες που σχεδιάστηκαν ανά ενότητα έχουν σαν υλικό το πλήθος των πληροφοριών που προσφέρουν οι συγκεκριμένες εκδόσεις. Συγκεκριμένα οι πρώτες δύο ενότητες συνδέονται με τα γλωσσικά μαθήματα της Πρώτης τάξης του Γυμνασίου και κυρίως με εκείνο των Νέων Ελληνικών (έμφαση σε γλωσσολογικές ασκήσεις) αλλά και με τα Αρχαία κείμενα που προσεγγίζονται μέσω μετάφρασης όπως η Ομήρου Οδύσσεια (σχολιασμοί και σκιαγράφηση χαρακτήρων). Τα ιστορικά στοιχεία συνδέονται σαφώς με το μάθημα της Ιστορίας και τα γεωγραφικά με την Γεωγραφία αντίστοιχα. Τα στοιχεία για την Τέχνη αφορούν τη Μουσική, τα Καλλιτεχνικά, τις Ξένες Γλώσσες και την Ιστορία όπως και τα υπόλοιπα Γλωσσικά μαθήματα. Τα στοιχεία για την Επιστήμη και την Τεχνολογία συνδέονται με τα αντίστοιχα μαθήματα, τα Μαθηματικά και την Πληροφορική. Οι Αλληγορίες και οι Μύθοι, οι Ιδέες και τα Νοήματα, και τα στοιχεία Πολιτισμού μπορούν αντίστοιχα να εμπλέξουν στο πλαίσιο της διαθεματικότητας σχεδόν όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Λέξεις-κλειδιά: Μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, Φιλαναγνωσία, Γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες, διαθεματικότητα

Μαθαίνοντας μαζί μέσω του διεθνούς δικτύου Myth2Space: συνεργασία σχολείων στην πρώτη τάξη

Αλεξάνδρα Φώτου

Δασκάλα

fotou.alexandra@gmail.com

Ως δασκάλα της Α' τάξης, βλέπω καθημερινά τη δίψα των μικρών μαθητών για γνώση και τη σημασία της βιωματικής μάθησης. Η συνεργασία μεταξύ σχολείων είναι μια μοναδική ευκαιρία για να εμπλουτίσουμε τη μαθησιακή εμπειρία των παιδιών μας και να προσφέρουμε ένα πιο δυναμικό και διαδραστικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτής της σύνδεσης, η συνεργασία μεταξύ των μαθητών της Α' τάξης του 3ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων "Μαρούτσειο" και των μαθητών της Α' τάξης του Δημοτικού Σχολείου Νάξου έχει αναδείξει τη δύναμη της συνεργατικής μάθησης.

Μέσω του διεθνούς δικτύου του προγράμματος "<https://myth2space.arsakeio.gr/>", οι μικροί μας μαθητές μαθαίνουν να εργάζονται μαζί, να ανταλλάσσουν ιδέες και να ανακαλύπτουν νέους τρόπους επικοινωνίας και δημιουργίας. Η εισήγηση αυτή θα εστιάσει στις εμπειρίες των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε τέτοια προγράμματα, αναδεικνύοντας τα οφέλη της συνεργασίας. Θα συζητηθούν οι προκλήσεις που προκύπτουν, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους η σύνδεση σχολείων μπορεί να ενισχύσει τη μαθησιακή διαδικασία και να δημιουργήσει ένα πιο συνεργατικό περιβάλλον για τους μαθητές. Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών μεταξύ των διαφορετικών βαθμίδων της εκπαίδευσης δημιουργεί ένα υποστηρικτικό και καινοτόμο περιβάλλον μάθησης. Η συνεργασία αυτή δεν ενισχύει μόνο τις δεξιότητες των μαθητών αλλά και τη διδασκαλία μέσα στην τάξη, διαμορφώνοντας ένα σχολικό πλαίσιο πιο ανοιχτό στη μάθηση μέσω της συνεργασίας.

Λέξεις-κλειδιά: σχολείο, εκπαιδευτική συνεργασία, βιωματική μάθηση, μαθητές, Myth2Space, διεθνές δίκτυο

Η αναβάθμιση ενός υπαίθριου σχολικού κήπου στο Διαθεματικό Πάρκο ΚΑΡΑΤΑΣΟΥ με σύμπραξη σχολικής και ακαδημαϊκής κοινότητας

Κωνσταντία Καρβούνη

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Θεοχάρης Μπάρμπας

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Παρασκευή Λαζάρου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Γεώργιος Φανούλης

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Σάρρα Φωτιάδου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Παναγιώτα Ράϊκου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Αθανασία Κύρτζου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Πελαγία Χρυσοβαλάντου Δινοπούλου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Δήμητρα Νούσκα

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Εριφύλη Κεσαπίδου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Γεώργιος Κουσίδης

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Μαρία Χατζή

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Παντελεήμων Πορφυριάδης

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Αθανασία Αρβανίτη

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Σεραφείμ Χούνος

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

Ελένη Καβαζίδου

Εκπαιδευτικός του 4^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης

4dimpol@sch.gr

*** ευχαριστούμε θερμά τον Βραγοτέρη Ευάγγελο, υποψήφιο Διδάκτορα ΑΠΘ για τη συνεργασία*

Εισαγωγή: Τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και τα εργαστήρια δεξιοτήτων με θέμα το περιβάλλον και την Αειφορία προσελκύουν προσοδευτικά αυξανόμενα την εκπαιδευτική και μαθητική κοινότητα, εν όψει μάλιστα του σταθερά

αρνητικού οικολογικού αποτυπώματος στην Ελλάδα και τον κόσμο. Με απώτερο στόχο την οικολογική αφύπνιση και την επικαιροποίηση του γνωστικού υποβάθρου των εκπαιδευτικών επιλέχθηκε εντός του ετήσιου επιμορφωτικού κύκλου η συμπερίληψη θεμάτων περιβαλλοντικής αγωγής κι εκπαίδευσης. Η αναγκαιότητα αυτή, οδήγησε στην καρποφόρο συνεργασία της σχολικής μονάδας με το Τμήμα Χωροταξίας και Ανάπτυξης του ΑΠΘ. Περιγραφή της Εκπαιδευτικής Δράσης: Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις, με στόχο, πέραν της επιμορφωτικής διαδικασίας, την ανταλλαγή γνώσεων και την πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών εννοιών σε πραγματικά σενάρια για την επίτευξη συνδυασμένων εκπαιδευτικών και ερευνητικών στόχων. Στην πρώτη φάση της συνεργασίας, οι εκπαιδευτικοί του 4ου Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Πολίχνης παρακολούθησαν μαθήματα γύρω από το θέμα της κυκλικής οικονομίας. Η επιμόρφωση αυτή είχε ως στόχο να τους εξοπλίσει με τις απαραίτητες γνώσεις, ώστε να κατανοήσουν τις βασικές αρχές της κυκλικής οικονομίας, προάγοντας την περιβαλλοντική συνείδηση. Κατά τη διάρκεια της φάσης αυτής, οι εκπαιδευτικοί ενημερώθηκαν για μεθόδους και στρατηγικές για τη βιώσιμη διαχείριση του σχολικού κήπου. Η δεύτερη φάση αφορούσε στην πρακτική εφαρμογή και εξοικείωση με τη διαδικασία της κομποστοποίησης. Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να δουν πώς η θεωρία μετατρέπεται σε πράξη, με τη δημιουργία και συντήρηση κομποστοποιητή στον σχολικό κήπο. Η πρωτοβουλία αυτή προώθησε κοινά ενδιαφέροντα της εκπαίδευσης και της έρευνας στην κυκλική οικονομία με αμοιβαία οφέλη. Συμπεράσματα-Προτάσεις: Η συνεργασία της σχολικής μας μονάδας με την ακαδημαϊκή κοινότητα συνέβαλε στον εμπλουτισμό και αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προωθώντας καινοτόμες διδακτικές πρακτικές. Αμοιβαία, η ακαδημαϊκή κοινότητα με αυτές τις συμπράξεις διευκολύνει σε διαδικασίες εφαρμοσμένης έρευνας. Η συνεργασία αυτή δεν εμπλουτίζει μόνο τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών και των μαθητών αλλά και συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που οδηγούν σε πιο βιώσιμες πρακτικές σε ευρύτερη κοινωνική βάση.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός κήπος, ύπαιθρος, πάρκο, πανεπιστήμιο, σχολική μονάδα, συνεργασία

«Η μάχη της κασετίνας». Αξιοποίηση της παιδαγωγικής του θεάτρου για τη διερεύνηση και συζήτηση των συγκρούσεων στο σχολείο

Ελένη Μπαρμπουδάκη

Παιδαγωγός Δασκάλα, Ειδική Παιδαγωγός, Υπεύθυνη του Τμήματος Ένταξης

elene3ma@gmail.com

Αντώνης Σαλονικίδης

Ψυχολόγος

salnk3@gmail.com

Ελεωνόρα Σωτήρη

Παιδαγωγός Δασκάλα, Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης

elsotmum@gmail.com

Ταξιάρχης Μεργιάς

Παιδαγωγός Δάσκαλος

taximer@yahoo.com

Τα σχολεία, κοινότητες με πολυάριθμα μέλη που αλληλεπιδρούν με διαφορετικούς ρόλους, ασκούν ή δέχονται την επιβολή εξουσίας σε διαφορετικά επίπεδα και εκφράζουν, στο βαθμό που μπορούν, επιθυμίες, αποτελούν αναπόφευκτα «πεδία πάλης, που σπαράσσονται από πραγματικές ή ενδεχόμενες συγκρούσεις» (Ball, 1987: 19). Σε κάθε τέτοια μικρογραφία της κοινωνίας, το εκπαιδευτικό προσωπικό καλείται να προλάβει, να διαχειριστεί και να επιλύσει συγκρούσεις. Ωστόσο, αν και η «σύγκρουση» συνηθίζεται να περιγράφεται από τις αρνητικές επιπτώσεις των περιστάσεων που συνδέονται με αυτήν, λειτουργεί και ως ευκαιρία για αλλαγή προς το καλύτερο (Σαϊτς, 2014). Στην περίπτωση, δε, κατά την οποία οι συγκρούσεις προκύπτουν ως ανάγκη για αναστοχασμό, αναπλαισίωση και αλλαγή (Μαυραντζά, 2011), η επίλυσή τους συνιστά μιας μορφής επαναδέσμευση για την εκάστοτε ομάδα. Η ομάδα των εκπαιδευτικών που ανέλαβε την υλοποίηση της δράσης-παρέμβασης

εργάστηκε πάνω στην ανάγκη να υποστηριχθούν μαθητές/τριες δύο τμημάτων της Ε' τάξης δημοτικού σχολείου αστικής περιοχής στο να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται τις συγκρούσεις τους. Μέσω του λόγου/θεατρικού κειμένου, οργανώθηκαν συναντήσεις για τη δημιουργική επίλυση συγκρούσεων στη θεωρητική βάση της Οικοσυστημικής Προσέγγισης σύμφωνα με την οποία οι αντιλήψεις και η συμπεριφορά κάποιου μέλους μιας ομάδας βρίσκεται σε άμεση αλληλεπίδραση με αυτές των άλλων μελών της. Επιχειρήθηκε, έτσι, όπως η προσέγγιση περιγράφει, να δοθεί έμφαση στο γενικό πλαίσιο (στο πλέγμα των σχέσεων) έναντι του ειδικού (αντί στα επιμέρους ζητήματα). Στην ανάληψη ευθύνης και δράσης από όλους τους εμπλεκομένους, τόσο τους δράστες, όσο και στη στάση που τηρούν οι παρατηρητές (Molnar & Lindquist, 2013). Η πρόταση της εκπαιδευτικού του Τμήματος Ένταξης για την αξιοποίηση θεατρικού λόγου με τη μέθοδο της «Εργασίας πάνω σε ρόλους/την απόδοση χαρακτήρων», βασισμένη στην παιδαγωγική μέσω του θεάτρου, υποστήριξε τη δράση αποτελεσματικά. Με αφορμή το βραβευμένο θεατρικό έργο «*Η μάχη της κασετίνας*»¹ και «δουλεύοντας» τους ρόλους, δίνοντας έμφαση στην κατανόηση στοιχείων όπως η φωνή, η γλώσσα του σώματος, τα κίνητρα, η έκφραση συναισθήματος, η επιτέλεση, η περίσταση, η υπόθεση -το τι συνέβη τελικά- οι μετέχοντες στην «άσκηση»-παρέμβαση προσέγγισαν-συζήτησαν με σκοπό να κατανοήσουν και ενεπλάκησαν (διαλογικά) στη δημιουργία νοήματος σχετικά με τις ατομικές/συλλογικές κοινωνικο-συναισθηματικές καταστάσεις που διερευνήθηκαν με αφορμή το κείμενο (Dawson & Kiger Lee, 2018). Αξιοποιώντας τις τεχνικές του θεάτρου "Ενεργοποίηση Διαλόγου", "Θεατρικό Παιχνίδι ως Μεταφορά" και "Εργασία με Εικόνες", δόθηκε η ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να δουλέψουν πάνω δεξιότητες όπως η αναγνώριση και διαχείριση των συναισθημάτων, η κατανόηση και ερμηνεία περιστάσεων, η περιγραφή και επίλυση συγκρούσεων. Οι εμψυχωτές δάσκαλοι² και ο σχολικός ψυχολόγος, ορίζοντας το πλαίσιο της παρέμβασης (σκοπό και στόχους) και διαμορφώνοντας το χώρο κατάλληλα, οργάνωσαν εβδομαδιαίες συναντήσεις εργασίας-παρέμβαση σε κύκλο με πρόσχημα την ανάγνωση του θεατρικού για το ανέβασμά του. Η τήρηση από τους εμψυχωτές κοινόχρηστου

¹ Μαραγγού, Ευγενία .(2016). *Η μάχη της κασετίνας*. Εκδόσεις Σοκόλη.

² Την ευθύνη της παρέμβασης είχαν η εκπαιδευτικός του ΤΕ, οι εκπαιδευτικοί των δυο τμημάτων και ο σχολικός ψυχολόγος.

(google-docs) ημερολογίου επέτρεψε μέσω μιας διαδικασίας αναστοχασμού και ανατροφοδότησης τη συνεχή αξιολόγηση και αναπροσαρμογή της δράσης.

Αξιολόγηση εφαρμογής της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε δημοτικά σχολεία της Λευκάδας

Χαράλαμπος Νταλάκας

Επόπτης Ποιότητας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Λευκάδας

xdalakas@gmail.com

Μαρία Σολδάτου

Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας 3^{ου} Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου Λευκάδας

mariasoldatou1@gmail.com

Με την παρούσα εργασία επιχειρείται η ενημέρωση της ευρύτερης κοινότητας για την εφαρμογή και αξιολόγηση του προγράμματος της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε δημοτικά σχολεία της Λευκάδας. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν περίπου δεκαπέντε εκπαιδευτικοί, ενώ λειτουργούν οκτώ γραφεία διαμεσολάβησης σε αντίστοιχο αριθμό σχολείων. Τα τελευταία χρόνια, οι πρακτικές ειρηνικής πρόληψης αλλά και επίλυσης των συγκρούσεων υιοθετούνται ολοένα και περισσότερα από τα σχολεία για την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, λόγω των θετικών αποτελεσμάτων τους. Ωστόσο, στην πλειονότητα των σχολείων δεν γίνεται συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των προγραμμάτων και δράσεων. Ακόμη, πιο σπάνια επιχειρείται η διαχρονική σύγκριση των αποτελεσμάτων. Από τη διαχρονική σύγκριση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης προκύπτει ότι η διαμεσολάβηση αφενός αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης και επίλυσης των περιστατικών βίας στο σχολείο και, αφετέρου, ότι είναι αναγκαία η στήριξη του προγράμματος από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Συγκεκριμένα, η πλειονότητα των μαθητών που συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση βρίσκουν λύση στο πρόβλημά τους, βελτιώνουν τις σχέσεις με τους συμμαθητές τους και σταδιακά αλλάζουν συμπεριφορά. Σημαντικός παράγοντας για τη επιτυχία της σχολικής διαμεσολάβησης αποτελεί η καθολική υποστήριξή της από

τους εκπαιδευτικούς. Τον προσεχή Μάιο θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση της πρώτης εφαρμογής του προγράμματος και θα προκύψουν χρήσιμα ερευνητικά δεδομένα. Για την εκπαίδευση των μαθητών στο ρόλο του διαμεσολαβητή ακολουθήσαμε την ολιστική προσέγγιση του σχολείου (total school approach), η οποία περιλαμβάνει την εκπαίδευση όλων των μαθητών και η προσέγγιση cadre που περιλαμβάνει την εκπαίδευση μιας ομάδας μαθητών. Η σχολική διαμεσολάβηση συνδέεται με τα εργαστήρια δεξιοτήτων όσο και με τις δράσεις ενεργού πολίτη συμβάλλοντας στην διαμόρφωση κουλτούρας διαλόγου.

Λέξεις-κλειδιά: Σχολική διαμεσολάβηση, εκφοβισμός, σχολική βία, διαμεσολαβητές

Σχολικός Εκφοβισμός: Με Νότες και Λόγια Σπάμε τη Σιωπή

Δήμητρα Μέρτζου

Δασκάλα, ΠΕ70

mertzoudemi@gmail.com

Μαρία-Παρασκευή Τάντου

Δασκάλα, ΠΕ 70.50

martantou@sch.gr

6 Μαρτίου: Παγκόσμια Ημέρα Κατά Του Σχολικού Εκφοβισμού.

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι μια μορφή επιθετικής συμπεριφοράς που επαναλαμβάνεται και ασκείται σκόπιμα από ένα παιδί ή μια ομάδα παιδιών προς ένα άλλο παιδί. Μπορεί να είναι λεκτικός (προσβολές, κοροϊδία, απειλές), σωματικός (σπρωξίματα, ξυλοδαρμοί) ή ψυχολογικός/ηλεκτρονικός (διασπορά φημών, απομόνωση, διαδικτυακή παρενόχληση). Οι συνέπειες του εκφοβισμού είναι βαθείς: οι μαθητές που γίνονται στόχοι βιώνουν φόβο, θλίψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση και σε κάποιες περιπτώσεις απομακρύνονται από το σχολικό περιβάλλον. Ωστόσο, και οι θύτες επηρεάζονται αρνητικά, καθώς αν δεν υπάρξει έγκαιρη παρέμβαση, συχνά συνεχίζουν αυτή τη συμπεριφορά και στην ενήλικη ζωή τους. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού είναι ευθύνη όλων μας. Η εκπαίδευση στην ενσυναίσθηση, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ μαθητών και η διαμόρφωση ενός σχολικού κλίματος βασιζόμενο στον σεβασμό είναι καθοριστικά στοιχεία για τη

μείωση ή ακόμη και την εξάλειψη των περιστατικών βίας. Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές οφείλουν να ενώσουν τις φωνές τους και να μετατρέψουν το σχολείο σε ένα περιβάλλον όπου ο κάθε μαθητής νιώθει και πρέπει να νιώθει ασφαλής και αποδεκτός. Για τον λόγο αυτό, η Γ' τάξη του σχολείου μας αποφάσισε να εκφράσει αυτό το μήνυμα μέσα από τη μουσική. Οι μαθητές μας θα παρουσιάσουν ένα τραγούδι που δημιούργησαν με αγάπη, αφιερωμένο σε όλα τα παιδιά που ένιωσαν ποτέ φόβο, μοναξιά ή απόρριψη. Δίνοντας φωνή στα παιδιά μας, αναδεικνύουμε ένα από τα σοβαρότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα σύγχρονα σχολεία μας. Ενώνουμε τις δυνάμεις μας για ένα ασφαλές και φιλόξενο σχολικό περιβάλλον. Με αυτό το τραγούδι, θέλουμε να στείλουμε ένα δυνατό μήνυμα: «Κανένα παιδί μόνο του! Όλοι μαζί ενάντια στον εκφοβισμό!». Ας ενώσουμε τις φωνές μας και ας δώσουμε στα παιδιά μας την ελπίδα και τη δύναμη που τους αξίζει.

«Μη φοβάσαι»

Δε θέλω φωνές, δε θέλω καβγά

Μονάχα χαμόγελα μες στην καρδιά.

Αν κάποιος φοβάται, του δείχνω το φως,

του λέω « Μην κλαις, δεν είσαι μοναχός».

Τα λόγια πονάνε σαν βαθιά πληγή

Μα οι φίλοι θα είναι για πάντα εκεί.

Αν όλοι ενωθούμε, η φωνή θα ακουστεί

Κι η βία δια μαγείας θα εξαφανιστεί.

Μοιράσου τον φόβο σου

Σπάσ' τη σιωπή σου

Μην κάθεσαι άπραγος

Η φωνή ειν' η δύναμή σου!

Όχι στη βία, όχι στο σκότος,

Όχι στον φόβο,

Ναι στη φιλία!

Όχι στη βία, όχι στο σκότος,

Όχι στον φόβο,

Ναι στη φιλία!

Λέξεις-κλειδιά: Σχολικός εκφοβισμός, σχολική βία, ενσυναίσθηση, ασφάλεια, σεβασμός

Οι εκπαιδευτικές επισκέψεις ως εμπειρίες ζωής. Το παράδειγμα της δράσης: «Πεζοπορία σε περιβαλλοντικά μονοπάτια στον λόφο Περάνθης»

Παναγιώτα Παπανικολάου

Δ/ντρια Δημ. Σχ. Ανέζας

madouki@yahoo.gr

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάδειξη καλών πρακτικών στον σχεδιασμό και την οργάνωση των εκπαιδευτικών επισκέψεων. Το σχολείο αποτελεί πρωταρχικό φορέα που δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να έρχονται σε επαφή όχι μόνο με μνημεία, χώρους πολιτισμού αλλά και υπαίθριες διαδρομές στο αστικό, περιαστικό και φυσικό περιβάλλον. Οι εκπαιδευτικές επισκέψεις υποστηρίζουν τη βιωματική μάθηση εκτός σχολικής τάξης και προωθούν τη συνεργασία του σχολείου με φορείς. Στόχος μας είναι να παρέχουμε μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική εμπειρία στις επισκέψεις που οργανώνουμε, ώστε οι μαθητές/τριες να μαθαίνουν, να γνωρίζουν και να χαίρονται τις διαδρομές, να αναπτύσσουν δεξιότητες ζωής, να αποκτήσουν εμπειρίες στη φύση, στο μουσείο, στην πόλη ή και στο εξωτερικό. Η δράση «Πεζοπορία σε περιβαλλοντικά μονοπάτια στον λόφο Περάνθης» αποτελεί ένα παράδειγμα οργανωμένης δραστηριότητας στη φύση. Η δράση βασίζεται στις αρχές της Ταξιδιωτικής Παιδαγωγικής, της Θετικής Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη και αποσκοπεί στην εισαγωγή μιας διαφορετικής οπτικής σε θέματα περιβάλλοντος, κοινωνίας, άθλησης και πολιτισμού, μέσα από την οποία θα διαμορφωθούν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες. Τελικά, οι μαθητές και μαθήτριες μαθαίνουν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, να συζητούν τους προβληματισμούς τους, να γίνονται εξωστρεφείς και κοινωνικοί, να σέβονται και να φροντίζουν τον τόπο τους αλλά παράλληλα χαίρονται και χαλαρώνουν σε αυτόν.

Λέξεις-κλειδιά: Ταξιδιωτική Παιδαγωγική, Εκπαιδευτικές Επισκέψεις, Αειφορία

«Μουντζούρα»... Διαμορφώνοντας ενεργούς πολίτες

Ρόζα Πλαστήρα

Εκπαιδευτικός Εικαστικών, ΠΕ08, Υποψήφια Διδάκτωρ, ΠΤΔΕ, ΠΙ

rosaplastira@hotmail.com

Η εκπαίδευση για την Ιδιότητα του Πολίτη βρίσκεται στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών συστημάτων παγκοσμίως. Μεταξύ των ικανοτήτων στις οποίες επικεντρώνεται είναι το να ενεργούν οι μαθητές με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο, το να επιδιώκουν την προσωπική τους ανάπτυξη δίνοντας ισόποση έμφαση στην επικοινωνία και τη συνεργασία με τους γύρω τους, καθώς και το να καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη, να είναι ψηφιακά εγγράμματοι και να ανακαλύπτουν τη γνώση κάνοντας ορθή χρήση των πηγών (Ευρυδίκη, 2019). Προκειμένου να επιτευχθούν οι σύνθετοι αυτοί στόχοι, βασική προϋπόθεση αποτελούν: η υιοθέτηση διαθεματικών και πιο ολιστικών διδακτικών προσεγγίσεων, η αξιοποίηση του άτυπου- κρυφού αναλυτικού προγράμματος σπουδών, η συνεργασία με τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα, και η εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (Bîrzéa, 2000). Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να ακολουθούν διδακτικές προσεγγίσεις με χαρακτήρα επαγωγικό, σχετικό με την κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα, ενεργό, συνεργαστικό και κριτικό (Salema, 2005). Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, κατά το διδακτικό έτος 2024-25 οι μαθητές του εικαστικού τμήματος του Πολιτιστικού Συλλόγου Παναιτωλίου «Χ. Καπράλος», μπήκαν στη διαδικασία δημιουργίας μιας εφημερίδας με θεματολογία γύρω από τον πολιτισμό, τις τέχνες, τα γράμματα και τη διασκέδαση. Πέρα όμως από το να αρθρογραφήσουν - μαθαίνοντας να συντάσσουν ένα κείμενο, ερευνώντας και αξιοποιώντας πηγές-, βασικός στόχος ήταν να κατανοήσουν τις βασικές εκφάνσεις της ταυτότητάς τους ως πολίτες του 21ου αιώνα: της παγκόσμιας, της ευρωπαϊκής και της εθνικής. Με αυτό το σκεπτικό, η εφημερίδα χωρίστηκε στα δύο -με το ένα μέρος να αφορά το 2024 και το άλλο το 2025- και ακολουθώντας στα τέσσερα, απαρτιζόμενη από παγκόσμια, ευρωπαϊκά, εθνικά και τοπικά νέα. Πολλές φορές παίρνει και τη μορφή χρονολογίου, αφορμώμενη από επετείους και ανατρέχοντας σε γεγονότα που αξίζει να σχολιαστούν. Τα θέματα επιλέχθηκαν με δύο κριτήρια: τη σπουδαιότητά τους και το κατά πόσο κοντά βρίσκονταν στα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων. Οι μαθητές

εργάζονταν υπό την καθοδήγηση της εκπαιδευτικού και των γονέων, η συνεργασία των οποίων ήταν βασική προϋπόθεση για την ολοκλήρωση του εν λόγω εγχειρήματος. Η εφημερίδα είναι στο στάδιο της επιμέλειας ενώ προβλέπεται να τυπωθεί και να μοιραστεί έναντι συμβολικού αντιτίμου. Τα έσοδα θα διατεθούν σε φιλανθρωπική οργάνωση της επιλογής των μαθητών.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη, Εικαστικά, Καλές πρακτικές, Εφημερίδα

Η οργάνωση και λειτουργία Ομίλου Εφημερίδας στο πλαίσιο της συμπερίληψης μαθητών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες ή/και αναπηρία. Δυο χρόνια λειτουργίας, Αναστοχασμός, μια καλή πρακτική

Ελένη Μπαρμπουδάκη

Παιδαγωγός Δασκάλα Ειδική Παιδαγωγός, Υπεύθυνη του Τμήματος Ένταξης

elene3ma@gmail.com

Ελεωνόρα Σωτήρη

Παιδαγωγός Δασκάλα, Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης

elsotmum@gmail.com

Η έννοια της «ένταξη» όπως ορίζεται από την οδηγία των Ηνωμένων Εθνών³ αφορά σε μια διαδικασία συστημικής μεταρρύθμισης που περιλαμβάνει αλλαγές και τροποποιήσεις στο περιεχόμενο, τις μεθόδους διδασκαλίας, τις προσεγγίσεις, τις δομές και τις στρατηγικές στην εκπαίδευση για την υπέρβαση των εμποδίων. Στοχεύει στην παροχή δίκαιης και συμμετοχικής μαθησιακής εμπειρίας και περιβάλλοντος που ανταποκρίνεται καλύτερα στις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις σε όλων των μαθητών/τριών κάθε ξεχωριστής ηλικιακής ομάδας. Στην πράξη τα εκπαιδευτικά συστήματα των περισσότερων χωρών περιγράφουν τις τελευταίες

³ General Comment No. 4, Ηνωμένα Έθνη, 2016, παρ. 11.

δεκαετίες μια στροφή προς την έννοια της ένταξης μέσω της «συμπερίληψης»⁴ μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία, σε μια προσπάθεια για εφαρμογή στην πράξη των συμπεριληπτικών πρακτικών εκπαίδευσης οι οποίες θεωρούν τη διαφορετικότητα πηγή μάθησης αλλά και την υιοθέτηση της φιλοσοφίας και των πρακτικών της συμπερίληψης ως διαδικασία ωφέλιμη για όλους/όλες τους/τις μαθητές/μαθήτριες και γενικά για ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα (Στασινός, 2020). Σε αυτή τη θεωρητική βάση η οργάνωση παρεμβάσεων σύμπραξης μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία στο πλαίσιο του γενικού σχολείου αποτελεί πρόταση καλής πρακτικής αλλά και απαιτητικό εγχείρημα. Οι εκπαιδευτικοί του Τμήματος Ένταξης (ΤΕ) και της Σχολικής Βιβλιοθήκης (ΣΒ) – η δεύτερη εκπαιδευτικός και υπεύθυνη τμήματος στο συγκεκριμένο σχολείο- οργάνωσαν και υποστηρίζουν παρέμβαση στην κατεύθυνση αυτή με τη λειτουργία Ομίλου Εφημερίδας. Βασικός στόχος ήταν η ενίσχυση της συμπερίληψης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, της κινητοποίησής τους και της υποστήριξής τους στο πλαίσιο των αρχών του δημοκρατικού σχολείου. Ο Όμιλος Εφημερίδας λειτουργεί τα δυο τελευταία σχολικά έτη σε εννιαθέσιο αστικό δημοτικό σχολείο, με τη συμμετοχή μαθητών/τριών των Δ', Ε' και Στ' τάξεων. Η λειτουργία του Ομίλου βασίζεται στις αρχές της Παιδαγωγικής Freinet και τις τεχνικές «συμβούλιο της τάξης», «σχολικό έντυπο» και «ραδιόφωνο». Λειτουργώντας πέρα και διαφορετικά από την απλή συνάθροιση ύλης «κατεβασμένης» από το διαδίκτυο, η παρέμβαση προέκρινε τους πολλαπλούς εγγραμματοσμούς (γνωστικό-μαθησιακό, συναισθηματικό, ψηφιακό, τεχνολογικό) επιδιώκοντας την άρση των εμποδίων με εργαλεία τις ίσες ευκαιρίες για συμμετοχή, έκφραση, δημιουργία, την καλλιέργεια της συνεργασίας, τη συζήτηση για τη λήψη αποφάσεων και τον αμοιβαίο σεβασμό. Παράγοντες επίτευξης των στόχων ήταν το άνοιγμα στην κοινότητα του σχολείου με έκδοση φύλλων εφημερίδας έντυπων και ψηφιακών και η συνεργασία των μελών της σχολικής κοινότητας. Η παρέμβαση διανύει το δεύτερο χρόνο και συνεχίζουμε.

⁴ Στην Ελλάδα αρχικά χρησιμοποιήθηκε ο όρος ενσωμάτωση, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες προάγεται, σε μια προσπάθεια να υιοθετηθούν και επιστημονικά ευρήματα πρακτικές συμπερίληψης. Υπάρχει διαφορά μεταξύ των όρων ένταξη και συμπερίληψη (integration /inclusion) καθώς ενώ η ενσωμάτωση εστιάζει κυρίως στη φυσική παρουσία, η συμπερίληψη προάγει μια ενεργή συμμετοχή και προσαρμογή για όλους τους συμμετέχοντες. Ενδεικτικά ο Σιδέρης, Γ. (2019). *Η επίδραση της μεθόδου διδασκαλίας στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών. (σ. 220), ο Υπουργείο Παιδείας. (2020). *Εκπαιδευτικές πολιτικές και στρατηγικές*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας. (σ. 45).

Η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης: ένα παράδειγμα διδασκαλίας στην Κ.Π.Α της ΣΤ' Δημοτικού με θέμα «Λαοί και πολιτισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Σωτηρία Νάκα

Δασκάλα ΠΕ70

nakasw@hotmail.com

Λάζαρος Κωστανάσιος

Επόπτης Ποιότητας της ΔΠΕ Ιωαννίνων

kostanasio@sch.gr

Η μέθοδος της ανεστραμμένης τάξης (flippedclassroom) αναστρέφει την παραδοσιακή διδασκαλία. Οι μαθητές μελετούν το θεωρητικό υλικό στο σπίτι (βίντεο, άρθρα), ενώ στην τάξη εφαρμόζουν τις γνώσεις με δραστηριότητες, συνεργασία και επίλυση προβλημάτων, ενισχύοντας την κατανόηση και την ενεργή συμμετοχή στη μάθηση. Το παρόν σχέδιο μαθήματος πραγματοποιήθηκε στη ΣΤ' τάξη του 4ου Δημοτικού Σχολείου Ανατολής Ιωαννίνων, στο πλαίσιο του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, με αντικείμενο την ενότητα «Λαοί και Πολιτισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης» του σχολικού εγχειριδίου. Η διδασκαλία διήρκεσε μία διδακτική ώρα και είχε ως κύριους στόχους την κατανόηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας των λαών της ΕΕ, την ανάδειξη των κοινών αξιών που τους συνδέουν, καθώς και την καλλιέργεια στάσεων σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας. Οι μαθητές εργάστηκαν με τη μέθοδο της ανεστραμμένης τάξης, έχοντας την ευκαιρία να προετοιμαστούν εκ των προτέρων μέσα από ψηφιακό υλικό ή σύντομες πληροφορίες που ανά ομάδα θα αναζητούσανσε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό σχετικά με τον πολιτισμό, τις γλώσσες και τις παραδόσεις- έθιμα των λαών της ΕΕ. Έτσι, κατά τη διάρκεια της διδακτικής ώρας, επικεντρώθηκαν σε διαδραστικές δραστηριότητες, συζητήσεις και συνεργατικές εργασίες, αναπτύσσοντας την κριτική τους σκέψη και ενισχύοντας την ενεργή συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Για την υλοποίηση του μαθήματος, ταυτόχρονα αξιοποιήθηκε η διαφοροποιημένη διδασκαλία, ώστε να καλυφθούν οι μαθησιακές ανάγκες όλων των μαθητών. Ανάλογα με τις προτιμήσεις και τις δεξιότητές τους, οι μαθητές εργάστηκαν σε

ομάδες, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα και συνθέτοντας διαφορετικές δραστηριότητες, όπως ανάλυση πολυμεσικού υλικού, μελέτη του υλικού που συγκέντρωσαν μέσω της ανεστραμμένης διδασκαλίας, σύνθεση αφίσας, χάρτη-μακέτας, ημερολογίου και δημιουργία μενού. Στη συνέχεια στην ολομέλεια, οι μαθητές παρουσίασαν τις εργασίες τους, ανταλλάσσοντας ιδέες και εμπλουτίζοντας τις γνώσεις τους μέσα από τη συζήτηση και την ανατροφοδότηση από τους συμμαθητές και την εκπαιδευτικό. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την κριτική σκέψη και την αυτοπεποίθησή τους, ενώ παράλληλα συνέβαλε στη βαθύτερη κατανόηση του θέματος. Στη συνέχεια, η νέα γνώση εμπεδώθηκε μέσω ενός διαδραστικού κουίζ στο Wordwall, όπου οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούσαν τον πολιτισμό, τις γλώσσες και τις παραδόσεις των λαών της ΕΕ. Το κουίζ λειτουργούσε ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης και ενίσχυσης της μαθησιακής διαδικασίας, καθιστώντας τη γνώση πιο διασκεδαστική και ουσιαστική. Τέλος για την εμπέδωση της νέας γνώσης, οι μαθητές ανέλαβαν ατομική εργασία στο σπίτι, δημιουργώντας μια φανταστική ιστορία στο πλαίσιο της δραστηριότητας «Ευρωπαϊκή Παραμυθοσαλάτα». Χρησιμοποιώντας προτεινόμενους ήρωες από τη λογοτεχνία και την παράδοση διαφόρων χωρών της ΕΕ, όπως ο Πινόκιο, ο Μικρός Πρίγκιπας και ο Δον Κιχώτης, συνέθεσαν πρωτότυπες αφηγήσεις. Ένα φύλλο εργασίας με καθοδηγητικές ερωτήσεις τους βοήθησε στη διαμόρφωση της πλοκής και των σχέσεων μεταξύ των ηρώων. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα, οι μαθητές ανέπτυξαν τη δημιουργικότητά τους, ανακάλεσαν στοιχεία της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και αντιλήφθηκαν τη δυναμική της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης. Οι ιστορίες τους παρουσιάστηκαν στην τάξη σε επόμενο μάθημα, ενισχύοντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή ιδεών.

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτισμική ποικιλομορφία, Ανεστραμμένη τάξη, Διαφοροποιημένη διδασκαλία, Διαδραστικές δραστηριότητες, Ευρωπαϊκή Παιδεία

Νοιάζομαι... Αγαπώ... Μπορώ... Μια αγκαλιά και μια ιστορία για τον παππού και τη γιαγιά

Αλεξάνδρα Χαΐδου

Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Ηγουμενίτσας, Σχολική μονάδα

mail@dim-eid-igoum.thesp.sch.gr

Η δράση πραγματοποιείται στα πλαίσια των Δράσεων του Ενεργού Πολίτη και ανήκει σε τέσσερα πεδία του Προγράμματος Σπουδών. Πιο συγκεκριμένα αφορά το πεδίο 3 της καλής υγείας και ευημερίας, το πεδίο 4 της ποιοτικής εκπαίδευσης, το πεδίο 10 των λιγότερων ανισοτήτων και το πεδίο 17 συνεργασία για τους στόχους. Επιπρόσθετα η δράση εντάσσεται στη Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ-Κοινωνική Συναισθήση και Ευθύνη του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων. Ειδικότερα αφορά τον τομέα της συμπερίληψης, του αλληλοσεβασμού και της διαφορετικότητας. Στόχοι της δράσης είναι η αναγνώριση και η έκφραση των συναισθημάτων των μαθητών για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους, η οργάνωση και η υλοποίηση απλών δραστηριοτήτων, ο προβληματισμός για τον ρόλο των επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές υποστήριξης ηλικιωμένων, η αναζήτηση τρόπων παροχής αλληλοϋποστήριξης με τα άτομα τρίτης ηλικίας και ο αναστοχασμός για τον ποιοτικό χρόνο που δύναται να περνούν μαζί τους. Το πεδίο υλοποίησης της δράσης αποτελεί η σχολική αίθουσα, η αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, το γηροκομείο της γειτονιάς και ο ψηφιακός χώρος του Διαδικτύου. Η πρώτη φάση αφορά τη διερεύνηση του θέματος όπου οι μαθητές συζητούν για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους. Φέρνουν στο σχολείο φωτογραφίες τους και παιχνίδια από την παιδική τους ηλικία, βλέπουν βίντεο και διαβάζουν παραμύθια σχετικά με την τρίτη ηλικία. Στη δεύτερη φάση αρχικά οι μαθητές συλλέγουν πληροφορίες για την εξελικτική πορεία της ζωής και συμπληρώνουν φυλλάδια εργασίας με τα οποία αναδεικνύονται οι ανάγκες των ατόμων τρίτης ηλικίας. Με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών ετοιμάζουν μία επιστολή, όπου διατυπώνεται η επιθυμία τους να επισκεφθούν τον χώρο του Γηροκομείου και να περάσουν λίγο χρόνο με τις γιαγιάδες και τους παππούδες. Ξεκινά ο σχεδιασμός της επίσκεψης με έναν καταγισμό ιδεών των μαθητών/τριών για όσα χρειάζονται να γίνουν πριν την επίσκεψη στο

γηροκομείο, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης και μετά από αυτή. Πριν την επίσκεψη οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν γλυκά κεράσματα, πασχαλινές κάρτες και συζητούν τις ερωτήσεις που θα κάνουν στους ηλικιωμένους. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης έρχονται σε επαφή με τους ανθρώπους που εργάζονται εκεί και συντονίζουν τη λειτουργία της δομής και ρωτούν λεπτομέρειες για τη λειτουργία της. Στη συνέχεια έρχονται σε επαφή με τους ηλικιωμένους, τους κάνουν ερωτήσεις, τραγουδούν μαζί και κερνιούνται τα γλυκά κεράσματα που έχουν φέρει ως δώρο. Βγάζουν αναμνηστικές φωτογραφίες όλοι μαζί και οι μαθητές/τριες αφήνουν τις κάρτες και τις ζωγραφιές που είχαν ετοιμάσει. Στο τέλος οι μαθητές/τριες στέλνουν μια ευχαριστήρια επιστολή και την ομαδική φωτογραφία στους ανθρώπους που γνώρισαν στη δομή. Η επικοινωνία της δράσης πραγματοποιείται με τη δημιουργία αφίσας στην οποία αναδεικνύονται οι ανάγκες των ατόμων της τρίτης ηλικίας και υπάρχουν σε αυτή φωτογραφίες από τη δράση. Ολοκληρώνοντας τη δράση οι μαθητές/τριες σε κύκλο συζητούν και αναστοχάζονται όλη τη διαδικασία και καταλήγουν σε εποικοδομητικά συμπεράσματα ως προς την αντιμετώπιση των ατόμων της τρίτης ηλικίας.

Λέξεις-κλειδιά: Ενεργός πολίτης, συμπερίληψη, τρίτη Ηλικία, γηροκομείο, φροντίδα

Δημοκρατία και Αγωγή Προφορικού Λόγου: το παράδειγμα του ενεργού πολίτη μέσα από τους Ομίλους Ρητορικής του Αρσακείου Γυμνασίου- Γενικού Λυκείου Ιωαννίνων

Χρηστίνα Πλακούτση

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Υπεύθυνη Ομίλου Ρητορικής Γυμνασίου

plakoutsichristina@yahoo.gr

Μιλτιάδης Σγουρίδης

ΠΕ01, Υπεύθυνος Ομίλου Ρητορικής Γυμνασίου

sgouridismiltos@gmail.com

Αντώνιος Καναβούρας

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Υπεύθυνος Ομίλου Ρητορικής Λυκείου,

kanavourado@gmail.com

Βασικός στόχος της παρούσας εργασίας-εισήγησης αποτελεί η ανάδειξη «καλών πρακτικών» καλλιέργειας της ενεργούς πολιτειότητας στο σύγχρονο σχολείο. Αδιαμφισβήτητα, η ρητορική παιδεία αναπτύσσεται και εξελίσσεται μαζί με την εκπαίδευση στο σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι. Εκτός από τα κλασικά διδάγματα της ρητορικής τέχνης των αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων ρητόρων-παιδαγωγών, η εκπαίδευση του 21ου αιώνα έχει μεταπλάσει και ενσωματώσει την τέχνη του λόγου σε ποικίλες εκφάνσεις της. Έτσι, δεν θα ήταν υπερβολή να μιλήσουμε για μια «Νέα Ρητορική», η οποία προορίζεται να καλύψει τις σύγχρονες εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες των μαθητών. Στο πλαίσιο αυτό, η λειτουργία του Ομίλου Ρητορικής στο Αρσάκειο Γενικό Λύκειο Ιωαννίνων έρχεται να αναδείξει ζητήματα που απασχολούν την τοπική και διεθνή κοινότητα με κύριο μεθοδολογικό εργαλείο την Αγωγή του Προφορικού Λόγου και της επιχειρηματολογίας. Ο Όμιλος Ρητορικής προσφέρει στους μαθητές και τις μαθήτριες των σχολείων μας την δυνατότητα καλλιέργειας τού προφορικού τους λόγου, μέσω της εξάσκησής τους στα αγωνίσματα των Διπτών Λόγων (debate), του Προτρεπτικού Λόγου (oratory), του Αυθόρμητου Λόγου (impromptu) και της Νοηματικής Ανάγνωσης (interpretive reading). Οι μαθητές διερευνούν και διαμορφώνουν τεκμηριωμένες απόψεις για κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά ζητήματα της επικαιρότητας, αρθρώνοντας δημόσιο λόγο και επικοινωνώντας ιδέες, αρχές και αξίες, όπως ο σεβασμός στην διαφορετικότητα, η συμμετοχή στα κοινά, η ανεκτικότητα και η συνεργατικότητα. Με την εισαγωγή, λοιπόν, της Αγωγής του Προφορικού Λόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία, η τάξη μετατρέπεται σε «κοινότητα έρευνας/διερεύνησης» (community of enquiry) και οι μαθητές κατορθώνουν να ασκηθούν στην ελεύθερη διατύπωση τεκμηριωμένης γνώμης, αναλαμβάνοντας το βάρος της στήριξης των θέσεών τους και της άσκησης υπεύθυνης κριτικής στον λόγο των άλλων, να αναπτύξουν βιωματική σχέση με τη διαδικασία του οριοθετημένου και τεκμηριωμένου διαλόγου και να καταστούν, εν τέλει, ενεργοί πολίτες.

Λέξεις-κλειδιά: όμιλοι ρητορικής, πολιτειότητα, καλή διδακτική πρακτική, ενεργητική ακρόαση, συνεργατικότητα

«Αγόρια & Κορίτσια Είμαστε Ίσα»: Εργαστήριο Δεξιοτήτων σε Μικρές Τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως Τρόπος Ενίσχυσης της Ενεργής Πολιτειότητας

Μαρία Μπάρμπα

Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπ/σης, 2ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

Έλλη Γκαλτέμη

Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

egkaltemi@gmail.com

Το εργαστήριο δεξιοτήτων με θέμα την ισότητα των φύλων πραγματοποιήθηκε στο 2ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων κατά το σχολικό έτος 2023-2024. Στόχος του ήταν η καλλιέργεια της κοινωνικής συναίσθησης και ευθύνης των μαθητών/-τριών, μέσα από δραστηριότητες που ενίσχυαν την αποδοχή της διαφορετικότητας, την ισότητα και την καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων, ώστε να αποτελέσουν τους αυριανούς «ενεργούς πολίτες». Η διδασκαλία βασίστηκε στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο, με τους/τις μαθητές/-τριες να εργάζονται σε ανομοιογενείς ομάδες, αναπτύσσοντας έτσι κοινωνικές και γνωστικές δεξιότητες. Οι δραστηριότητες του εργαστηρίου σχεδιάστηκαν με παιγνιώδη μορφή, ενώ η εκπαιδευτικός είχε καθοδηγητικό ρόλο, ενισχύοντας τη συμμετοχή μέσω κινήτρων και προτροπών. Εφαρμόστηκαν στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως η μέθοδος “pass the ball” (πάσες ερωτήσεων), ώστε να ενισχυθεί η αλληλεπίδραση, η εμπλοκή στα δρώμενα αλλά και η κριτική σκέψη των παιδιών. Το πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η συνεργασία, η επικοινωνία, η επίλυση συγκρούσεων, η ενσυναίσθηση, η ανάληψη ευθυνών, η δημιουργικότητα και η στρατηγική σκέψη, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της ενεργής πολιτειότητας.

Οι μαθητές/-τριες κλήθηκαν να κατανοήσουν την έννοια της ισότητας των φύλων, να αναπτύξουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία, να καταρρίψουν στερεότυπα, να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα και να μάθουν να συμπεριφέρονται με σεβασμό και ευγένεια. Το εργαστήριο περιελάμβανε 24 συνεδρίες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εντός δύο μηνών, με συγκεκριμένες θεματικές ανά εβδομάδα. Κατά τη διάρκεια των οκτώ εβδομάδων, οι μαθητές/-τριες διερεύνησαν την ισότητα των φύλων μέσω βίντεο, βιβλίων, εικαστικών έργων, δραστηριοτήτων δραματοποίησης και ανάλυσης στερεοτύπων. Εξέτασαν ρόλους στην οικογένεια και το εργασιακό περιβάλλον, μελέτησαν σπουδαίες γυναίκες, διεξήγαγαν έρευνες και δημιούργησαν διαφημιστικό σποτ για την προώθηση της ισότητας στην κοινωνία. Η αξιολόγηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια. Αρχικά, καταγράφηκαν οι πρότερες γνώσεις, οι δυσκολίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών. Κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων, εφαρμόστηκε διαμορφωτική αξιολόγηση, επιτρέποντας ορισμένες αναπροσαρμογές για την καλύτερη επίτευξη των στόχων. Η τελική αξιολόγηση είχε ανατροφοδοτικό χαρακτήρα, αποτιμώντας την εξέλιξη των μαθητών/-τριών και την επίδραση του εργαστηρίου. Εν κατακλείδι, το εργαστήριο συνέβαλε σημαντικά στην κατανόηση της ισότητας των φύλων και στην ανάπτυξη αξιών όπως ο σεβασμός, η συνεργασία και η κοινωνική υπευθυνότητα. Μέσα από βιωματικές και δημιουργικές δραστηριότητες, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να προβληματιστούν, να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη και να αποκτήσουν ορισμένα απαραίτητα εφόδια ώστε μελλοντικά να καταστούν φορείς θετικής αλλαγής στην κοινωνία.

Λέξεις-κλειδιά: δικαιώματα, ενεργός πολίτης, ισότητα φύλων, πολιτειότητα

Η αξιοποίηση του Smash Book στη μελέτη του παρελθόντος στο νηπιαγωγείο

Θωμάς Θεοχάρης

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής

tom@sch.gr

Η παρούσα μελέτη διερευνά τις δυνατότητες εφαρμογής πολυτροπικών πρακτικών στη διδασκαλία της Ιστορίας στη προσχολική εκπαίδευση, εστιάζοντας στη χρήση βιωματικών και πολυαισθητηριακών μεθόδων, προκειμένου να ξεπεραστεί το εμπόδιο της αποστήθισης και να ενισχυθεί η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριών. Η διδασκαλία της Ιστορίας συχνά ταυτίζεται με την αποστήθιση ενός δοθέντος αφηγήματος, γεγονός που δύναται να λειτουργήσει ως εμπόδιο για την ουσιαστική κατανόηση και την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριών. Πέραν των άλλων προβλημάτων που η βιβλιογραφία σημειώνει, η εν λόγω προσέγγιση καθίσταται ιδιαίτερα προβληματική για μαθητές/τριες που δεν έχουν ακόμη αναπτύξει πλήρως τις δεξιότητες ανάγνωσης, όπως συμβαίνει με τα παιδιά της προσχολικής εκπαίδευσης. Από την άλλη, σύγχρονες ερευνητικές μελέτες έχουν αναδείξει ότι η ιστορική σκέψη μπορεί να αρχίσει να καλλιεργείται από την προσχολική ηλικία. Ειδικότερα, η μελέτη του παρελθόντος μπορεί να επιτευχθεί μέσω εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας που βασίζονται στη χρήση πολυαισθητηριακών ερεθισμάτων και στη βιωματική μάθηση. Στο πλαίσιο αυτό, τα τεκμήρια και οι μαρτυρίες που προέρχονται από το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον των παιδιών μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην οικοδόμηση της ιστορικής γνώσης, υπερβαίνοντας τους περιορισμούς που επιβάλλει η γραπτή τεκμηρίωση. Μεταξύ των στοιχείων που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία της Ιστορίας σε προσχολικές ηλικίες περιλαμβάνονται υλικά και άυλα τεκμήρια του πολιτισμού, όπως αντικείμενα καθημερινής χρήσης, έργα τέχνης, φωτογραφίες ή προφορικές αφηγήσεις. Η αξιοποίηση των συγκεκριμένων μέσων επιτρέπει την προσέγγιση του παρελθόντος με τρόπο που ευθυγραμμίζεται με τις αναπτυξιακές δυνατότητες των παιδιών, προάγοντας τη νοητική και συναισθηματική εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Επιπλέον, η αποτελεσματική ιστορική εκπαίδευση σε επίπεδο προσχολικής αγωγής απαιτεί τη διαμόρφωση ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Η ενεργός συμμετοχή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία συνιστά κρίσιμο παράγοντα, καθώς συμβάλλει στη δημιουργία ενός συνεκτικού εκπαιδευτικού πλαισίου που υποστηρίζει την κατανόηση και την εμπειρική προσέγγιση του παρελθόντος. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες οφείλουν να χαρακτηρίζονται από παιγνιώδη διάσταση και δημιουργικότητα, ώστε να διατηρούν αμείωτο το

ενδιαφέρον των παιδιών. Συνοψίζοντας, η διδασκαλία της Ιστορίας στην προσχολική εκπαίδευση μπορεί να καταστεί αποτελεσματική εφόσον αξιοποιούνται πολυτροπικές διδακτικές πρακτικές, ενισχύεται η εμπλοκή της οικογένειας και προσφέρεται στα παιδιά η δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής και δημιουργικής έκφρασης. Η προσέγγιση αυτή όχι μόνο προάγει την ιστορική σκέψη, αλλά συμβάλλει και στην ευρύτερη ανάπτυξη κριτικών και κοινωνικών δεξιοτήτων στους μαθητές. Στο πλαίσιο της σύγχρονης παιδαγωγικής πρακτικής, τα δημιουργικά εργαλεία, όπως τα Smash Books, μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία της Ιστορίας στο νηπιαγωγείο. Τα Smash Books, ως εναλλακτική μορφή ημερολογίων και προσωπικών λευκωμάτων, επιτρέπουν στους μαθητές να συγκεντρώνουν και να οργανώνουν πληροφορίες, εικόνες, σκίτσα και προσωπικές αφηγήσεις με έναν διαδραστικό και δημιουργικό τρόπο. Η χρήση τους ενισχύει τη βιωματική προσέγγιση της Ιστορίας, προάγει την αφηγηματική ικανότητα των παιδιών και ενθαρρύνει την ελεύθερη έκφραση, καθιστώντας τη μαθησιακή διαδικασία πιο ελκυστική και αποτελεσματική.

Λέξεις-κλειδιά: ιστορική σκέψη, προσχολική εκπαίδευση, Smash Book

ISTE – Μια εμπλουτισμένη διδακτική προσέγγιση για τις Φυσικές Επιστήμες στο Γυμνάσιο, με τη χρήση της Ανεστραμμένης Τάξης

Δημήτρης Κόρακας

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φυσικών Επιστημών

dnkath@gmail.com

Σε μια προσπάθεια ώστε τα μαθήματα των Φυσικών επιστημών, να γίνουν πιο ελκυστικά για τους μαθητές, επινοήθηκε μία εμπλουτισμένη διδακτική προσέγγιση η οποία ονομάζεται: «Εντυπωσιακά Διδακτικά Πειράματα Φυσικών Επιστημών», “Impressive Science Teaching Experiments” (ISTE). Με την παρουσίαση ενός εντυπωσιακού πειράματος και έχοντας βασικές επιστημονικές και εμπειρικές γνώσεις γύρω από το πείραμα αυτό, οι μαθητές του Γυμνασίου δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη Χημεία και επιτυγχάνουν μάθηση με κατανόηση. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται ως παράδειγμα εφαρμογής της μεθόδου η χημεία των

κεριών και ως εντυπωσιακό πείραμα χρησιμοποιείται η ανάφλεξη των κεριών γενεθλίων. Λόγω της μονόωρης εβδομαδιαίας διδασκαλίας της Χημείας στο Γυμνάσιο, το εμπλουτισμένο με τεχνικά θέματα υλικό μπορεί να διδαχθεί στους μαθητές με τη μέθοδο της Ανεστραμμένης Τάξης. Η διδακτική προσέγγιση ISTE βασίζεται στο εποικοδομητικό μοντέλο, όπου κυρίαρχο ρόλο παίζουν οι γνώσεις των μαθητών από τις προηγούμενες τάξεις και την εμπειρία τους. Με την ISTE οι μαθητές οικοδομούν τη νέα γνώση με βάση εντυπωσιακά πειράματα που σχετίζονται άμεσα με την καθημερινότητα. Με τον τρόπο αυτό δεν είναι απλοί δέκτες πληροφοριών, αλλά η μάθηση αποτελεί προϊόν εννοιολογικών αλλαγών, που επέρχεται ύστερα από σημαντικότερο ενδιαφέρον για το μάθημα και τη γνωστική σύγκρουση στην οποία υποβάλλονται. Παράλληλα, η διδακτική προσέγγιση ISTE βασίζεται και στη Θεωρία της Αφομοίωσης του David Ausubel, σύμφωνα με την οποία οι νέες ιδέες και έννοιες μπορούν να αφομοιωθούν αποτελεσματικά μόνο μέσα από την ανάπλάσή τους με προϋπάρχουσες έννοιες και ιδέες, οι οποίες παρέχουν το απαραίτητο νοητικό στήριγμα. Μέσα από αυτή τη διαδικασία της ουσιαστικής συσχέτισης νέων πληροφοριών με έννοιες που ήδη γνωρίζουν, οι μαθητές επιτυγχάνουν τη μάθηση με κατανόηση. Η διδακτική προσέγγιση ISTE προϋποθέτει η διδασκόμενη ύλη να παρουσιαστεί με τρόπο ώστε να συνδέεται με το γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών, δηλαδή με έναν τρόπο που έχει νόημα για τους ίδιους. Στους μαθητές παρουσιάζεται σε βίντεο ή διαζώσης ένα εντυπωσιακό πειράματα στις Φυσικές Επιστήμες, με σκοπό την προσέλκυση του ενδιαφέροντος και εν συνεχεία τη σύνδεση των νέων εννοιών που θα διδαχθούν με το προϋπάρχον εννοιολογικό τους υπόβαθρο. Για την παρουσίαση της διδακτικής προσέγγισης ISTE, επιλέχθηκε, ως παράδειγμα, ένα εντυπωσιακό πείραμα που σχετίζεται με τα κεριά και την “μαγική” ανάφλεξη των κεριών. Σκοπός της πειραματικής διαδικασίας είναι να αντιληφθούν οι μαθητές της Γ’ Γυμνασίου, ότι πίσω από τα προϊόντα καθημερινής χρήσης υπάρχει η Χημεία και να συνειδητοποιήσουν την παρουσία ορισμένων χημικών ουσιών και χημικών αντιδράσεων, που συντελούν στις ιδιότητές τους. Ουσιαστικά πρόκειται για μια διδακτική μέθοδο ιδιαίτερα εμπλουτισμένη, για απόκτηση περισσότερων γνώσεων. Η μέθοδος της Ανεστραμμένης Τάξης είναι σημαντική για την ενίσχυση της διδακτικής προσέγγισης ISTE.

Λέξεις-κλειδιά: εμπλουτισμένη διδασκαλία, πείραμα, χημεία, γυμνάσιο

Διδασκαλία της Κβαντομηχανικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Προβληματισμοί και προτάσεις

Ιωάννης Καλαϊτζόγλου

Εκπαιδευτικός-Φυσικός

ikalaitzo@gmail.com

Η κβαντομηχανική (μέλαν σώμα-φωτοηλεκτρικό φαινόμενο-σκέδαση Compton-κυματική φύση της ύλης -αρχή αβεβαιότητας-κυματοσυνάρτηση Schrodinger) είναι μέρος του αναλυτικού προγράμματος της Γ Λυκείου τα τελευταία τρία ακαδημαϊκά έτη. Παρόλο που η εισαγωγή της Σύγχρονης Φυσικής στα σχολεία ήταν πάγιο αίτημα του κλάδου των Φυσικών, η ένταξη της στην ύλη της Γ Λυκείου και δει των πανελλαδικών εξετάσεων δημιούργησε αρχικά μια αμηχανία στην εκπαιδευτική κοινότητα, όσον αφορά στην επιλογή μεθόδου διδασκαλίας του γνωστικού αντικείμενου. Εγκεκριμένοι πανεπιστημιακοί, απευθυνόμενοι στους εκπαιδευτικούς ως ομιλητές σε σεμινάρια επιμορφώσεων υπερθεμάτιζαν στη διαφορετική προσέγγιση αντίληψης της «φιλοσοφίας» της Νευτώνειας φυσικής με την κβαντομηχανική. Επесήμαναν δε ως επιπρόσθετη δυσκολία, την έλλειψη εμπειριών και βιωμάτων καθώς και της ερμηνείας των που απορρέουν από την σύγχρονη φυσική, στην καθημερινή ζωή. Για την μέχρι τώρα διαμορφούμενη κατάσταση στη σχολική αίθουσα, στο γνωστικό αντικείμενο των βασικών αρχών της κβαντομηχανικής, δείχνει να επικρατεί μια «φροντιστηριακή» εκδοχή δηλαδή μια μεθοδολογία επίλυσης εφαρμογών και προβλημάτων που έχει ως αποτέλεσμα την «απομάγευση», αφού η διδασκαλία απομακρύνεται από την «επαναστατική» προσέγγιση κατανόησης της φύσης που έφερε η κβαντομηχανική. Είναι αποδεκτό άραγε παιδαγωγικά, ένας έφηβος μαθητής να ακυρώσει την αιτιοκρατία και να αποδεχτεί την πιθανοκεντρική αντίληψη; Αν το αποδεχτούμε ως γεγονός με ποια διδακτικά εργαλεία μπορεί αυτό να γίνει εφικτό; Ένας δοκιμασμένος τρόπος είναι να τεθούν ερωτήματα που να λειτουργήσουν ως έναυσμα στη βάση ενός προβληματισμού. Ως παράδειγμα σταχυολογώ μερικά. Γιατί σχεδόν κενές καταστάσεις όπως είναι τα άτομα, λειτουργούν ως «χαλύβδινες» σφαίρες, γιατί η εικόνα όλων των πυρακτωμένων υλικών ανεξαρτήτου χημικής σύστασης είναι η ίδια;

Γιατί η μάζα έχει διαστάσεις ενέργειας, που οφείλεται η σταθερότητα της δομής των ατόμων; Πως το φαινόμενο Compton επηρεάζει τα φωτόνια που εκπέμπει ο ήλιος, πως αντιλαμβανόμαστε ότι η αρχή της αβεβαιότητας είναι ιδιότητα της φύσης και όχι αβεβαιότητα των μετρήσεων; Πως καταρρίπτεται η Νευτώνειος (κλασσική) φυσική και ποιες ήταν οι καταστροφικές προβλέψεις της; Η διδακτική μέθοδος μπορεί να ενισχυθεί με διάφορες μορφές τέχνης (θέατρο-λογοτεχνία-εικαστικά) αλλά και με αναφορές στα τεχνολογικά επιτεύγματα, όπως οι κβαντικοί υπολογιστές και σε απλές εφαρμογές όπως τα υπέρυθρα θερμόμετρα. Επίσης σημαντικό ρόλο στην διδακτική πρέπει να έχουν αναφορές στον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες στην αρχή του εικοστού αιώνα επηρέασαν την σκέψη των επιστημόνων της συγκεκριμένης εποχής.

Το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου και η Κλιματική Αλλαγή με τη μέθοδο CLIL

Υβόννη – Χριστίνα Ευαγγέλου

ΠΕ70 Δασκάλα

Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

evangelou.y@e-arsakeio.gr

Μαρία Καραγιάννη

ΠΕ06 Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας

Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

karagianni.m@e-arsakeio.gr

Κατερίνα Ντούρου

ΠΕ06 Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας

Αρσάκειο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

ntourou.k@e-arsakeio.gr

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι μία φυσική διαδικασία, χωρίς την οποία η μέση θερμοκρασία της Γης θα ήταν περίπου -18°C , αντί για $+15^{\circ}\text{C}$, που είναι σήμερα. Ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η

ανθρωπότητα είναι η εντατικοποίηση του φαινομένου του θερμοκηπίου, εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως η χρήση ορυκτών καυσίμων και η αποψίλωση των δασών, που προκαλούν την υπέρμετρη αύξηση των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Αποτέλεσμα της εντατικοποίησης του φαινομένου του θερμοκηπίου είναι η κλιματική αλλαγή, η οποία έχει σημαντικές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Η εκπαίδευση των μαθητών/τριών, ώστε να μπορούν να πάρουν ενημερωμένες αποφάσεις ως ενεργοί πολίτες, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Στο Δημοτικό Σχολείο το φαινόμενο του θερμοκηπίου περιλαμβάνεται στη διδακτέα ύλη της Γεωγραφίας της Στ' τάξης. Επιπλέον, παρόλο που δεν αναφέρεται ρητά στο σχολικό εγχειρίδιο, έχει άμεση σχέση με το κεφάλαιο «Πηγές Ενέργειας» του μαθήματος των Φυσικών Επιστημών της Στ' τάξης. Με την παρούσα διδακτική πρόταση προσεγγίζεται το φαινόμενο του θερμοκηπίου μέσω της μεθόδου CLIL (Content and Language Integrated Learning). Σύμφωνα με τη μέθοδο CLIL ένα διδακτικό αντικείμενο, π.χ. Φυσική, διδάσκεται χρησιμοποιώντας μία ξένη γλώσσα, δηλαδή η εκμάθηση του αντικειμένου συνυφαίνεται με την εκμάθηση της ξένης γλώσσας. Με αυτό τον τρόπο οι μαθητές/τριες αποκομίζουν πολλαπλά οφέλη, τόσο σε ό,τι αφορά στο διδακτικό αντικείμενο, όσο και σε ό,τι αφορά στην ξένη γλώσσα. Όσον αφορά στις Φυσικές Επιστήμες επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τι είναι το φαινόμενο του θερμοκηπίου και ποια είναι η σημασία του για τη ζωή στη Γη, να διαπιστώσουν ποια επίδραση έχουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες και ποιες είναι οι συνέπειες στο κλίμα της Γης, αλλά και με ποιους τρόπους μπορούμε να συμβάλλουμε στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ώστε να δρουν ως ενεργοί πολίτες του αύριο. Αναφορικά με την ξένη γλώσσα, αυτή αποτελεί το μέσο για την εκμάθηση του γνωστικού αντικειμένου κι όχι το στόχο. Οι μαθητές/τριες κατακτούν καινούργιες γλωσσικές δεξιότητες: πέραν από την κατάκτηση νέου λεξιλογίου με φυσικό τρόπο, οι μαθητές/τριες βελτιώνουν τις δεξιότητες επικοινωνίας τους στον προφορικό λόγο, ενώ προωθείται παράλληλα η κριτική και η συνδυαστική σκέψη και ενισχύεται η αυτοπεποίθηση τους τόσο σε σχέση με τη γλώσσα-στόχο όσο και με το γνωστικό αντικείμενο. Παράλληλα οι μαθητές διδάσκονται βιωματικά το γραμματικό φαινόμενο της Παθητικής φωνής στα Αγγλικά (present simple passive) και απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης κειμένου

(reading comprehension) σχετικά με την κλιματική αλλαγή και πώς αυτή επηρεάζει διάφορες περιοχές στον κόσμο απειλώντας ακόμα και την ύπαρξή τους στο μέλλον. Η διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε στη Στ' τάξη του Αρσακείου Δημοτικού Ιωαννίνων κατά το σχολικό έτος 2024 – 2025 ακολουθώντας την πρακτική της συνδιδασκαλίας από τη δασκάλα των Φυσικών Επιστημών σε συνεργασία με τις καθηγήτριες της Αγγλικής Γλώσσας του Σχολείου.

Λέξεις-κλειδιά: CLIL, Φυσικές Επιστήμες, Φαινόμενο του Θερμοκηπίου, Κλιματική Αλλαγή

Η Χημεία στη Διδασκαλία - Παρατήρηση, Συμμετοχή και Δημιουργία

Αλκέτα Ταρούση

Phd, Msc Χημείας ΑΠΘ, εκπαιδευτικός ΔΕ

altarousi@gmail.com

Η διδασκαλία της χημείας έχει την ιδιαίτερη πρόκληση να συνδυάζει την επιστημονική ακρίβεια με τη δυνατότητα για δημιουργικότητα και πρακτική εφαρμογή. Η καλύτερη προσέγγιση για να κατανοήσει ένας μαθητής τα χημικά φαινόμενα δεν είναι μέσω της θεωρίας και μόνο των βιβλίων, αλλά μέσα από τη ζωντανή εμπειρία της παρατήρησης και της άμεσης συμμετοχής σε εργαστηριακές διαδικασίες. Στο πλαίσιο αυτού του συνεδρίου, θα παρουσιαστεί η σημασία της εργαστηριακής διδασκαλίας της χημείας και πώς αυτή συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των χημικών φαινομένων, ενισχύει τη συμμετοχή των μαθητών και καλλιεργεί την αγάπη για το αντικείμενο. Τα εργαστήρια χημείας παρέχουν στους μαθητές την ευκαιρία να δουν και να πειραματιστούν με χημικές αντιδράσεις και φαινόμενα, προσφέροντάς τους ταυτόχρονα μια οπτική και αισθητηριακή εμπειρία μέσω των χρωμάτων και των αλλαγών που συμβαίνουν. Τα χημικά φαινόμενα, όπως η αλλαγή χρώματος σε ορισμένες αντιδράσεις ή η εκπομπή αερίων, αποτυπώνονται έντονα στην αντίληψη των μαθητών και τους βοηθούν να κατανοήσουν τις θεωρητικές έννοιες με πιο άμεσο και πρακτικό τρόπο. Αυτός ο τύπος διδασκαλίας, που συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη, είναι ο πλέον αποτελεσματικός για την

καλλιέργεια της επιστημονικής σκέψης και της δημιουργικότητας. Στο πλαίσιο της «Ημέρας Χημείας» στο σχολείο, οργανώθηκαν εργαστήρια με θέμα τη χημεία για κάθε τάξη, προσφέροντας στους μαθητές την ευκαιρία να μάθουν και να δημιουργήσουν. Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένα χώρος με poster στο ισόγειο του σχολείου, που απεικόνιζε διάφορα χημικά φαινόμενα και τη σημασία της χημείας στη ζωή μας. Η δράση αποτυπώθηκε σε βίντεο και σε ποιήματα. Όλες αυτές οι δράσεις αποσκοπούν στο να κάνουν τους μαθητές να κατανοήσουν και να αγαπήσουν τη χημεία, όχι μόνο ως επιστήμη, αλλά και ως μια ζωντανή και δημιουργική διαδικασία που ενθαρρύνει τη συνεργασία, την παρατήρηση, την ασφάλεια και την προσωπική έκφραση. Η παρουσίαση αυτών των έργων στην τάξη ή σε εκθέσεις στο σχολείο ενισχύει την αίσθηση της επιτυχίας και της αυτοεκτίμησης των μαθητών.

Η διδασκαλία της συνάρτησης $y=ax$. Μια συμπεριληπτική εκπαιδευτική παρέμβαση Μαθηματικών και Φυσικής

Αριστούλα Κοντογιάννη

Μαθηματικός Μέσης Εκπαίδευσης, PhD Διδακτική των Μαθηματικών

desmath@gmail.com

Γεωργία Ιατράκη

Φυσικός ΕΑΕ, PhD

g.iatraki@uoi.gr

Η ανάπτυξη γραμματισμού στις θετικές επιστήμες και η ενίσχυση δεξιοτήτων για όλους τους μαθητές αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσω της απόκτησης θεμελιωδών γνώσεων στα Μαθηματικά, οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν έννοιες της καθημερινής εμπειρίας και φυσικά φαινόμενα, ώστε να συμμετέχουν ισότιμα και ενεργά στις προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η κατανόηση της έννοιας της συνάρτησης, και ειδικότερα της συνάρτησης $y=ax$ και της γραφικής της παράστασης, καθώς και η εφαρμογή και γενίκευση της αναφερόμενης γνώσης των Μαθηματικών σε περιεχόμενο Φυσικής, όπως είναι οι εξισώσεις κίνησης της ευθύγραμμης ομαλής κίνησης. Όπως έχει επισημανθεί η ανάπτυξη της έννοιας της

συνάρτησης κατά τον 18ο και 19ο αιώνα βασίστηκε στην επίλυση προβλημάτων Φυσικής (Dilling & Kraus, 2022). Στα Μαθηματικά η διδασκαλία της έννοιας της συνάρτησης εισάγεται στο Γυμνάσιο και συγκεκριμένα στην Β' Γυμνασίου με κύριο διδακτικό στόχο οι μαθητές να αναπτύξουν συναρτησιακό συλλογισμό (functional thinking). Ο συναρτησιακός συλλογισμός αναφέρεται στην κατανόηση σε βάθος των διάφορων τρόπων αναπαράστασης των συναρτήσεων και στις μεταξύ τους συνδέσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να πραγματοποιήσει μια εκπαιδευτική παρέμβαση και να αξιολογήσει την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων μαθητών της Β' Γυμνασίου στα Μαθηματικά, συγκεκριμένα για τη συνάρτηση $y=ax$ και τις πρακτικές εφαρμογές της σε επίπεδο των Φυσικών Επιστημών. Δέκα μαθητές από ένα επαρχιακό δημόσιο γυμνάσιο του νομού Ιωαννίνων, συγκεκριμένα, τρεις μαθήτριες και επτά μαθητές, εκ των οποίων οι δύο ήταν μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος και συνοδά χαρακτηριστικά οπτικής αναπηρίας και προβλημάτων συμπεριφοράς, συμμετείχαν στην παρούσα εκπαιδευτική παρέμβαση. Εφαρμόστηκε δομημένη διερεύνηση με στοιχεία διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως είναι η ανάλυση έργου σε βήματα, η παροχή χρονικής καθυστέρησης και οι ενισχύσεις, για την άρση των εμποδίων στους διάφορους τομείς. Η ανεξάρτητη μεταβλητή της παρέμβασης ήταν η εκπαιδευτική παρέμβαση σε πλαίσιο δομημένης διερεύνησης για την κατανόηση της συνάρτησης $y=ax$ μέσω της υποστήριξης της ψηφιακής τεχνολογίας. Ως εξαρτημένη μεταβλητή προσδιορίστηκε ο αριθμός των σωστών απαντήσεων των μαθητών στη διάρκεια των συνεδριών αξιολόγησης. Βρέθηκε λειτουργική σχέση μεταξύ των σωστών απαντήσεων των μαθητών κατά τη διάρκεια των συνεδριών αξιολόγησης και της παρέμβασης. Οι μαθητές σημείωσαν αυξημένα μαθησιακά αποτελέσματα και πρόσθετα εξασκήθηκαν σε δεξιότητες διερεύνησης. Η οπτική ανάλυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων έδειξε ότι η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού πλαισίου για τη συνάρτηση $y=ax$, το οποίο υποστηρίχθηκε μέσω τεχνικών ειδικής εκπαίδευσης, είναι αποτελεσματικό για όλους τους μαθητές συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επιπρόσθετα, οι δέκα μαθητές διατήρησαν τα μαθησιακά αποτελέσματα σε υψηλό επίπεδο και γενίκευσαν τη νέα γνώση. Επιπλέον, η αξιολόγηση της εμπειρίας τους έδειξε ότι η αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, συγκεκριμένα η χρήση του διαδραστικού πίνακα και η αξιοποίηση

πολυμέσων συνέβαλαν στην κατάκτηση όρων των Μαθηματικών και της Φυσικής, στην βελτίωση της κατανόησής τους, καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διερεύνησης μέσω της βιωματικής εμπειρίας. Τέλος, οι μαθητές αξιολόγησαν την εμπειρία τους ως θετική σημειώνοντας ότι κατανόησαν το περιεχόμενο και βρήκαν ενδιαφέρουσα τη διαδικασία. Συνολικά, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης επιστημονικού γραμματισμού για όλους τους μαθητές και αναδεικνύει τη σπουδαιότητα της ουσιαστικής συμπερίληψης όλων των μαθητών στην τάξη των θετικών επιστημών. Οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα περιλαμβάνουν το σχεδιασμό παρεμβάσεων διαθεματικού πλαισίου άλλου περιεχομένου και τη συμπερίληψη περισσότερων μαθητών με διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την απόκτηση επιστημονικού γραμματισμού.

Λέξεις-κλειδιά: Συναρτήσεις, ευθύγραμμη ομαλή κίνηση, εκπαιδευτική παρέμβαση, ψηφιακή τεχνολογία, συμπερίληψη

Η μουσική (t)rap στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το παράδειγμα του τραγουδιού Napoli

Ευγενία Καρούμπαλη

Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών

jennykaroumpali@sch.gr

Η χρήση της μουσικής rap στη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων στο μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προβλέπεται στα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών Μουσικής, υποείδος της οποίας είναι η μουσική trap. Καθώς ένα αξιοσέβαστο ποσοστό (t)rap τραγουδιών κάνουν λόγο για παράνομες δραστηριότητες, κοινωνική αναρρίχηση, βία, σεξισμό και επίδειξη υλικού πλουτισμού χρησιμοποιώντας (συχνά) στιγματισμένες εκφράσεις, υπάρχει ελάχιστη αξιοποίηση των τραγουδιών της (t)rap που ακούει ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών και μαθητριών εκτός σχολείου, καθώς πολλά από τα τραγούδια αυτά κρίνονται ως «ακατάλληλα». Στην πραγματικότητα τα τραγούδια αυτά αντικατοπτρίζουν καπιταλιστικές και πατριαρχικές πρακτικές στην κοινωνία δίχως φίλτρα εξευγενισμού με τον όποιο στιγματισμένο λόγο να είναι (συχνά) μέρος κοινωνιολέκτων (είτε των

νέων είτε των ατόμων παράνομων ομάδων, είτε τοξικοεξαρτημένων κτλ) χωρίς να είναι αυτά που δημιουργούν τις προαναφερθείσες καπιταλιστικές και πατριαρχικές πρακτικές. Ως εκ τούτου η κρίση του συνόλου των τραγουδιών αυτών ως «ακατάλληλα» προς παιδαγωγική αξιοποίηση κρίνεται ισοπεδωτική και απόλυτη ιδιαίτερα για μαθητές και μαθήτριες γυμνασίου που έχουν τα νοητικά εργαλεία της τυπικής λογικής σκέψης (κριτική, αφαιρετική και προτασιακή σκέψη). Συγκεκριμένα, ο στιγματισμένος λόγος (σε περίπτωση που είναι τμήμα κοινωνιολέκτου χωρίς να στοχεύει στην προσβολή κάποιου ατόμου ή κοινωνικής ομάδας) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία της επικοινωνιακής ορθότητας της γλώσσας και τυχόν σεξιστικό κείμενο μπορεί να μετατραπεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προάγει την ισότητα των φύλων στη συνείδηση των μαθητών/τριών. Ουσιαστικά η ύπαρξη ρητορική μίσους (προσβολή ενός ατόμου ή μίας κοινωνικής ομάδας) και αναφορές σε ακραίες σκηνές (βίας ή σεξ) όπου στην πράξη παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα του παιδιού θα πρέπει να είναι το μόνο κριτήριο με παιδαγωγικής αξιοποίησης ενός τραγουδιού. Κατά την διδασκαλία ενός (t)rap (όπως και κάθε άλλου σύγχρονου δημοφιλούς) τραγουδιού θα πρέπει να αξιοποιείται και (τυχόν) επίσημο μουσικό βίντεο, καθώς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του. Το διδακτικό αυτό σενάριο αξιοποιεί παιδαγωγικά το (t)rap τραγούδι Napoli του Rack. Στη στοχοθεσία του διδακτικού αυτού σεναρίου περιλαμβάνονται: η αναγνώριση των βασικών μορφολογικών στοιχείων του τραγουδιού, ο εντοπισμός και η ερμηνεία των σημείων του επίσημου μουσικού βίντεο του τραγουδιού στα οποία η εικόνα υπογραμμίζει το περιεχόμενο των στίχων και αναδύεται το riff στη μελωδική γραμμή της φωνής, ο εντοπισμός στοιχείων του αφηγήματος της πλειονότητας των τραγουδιών της μουσικής (t)rap τόσο τους στίχους του τραγουδιού όσο και στο επίσημο μουσικό του βίντεο και την εξέταση της αναπαράστασης των γυναικών στο επίσημο μουσικό βίντεο του τραγουδιού, σε σχέση με την στερεοτυπική αναπαράσταση των γυναικών στα μουσικά βίντεο της (t)rap μουσικής. Το διδακτικό αυτό σενάριο εφαρμόστηκε σε τμήματα του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών κατά τα σχολικά έτη 2022 – 2023 και 2024 – 2025 με θετική ανταπόκριση των μαθητών και μαθητριών και με επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Λέξεις-κλειδιά: (t)rap μουσική, Napoli (Rack), δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μουσικό βίντεο, Μουσική

Τα σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου. Πέφτω και κυλιέμαι σαν ...Zari.

Ευγενία Καρούμπαλη

Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών

jennykaroumpali@sch.gr

Τα σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια θα πρέπει να καταλαμβάνουν περισσότερο χώρο και χρόνο στο μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς οι έφηβοι και οι έφηβες ακούν εκτός σχολείου ως επί το πλείστον σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια για να καλύψουν τις προσωπικές (ψυχολογικές) τους ανάγκες και για να δομήσουν την προσωπική και κοινωνική τους ταυτότητα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου τα μαθησιακά περιβάλλοντα θα πρέπει να σχεδιάζονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των μαθητριών και το μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να συνδέεται με αυθεντικές γνώσεις από την καθημερινή ζωή των μαθητριών και των μαθητών προβάλλοντας την ποικιλία του παγκόσμιου μουσικού πολιτισμού με έμφαση και στην κοινωνική / συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου. Το διδακτικό αυτό σενάριο βασίστηκε στο σύγχρονο δημοφιλές τραγούδι Zari, το εκπροσώπησε την Ελλάδα στο διαγωνισμό τραγουδιού της Eurovision του 2024. Στους μαθησιακούς στόχους του διδακτικού αυτού σεναρίου συμπεριλαμβάνονται: ο συσχετισμός του περιεχομένου του τραγουδιού Zari με τη μορφολογική δομή του, ο εντοπισμός των αλλαγών της ενορχήστρωσης στο τραγούδι αυτό, ο συσχετισμός της οπτικής αφήγησης που λαμβάνει χώρα στο επίσημο μουσικό βίντεο του τραγουδιού με το πλαίσιο δημιουργίας του, το περιεχόμενο των στίχων και τη μουσική του, η ερμηνεία της διάστασης μεταξύ το περιεχόμενο των στίχων του τραγουδιού και την οπτική αφήγηση στο επίσημο μουσικό βίντεο του και ο συσχετισμός των αλλαγών της χορογραφίας στο βίντεο της παρουσίασης του τραγουδιού Zari στο διαγωνισμό τραγουδιού της Eurovision με τη δομή του τραγουδιού και σε ορισμένα σημεία με τις μουσικές του φράσεις. Στο διδακτικό αυτό σενάριο δεν προβλέπονται: φωνητική ερμηνεία του τραγουδιού, λόγω της

(υπερβολικά μεγάλης για παιδιά γυμνασίου) φωνητικής του έκτασης, οργανική ερμηνεία του τραγουδιού, λόγω έλλειψης σχετικών υποδομών στη σχολική μονάδα στην οποία και εφαρμόστηκε και με τον κώδικα φωτισμού στο βίντεο της παρουσίασης του τραγουδιού στο διαγωνισμό της Eurovision λόγω ανεπάρκειας χρόνου. Το διδακτικό αυτό σενάριο έλαβε χώρα σε τμήματα του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών κατά τις σχολικές χρονιές 2023 – 2024 και 2024 – 2025 με τις μαθήτριες και τους μαθητές να ανταποκρίνονται θετικά στο διδακτικό αυτό σενάριο και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα να εκπληρώνονται.

Λέξεις-κλειδιά: Σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια, Zari, Μαρίνα Σάττι, Μουσική, Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δημιουργώντας συνδέσεις στα προγράμματα σπουδών: Από το ατομικό όργανο επιλογής του Μουσικού Σχολείου στην ειδίκευση/κατεύθυνση των Πανεπιστημιακών τμημάτων

Ζωή Κεσελοπούλου

MSc, ΠΕ 79.01

zoitsamelidoni@yahoo.gr

Μαρίνα Λιόντου-Μωχάμεντ

Phd, ΠΕ 79.01

liontou@gmail.com

Στην παρούσα εισήγηση εξετάζονται τα Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) για τα μαθήματα μουσικής Παιδείας στα Μουσικά Σχολεία, με έμφαση στο μάθημα «Ατομικό Όργανο Επιλογής», και συγκεκριμένα στα όργανα Παραδοσιακής Μουσικής, όπως αυτά ορίζονται από την υπάρχουσα νομοθεσία. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται μία κριτική παρουσίαση και ανάλυση των κριτηρίων εισαγωγής στα Μουσικά Τμήματα της χώρας, με γνώμονα τις ισχύουσες διατάξεις του Υπουργείου Παιδείας και τις ανακοινώσεις των Πανεπιστημιακών Τμημάτων, όσον αφορά την ένταξη σε Μουσικές Ειδικεύσεις Παραδοσιακών και Λαϊκών Οργάνων. Συμπληρωματικά, εξετάζονται οι προϋποθέσεις λειτουργίας των Σχολών Παραδοσιακής Μουσικής καθώς και τα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών όπως

αυτά διαμορφώθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η παράλληλη εξέταση των παραπάνω στοχεύει στο να αναδείξει τις ενυπάρχουσες ανακολουθίες στην σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και ακολούθως τα σοβαρά προβλήματα που εγείρονται στην Μουσική Εκπαίδευση όλων των βαθμίδων. Αντί επιλόγου, προτείνονται τρόποι αντιμετώπισης των παραδοξοτήτων και των αστοχιών που διακρίνονται εύλογα στο ισχύον εκπαιδευτικό πλαίσιο ένταξης στην Τριτοβάθμια Μουσική Εκπαίδευση της χώρας. Ταυτόχρονα, η παρούσα εισήγηση ευελπιστεί στο να ανοίξει ένας ενεργός διάλογος μεταξύ όλων των μελών των μουσικών φορέων της χώρας, ο οποίος θα ενεργοποιήσει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο, μακριά από τις παθογένειες του παρελθόντος. Σημαντική προς την κατεύθυνση αυτή είναι η συνεργασία με μαθητές, φοιτητές και ενεργούς καθηγητές μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: Προγράμματα σπουδών, Μουσικά σχολεία, Τμήματα μουσικολογίας με ειδίκευση οργάνου, Σχολές Παραδοσιακής Μουσικής

Η Συγχώρηση στον Εργασιακό Χώρο: Παρανοήσεις και Βούληση των Εργαζομένων για Συγχώρηση

Σουμελά-Βασιλική Χρυσοβιτσάνου

Προπτυχιακή Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης

el09702@uoi.gr

Η συγχώρηση αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια που έχει προσεγγιστεί μέσα από διαφορετικά φιλοσοφικά, ψυχολογικά και θρησκευτικά ρεύματα. Αν και αναγνωρίζεται ως αρετή και ως ψυχική διαδικασία, η απουσία ενός ενιαίου και αποδεκτού ορισμού οδηγεί στην ανάπτυξη εναλλακτικών, συχνά παραπλανητικών, αντιλήψεων. Αυτές οι παρανοήσεις ενδέχεται να επηρεάζουν τη στάση των ατόμων απέναντι στη συγχώρηση, περιορίζοντας την αναγνώριση των ευεργετικών της επιδράσεων στην ψυχική και σωματική υγεία, στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην παραγωγικότητα. Η παρούσα μελέτη εξετάζει την ύπαρξη παρανοήσεων σχετικά με τη συγχώρηση στον ελληνικό εργασιακό χώρο και διερευνά πώς αυτές οι αντιλήψεις

επηρεάζουν τη βούληση των εργαζομένων να συγχωρήσουν. Δεδομένης της έλλειψης ενός κοινά αποδεκτού ορισμού, οι εργαζόμενοι μπορεί να ερμηνεύουν διαφορετικά τη συγχώρηση, γεγονός που δυνητικά επηρεάζει την κρίση και τη συμπεριφορά τους σε περιπτώσεις συγκρούσεων στον εργασιακό χώρο. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στη διερεύνηση των αντιλήψεων των εργαζομένων για τη συγχώρηση και στο βαθμό που οι παρανοήσεις επηρεάζουν τη διάθεσή τους να συγχωρήσουν συναδέλφους. Η επιλογή της συγχώρησης ως αντικείμενο μελέτης βασίζεται στη σημασία της στον εργασιακό χώρο, καθώς μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός υγιούς εργασιακού κλίματος, να ενισχύσει τη συνεργασία και να προστατεύσει την ψυχική και σωματική υγεία των εργαζομένων, μειώνοντας το εργασιακό στρες και τις αρνητικές του επιπτώσεις. Για τη συλλογή δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο που αποτελούνταν από 9 ερωτήσεις σχετικά με τις αντιλήψεις των εργαζομένων για τη συγχώρηση, καθώς και την κλίμακα Tendency to Forgive Scale (TTF) (Brown, 2003). Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε ηλεκτρονικά στους συμμετέχοντες, ενώ παράλληλα συλλέχθηκαν δημογραφικά στοιχεία όπως ηλικία, φύλο, τομέας απασχόλησης και επίπεδο σπουδών. Το δείγμα ευκολίας περιλαμβάνει 240 ερωτώμενους. Τα δεδομένα βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας και τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν στην ημερίδα.

Λέξεις-κλειδιά: συγχώρηση, εργασιακός χώρος, οργανωσιακό περιβάλλον, ψυχοσωματικά οφέλη, παραγωγικότητα

Γραμματισμός υγείας και φοιτητές: Εκπαιδεύοντας τη μελλοντική γενιά για ένα καλύτερο κόσμο

Αγγελική Γιωτάκου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Δημοτικό Σχολείο Ρίου Αχαΐας

agiotakou@upatras.gr

Ο Γραμματισμός Υγείας αποτελεί ζωτικής σημασίας δεξιότητα, ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή, όπου οι ραγδαίες τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις μετασχηματίζουν τα συστήματα υγείας, καθιστώντας τα πιο σύνθετα. Ως αποτέλεσμα, η ευθύνη για τη διαχείριση της υγείας μεταφέρεται σε μεγάλο βαθμό

στο ίδιο το άτομο. Σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση αποκτά καθοριστικό ρόλο, καθώς συμβάλλει ουσιαστικά στην ενίσχυση του Γραμματισμού Υγείας, που αποτελεί θεμελιώδη άξονα της Αγωγής Υγείας, (ΑΥ). Μέσω της ενίσχυσης του ΓΥ, παρέχονται οι αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες στους φοιτητές που τους επιτρέπουν να βελτιώνουν τόσο τη δική τους υγεία όσο και την ποιότητα ζωής τους σε βάθος χρόνου. Είναι κοινός τόπος πως η ανάπτυξη του ΓΥ καλό είναι να αντιμετωπίζεται από την πρώιμη ηλικία, προκειμένου οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πλήρως το υγειονομικό τους δυναμικό από νωρίς. Η ανάπτυξη του ΓΥ σε νεαρή ηλικία ,αποτελεί καταλύτη για την υγιή ανάπτυξη καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου και την κατάκτηση της ατομικής του ευημερίας αλλά και την προώθηση της ευημερίας ευρύτερα .Με άλλα λόγια γίνεται σαφές πως δεν δύνανται να υπάρξει καλή υγεία δίχως κατάλληλη εκπαίδευση αλλά ούτε ποιοτική εκπαίδευση δίχως υγεία. Δεδομένης αυτής της παραδοχής, η ενσωμάτωση του ΓΥ στα δημοτικά σχολεία αρχικά αλλά και στα Πανεπιστήμια μετέπειτα αποτελεί πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς καθώς αυτοί εκπαιδεύουν τη μελλοντική γενιά για την αντιμετώπιση οποιονδήποτε προκλήσεων. Ως εκ τούτου, η παρούσα εισήγηση επιχειρεί μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης ερευνών, να αποτυπώσει το σύγχρονο επίπεδο ΓΥ των φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αλλά και των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αρχικά, θα οριστούν βασικές έννοιες όπως είναι η εκπαίδευση, η υγεία, η ευημερία, η Αγωγή Υγείας, η Προαγωγή Υγείας και ο Γραμματισμός Υγείας, ενώ θα ακολουθήσει η σύνδεσή τους με την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Τέλος, για την αξιολόγηση του επιπέδου ΓΥ των φοιτητών, θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν δώδεκα σύγχρονες μελέτες από Ελληνικά και Διεθνή Πανεπιστήμια. Η εργασία ολοκληρώνεται με την συζήτηση και την παρουσίαση των συμπερασμάτων.

Λέξεις-κλειδιά :Γραμματισμός Υγείας, εκπαίδευση, φοιτητές, Πανεπιστήμιο

Το άγχος στα Μαθηματικά στους Ενήλικους Εκπαιδευόμενους: Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Μαρία Κατσίδου

Υποψήφια Διδάκτωρ - Μαθηματικός, MSc Πα.Μακ., MEd ΕΑΠ, MEd
Πανεπιστήμιο Πατρών & Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

maria_katsidou@yahoo.gr

Λαμπρίνα Γιώτη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό στο Α.Π.Θ.

lgioti@eled.auth.gr

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει το φαινόμενο του άγχους των ενηλίκων για τα μαθηματικά (Maths anxiety - MA). Συγκεκριμένα, ποιοι παράγοντες ενδέχεται να ώθησαν τους ενήλικους ως εκπαιδευόμενους να έχουν MA, αλλά και τον αντίκτυπο που έχει αυτό στη ζωή τους σε κοινωνικό, επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο. Η μελέτη μας θα εστιάσει στην περιγραφή του φαινομένου και στην αποτύπωση των θεωρητικών προσεγγίσεων που το περιγράφουν και το ερμηνεύουν. Η ενηλικιότητα αποτελεί εκείνη την κατάσταση της ύπαρξης κατά την οποία το άτομο που θεωρείται ενήλικο από την κοινωνία στην οποία εντάσσεται χαρακτηρίζεται από ωριμότητα, υπευθυνότητα, ισορροπία, αυτονομία και αίσθηση προοπτικής (Γιώτη, 2024; Κόκκος, 2005; Rogers, 1999). Επομένως τα χαρακτηριστικά της ενηλικιότητας καθορίζονται από την εκάστοτε κοινωνία σε κάθε ιστορική περίοδο. Όσον αφορά τον ενήλικο εκπαιδευόμενο, δεν είναι το άτομο που έχει κατ' ανάγκη συμπληρώσει μία συγκεκριμένη ηλικία και έχει αποκτήσει τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν όπως το εκλογικό δικαίωμα, το δικαίωμα γάμου κ.ά. (Rogers, 1999). Κυρίως θεωρείται είναι το άτομο που το χαρακτηρίζει ωριμότητα, υπευθυνότητα, ανεξαρτησία στο να λαμβάνει αποφάσεις και να επιλέγει εκπαιδευτικά προγράμματα που εξυπηρετούν κάποιον σημαντικό σκοπό όπως την ενδυνάμωση του μορφωτικού κεφαλαίου, την απόκτηση επαγγελματικής εξειδίκευσης, την ενίσχυση σε ποικίλα θέματα πολιτικής, κοινωνικής, πολιτισμικής φύσεως, αλλά και καθημερινότητας (Κόκκος, 2008). Είναι επίσης η συνθήκη της ενηλικιότητας που επιτρέπει σε κάποιο άτομο να αποκτήσει τη δυνατότητα του

κριτικού στοχασμού και αναστοχασμού πάνω στις αντιλήψεις και παραδοχές που διαμόρφωσαν τον τρόπο που αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και τη σχέση του με τους άλλους καθώς και τη σχέση του με την κοινωνική πραγματικότητα που τον περιβάλλει (Γιώτη, 2024). Για τον λόγο αυτό η εκπαίδευση των ενηλίκων λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες, τα βιώματα και τις ανάγκες τους είναι σημαντικό στο πλαίσιο της διδακτικής-μαθησιακής διαδικασίας να τους εμπλέξει ενεργητικά σε όλες τις δραστηριότητες, συχνά και στη διαμόρφωση του περιεχομένου του προγράμματος, καθεαυτό. Η ενσωμάτωση των επιλογών τους στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί μία διαδικασία αποδοχής και κοινωνικής ένταξης, ενώ παρέχει επιπλέον την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους που εγκατέλειψαν την υποχρεωτική εκπαίδευση, όπως οι εκπαιδευόμενοι των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) να επανενταχθούν στην εκπαίδευση με σημαντικό βαθμό αυτοπροσδιορισμού και αυτοδιάθεσης. Ο Αριθμητικός Γραμματισμός αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μαθήματα που προσφέρονται στο αναλυτικό πρόγραμμα των ΣΔΕ καθώς βοηθά στην αυτονομία των εκπαιδευόμενων. Αριθμητικά εγγράμματο άτομο είναι εκείνο που επιλέγει να εμπλέκεται σε συνθήκες πραγματικού πλαισίου που προϋποθέτουν τη χρήση μαθηματικών και διαχειρίζεται με ευχέρεια αντίστοιχα δεδομένα, μετρά, υπολογίζει, κάνει μαθηματικές προβλέψεις και σχεδιάζει διαγράμματα (Tout et al., 2021). Ωστόσο, πολλές φορές ένα άτομο συναντά εμπόδια στο να καταστεί αριθμητικά εγγράμματο, με το κυριότερο το ΜΑ. Στην παρούσα εργασία θα παρουσιάσουμε τι είναι το ΜΑ, ειδικότερα τι αισθάνεται κάποιος με ΜΑ, δηλαδή ότι βιώνει μία ποικιλία συναισθημάτων όπως ανησυχία, ένταση, ταραχή και πανικό που είναι αποτέλεσμα των πρότερων εμπειριών του ως προς τα μαθηματικά (Maloney & Beilock, 2012). Το ΜΑ μπορεί να δημιουργηθεί μόνο με τη θέαση αριθμών και διαμορφώνει μία ψυχολογική συνθήκη που επαρκεί για να επιφορτίσει τα άτομα που τη βιώνουν με αρνητικά συναισθήματα και να πλήξει την αυτοπεποίθησή τους, ώστε να αποφεύγουν σε κάθε περίπτωση την ενασχόληση τους με αυτά (Robertson & Claesgens, 1983· Preis & Biggs, 2001). Επιπλέον, θα αναφερθούμε και στις προϋποθέσεις που συντελούν στο μετασχηματισμό του ΜΑ σε μαθηματικοφιλία.

Λέξεις-κλειδιά: Ενήλικες εκπαιδευόμενοι, εκπαίδευση ενηλίκων, αριθμητικός γραμματισμός, αριθμητικά εγγράμματος και άγχος για τα Μαθηματικά (ΜΑ).

Γέφυρες επικοινωνίας: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και πραγματολογική επίγνωση στη διδασκαλία της αγγλικής στο δημοτικό

Αγλαΐα Ρούκη

PhD, ΠΕ 06

aglaia.rouki@gmail.com

Η σύγχρονη διδασκαλία της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας στο δημοτικό σχολείο δεν περιορίζεται στην εκμάθηση λεξιλογίου και γραμματικής, αλλά επιδιώκει την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων που ενισχύουν τη διαπολιτισμική κατανόηση και τη γλωσσική ευελιξία των μαθητών (Byram, 1997; Taguchi, 2015). Η παρούσα εισήγηση διερευνά τον ρόλο της πραγματολογικής επίγνωσης στη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας και προτείνει πρακτικές εφαρμογές που γεφυρώνουν τη σχολική τάξη με την πολυπολιτισμική πραγματικότητα της σύγχρονης κοινωνίας. Η πραγματολογική επίγνωση (pragmatic awareness) αναφέρεται στην ικανότητα των μαθητών να ερμηνεύουν και να χρησιμοποιούν τη γλώσσα κατάλληλα σε διαφορετικά κοινωνικά συμφραζόμενα (Kasper & Rose, 2002). Ωστόσο, η διδασκαλία της στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένει περιορισμένη, παρότι οι μαθητές μπορούν από μικρή ηλικία να αναπτύξουν δεξιότητες κατανόησης έμμεσων νοημάτων και πολιτισμικά προσδιορισμένων μορφών επικοινωνίας (Ishihara & Cohen, 2010). Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν καλές πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην τάξη στο πλαίσιο προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ενίσχυσης της πραγματολογικής επίγνωσης μέσω αυθεντικών γλωσσικών δεδομένων και διαδραστικών δραστηριοτήτων (όπως η χρήση αυθεντικών διαλόγων, η δραματοποίηση επικοινωνιακών καταστάσεων και η ενσωμάτωση σωμάτων κειμένων - corpora). Θα δοθεί έμφαση στη σημασία της ανατροφοδότησης των μαθητών και της δημιουργίας ενός περιβάλλοντος μάθησης που προωθεί την αυθεντική επικοινωνία (Taguchi & Roeveer, 2017). Τέλος, θα συζητηθεί ο ρόλος της τεχνολογίας στην υποστήριξη αυτών των μαθησιακών στόχων και θα αναλυθούν

τρόποι με τους οποίους μπορούν οι εκπαιδευτικοί να ενσωματώσουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας με βιωματικό και μαθητοκεντρικό τρόπο.

Λέξεις-κλειδιά: Διδασκαλία της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας, Πραγματολογική επίγνωση (pragmatic awareness), Διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα (intercultural communicative competence), Διαπολιτισμική εκπαίδευση, Επικοινωνιακή προσέγγιση στη γλωσσομάθεια

Σχολική ένταξη των προσφυγόπουλων και διαπολιτισμική εκπαίδευση: Δημιουργία παραγωγικών σχέσεων μεταξύ δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευση για την ανταλλαγή καλών πρακτικών

Κορίνα Αστερίου

Υποψήφια Διδακτόρισα ΔΕΣ ΠΑΜΑΚ

korina.asteriou@gmail.com

Η επιτυχής και αδιάκοπη σχολική φοίτηση των προσφυγόπουλων κρίνεται ιδιαιτέρως αμφίβολη. Τα προσφυγόπουλα, τα οποία τη συντριπτική τους πλειοψηφία φέρουν το προσφυγικό τραύμα, καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλα ζητήματα, τα οποία ενδέχεται να συνδέονται με το φύλο, τη μορφωτική κατάσταση του οικογενειακού περιβάλλοντός τους, την κουλτούρα τους, την θρησκεία τους, την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους, τον τόπο εγκατάστασης τους και κυρίως την επιθυμία τους για μετεγκατάσταση σε λοιπές ευρωπαϊκές χώρες. Η σχολική διαρροή λοιπόν είναι πολλάκις αναπόφευκτη. Η περιθωριοποίηση παράλληλα των παιδιών, ο ρατσισμός και η χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση είναι συνήθη φαινόμενα. Σε ακαδημαϊκό επίπεδο, η ύπαρξη πολυάριθμων ερευνών, μελετών και θεωρητικών κειμένων προσφέρει ενδελεχείς πληροφορίες για το γνωστικό αντικείμενο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των προσφύγων. Η πλειοψηφία των εν λόγω ερευνών έλαβε χώρα σε σχολεία. Η πρακτική εφαρμογή ωστόσο των πορισμάτων στις σχολικές μονάδες δεν καθίσταται εύκολη για ποικίλους λόγους, όπως η οικονομική δυνατότητα των δήμων για την παροχή κονδυλίων, τα αναδυόμενα προβλήματα της

κάθε περίπτωσης και η απαιτούμενη συνεργασία πολλών φορέων και επαγγελματιών, όπως με κοινωνικούς λειτουργούς κ.τ.λ. Όπως ευκόλως εννοείται, οι δυσκολίες που προκύπτουν απαιτούν την ταυτόχρονη και άμεση συμβολή των ακαδημαϊκών, ως οι κύριοι παραγωγοί της θεωρίας και της παρουσίασης των νέων τεχνικών. Ο ρόλος φυσικά των συμβούλων εκπαίδευσης της κάθε ειδικότητας είναι αναμφίβολα βοηθητικός, διότι εξοπλίζουν τους εκπαιδευτικούς με τις κατάλληλες τεχνικές για τον χειρισμό της εκάστοτε κατάστασης. Οι σύμβουλοι εκπαίδευσης δύνανται να δημιουργήσουν τη σύνδεση μεταξύ της στοχοθεσίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και των εκπαιδευτικών. Ταυτόχρονα υποχρεούνται να είναι ενήμεροι για τους προτεινόμενους εκπαιδευτικούς χειρισμούς. Τοιουτοτρόπως, μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προαναφερθέντων εγερθέντων ζητημάτων. Ωστόσο οι σύμβουλοι, δεν παύουν να είναι ο σύνδεσμος μεταξύ του υπουργείου και των διδασκάλων. Δεν αποτελούν τους φορείς της πρωτόλιας θεωρίας. Η ανάγκη λοιπόν για πραγματική και πρακτική σύνδεση μεταξύ των φορέων της γνώσης και των εκπαιδευτικών που είναι οι εκτελεστές της εφαρμογής της είναι απαραίτητη. Πέραν της παρακολούθησης διαφόρων επιμορφώσεων από τους εκπαιδευτικούς -πολλές φορές μετά από κρατική προτροπή- για την εν λόγω θεματική και της διενέργειας ερευνών από τους ακαδημαϊκούς στις σχολικές μονάδες, με πιθανά case studies, δεν υπάρχει περαιτέρω σύνδεση του Πανεπιστημίου και του Σχολείου. Η προαγωγή των καλών πρακτικών που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί με τα προσφυγόπουλα στους ακαδημαϊκούς και η ανταλλαγή χρήσιμων γνώσεων κρίνονται αναγκαίες. Η δημιουργία ενός άμεσου διαύλου επικοινωνίας για την επίτευξη της ομαλής σχολικοποίησης των προσφυγόπουλων, της ικανοποιητικής ακαδημαϊκής τους προόδου και της μετέπειτα κοινωνικής ένταξής τους είναι το ζητούμενο και αυτό το οποίο θα αναλυθεί. Η διαμόρφωση λοιπόν μιας πλατφόρμας άμεσης επικοινωνίας, αλλά και καταγραφής των περιστατικών και των καλών πρακτικών είναι ο στόχος. Η προαγωγή ακόμα του ρόλου των συμβούλων εκπαίδευσης σε ενεργούς φορείς γνώσης των τεχνικών και σε διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των πανεπιστημίων και των σχολικών μονάδων θα μπορούσε να συμβάλει στο εν λόγω ζήτημα.

Ιστορίες επιπολιτισμοποίησης: Μια μελέτη περίπτωσης προσαρμογής, ένταξης και ενσωμάτωσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μαθητή με καταγωγή από την Κίνα

Παρασκευή Καρτάλου

Φιλόλογος MSc

viviankart@gmail.com

Η σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού της χώρας μας έχει εμπλουτιστεί τα τελευταία χρόνια με μαθητές/τριες ασιατικής καταγωγής, σε όλες τις βαθμίδες. Η συμπερίληψη των μαθητών κινεζικής καταγωγής στο ελληνικό σχολείο, μιας εθνοπολιτισμικής ομάδας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και αξιακό σύστημα που διαφέρουν σημαντικά από τα συνήθη δυτικά πολιτισμικά πρότυπα, αποτελεί συμπεριληπτική πρόκληση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιάσουμε την κοινωνικοποιητική και ακαδημαϊκή-ενδοπροσωπική διάσταση της διαδικασίας προσαρμογής και ενσωμάτωσης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ενός έφηβου μαθητή με καταγωγή από την Κίνα, του Τζ. Φ. Με δεδομένο ότι το σύγχρονο ελληνικό σχολείο καλείται να παράσχει εκπαιδευτικές υπηρεσίες που θα εξασφαλίζουν τόσο την ακαδημαϊκή όσο και την κοινωνικο- συναισθηματική ικανοποίηση των αναγκών όλων ανεξαιρέτως των μαθητών, είναι απαραίτητο να διερευνηθεί ο τρόπος και ο βαθμός που υλοποιήθηκαν οι διεργασίες διαπολιτισμικής επαφής που συνεπάγονται τον επιπολιτισμό - στην περίπτωση του συγκεκριμένου εφήβου. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν ποικίλες μέθοδοι και πηγές πληροφόρησης: ημερολόγιο καταγραφής συμβάντων σχολικής ζωής, ημιδομημένη συνέντευξη, βαθμοί και απουσίες, αξιολόγηση καθηγητών (Motti-Stefanidi et al., 2008) κοινωνιομετικό τεστ δημοτικότητας (Coie et al., 1982) και αυτοαναφορές προβλημάτων (Goodman, 1997). Στόχος της έρευνας είναι να αναδείξει τόσο τα στοιχεία που διευκόλυναν, όσο και τους παράγοντες που λειτούργησαν αρνητικά στην σχολική προσαρμογή του μαθητή, επιβεβαιώνοντας τα θεωρητικά μοντέλα για τον επιπολιτισμό (Berry, 1997, 2006). Τα συμπεράσματα της έρευνας οδηγούν σε προτάσεις για την οικοδόμηση, ενίσχυση και εδραίωση της «Αειφόρου Πολιτισμικής Συμπερίληψης στην ελληνική εκπαίδευση» και σε προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση.

Λέξεις-κλειδιά: επιπολιτισμός, ασιάτες έφηβοι, σχολική προσαρμογή, διαπολιτισμική ενσυναίσθηση

Η Θρησκεία ως παράγοντας διαμόρφωσης της εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης αλλοδαπών μαθητών

Ουρανία Γιώτη

Εκπαιδευτικός Π.Ε., Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε.

o.gioti@uoi.gr

Η ένταξη των μεταναστών και προσφύγων μαθητών στο σχολικό περιβάλλον αποτελεί ένα ζήτημα αυξανόμενης σημασίας στη σύγχρονη εκπαιδευτική κοινότητα. Ιδιαίτερη συζήτηση εγείρεται αναφορικά με τον ρόλο της θρησκείας στη διαδικασία αυτή, καθώς οι απόψεις ως προς την επιρροή που ασκούν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις στην εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών μαθητών δίστανται. Μολονότι η βιβλιογραφία έχει αναδείξει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ θρησκευτικής ταυτότητας και κοινωνικοποίησης των αλλοδαπών μαθητών, το ζήτημα αυτό εξακολουθεί να μελετάται εκτενώς καθώς μεταβάλλεται διαρκώς. Λαμβάνοντας υπόψη την πολύπλευρη σχέση ανάμεσα στη θρησκεία και τη σχολική ένταξη, η παρούσα έρευνα επιδιώκει να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο οι θρησκευτικές πεποιθήσεις των γηγενών και αλλόθρησκων μαθητών επηρεάζουν την καθημερινότητά τους στο σχολικό περιβάλλον, υπό το πρίσμα ενός ευρύτερου κοινωνικοπολιτικού πλαισίου. Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η αποτύπωση εμπειρικών δεδομένων σχετικά με τη λειτουργία της θρησκείας ως παράγοντα κοινωνικοποίησης των αλλοδαπών μαθητών. Η μελέτη επικεντρώνεται στις απόψεις εφήβων μαθητών σχετικά με τη συμβίωση, την ένταξη και την συνεργατική μάθηση με συνομηλίκους που προέρχονται από μεταναστευτικά, προσφυγικά περιβάλλοντα και είναι φορείς θρησκευτικής και κοινωνικοπολιτισμικής κουλτούρας διαφορετικής από την ελληνική. Επιπλέον, εξετάζονται οι εμπειρίες των μαθητών ως προς τη συμμετοχή των αλλόθρησκων συμμαθητών τους στις κοινωνικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες της σχολικής κοινότητας. Τέλος, διερευνώνται οι αντιστάσεις των γηγενών μαθητών απέναντι στις μειονοτικές ομάδες, εξετάζοντας κατά πόσο αυτές οι στάσεις συνδέονται με εδραιωμένες αντιλήψεις της ελληνικής

πολιτισμικής ταυτότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μελέτη πιθανών διακρίσεων ή αποκλειστικών συμπεριφορών που ενδέχεται να προσλαμβάνουν ρατσιστικές διαστάσεις. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ερωτηματολογίου με κλειστού τύπου ερωτήσεις, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά.

Λέξεις-κλειδιά: κουλτούρα, θρησκεία, ένταξη, διαπολιτισμικότητα, εκπαίδευση

Φοιτήτριες ρομά: Εμπειρίες αντιτσιγγανισμού στο σχολικό πλαίσιο

Χαρά Σκούρτη

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, Υποψήφια Διδασκώρισα, ΤΕΑΠΗ, ΕΚΠΑ

skourtihara@gmail.com

Η παρακάτω περίληψη αφορά ενότητα διδακτορικής διατριβής. Μέσα από μία ποιοτική έρευνα με 21 ημιδομημένες συνεντεύξεις με γυναίκες Ρομά που φοιτούν ή έχουν φοιτήσει στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, εξετάζονται οι εμπειρίες αντιτσιγγανισμού που βιώνουν οι φοιτήτριες Ρομά στο σχολικό πλαίσιο, εστιάζοντας στις προκλήσεις και τους μηχανισμούς αντίστασης που αναπτύσσουν. Μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες των συνομιλητριών, αναδεικνύονται οι διακρίσεις, τα στερεότυπα και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν τα υποκείμενα από πολύ νωρίς στην εκπαιδευτική τους πορεία, ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, υπογραμμίζοντας με αυτόν τον τρόπο τον δομικό χαρακτήρα του αντιτσιγγανισμού στην εκπαίδευση, καθώς και τη σημασία της κοινωνικής και ακαδημαϊκής υποστήριξης για τη σχολική επιτυχία.

Λέξεις-κλειδιά: Φοιτήτριες Ρομά, Αντιτσιγγανισμός, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Γυναίκες Ρομά στην Ελλάδα, Εκπαιδευτική Επιτυχία

Ρομά και μουσική εκπαίδευση: Μια βιοϊστορία

Στεργιανή Τούντα

Απόφοιτη Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών με Π.Μ.Σ στις Επιστήμες της Αγωγής του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης

stergiatountaa@gmail.com

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στη σχέση των Ρομά με τη μουσική εκπαίδευση, εξετάζοντας τη προσωπική αφήγηση ενός απόφοιτου του Μουσικού Σχολείου Ιωαννίνων. Κύριος στόχος της έρευνας είναι να αναδείξει τις δυσκολίες που συναντούν οι Ρομά στην εκπαιδευτική τους πορεία, τις ευκαιρίες που τους προσφέρονται μέσω της μουσικής και τον τρόπο που αυτή διαμορφώνει την κοινωνική τους ταυτότητα. Το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης βασίζεται στην κοινωνιολογική θεωρία του Pierre Bourdieu, κυρίως στην έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου και τη λειτουργία της εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων. Η έρευνα ακολουθεί ποιοτική μεθοδολογία και χρησιμοποιεί τη μέθοδο των αφηγήσεων ζωής. Μέσω συνεντεύξεων, καταγράφηκαν οι εμπειρίες του αφηγητή, με έμφαση στις εκπαιδευτικές του προκλήσεις, τις διακρίσεις που βίωσε και τη σημασία της μουσικής στην ταυτότητά του. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης, ώστε να αναδειχθούν κοινά μοτίβα σχετικά με την ένταξη, τις προκαταλήψεις και τις κοινωνικές ευκαιρίες. Η μουσική, αν και συχνά χρησιμοποιείται από την κοινωνία για να ενισχύσει το στερεότυπο του εγγενούς χαρακτήρα της και της έμφυτης σύνδεσής της με τους Ρομά, για τους ίδιους αποτελεί εργαλείο αποδοχής και επαγγελματικής επιβίωσης. Ο αφηγητής αναγνωρίζει ότι το στερεότυπο του «εκ γενετής ταλαντούχου» Ρομά μουσικού αναπαράγεται τόσο από την ευρύτερη κοινωνία όσο και από τους ίδιους τους Ρομά, καθώς συχνά τους προσφέρει επαγγελματικές ευκαιρίες που διαφορετικά θα τους ήταν απρόσιτες. Ωστόσο, αυτή η αποδοχή συχνά παραμένει επιφανειακή και δεν καταργεί τις κοινωνικές ανισότητες που συνεχίζουν να τους περιθωριοποιούν, εκτός του μουσικού κόσμου. Η μελέτη, μέσω της προσωπικής αφήγησης, αναδεικνύει τις πολλαπλές δυναμικές που επηρεάζουν τη σχέση των Ρομά με την εκπαίδευση, την τέχνη και την κοινωνία. Δεν αποσκοπεί στο να γενικεύσει συμπεράσματα, αλλά να φωτίσει τις προσωπικές εμπειρίες του αφηγητή και να θέσει ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της εκπαίδευσης και των κοινωνικών αντιλήψεων στην αναδιαμόρφωση της επαγγελματικής και πολιτισμικής του ταυτότητας.

Λέξεις-κλειδιά: αφηγήσεις ζωής, ετερότητα, ταυτότητα, εθνοτική ομάδα

Καλλιέργεια της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των μελλοντικών εκπαιδευτικών: ένα e-twinning project βασισμένο στη πολιτιστική κληρονομιά

Χρύσα Ταμίσογλου

Ε.ΔΙ.Π.

chtamisoglou@uoi.gr

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει ένα e-twinning project το οποίο εκπονήθηκε το χειμερινό ακαδημαϊκό εξάμηνο 2024-25 από φοιτήτριες του Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σε συνεργασία με μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες Αγγλικής γλώσσας του University of Education της Karlsruhe της Γερμανίας. Στόχος του project ήταν, μέσα από τη χρήση της πλατφόρμας του E-twinning, να εξασκήσει τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς σε διαπολιτισμικές και συνεργατικές διδακτικές πρακτικές. Σκοπός ήταν η καλλιέργεια της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας (Intercultural Communicative Competence-ICC) των συμμετεχόντων δια της ψηφιακής αλληλεπίδρασης (virtual exchange). Η ICC αναφέρεται στο τρίπτυχο των διαπολιτισμικών στάσεων, γνώσεων και δεξιοτήτων που θα πρέπει να καλλιεργηθούν στο άτομο που διαβιεί σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Δεν αφορά μόνο την ικανότητα επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων από διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα αλλά κυρίως τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτισμικά διαφοροποιημένων ατόμων σε μία κοινωνία με σκοπό τη δημιουργία αρμονικών σχέσεων μεταξύ τους. Ορμώμενοι από το θεωρητικό υπόβαθρο των μεθοδολογικών προσεγγίσεων των Collaborative Online International Learning (COIL) και Project-Based Learning (PBL), το πρόγραμμα εστίασε στην πολιτισμική κληρονομιά και είχε ως τελικό προϊόν την ανάπτυξη και παρουσίαση ψηφιακών συνεργατικών διδακτικών ενοτήτων (eTwinning project kits) για μαθητές/τριες δημοτικού-πρώτων τάξεων γυμνασίου των δύο χωρών. Οι εμπλεκόμενοι/νες, εργαζόμενοι/νες σε μικτές πολιτιστικές ομάδες, εστίασαν σε πτυχές της υλικής και άυλης κληρονομιάς της εκάστοτε χώρας (χορός, μουσική, τέχνες, λογοτεχνία) τις οποίες διαχειρίστηκαν για την παραγωγή των διδακτικών προτάσεων. Φιλοδοξία ήταν οι διδακτικές ενότητες να εμπλέκουν αρμονικά τις

πτυχές των δύο πολιτισμών με έμφαση στους κοινούς τόπους και την κατανόηση των διαφοροποιήσεων. Η ψηφιακή διεπαφή των εμπλεκομένων έγινε τη χρήση μιας πληθώρας ψηφιακών συνεργατικών εργαλείων (τόσο των διαθέσιμων από την πλατφόρμα etwinning όσο και άλλων όπως Padlet, Google Docs). Πραγματοποιήθηκαν τηλεδιασκέψεις και τηλεπικοινωνία σε εβδομαδιαία βάση και υλοποιήθηκαν ανατροφοδοτικές δραστηριότητες. Το πρόγραμμα περιλάμβανε ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση, για τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια με ανοικτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις, τα οποία διακινήθηκαν ψηφιακά. Βασισμένη στα δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν από τα συνεργατικά εργαλεία και τις αξιολογήσεις του προγράμματος, η εισήγηση αυτή εξετάζει α. εάν και σε ποιο βαθμό καλλιεργήθηκε η ICC β. πώς οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τον «κόσμο» επηρεάστηκαν, γ. σε ποιο βαθμό η πολιτιστική επίγνωση (cultural awareness) και η ανοχή (tolerance) ενισχύθηκε και δ. σε ποιο βαθμό το πρόγραμμα συντέλεσε στην ενίσχυση της παιδαγωγικής τους ευελιξίας και των συνεργατικών τους ικανοτήτων. Τα ποσοτικά και τα ποιοτικά δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν σηματοδοτούν την ενίσχυση της ICC καθώς και τον εμπλουτισμό της «παιδαγωγικής φαρέτρας» των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Ταυτόχρονα, το πρόγραμμα συνέβαλε στην αυτοβελτίωση και στην επαγγελματική χειραφέτηση των εμπλεκομένων. Οι φοιτητές/τριες υπογράμμισαν την ανάγκη μεγαλύτερης διάρκειας ανάλογων δράσεων, την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ τους και επισήμαναν την εμπλοκή τους με νέες παιδαγωγικές ιδέες, τη διεύρυνση των πολιτιστικών τους αντιλήψεων και των ψηφιακών και γλωσσικών τους δεξιοτήτων. Τέλος, η παρούσα εισήγηση φιλοδοξεί να παρουσιάσει ένα μοντέλο ενσωμάτωσης της ψηφιακής διεπαφής στη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Αναδεικνύει τη μετασχηματιστική δυνατότητα της συνεργατικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης με έμφαση στην ICC και των δεξιοτήτων που απαιτούνται για μία συμπεριληπτική και αναστοχαστική διδασκαλία σε τάξεις ποικίλης σύστασης.

Μνημειώδεις περιπέτειες με την UNESCO: Πολιτισμική κληρονομιά και διαπολιτισμική μάθηση

Φωτεινή Χατζηπαναγιώτου

Νηπιαγωγός – eTwinning Ambassador ITE – Υπ. Δρ. Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ

chatzipanf@sch.gr

Άννα Ζώου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ

csarra@edlit.auth.gr

Αναστασία Κεσίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής ΑΠΘ, Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της Έδρας UNESCO του ΑΠΘ για την Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη

akesidou@edlit.auth.gr

Οι σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης επιδιώκουν την καλλιέργεια στάσεων, γνώσεων και δεξιοτήτων που προάγουν τη διαπολιτισμική ικανότητα και επικοινωνία. Στην εκπαιδευτική πράξη, η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων απαιτεί βιωματικές εμπειρίες, συνεργατική μάθηση και διαρκή αλληλεπίδραση με διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Μια τέτοια προσέγγιση εφαρμόζεται στο 3ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Θεσσαλονίκης μέσω της υλοποίησης του Προγράμματος «Μνημειώδεις περιπέτειες με την UNESCO: Πολιτισμική Κληρονομιά και Διαπολιτισμική Μάθηση». Σε συνεργασία με δύο ακόμη σχολεία της Θεσσαλονίκης, οι μαθητές εξερευνούν τα μνημεία της Θεσσαλονίκης που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και αξιοποιούν το εκπαιδευτικό υλικό του Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού «Μνημειώδεις περιπέτειες στα ελληνικά μνημεία της UNESCO», αναδεικνύοντας την πολιτισμική ιστορία της πόλης και τη σημασία της πολιτισμικής συνύπαρξης. Παράλληλα, το Πρόγραμμα αποκτά ευρωπαϊκή διάσταση

μέσω της ίδρυσης και υλοποίησης του Έργου eTwinning με θέμα “Monumental Adventures with UNESCO”, στο πλαίσιο του οποίου το σχολείο συνεργάζεται με νηπιαγωγεία από τη Λετονία, την Τουρκία, την Πολωνία, τη Λιθουανία, τη Σερβία και την Ισλανδία. Τα παιδιά των συμμετεχόντων σχολείων ανακαλύπτουν και παρουσιάζουν τα μνημεία της πολιτισμικής τους κληρονομιάς στους εταίρους τους, καλλιεργώντας την αίσθηση της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς και αναπτύσσοντας διαπολιτισμικές δεξιότητες μέσα από τη συνεργατική μάθηση και επικοινωνία. Η σύνδεση του Σχολείου με το Πανεπιστήμιο αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία και τη βιωσιμότητα του Προγράμματος: Το σχολείο έχει υπογράψει πρωτόκολλο συνεργασίας με την Έδρα UNESCO του ΑΠΘ για την Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τη Δημοκρατία και την Ειρήνη, στο πλαίσιο του οποίου η Έδρα υποστηρίζει επιστημονικά το σχολείο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των δράσεων. Επίσης, το πρωτόκολλο προβλέπει τη συμμετοχή μεταπτυχιακής φοιτήτριας στο Έργο eTwinning, μέσω της δράσης eTwinning ITE (Initial Teacher Education), εν είδει πρακτικής άσκησης. Η εισήγηση επιδιώκει να αναδείξει την εν λόγω συνεργασία εκπαιδευτικού και φοιτήτριας ως καλή πρακτική. Ως βασικό επιχείρημα παρουσιάζεται ότι το Πανεπιστήμιο προσφέρει θεωρητικό υπόβαθρο και επιστημονική υποστήριξη όσον αφορά την υλοποίηση του Έργου, καθώς η φοιτήτρια, με την ακαδημαϊκή εξειδίκευση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση, μεταφέρει στο σχολικό περιβάλλον σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες και συμβάλλει στον σχεδιασμό ποικίλων δραστηριοτήτων βάσει διαπολιτισμικών πρακτικών. Από την άλλη, το σχολείο παρέχει στην πανεπιστημιακή κοινότητα ένα ζωντανό, πραγματικό περιβάλλον εφαρμογής της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η πρακτική άσκηση μέσω του eTwinning επιτρέπει στη φοιτήτρια να αποκτήσει πολύτιμη εκπαιδευτική εμπειρία, να συνεργαστεί με διεθνείς εταίρους και να δοκιμάσει τις θεωρητικές της γνώσεις στην πράξη, ενισχύοντας έτσι τόσο την προσωπική επαγγελματική της ανάπτυξη, όσο και την ποιότητα του Προγράμματος. Η σύνδεση αυτή είναι, επίσης, σημαντική για τις εκπαιδευτικούς και τις μαθήτριες και τους μαθητές του σχολείου, καθώς δημιουργεί έναν δίαυλο επικοινωνίας και ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ του ακαδημαϊκού χώρου και της σχολικής κοινότητας, ενώ ταυτόχρονα διευρύνει τις διαπολιτισμικές εμπειρίες των παιδιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το Πρόγραμμα «Μνημειώδεις περιπέτειες με την UNESCO»

αποτελεί μια καινοτόμο προσέγγιση της σύνδεσης Σχολείου και Πανεπιστημίου στο πεδίο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η οποία θα αναδειχτεί με την παρούσα εισήγηση.

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτισμική κληρονομιά, Διαπολιτισμική επικοινωνία, Διαπολιτισμική ικανότητα, eTwinning ITE

Το πολυπολιτισμικό παρελθόν του κάστρου των Ιωαννίνων. Μια διδακτική παρέμβαση τοπικής ιστορίας για την πρωτοσχολική ηλικία

Σωτηρία Αρβανίτη

Εκπαιδευτικός Med

arvanitisotiria@gmail.com

Ο υλικός πολιτισμός κάθε τόπου, τα μνημεία, τα μουσεία και τα ευρήματα του παρελθόντος, αποτελούν ιστορικές πηγές, ένα ισχυρό εργαλείο βιωματικής μάθησης. Στην εκπαίδευση, η αξιοποίησή τους ενισχύει την κατανόηση της Ιστορίας και ειδικότερα της Τοπικής Ιστορίας και συμβάλλει στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Η μελέτη της Τοπικής Ιστορίας, καθώς και ενδεχόμενα συγκρουσιακά ζητήματα που συχνά προκύπτουν, μπορούν να αξιοποιηθούν δημιουργικά στην εκπαιδευτική διαδικασία προκειμένου να καλλιεργήσουν τη δημοκρατική σκέψη, αντιλήψεις και στάσεις ενεργούς πολιτειότητας μέσω της αποδοχής της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Με βάση τις παραπάνω θέσεις σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση, ένα μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα Τοπικής Ιστορίας σε μαθήτριες και μαθητές της Α' τάξης του Αρσακείου Δημοτικού Ιωαννίνων με στόχο τη γνωριμία με το Κάστρο των Ιωαννίνων και με πτυχές της Ιστορίας της πόλης των Ιωαννίνων που εστιάζει στη συνύπαρξη των τριών πολιτισμών στην πόλη μέσα από τη βιωματική μελέτη των μνημείων και των μουσείων του Κάστρου. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσαρμόστηκε κατάλληλα στην ηλικιακή ομάδα των μαθητών/τριών πρωτοσχολικής ηλικίας και είχε ως βασικό σκοπό την προσέγγιση και τη μελέτη του πολυπολιτισμικού παρελθόντος της πόλης, ώστε να συμβάλει στην ενίσχυση της

διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών και στη διαμόρφωση δημοκρατικών πολιτών.

Λέξεις-κλειδιά: μουσειακή αγωγή, τοπική ιστορία, διαπολιτισμική εκπαίδευση, δημοκρατική σκέψη, βιωματική μάθηση

Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση

Η χρήση των εργαλείων ΤΠΕ για την αξιολόγηση της κριτικής σκέψης στο μάθημα της ιστορίας στο γυμνάσιο

Ιουλία Παρασκευιώτη

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ

iparaskevioti@gmail.com

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα της τη χρήση εργαλείων ΤΠΕ για τη διερεύνηση της καλλιέργειας και αξιολόγησης της κριτικής σκέψης στο μάθημα της Ιστορίας σε μαθητές/-τριες Γυμνασίου. Η δράση έχει μορφή εργαστηριακής προσέγγισης σε συγκεκριμένη διδακτική ενότητα και διερευνά περαιτέρω την ταυτόχρονη ενεργοποίηση του μαθητικού κοινού και την αλλαγή στάσης του απέναντι στο μάθημα πριν και μετά την παρέμβαση. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε Πειραματικό Γυμνάσιο του Νομού Φθιώτιδας με δείγμα 61 μαθητές/-τριες μέσα από την επανομαζόμενη εκπαιδευτική παρέμβαση ως «Εργαστήριο Ιστορίας». Για τη συλλογή δεδομένων διατέθηκε εποπτικό υλικό σε έντυπη μορφή και ψηφιακό υλικό μέσω της εκπαιδευτικής πλατφόρμας Moodle. Η έρευνα έγινε με ποικιλία μεθοδολογικών εργαλείων (φύλλα εργασίας, παρατήρηση εικόνων, σύνθεση δημιουργικού υλικού σε storyboard, ψηφιακό παιχνίδι γνώσεων) που αξιολόγησαν τόσο τις γνώσεις όσο τις δεξιότητες και τις στάσεις των μαθητών/-τριών στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Ιστορίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν ενθαρρυντικά για τη χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση και τη συνεργό δράση τους προς την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης του μαθητικού κοινού σε ένα μάθημα παραδοσιακά τυποποιημένης μορφής, αυτό της Ιστορίας. Η έρευνα μελέτησε ακόμη την ενεργοποίηση του μαθητικού

κοινού και την αλλαγή στάσης του πριν και μετά την εκπαιδευτική δράση απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας με αρκετά θετικό πρόσημο.

Λέξεις-κλειδιά: ΤΠΕ, κριτική σκέψη, ενεργοποίηση μαθητικού κοινού, αλλαγή στάσης

Διαθεματική συνεργασία πανεπιστημίου-σχολείου: Ενίσχυση γλωσσικών δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης με χρήση ψηφιακών εργαλείων

Διαμάντης Πλαχούρας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μαρία Ζήλα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Εμμανουήλ Μπάστας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πασχάλης Λιγούδης

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αγγελική Τσιώκου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Βασιλική Πεκλάρη

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ευγενία Τόκη

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων και σχολικών μονάδων αποτελεί σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της εκπαιδευτικής εξωστρέφειας και εμπλουτισμού της μαθησιακής εμπειρίας. Τέτοιες δράσεις συμβάλλουν καθοριστικά στη σύνδεση της θεωρίας με την εκπαιδευτική πράξη, προσφέροντας τη δυνατότητα εφαρμογής καινοτόμων παιδαγωγικών προσεγγίσεων και σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων. Επιπλέον, προάγουν την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής και της σχολικής κοινότητας, ενισχύοντας έτσι την

αποτελεσματικότητα, τον κοινωνικό αντίκτυπο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την εξωστρέφεια των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των αποτελεσμάτων μιας διαθεματικής συνεργασίας μεταξύ του Τμήματος Λογοθεραπείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του 1ου ΕΠΑ.Λ. Άρτας, με έμφαση στην ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών, στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και στην ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού μέσω της χρήσης ψηφιακών δραστηριοτήτων. Η μεθοδολογία περιλάμβανε τη χρήση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων βασισμένων στη αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, όπως η δημιουργία animation, ψηφιακών κουίζ και διαδραστικών αφισών. Οι μαθητές του σχολείου συμμετέχουν μέσω της συγγραφής κειμένων σχετικά με την περιβαλλοντική ρύπανση, τα οποία αξιοποιούνται από τους φοιτητές Λογοθεραπείας ως βάση για την παραγωγή πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού μαζί με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης για τη δημιουργία μουσικών έργων για την περαιτέρω ενίσχυση της διαδραστικότητας και εμπλοκής των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα έδειξαν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τη θετική ανταπόκριση τόσο των φοιτητών όσο και των μαθητών στις προτεινόμενες δραστηριότητες. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά και με ενθουσιασμό, ενισχύοντας τόσο τις γλωσσικές τους δεξιότητες όσο και την περιβαλλοντική τους συνείδηση. Παράλληλα, οι φοιτητές απέκτησαν πολύτιμη εμπειρία στον σχεδιασμό και τη δημιουργία ψηφιακών, διαδραστικών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Η μελέτη αναδεικνύει την αξία των διαθεματικών συνεργασιών μεταξύ Πανεπιστημίου και Σχολείου για την ενίσχυση των γλωσσικών δεξιοτήτων, της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και του ψηφιακού γραμματισμού. Επιπλέον, διαφαίνεται η σημασία της εκπαιδευτικής εξωστρέφειας μέσω της αξιοποίησης των ψηφιακών μέσων στη μαθησιακή διαδικασία και προτείνεται η επέκταση και η περαιτέρω εφαρμογή παρόμοιων δράσεων σε ευρύτερη κλίμακα, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη που προκύπτουν από τέτοιου είδους συνεργασίες.

Λέξεις-κλειδιά: Συνεργασία Πανεπιστημίου-σχολείου, διαθεματικότητα, γλωσσικές δεξιότητες, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ψηφιακά εργαλεία, δημιουργική γραφή, πολυτροπικό εκπαιδευτικό υλικό, τεχνητή νοημοσύνη, εκπαιδευτική εξωστρέφεια, ψηφιακός γραμματισμός

Μπορούν εργαλεία παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης (Generative AI Tools) να καλλιεργήσουν τη μαθηματική σκέψη; Μια έρευνα με μαθητές/-τριες γυμνασίου

Αριστείδης Βαγγελάτος

ITYE – Διόφαντος

vagelat@cti.gr

Μαρία Γιαννίση, αποσπασμένη εκπαιδευτικός ΠΕ03 στο ΙΤΥΕ – Διόφαντος

maria.giannissi@gmail.com

Δημήτριος Κωνσταντάκος

ITYE – Διόφαντος

dkonstantakos@cti.gr

Ζαχαρούλα Σμυρναίου

Καθηγήτρια ΕΚΠΑ, Αντιπρόεδρος ΙΤΥΕ – Διόφαντος

zsmyrnaiou@cti.gr

Παρουσιάζεται, στην παρούσα εργασία, μία έρευνα κατά την οποία ομάδα μαθητών και μαθητριών της Β΄ Γυμνασίου από Γυμνάσιο της Πάτρας, αλληλεπιδρούν με επιλεγμένα Εργαλεία Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης, στην προσπάθεια να επιλύσουν Ρεαλιστικά Μαθηματικά Προβλήματα, παρόμοια με αυτά που δίνονται σε διαγωνισμούς PISA. Σκοπός ήταν να γίνει μία πρώτη καταγραφή των δυνατοτήτων αυτών των εργαλείων και ειδικότερα να διερευνηθεί η δυνατότητα: α) να συστηθούν και να δράσουν πειστικά ως καθοδηγητές, μέντορες και σύμβουλοι, β) να προκαλέσουν το ενδιαφέρον, γ) να δημιουργήσουν κλίμα εμπιστοσύνης, δ) να καλλιεργήσουν τις απαραίτητες γνωστικές δεξιότητες. Επιλέχθηκαν επτά (7) ρεαλιστικά μαθηματικά προβλήματα, κάποια από παλαιότερους εθνικούς και κάποια από παγκόσμιους διαγωνισμούς PISA, τα οποία μεταφράστηκαν στα ελληνικά Σχετικά με τα εργαλεία, εξετάστηκε η ικανότητα τους να αναγνωρίσουν το πρόβλημα που τους παρουσιάστηκε, να το κατανοήσουν, να εντοπίσουν τρόπους επίλυσής του, να δράσουν ως καθοδηγητές, μέντορες ή σύμβουλοι στη διδακτική διαδικασία και

αξιολογήθηκε αν είναι αποτελεσματικοί σε αυτό το έργο. Ακόμη διερευνήθηκε πόσο συνεκτική απάντηση έδωσαν και αν η λύση που πρότειναν ήταν σωστή. Τελικά επιλέχθηκαν: το ChatGPT-4o, το ChatGPT με την ενσωμάτωση του Wolfram Alpha plugin, το Google Gemini AI και το Student Support Chatbot της MagicSchool.ai. Όλα τα εργαλεία διέθεταν τη δυνατότητα κατανόησης πληροφορίας πέραν του κειμένου (το οποίο μπορούσε να αναγνωστεί είτε μέσω εγγράφου pdf είτε μέσω εγγράφου doc) μέσα από πίνακες, γραφήματα και γραφικές παραστάσεις. Το σύνολο των παραπάνω λειτουργιών ενσωματώθηκε σε μία επιλεγμένη προτροπή (prompt). Υπάρχουν στρατηγικές προτροπής που κατηγοριοποιούνται ως εξής α) Zero-Shot ανάπτυξη μιας απάντησης χωρίς προηγούμενα παραδείγματα, β) Few-Shot, ανάπτυξη μιας απάντησης παρόμοιας λογικής με μερικά παραδείγματα απαντήσεων που του δόθηκαν, γ) Chain Of Thought προτροπή που στηρίζεται σε βήμα-βήμα ανάπτυξη απάντησης, δ) Role Assigning, προτροπή με Ανάθεση Ρόλου, ε) Simple Prompt, απάντηση που ακολουθεί σαφείς οδηγίες, στ) Retrieval-Augmented Generation, προτροπή που βελτιώνει την ακρίβεια των απαντήσεων με χρήση δεδομένων από εξωτερικές πηγές και ζ) Output Formatting, προτροπή που καθοδηγεί το εργαλείο να παράγει απάντηση σε συγκεκριμένη δομημένη μορφή. Για τον σκοπό της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένας συνδυασμός των παραπάνω κατηγοριών. Ομοίως, η δημιουργία της προτροπής βασίστηκε στην Παιδαγωγική Προσέγγιση περί Ενεργούς Μάθησης που έχει ως βασικές αρχές: α) την ενεργό συμμετοχή, β) την αλληλεπίδραση, γ) την κριτική σκέψη, δ) την εφαρμογή της γνώσης και ε) τον αναστοχασμό. Υπογραμμίζεται πως οι ενώ διαδράσεις ξεκίνησαν με μία προσχεδιασμένη προτροπή, στη συνέχεια, με την πρωτοβουλία των συμμετεχόντων/-ουσών, εξελίχθηκε σύμφωνα με ανάγκες που εντόπισαν. Συμμετείχαν εθελοντικά δεκατέσσερις (14) μαθητές και μαθήτριες της Β΄ Γυμνασίου που δημιούργησαν αυθόρμητα τέσσερις (4) ομάδες, όσα και τα αντίστοιχα εργαλεία. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της έρευνας παρουσιάστηκε στην πρώτη συνάντηση. Μετέπειτα πραγματοποιήθηκαν συνολικά πέντε (5) επιπλέον δίωρες συναντήσεις με τους/τις μαθητές/-τριες. Η τελευταία συνάντηση ήταν απολογιστική. Στην απολογιστική συνάντηση, συζητήθηκε πληθώρα θεμάτων τα οποία, στη συνέχεια, αποτυπώθηκαν γραπτώς. Οι μαθητές/-τριες διατύπωσαν ευθαρσώς προσμονές, εντυπώσεις, εμπειρίες, φόβους, προβλέψεις. Οι διαδράσεις με τα εργαλεία αποθηκεύτηκαν και

αποτελούν τα ποιοτικά δεδομένα της έρευνας (research data). Η ανάλυση αυτών καταδεικνύει τις δυνατότητες και αδυναμίες των εργαλείων να ανταποκριθούν στους ανατιθέμενους ρόλους καθώς και την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα πάνω σε αντίστοιχα θέματα. Η έρευνα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της δράσης «Κέντρα Καινοτομίας σε 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (ΠΔΕ)» που είναι ενταγμένη στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε.

Ευχαριστίες:

Η παρούσα έρευνα συγχρηματοδοτείται από το έργο Ανάπτυξη Κέντρων Καινοτομίας σε 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις – Ενίσχυση του Ψηφιακού Δυναμικού της Εκπαίδευσης και Εκσυγχρονισμός της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, στο πλαίσιο της δράσης 16676 – Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Εκπαίδευσης, Απασχόλησης, Δεξιοτήτων, Κοινωνικής Συνοχής (2023–2026). Το έργο υλοποιείται από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση – NextGenerationEU.

Αποποίηση Ευθύνης:

Η σύνοψη εκφράζει τις απόψεις και τη γνώμη των συγγραφέων της και δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών αυτών.

Λέξεις-κλειδιά: Ρεαλιστικά Μαθηματικά Προβλήματα, Εργαλεία Παραγωγικής Τεχνητή Νοημοσύνης, Προτροπές, Ενεργός Μάθηση

ΑΙ στην εκπαίδευση: Δημιουργία ΑΙ-βοηθού για μαθητές

Λυδία Μαμακή

Προπτυχιακή φοιτήτρια

el10120@uoi.gr

Σωτηρία Φατέ

Προπτυχιακή φοιτήτρια

el10134@uoi.gr

Έλενα Παπαγεωργίου

el10112@uoi.gr

Τα τελευταία χρόνια, η τεχνητή νοημοσύνη έχει ενσωματωθεί δυναμικά στον χώρο της εκπαίδευσης. Σε αυτό το διαρκώς εξελισσόμενο τοπίο, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι ώστε να καθοδηγούν τους μαθητές στη σωστή

αξιοποίησή της για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την αναζήτηση γνώσης. Η παρούσα εργασία βασίζεται στη μεθοδολογία STEM, η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη ανώτερων γνωστικών δεξιοτήτων. Η διαδικασία σχεδίασης και υλοποίησης ακολουθεί τα εξής στάδια: 1. Καθορισμός του προβλήματος ή της ανάγκης, 2. Διερεύνηση κριτηρίων και περιορισμών, 3. Αναζήτηση πιθανών λύσεων, 4. Επιλογή και υλοποίηση της βέλτιστης λύσης, 5. Έλεγχος και αξιολόγηση της λύσης, 6. Αναστοχασμός και βελτιστοποίηση. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάπτυξη ενός AI-βοηθού που θα λειτουργεί ως ψηφιακός δάσκαλος, καθοδηγώντας τους μαθητές του Δημοτικού στην κατανόηση βασικών εννοιών της Φυσικής. Συγκεκριμένα, ο AI-βοηθός θα επικεντρωθεί στις έννοιες των αγωγών και των μονωτών στον ηλεκτρισμό, αλληλεπιδρώντας με τους μαθητές μέσω διαλόγου και καθοδηγούμενης μάθησης. Για την ανάπτυξή του χρησιμοποιήθηκε το ψηφιακό εργαλείο ChatBase, το οποίο εκπαιδεύτηκε ώστε να προσομοιώνει τη διδασκαλία ενός πραγματικού δασκάλου. Ο AI-βοηθός δεν θα παρέχει απλώς πληροφορίες, αλλά θα ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών, θα θέτει ερωτήσεις, θα προσαρμόζει τις εξηγήσεις του στις ανάγκες τους και θα αξιολογεί την πρόοδό τους. Η αποτελεσματικότητα του AI-βοηθού θα αξιολογηθεί μέσα από πιλοτική εφαρμογή σε μαθητές Ε΄ Δημοτικού, με στόχο να διερευνηθεί αν και σε ποιο βαθμό μπορεί να υποστηρίξει τη μάθηση και την κατανόηση βασικών εννοιών της Φυσικής. Κλείνοντας, από την παρούσα εργασία αναμένεται η ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών, μελλοντικών και εν ενεργεία, για τη σωστή χρήση της τεχνητής νοημοσύνης.

Λέξεις-κλειδιά: ChatBase, STEM, αγωγοί, μονωτές, μαθητές, Δημοτικό

Καλές πρακτικές χρήσης ψηφιακών εργαλείων στη διοίκηση του σχολείου

Αλεξάνδρα Χάιδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ 70, Προϊσταμένη του Ειδικού Δημοτικού Σχολείου
Ηγουμενίτσας

chaidou.al@gmail.com

Στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα η αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων από τον διευθυντή ενός σχολείου είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διοίκηση, οργάνωση και βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι τεχνολογικές λύσεις συμβάλλουν στην αυτοματοποίηση διαδικασιών, στη βελτίωση της επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς και στην ασφάλεια των δεδομένων. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση καλών πρακτικών, που αφορούν τη χρήση ψηφιακών εργαλείων. Αρχικά γίνεται αναφορά στην αυτοματοποίηση μέσω ψηφιακών εργαλείων η οποία επιτρέπει στους διευθυντές να εξοικονομούν χρόνο από επαναλαμβανόμενες διοικητικές εργασίες και να επικεντρώνονται σε στρατηγικές βελτίωσης της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα γίνεται παρουσίαση δύο ψηφιακών καινοτομιών της φετινής σχολικής χρονιάς: του ψηφιακού πρακτικού και της ψηφιακής έκδοσης πιστοποιητικού φοίτησης απευθείας από τους γονείς. Εν συνεχεία πραγματοποιείται παρουσίαση ψηφιακών εργαλείων που αφορούν την επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών με τη χρήση συνεργατικών εγγράφων. Τα συνεργατικά έγγραφα προσφέρουν ενίσχυση της συνεργασίας και της ομαδικότητας, πρόσβαση από παντού, εξοικονόμηση χρόνου, ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο και διατήρηση αρχείου. Όσον αφορά την επικοινωνία εκπαιδευτικών και γονιών αναφέρεται η χρήση με επαγγελματικό τρόπο της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (ενημερώσεις, ανακοινώσεις, ειδοποιήσεις για απουσίες). Επιπρόσθετα η ιστοσελίδα του σχολείου αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο που προωθεί την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων δεδομένου ότι προσφέρει μία κεντρική πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών και εύκολη πρόσβαση σε σημαντικά δεδομένα. Αξίζει να σημειωθεί πως η αξιοποίηση πλατφορμών ψηφιακής διακυβέρνησης δύναται να προσφέρει αναβάθμιση στον τρόπο επικοινωνίας (π.χ. ηλεκτρονικές υπεύθυνες δηλώσεις των γονέων, ηλεκτρονικές αιτήσεις, ηλεκτρονικές εγγραφές στα σχολεία). Επιπλέον γίνεται αναφορά σε μία νέα πλατφόρμα που αφορά την ενημέρωση των γονέων για τις απουσίες και τις βαθμολογίες των παιδιών τους. Τέλος σε σχέση με τη συνεισφορά των ψηφιακών μέσων στην ασφάλεια παρουσιάζεται η νέα ειδική πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και φαινομένων εκφοβισμού όπου λειτουργούν ανώνυμα και με απόλυτη ασφάλεια μηχανισμοί αναφοράς περιστατικών. Τα ψηφιακά εργαλεία ενισχύουν επίσης την ασφάλεια μέσα από πολιτικές ελέγχου

πρόσβασης, κρυπτογράφησης δεδομένων, ασφαλών δικτύων και συσκευών και ψηφιακής υπογραφής. Φυσικά για την επιτυχία στην εφαρμογή όλων των παραπάνω ψηφιακών εργαλείων είναι απαραίτητη η διαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η σωστή εκπαίδευση των γονέων. Συμπερασματικά είναι αδιαμφισβήτητο πως η χρήση ψηφιακών εργαλείων στη διοίκηση του σχολείου δεν αποτελεί πλέον πολυτέλεια, αλλά αναγκαιότητα. Ένας σύγχρονος διευθυντής πρέπει να αξιοποιεί την τεχνολογία ώστε να εξασφαλίζει μία πιο οργανωμένη, αποδοτική και καινοτόμα σχολική κοινότητα που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες εκπαιδευτικές προκλήσεις.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιακά εργαλεία, Διοίκηση Σχολείου, Αυτοματοποίηση, Επικοινωνία, Ασφάλεια

Ψηφιακός ακτιβισμός και κριτικός γραμματισμός: Η σημασία και τα οφέλη τους στη σύγχρονη εκπαίδευση

Βασιλική Ξέστερνου

Υποψήφια Διδακτόρισα, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

vxesternoy@yahoo.gr

Η άνοδος των ψηφιακών τεχνολογιών απαιτεί από τη σύγχρονη εκπαίδευση την κατανόηση του Γραμματισμού, ως μια πολυεπίπεδη έννοια, η οποία περιλαμβάνει δεξιότητες κριτικής σκέψης, ανάλυσης και αποτελεσματικής επικοινωνίας μέσα στα ψηφιακά περιβάλλοντα (Kalantzis & Core, 2019). Με άλλα λόγια, ο Γραμματισμός θα πρέπει, αφενός, να παρέχει στα άτομα τα εργαλεία να αμφισβητήσουν και να αναλύσουν τις πληροφορίες που συναντούν στο διαδίκτυο (Fakhrudin & Haryanto, 2023) και, αφετέρου, να χτίσει ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον που θα προετοιμάζει τα άτομα για την ουσιαστική συμμετοχή τους στη σύγχρονη κοινωνία (Serpa & Santos, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, ο ψηφιακός ακτιβισμός, ως μια σύγχρονη μορφή κοινωνικής δράσης, μπορεί να συνδεθεί με τις αρχές του Κριτικού Γραμματισμού, ενισχύοντας την ικανότητα των ατόμων να προσεγγίζουν κριτικά τις πληροφορίες και να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της κοινωνίας. Έτσι, σύμφωνα με τις διεθνείς έρευνες, η σύνδεση του ψηφιακού ακτιβισμού με τον Κριτικό Γραμματισμό

μπορεί να χρησιμεύσει ως ένα ζωτικό στοιχείο στο σύγχρονο εκπαιδευτικό τοπίο. Ο Κριτικός Γραμματισμός και ο ψηφιακός ακτιβισμός δίνουν τα εργαλεία στα άτομα να αμφισβητούν τις δομές εξουσίας και τις κοινωνικές αδικίες, ώστε να πραγματοποιήσουν κοινωνική και πολιτική αλλαγή. Αυτή η αλληλεπίδραση βοηθάει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την πλοήγηση στο σημερινό πολύπλοκο ψηφιακό περιβάλλον (Amgott, 2018, Nichols et al., 2021). Επιπλέον, η διασύνδεση του Κριτικού Γραμματισμού με τον ψηφιακό ακτιβισμό στην παιδαγωγική ενθαρρύνει περαιτέρω την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να αναλύουν τις πολιτικές επιπτώσεις των πληροφοριών που καταναλώνουν και δημιουργούν, καλλιεργώντας έτσι ενημερωμένους/ες πολίτες που θα μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στις δημοκρατικές διαδικασίες (Perkins, 2017). Η πτυχή αυτή είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας δεδομένης της αυξανόμενης πολυπλοκότητας των ψηφιακών περιβαλλόντων, όπου η παραπληροφόρηση μπορεί εύκολα να πολλαπλασιαστεί (Fakhrudin & Haryanto, 2023).

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση, Κριτικός Γραμματισμός, Ψηφιακός Ακτιβισμός

Δημιουργία εκπαιδευτικού ai chat bot μέσω python

Μαρία Αικατερίνη Ασωνίτη

Προπτυχιακή Φοιτήτρια

el09501@uoi.gr

Φιοντόρ Κερίμι

Προπτυχιακός Φοιτητής

el09574@uoi.gr

Άννα-Μαρία Κωστάκη

Προπτυχιακή Φοιτήτρια

el09734@uoi.gr

Άννα Δέδε

Προπτυχιακή Φοιτήτρια

el09727@uoi.gr

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) βρίσκει ολοένα και περισσότερες εφαρμογές στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης, όπου μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά στη διδασκαλία. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης ως εργαλείο μάθησης, μέσω της ανάπτυξης ενός “Ψηφιακού Βοηθού AI” με τη γλώσσα προγραμματισμού “Python”. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε ένα “Chatbot”, το οποίο αντλεί πληροφορίες τόσο από το “ChatGPT”, όσο και από επιλεγμένα κείμενα και ιστοσελίδες, με σκοπό τη διδασκαλία των φυσικών φαινομένων της Τήξης και Πήξης σε μαθητές Πέμπτης Δημοτικού. Οι μαθητές αλληλεπιδρούν μέσω διαλόγου, θέτοντας ερωτήσεις, εκφράζοντας απορίες και λαμβάνοντας εξατομικευμένες απαντήσεις και παραδείγματα. Η δωρεάν έκδοση του συστήματος, ωστόσο, έχει περιορισμούς στον αριθμό των ερωτήσεων που μπορούν να υποβληθούν, καθώς η σύνδεση με το “ChatGPT” έχει υλοποιηθεί μέσω “API keys”, τα οποία διαθέτουν συγκεκριμένα όρια χρήσης. Παρά τις τεχνικές αυτές προκλήσεις, το “chatbot” διατηρεί τη διαλογική αλληλεπίδραση, ενισχύοντας την κριτική σκέψη και την διερευνητική μάθηση. Η εφαρμογή αυτού του Ψηφιακού Βοηθού στο σχολικό περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία μιας καινοτόμου, συμμετοχικής και διασκεδαστικής εμπειρίας μάθησης, γεφυρώνοντας την τεχνολογία με την σύγχρονη παιδαγωγική και παρέχοντας νέες δυνατότητες εξατομικευμένης εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Ψηφιακός Βοηθός, «Chatbot», Τήξη και Πήξη, Εξατομικευμένη Μάθηση

**Επαναπροσδιορίζοντας τη διδασκαλία της Ιστορίας:
Ζωντανεύοντας παρελθόν με την τεχνητή νοημοσύνη**

Θωμάς Θεοχάρης

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

tom@sch.gr

Η τεχνητή νοημοσύνη φαίνεται πως μετασχηματίζει τη διδασκαλία της Ιστορίας. Πολύ συχνά χρησιμοποιείται ως πηγή δεδομένων, ωστόσο έχει πολύ περισσότερα να προσφέρει, εάν αξιοποιηθεί ως εργαλείο για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση πρακτικών, καθώς και η διαμόρφωση προτάσεων για τη χρήση της στη δημιουργία εικονικών συνεντεύξεων με ανθρώπους του παρελθόντος, προσφέροντας μια καινοτόμο παιδαγωγική προσέγγιση. Η χρήση των μοντέλων γλωσσικής επεξεργασίας επιτρέπει τη δημιουργία ρεαλιστικών προσομοιώσεων ιστορικών προσώπων. Οι μαθητές/τριες μπορούν να διατυπώνουν ερωτήσεις και να λαμβάνουν «αληθοφανείς» απαντήσεις. Αυτό ακριβώς το στοιχείο της μη απολύτως τεκμηριωμένης απάντησης ενισχύει την ικανότητα ανάλυσης, σύγκρισης και αξιολόγησης των ιστορικών πληροφοριών. Στο παρόν παράδειγμα εξετάζεται η καθημερινή ζωή στο παρελθόν, οπότε και δίνεται η δυνατότητα να αναδειχθούν διαφορετικές πτυχές της ιστορίας σε αντιπαράβολή με την έως τώρα επίσημη αφήγηση. Όσον αφορά στα παιδαγωγικά οφέλη, πρωτίστως, και όπως ήδη αναφέρθηκε, σημειώνεται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, καθώς οι μαθητές/τριες δεν απομνημονεύουν πληροφορίες για το παρελθόν, αλλά αναλύουν και ερμηνεύουν τις απαντήσεις της τεχνητής νοημοσύνης, εντοπίζουν πιθανές αντιφάσεις και αξιολογούν την εγκυρότητα των πηγών. Παράλληλα, η -εικονική- αλληλεπίδραση με «ζωντανούς» χαρακτήρες, μέσω βιωματικής εμπειρίας αναπτύσσει την ενσυναίσθηση των μαθητών/τριών, διευκολύνοντας την κατανόηση των συνθηκών ζωής του παρελθόντος. Η χρήση αυτή της τεχνητής νοημοσύνης εγείρει προκλήσεις για την εκπαιδευτική κοινότητα. Τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές/τριες θα πρέπει πάντα να συνυπολογίζουν την επιστημονική εγκυρότητα των απαντήσεων και τους κινδύνους αναχρονιστικής ανάγνωσης του παρελθόντος. Τα ζητήματα αυτά είναι κρίσιμα και η ιστορική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική, καθώς πρόκειται για μια λεπτή -ή και επικίνδυνη- ισορροπία μεταξύ επιστημονικής ακεραιότητας και μιας καινοτομίας με προσομοιωμένα -ενδεχομένως πλασματικά- ρεαλιστικά χαρακτηριστικά. Το στοιχείο αυτό εγείρει νέα διλήμματα για την ανάπτυξη γλωσσικών μοντέλων που θα είναι περισσότερο προσαρμοσμένα στις ανάγκες της ιστορικής εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη αναλύονται τα ερωτήματα που έθεσαν μαθητές Β', Γ' και Ε' δημοτικού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο επίπεδο κριτικής ανάλυσης που επιτυγχάνεται για την κάθε

ηλικιακή ομάδα, εξετάζοντας την ικανότητα διατύπωσης ερωτήσεων. Παράλληλα, διερευνώνται τα στάδια διδασκαλίας στα οποία μπορεί να εφαρμοστεί η μέθοδος αυτή, καθώς αξιοποιήθηκε τόσο ως εργαλείο διερεύνησης των πρότερων γνώσεων των μαθητών/τριών όσο και ως μέσο εμβάθυνσης κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας, αλλά και ως στρατηγική αξιολόγησής τους. Η συνέχιση της έρευνας και της καινοτομίας σε αυτό το πεδίο έχει τη δυνατότητα να διαφοροποιήσει τον τρόπο με τον οποίο η ιστορία θα διδάσκεται στα επόμενα χρόνια.

Λέξεις-κλειδιά: διδασκαλία ιστορίας, τεχνητή νοημοσύνη, δημοτικό

Ανάδειξη της καθημερινής ζωής στην Αρχαία Ελλάδα. Καινοτόμες πρακτικές διδασκαλίας της Ιστορίας με διαδραστικά συστήματα και τεχνητή νοημοσύνη

Θωμάς Θεοχάρης

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

tom@sch.gr

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται η ενσωμάτωση διαδραστικών συστημάτων και τεχνητής νοημοσύνης στη διδασκαλία της Ιστορίας σε μαθητές/τριες της Δ' δημοτικού. Η συγκεκριμένη καλή πρακτική αφορά τη διδασκαλία της καθημερινής ζωής στην Αρχαία Ελλάδα, μέσα από ένα βιωματικό σενάριο μάθησης, που φέρνει τους μαθητές/τριες σε επαφή με την αρχαία κοινωνία και τις συνήθειες της εποχής. Όπως διαπιστώνεται, η αξιοποίηση των διαδραστικών συστημάτων και της τεχνητής νοημοσύνης ωθεί τους/τις μαθητές/τριες να «ζήσουν» -σε μία ψηφιακή μορφή- την καθημερινότητα των απλών ανθρώπων. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται όχι απλά η μετάδοση ιστορικών πληροφοριών, αλλά η ανάπτυξη δεξιοτήτων, δίνοντας έμφαση στην κριτική σκέψη και την ανάλυση των ιστορικών πηγών. Στην περίπτωση της διδασκαλίας της Ιστορίας, η τεχνητή νοημοσύνη συμβάλλει στην προσαρμογή των μαθημάτων, επιτρέποντας την εξερεύνηση ιστορικών δεδομένων μέσω προσομοιώσεων και αλληλεπιδράσεων με την Ιστορία με πιο αυθεντικό τρόπο. Ταυτόχρονα ωθεί τους/τις μαθητές/τριες ώστε να αναπτύξουν κριτική σκέψη, αναλύοντας και αμφισβητώντας τα γεγονότα του παρελθόντος. Η διδακτική

προσέγγιση, που βασίζεται σε ένα σενάριο φανταστικού ταξιδιού στον χρόνο, επιτρέπει να εξερευνήσουν την αρχαία κοινωνία μέσω εικονικών περιβαλλόντων, ψηφιακών εφαρμογών και προσομοιώσεων. Επιπλέον, συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων -όπου αναλαμβάνουν διαφορετικές ταυτότητες-, ενώ η διαδικασία ολοκληρώνεται με δημιουργικές δραστηριότητες -όπως η κατασκευή ενός ψηφιακού ημερολογίου-, όπου ενισχύεται η εις βάθος κατανόηση πτυχών της καθημερινής ζωής, αντί της απλής απομνημόνευσης ιστορικών πληροφοριών. Γενικότερα, καλλιεργεί την ενσυναίσθηση, την ενεργό συμμετοχή και την ανάπτυξη δεξιοτήτων αφήγησης, επιχειρηματολογίας και συνεργασίας. Στοχεύει στο να προκαλέσει τους/τις μαθητές/τριες να αναλύσουν και να κατανοήσουν κοινωνίες του παρελθόντος μέσα από μια διαδικασία που στηρίζεται στη βιωματική μάθηση, την αναστοχαστική σκέψη και την ομαδοσυνεργατικότητα. Η συνεργατική μάθηση ενισχύει μαθησιακές και κοινωνικές δεξιότητες. Μέσω των διαδραστικών συστημάτων, οι μαθητές/τριες μπορούν να εργάζονται σε ομάδες, να αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους και να συνεργάζονται για να επιλύσουν ιστορικά προβλήματα ή να δημιουργήσουν κοινά έργα. Στην περίπτωση μας η συνεργατική μάθηση μπορεί να ενισχυθεί μέσω παιχνιδιών ρόλων, όπου οι μαθητές/τριες καλούνται να αναπαραστήσουν διάφορους χαρακτήρες της εποχής και να συνεργαστούν για να επιλύσουν ζητήματα. Η αξιολόγηση στην προτεινόμενη πρακτική είναι διαρκής και περιλαμβάνει δημιουργικές δραστηριότητες. Έτσι, γίνεται πιο πολυδιάστατη και επιτρέπει να εξεταστεί η βαθύτερη κατανόηση των θεμάτων και όχι απλώς την απομνημόνευση πληροφοριών. Συμπερασματικά, η αξιοποίηση διαδραστικών συστημάτων και τεχνητής νοημοσύνης στη διδασκαλία της Ιστορίας καθιστά τη μάθηση περισσότερο ελκυστική και αποτελεσματική. Η συγκεκριμένη πρακτική μπορεί να προσαρμοστεί και σε άλλα ιστορικά θέματα, ενισχύοντας τη βιωματική μάθηση και τη βαθύτερη σύνδεση των μαθητών/τριών με το παρελθόν.

Λέξεις-κλειδιά: διδασκαλία ιστορίας, καθημερινή ζωή, διαδραστικά συστήματα, τεχνητή νοημοσύνη

Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης σε εισερχόμενους/ες φοιτητές/τριες Erasmus του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αλεξάνδρα Γαλάνη

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

algalani@uoi.gr

Η συμμετοχή των φοιτητών/τριών σε προγράμματα περιόδου σπουδών στο εξωτερικό (study abroad) –όπως π.χ., η κινητικότητα για σπουδές στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus– αξιολογείται θετικά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, ως προς τα οφέλη που αποκομίζουν και αφορούν την ακαδημαϊκή, κοινωνική και προσωπική τους ζωή (βλ. ενδεικτικά, Vasilopoulos et al. 2021). Η εκμάθηση μιας γλώσσας ως ξένης στο πλαίσιο πραγματοποίησης περιόδου σπουδών –κυρίως από φοιτητές/τριες ξένων γλωσσών– στο εξωτερικό έχει, επίσης, μελετηθεί στη βιβλιογραφία (βλ. Kinginger 2015). Στους/τις εισερχόμενους/ες φοιτητές/τριες Erasmus που φοιτούν στα Τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων –και που στη συντριπτική τους πλειοψηφία δεν έχουν προγενέστερη γνώση της ελληνικής γλώσσας– δίνεται η δυνατότητα δωρεάν παρακολούθησης μαθημάτων ελληνικής γλώσσας ως ξένης. Το μάθημα «Ελληνικά για Erasmus» (Α1 επίπεδο) διοργανώνεται από το Κέντρο Διδασκαλίας Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, προσφέρεται κατά το χειμερινό και εαρινό εξάμηνο και αναγνωρίζεται –κατόπιν επιτυχούς παρακολούθησης– με δύο τρόπους: α) ως μέρος της Συμφωνίας Μάθησης ή β) με την απόκτηση βεβαίωσης παρακολούθησης. Η παρούσα ποσοτική μελέτη έχει ως στόχο να διερευνήσει τις απόψεις των εισερχόμενων φοιτητών/τριών ως προς την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως ξένης κατά την πραγματοποίηση της περιόδου κινητικότητας Erasmus (2019-2025). Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται το προφίλ των φοιτητών/τριών που παρακολουθούν το μάθημα «Ελληνικά για Erasmus», τα κίνητρα που τους/τις οδήγησαν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως ξένης κατά την περίοδο της κινητικότητας Erasmus στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και οι απόψεις τους

αναφορικά με τον αντίκτυπο που είχε η συμμετοχή τους στο γλωσσικό μάθημα σε ένα ευρύ φάσμα επιπέδων (π.χ., γλωσσικό, πολιτισμικό, ακαδημαϊκό, επαγγελματικό, κοινωνικό, προσωπικό). Επιχειρείται, τέλος, να αξιολογηθεί η σημασία της κατάρτισης των φοιτητών/τριών Erasmus στη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Τα αποτελέσματα της μελέτης συμβάλλουν στην έρευνα για την εκμάθηση μιας γλώσσας ως ξένης σε προγράμματα περιόδου σπουδών στο εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένου και του προγράμματος Erasmus, ενώ δύναται να αξιοποιηθούν και παιδαγωγικά (π.χ., σχεδιασμός μαθημάτων/προγραμμάτων/δραστηριοτήτων).

Λέξεις-κλειδιά: Erasmus students, study abroad, foreign language learning, Greek, views

Η Διαγλωσσική συμβολή της μορφολογικής επίγνωσης στην ανάγνωση: Εμπειρικές και θεωρητικές προσεγγίσεις

Μαριαλένα Δάλλα

Υποψήφια Διδάκτωρ ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

marialenadal@yahoo.com

Η παρούσα εργασία μελετά τη διαγλωσσική συμβολή της μορφολογικής επίγνωσης στις αναγνωστικές δεξιότητες μαθητών με και χωρίς Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (ΕΜΔ). Οι συντακτικές και σημασιολογικές πληροφορίες που φέρουν τα μορφήματα, καθώς και η επαφή με μορφολογικά σύνθετες λέξεις, ενισχύουν την αποκωδικοποίηση και την κατανόηση του γραπτού λόγου σε διάφορες γλώσσες. Αρχικά, στο θεωρητικό πλαίσιο, εξετάζονται τα δομικά μέρη της μορφολογικής επίγνωσης (ΜΕ), συγκεκριμένα η κλιτική, η συνθετική και η παραγωγική μορφολογία, στοχεύοντας στον εντοπισμό διαγλωσσικής μεταφοράς μεταξύ και των τριών δομικών μερών της ΜΕ, καθώς και στην επίδρασή τους στην ανάγνωση, τόσο από τη Γ1 στη Γ2, όσο και το αντίστροφο. Κεντρικό ερώτημα της παρούσας εργασίας αποτελεί το ζήτημα της παράλληλης ανάπτυξης αναγνωστικών δεξιοτήτων σε γλώσσες με διαφορετικό ορθογραφικό βάθος και μορφολογική δομή, όπως η Ελληνική, η οποία χαρακτηρίζεται από ένα ρηχό ορθογραφικό σύστημα με πλούσια

μορφολογική δομή και η Αγγλική, που είναι μια γλώσσα με βαθιά ορθογραφία αλλά διαφανές μορφολογικό σύστημα. Στο δεύτερο μέρος της παρούσης εργασίας γίνεται μια ανασκόπηση σχετικών μελετών τόσο από την διεθνή όσο και από την ελληνική βιβλιογραφία, η οποία στοχεύει στην εμπειρική τεκμηρίωση του θεωρητικού πλαισίου. Μέσω των μελετών, αναδεικνύεται ότι η ΜΕ στη Γ1 μπορεί να επηρεάσει την ανάγνωση στη Γ2 και το αντίστροφο. Ακόμη, παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των δομικών μερών της ΜΕ, τα οποία σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε γλώσσας οδηγούν άλλοτε σε αμφίδρομη και άλλοτε σε μονόδρομη επίδραση της ΜΕ στην ανάγνωση. Η εργασία ολοκληρώνεται με τον καθορισμό των περιορισμών, ενώ ταυτόχρονα τονίζεται πως η κατανόηση των σχέσεων μεταξύ ΜΕ και ανάγνωσης, καθώς και της διαγλωσσικής τους μεταφοράς, συμβάλλουν στην διαμόρφωση πιο αποτελεσματικών γλωσσικών διδακτικών πρακτικών, ενισχύοντας την ανάπτυξη της διαγλωσσικής παιδείας.

Λεξεις-κλειδιά: Μορφολογική Επίγνωση, Διγλωσσία, Ανάγνωση, Διαγλωσσική Μεταφορά

«Ίδια απόσταση, κατά σύμπτωση!» ή να εφαρμόζαμε την καλή πρακτική της σημειωτικής διασύνδεσης;

Κωνσταντίνος Γριβόπουλος

Εκπαιδευτικός κλάδου Φυσικών Επιστημών, Γενικό Λύκειο Νεοχωρίου
Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου

kgrivop@gmail.com

Στην εργασία αυτή θίγουμε το ζήτημα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, μελλοντικών εκπαιδευτικών, αλλά και συγγραφέων σχολικών εγχειριδίων στις καλές πρακτικές διδασκαλίας. Συγκεκριμένα, περιγράφουμε μια καλή πρακτική σχετικά με την πραξεολογική οργάνωση της γνώσης (*organisation praxéologique du savoir*) αναφορικά με τη διδασκαλία της ευθύγραμμης ομαλά μεταβαλλόμενης κίνησης, στο πλαίσιο της ενότητας «κινηματική», στο μάθημα της Φυσικής. Ουσιαστικά, η πρακτική αυτή συνίσταται στην αξιοποίηση συνδυασμένων αλγεβρικών, διαγραμματικών και άλλων σημειωτικών εγγραφών (*registre de représentation*

sémiotique), οι οποίες υπαγορεύονται από κατάλληλες πραξεολογίες, που θέτει ο εκπαιδευτικός κατά τη διδασκαλία. Αφορμή της προβληματικής μας αποτέλεσε η αναζήτηση, από Διδακτικής σκοπιάς, θεωρητικής εξήγησης μιας εναλλακτικής αντίληψης συναδέλφου φυσικού, η οποία αναδείχθηκε κατά τη φάση της συνεργασίας μας στην επιμέλεια μιας σειράς ασκήσεων για τους μαθητές, στο επίπεδο της Α' Λυκείου. Σύμφωνα με μια παραδειγματική εκφώνηση, δύο κινητά εκτελούν, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, το πρώτο ομαλά επιταχυνόμενη κίνηση και το δεύτερο ομαλά επιβραδυνόμενη, έχοντας ως αρχική του ταχύτητα την τελική ταχύτητα του πρώτου, κατά το πέρας αυτού του χρονικού διαστήματος. Αμφότερα τα κινητά έχουν ίσα μέτρα επιτάχυνσης (επιβράδυνσης, για το δεύτερο). Ζητείται να υπολογιστεί το διάστημα που διανύει κάθε κινητό. Με εφαρμογή του «τύπου του διαστήματος» $S(t)$, αποδεικνύεται ότι τα κινητά θα διανύσουν ίσα διαστήματα. Η ισότητα των δύο διαστημάτων ερμηνεύτηκε, εσφαλμένα, ως συμπτωματικό αποτέλεσμα, αντί να αποδοθεί (ορθά) στη συμμετρία των εξισώσεων κίνησης ως προς τον χρόνο, στην περίπτωση ίδιας κατά μέτρο επιτάχυνσης. Πράγματι, η μονόπλευρη αλγεβρική προσέγγιση δεν αναδεικνύει άμεσα αυτή την ιδιότητα των κινηματικών εξισώσεων. Ωστόσο, αν η αντίστοιχη διδακτέα ύλη οργανωθεί πραξεολογικά κατά τρόπο ώστε οι μαθητές να παρακινούνται να προστρέχουν στην πρακτική της σημειωτικής διασύνδεσης (congruence sémiotique), με κατασκευή του διαγράμματος ταχύτητας – χρόνου για κάθε κινητό και επακόλουθο υπολογισμό των αντίστοιχων εμβαδών, προκύπτει ξανά η ισότητα των διαστημάτων, και μάλιστα, ανεξάρτητα από τις εκάστοτε αριθμητικές τιμές των εμπλεκόμενων φυσικών μεγεθών. Επιπλέον, με την πρακτική αυτή διαπιστώνεται εύκολα ότι οι δύο γραφικές παραστάσεις είναι, με γεωμετρικούς όρους, συμμετρικές ως προς τη χρονική μεταβλητή. Με την παρούσα παρέμβαση αποσκοπούμε στην εμπέδωση και υιοθέτηση αυτής της πρακτικής από τους εν ενεργεία και μελλοντικούς εκπαιδευτικούς, ώστε να ενταχθεί στη διδασκαλία της κινηματικής, αλλά και ευρύτερα. Κατά γενική ομολογία, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Διδακτικής θα εμπλούτιζε τις γνώσεις τους σχετικά με τα αποτελέσματα των ερευνών σε αυτό το επιστημονικό πεδίο και, παράλληλα, θα τους καθιστούσε ικανότερους στην αξιοποίηση στρατηγικών και πρακτικών διδασκαλίας, που έχουν αναπτυχθεί από τους ερευνητές. Ωστόσο, στη σημερινή πραγματικότητα της σχολικής τάξης,

διεξάγεται συνήθως ένα φροντιστηριακού τύπου μάθημα, με στοχοπροσήλωση κυρίως στις κατώτερες γνωστικές λειτουργίες (γνώση – κατανόηση – εφαρμογή), χωρίς ταυτόχρονη ενεργοποίηση των ανώτερων λειτουργιών (ανάλυση – αξιολόγηση – σύνθεση).

Λέξεις-κλειδιά: Κινηματική, πρακτικές διδασκαλίας, πραξεολογική οργάνωση, σημειωτική διασύνδεση

Case study: Δημιουργική γραφή και θρησκευτική αγωγή στην ελληνική εκπαίδευση- μια καλή πρακτική στο Γυμνάσιο

Κωνσταντίνος Διαμαντόπουλος

Εκπαιδευτικός Βθμιας Εκπ/σης – θεολόγος-επικοινωνιολόγος

diamadkon@outlook.com.gr

Προσδοκία της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας είναι ένα σύγχρονο σχολείο τόσο στην Αθμια όσο και στη Βθμια εκπαίδευση, το οποίο όχι μόνο θα ευαγγελίζεται σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις αλλά θα κάνει ο,τι καλύτερο μπορεί για να τις εφαρμόζει. Το διακύβευμα είναι μεγάλο. Η Ελληνική εκπαιδευτική πρακτική δεν πρέπει να έχει μόνο στόχο μια καλύτερη αριθμητική κατάταξη στην κλίμακα PISA αλλά και την αναβάθμιση του γνωσιακού και ψυχοσυναισθηματικού επιπέδου των παιδιών στα οποία και επενδύει το μέλλον της. Μια πρώτης τάξεως μεθοδολογική προσέγγιση προς μια τέτοια επίτευξη είναι το storytelling technique που εκτυλίσσεται στον ευρύτερο χώρο της δημιουργικής γραφής. Η δημιουργική γραφή δεν αποτελεί μόνο εργαλείο του φαντασιακού των παιδιών της Αθμιας και Βθμιας εκπ/σης αλλά ταυτόχρονα μέθοδο ανάπτυξης και εμπέδωσης του γνωστικού υλικού αλλά και περαιτέρω προβληματισμού των παιδιών που ενδεχομένως να διαδραματίζεται έξω από τα στεγανά της πληροφορίας ενός σχολικού εγχειριδίου. Ο μετασχηματισμός της σχολικής γνώσης σε προβληματισμό και δημιουργική κατασκευή συνιστά το ύψιστο σημείο της μαθησιακής αφηγηματικής τεχνικής. Στην προκειμένη περίπτωση επίκεντρο θα είναι η διασύνδεση της αφηγηματικής μεθόδου του storytelling με το μάθημα των θρησκευτικών στο γυμνάσιο και πιο συγκεκριμένα στο πλαίσιο εφαρμοσθείσης ομαδικής εργασίας μέσα στην τάξη με στόχο τη

δημιουργία μιας πρωτόλειας ιστορίας που θα αφορμάται από τη διδαχθείσα ενότητα του προπατορικού αμαρτήματος. Αυτή βασίζεται σε δοσμένο απεικονιστικό υλικό προς αφηγηματική επεξεργασία από το μαθητικό δυναμικό τμήματος της Α΄ Γυμνασίου σε μορφή φύλλου εργασίας. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα δεν αρύεται βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης μόνο από τις ευρύτερες αφηγηματικές μεθοδολογίες στη σχολική πράξη διεθνώς αλλά επεκτείνεται, όπως θα δειχθεί, στο χώρο της ευρύτερης δημιουργικότητας (project) ακόμα δε και της ψυχοθεραπευτικής προσέγγισης, που η ελληνική εκπαιδευτική πράξη έχει ανάγκη ως προς την καταπολέμηση υφιστάμενων παθογενειών στην τάξη. Η θρησκευτική αγωγή και η δημιουργική γραφή μέσα από την ανάλυση της προαναφερθείσης καλής πρακτικής εκτιμάται ότι συμβάλλει θετικά και σε αυτή την κατεύθυνση.

Λέξεις-κλειδιά: αφηγηματική μέθοδος, story-telling, θρησκευτική αγωγή, ψυχοθεραπεία, δημιουργική γραφή

Ομηρική εποχή (1100–750 π.Χ.): Η οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωσή της, ιστορία Α΄ λυκείου

Ιωάννης Δημαρχόπουλος

Εκπαιδευτικός, ΠΕ02, Ιστορικός – Φιλόλογος

i.g.dimas71@gmail.com

Η συγκεκριμένη πρόταση εισήγησης έχει ως περιεχόμενό της τη διερεύνηση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης της ομηρικής κοινωνίας, προκειμένου οι μαθητές να πληροφορηθούν και να κατανοήσουν τον τρόπο οργάνωσης (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό) του ελληνικού κόσμου της Ομηρικής Εποχής, ιδιαίτερα μετά την περίοδο των μετακινήσεων, χρονικά περίπου στο α΄ μισό του 8^{ου} αι. π.Χ., πριν από την διαμόρφωση των πόλεων - κρατών. Αφορά τη διδασκαλία της Ιστορίας του Αρχαίου Κόσμου της Α΄ Λυκείου και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο κεφάλαιο «Οι Αρχαίοι Έλληνες» και στο υποκεφάλαιο «Η αρχαία Ελλάδα (από το 1100 ως το 323 π.Χ.)», στην ενότητα «Ομηρική εποχή» τη διδασκαλία της διδακτικής ενότητας του σχολικού εγχειριδίου που αναφέρεται στην «οικονομική, κοινωνική και πολιτική οργάνωσή» της. Για την υλοποίηση της παραπάνω πρότασης

εισήγησης «καλής πρακτικής» διδασκαλίας απαιτούνται ως προϋποθέσεις η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην τάξη, η εξασφάλιση πρόσβασης και χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής, οι βασικές δεξιότητες χρήσης από τους μαθητές του Η/Υ (στοιχειώδεις γνώσεις επεξεργασίας κειμένου και δημιουργίας αρχείου παρουσίασης) και η δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου, πράγμα που καθιστά ευκολότερη την προσέγγιση της ιστορικής περιόδου από τους μαθητές και ενισχύει την ενεργητική τους συμμετοχή, αφού με τη χρήση των ΤΠΕ το μάθημα ξεφεύγει από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Οι στόχοι της προτεινόμενης πρότασης εισήγησης είναι: 1. Να πληροφορηθούν τα χαρακτηριστικά της οικονομικής δραστηριότητας των ελληνικών φύλων της περιόδου αυτής. 2. Να κατανοήσουν το περιεχόμενο του όρου «οίκος», ως οικονομική μονάδα και κοινωνικής συγκρότησης της ομηρικής εποχής. 3. Να αντιληφθούν τον τρόπο διεξαγωγής του εμπορίου και του υπολογισμού της αξίας των αγαθών προς ανταλλαγή την περίοδο αυτή. 4. Να αναγνωρίσουν τις κοινωνικές ομάδες και το ρόλο της καθεμίας μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής συγκρότησης του ομηρικού «οίκου». 5. Να γνωρίσουν τον τρόπο πολιτικής οργάνωσης του ομηρικού κόσμου. 6. Να κατανοήσουν τα κριτήρια με τα οποία συγκροτήθηκαν τα φυλετικά κράτη. 7. Να πληροφορηθούν τους πολιτικούς θεσμούς που δημιουργήθηκαν στην ομηρική εποχή και το ρόλο που αυτοί επιτελούσαν. 8. Να πληροφορηθούν και να κατανοήσουν τη σημασία των θεσμών που διαμορφώθηκαν στις ομηρικές κοινωνίες στην κατοπινή συγκρότηση των ελληνικών κοινωνιών. 9. Να γνωρίσουν τη διαχρονικότητα της δημιουργίας του «οίκου» και της επιβίωσης του μέχρι τις μέρες μας. Ως προσδοκώμενα αποτελέσματα της πρότασης - εισήγησης της «καλής πρακτικής» διδασκαλίας είναι: 1. Η γόνιμη επαφή των μαθητών/-τριών με την αρχαία ελληνική ιστορία και ιδιαίτερα της ομηρικής περιόδου. 2. Η κατανόηση της οικονομικής οργάνωσης των ομηρικών κοινωνιών. 3. Η προσέγγιση και η κατανόηση του όρου «οίκος» και της σημασίας του στην οικονομία, την κοινωνική συγκρότηση και την πολιτική οργάνωση. 4. Η περιγραφή των κοινωνικών ομάδων και του ρόλου τους στα πλαίσια του οίκου (άριστοι, πλήθος, δημιουργοί). 5. Να αναλύουν και να κατανοούν τη σταδιακή διαμόρφωση των φυλετικών κρατών, τη συγκρότησή τους, καθώς και την πολιτική συγκρότηση των ομηρικών κοινωνιών με τους θεσμούς που διαμορφώθηκαν (βασιλιάς, βουλή των γερόντων, εκκλησία του δήμου).

Λέξεις-κλειδιά: οίκος, άριστοι, πλήθος, φυλετικά κράτη, βουλή των γερόντων

Ιφιγένεια εν Αυλίδι: Το αρχαίο δράμα και η δημιουργική γλώσσα στο δημοτικό σχολείο

Δημήτρης Θεοδωρακόπουλος

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

dimis_theo@icloud.com

Η εισαγωγή της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στο δημοτικό σχολείο αποτελεί μια καινοτόμο διδακτική προσέγγιση, που συνδυάζει τη γλωσσική εκπαίδευση με τον πολιτισμό. Το παρόν project βασίστηκε στην αξιοποίηση της τραγωδίας του Ευριπίδη *Ιφιγένεια εν Αυλίδι*, με κύριο σκοπό να καταστεί προσιτό και παιδαγωγικά αξιοποιήσιμο το αρχαίο δράμα για μαθητές των μεγάλων τάξεων του δημοτικού σχολείου. Στόχοι ήταν μέσα από βιωματικές και ομαδοσυνεργατικές τεχνικές, οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με τη θεατρική αφήγηση, τη δημιουργική γραφή και τον αυτοσχεδιασμό, ενισχύοντας τη γλωσσική τους ανάπτυξη, την κριτική τους σκέψη και τη δημιουργικότητα. Η μεθοδολογία βασίστηκε στη βιωματική μάθηση, με δραστηριότητες που περιλάμβαναν θεατρικούς διαλόγους, αφηγηματικές ασκήσεις και δημιουργικές γλωσσικές εφαρμογές. Τα εκπαιδευτικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων περιλάμβαναν την παρατήρηση, την τήρηση ημερολογίου, φύλλα εργασίας, φωτογραφία, κινηματογράφηση και χρήση διαδικτύου. Το αποκορύφωμα του project ήταν η παρουσίαση της τραγωδίας από τους μαθητές στο αρχαίο θέατρο των Γιτάνων, δίνοντάς τους την ευκαιρία να βιώσουν ενεργά τη θεατρική εμπειρία. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι μαθητές ενίσχυσαν γλωσσικές δεξιότητες, ανέπτυξαν την αυτοπεποίθησή τους και κατανόησαν βαθύτερα τις αξίες και τα ιδανικά που μεταφέρει η αρχαία ελληνική δραματουργία. Το project απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, φιλολόγους, θεατρολόγους και ερευνητές που επιθυμούν να ενσωματώσουν το αρχαίο ελληνικό θέατρο στη διδακτική πράξη, ως εργαλείο ενίσχυσης της γλωσσικής παιδείας και πολιτισμικής αγωγής.

Λέξεις-κλειδιά: Αρχαία Τραγωδία, Βιωματική Μάθηση, Γλωσσική Εκπαίδευση, Δημιουργικότητα, Δημοτικό σχολείο

Από τη σιωπηλή ανάγνωση στην ηχηρή αφήγηση: Μαθητική παραγωγή ακουστικών βιβλίων στο Δημοτικό

Αντιγόνη Λάμπρου

Δασκάλα, 4ο Δ.Σ. Ανατολής Ιωαννίνων

anti.lamprou@gmail.com

Μαντώ Λιόλιου

Δασκάλα, 4ο Δ.Σ. Ανατολής Ιωαννίνων

mantw18@hotmail.com

Η εισήγηση παρουσιάζει μια παιδαγωγική πρακτική, που εφαρμόζεται σε τάξη Δημοτικού και αφορά τη δημιουργία ακουστικών βιβλίων (audiobooks) από τους μαθητές, έπειτα από τη μελέτη κατάλληλων για την πρακτική λογοτεχνικών έργων. Η πρακτική συνδυάζει τη φιλιαναγνωσία με την προφορική έκφραση και την εξοικείωση των παιδιών με τα ψηφιακά μέσα, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την αυτενέργεια, τη συνεργασία και τη συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών με το λογοτεχνικό κείμενο. Στο πλαίσιο της υλοποίησης, οι μαθητές, ύστερα από την κατανόηση και ερμηνεία ενός κειμένου, αναλαμβάνουν ρόλους (αφηγητές, ήρωες, τεχνικοί ήχου), εξασκούνται στην εκφραστική ανάγνωση και ηχογραφούν το έργο. Η διαδικασία καταλήγει σε ένα ολοκληρωμένο ακουστικό βιβλίο, το οποίο μπορεί να διαμοιραστεί σε ψηφιακό περιβάλλον, λειτουργώντας ως μαθητικό έργο με αποδέκτη και νόημα. Η επιλογή των λογοτεχνικών έργων γίνεται με σημαντικό κριτήριο τη συναισθηματική σύνδεση των παιδιών με κείμενα που γνωρίζουν από μικρότερες ηλικίες. «Ο αλυσοδεμένος ελέφαντας», «Η εχθρόπιτα», «Το δέντρο που έδινε», «Η πετρόσουπα» είναι έργα γνωστά στα περισσότερα παιδιά, σύντομα, προσιτά, γεμάτα συμβολισμούς και αναμνήσεις, και λειτουργούν ως γέφυρα ανάμεσα στον βιωματικό λόγο και τη σχολική μάθηση. Σημαντική είναι η σύνδεση της πρακτικής με τους στόχους του νέου προγράμματος σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα, ενσωματώνοντας σκοπούς και επιδιώξεις των θεματικών πεδίων: προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες, πολυτροπικότητα και προσέγγιση εκτεταμένων αναγνωσμάτων. Μέσα από την πρακτική, ενισχύεται η γλωσσική επίγνωση, η προφορική ευχέρεια, η αισθητική προσέγγιση της λογοτεχνίας και η ικανότητα των

μαθητών να μετασχηματίζουν το λόγο σε νέα μορφή – την ηχητική. Επίσης, μπορεί να αξιοποιηθεί για την ενίσχυση μαθητών με διαφορετικά επίπεδα αναγνωστικής ικανότητας, δυσκολίες ανάγνωσης ή άλλες μαθησιακές δυσκολίες. Σε συνάφεια με το θεωρητικό πλαίσιο των πολυγραμματισμών και της πολυτροπικότητας, η προσέγγιση αυτή δίνει τη δυνατότητα ενεργοποίησης διαφορετικών μορφών λόγου (προφορικός, γραπτός, ψηφιακός), αναδεικνύει τον ρόλο της τεχνολογίας στη γλωσσική έκφραση και καλλιεργεί στους μαθητές την ικανότητα κατανόησης, παραγωγής και κριτικής επεξεργασίας ποικίλων μορφών κειμένου. Η πρακτική μπορεί να επεκταθεί μέσα από τη σύνδεσή της με την πλατφόρμα eViniio, που προσφέρει δωρεάν λογοτεχνικά audiobooks με επαγγελματική αφήγηση. Οι μαθητές μπορούν να τα αξιοποιήσουν ως πρότυπα αφήγησης, να αναλύσουν την εκφραστικότητα, το ύφος και τον ρυθμό, και να συγκρίνουν τις δικές τους παραγωγές, καλλιεργώντας κριτική ακουστική ικανότητα. Παράλληλα, τους δίνεται η δυνατότητα για δημιουργική αναδιήγηση (π.χ. αλλαγή αφηγητή, προσθήκη μουσικών εφέ, διασκευή) και για διαθεματική εργασία με το μάθημα ΤΠΕ, μέσω της εκμάθησης βασικών δεξιοτήτων ηχογράφησης και επεξεργασίας ήχου. Συνολικά, η παραγωγή ακουστικών βιβλίων από τους μαθητές λειτουργεί ως μια σύγχρονη, συμπεριληπτική και μετασχηματιστική πρακτική, που δίνει στα παιδιά φωνή – κυριολεκτικά και παιδαγωγικά.

Λέξεις-κλειδιά: ακουστικά βιβλία, πολυγραμματισμοί, ψηφιακή δημιουργία, φιλιαναγνωσία, παραγωγικές δεξιότητες

Διδάσκοντας φιλοσοφία στο σχολείο: Πρακτικές και προτάσεις, οι αριστοτελικές μέθοδοι της γνώσης

Χρήστος Α. Πechλιβανίδης

Επιστημονικός Συνεργάτης, Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών Α.Π.Θ. Φιλολόγος, 2^ο Πρότυπο ΓΕΛ Θεσσαλονίκης «Λευκός Πύργος»

chpechli@edlit.auth.gr

Η Φιλοσοφία ως ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών του Δημοτικού σχολείου, εντάσσεται όμως διακριτά στο πρόγραμμα

σπουδών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ως μάθημα αρχαιογνωσίας του δευτέρου τετραμήνου στη Γ' Γυμνασίου, γενικής παιδείας στη Β' Λυκείου και της Ομάδας προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών στη Γ' Λυκείου, στοχεύει στην ανάδειξη της σημασίας της Φιλοσοφίας στη ζωή του ανθρώπου μέσα από την κατανόηση φιλοσοφικών θεμάτων, την ανάπτυξη φιλοσοφικών ερωτημάτων και την πειστική πραγμάτευσή τους. Η διδασκαλία της στο Λύκειο και ειδικότερα στη Β' Λυκείου, επιδιώκει μεταξύ άλλων την καλλιέργεια φιλοσοφικής στάσης απέναντι στα πράγματα, δηλαδή την ανάπτυξη μιας στάσης αυτοπαρατηρησίας και εφαρμογής στον βίο. Στο πλαίσιο αυτό προωθείται ο συνδυασμός δεδομένων-πληροφοριών από το σώμα των φιλοσοφικών θεωριών που διδάσκονται οι μαθητές/τριες, η ανάλυση και η σύνθεση φιλοσοφικών προτάσεων, η σύγκριση ανταγωνιστικών θεωριών, όπως ο ωφελιμισμός και η καντιανή ηθική και η κριτική αποτίμηση και αξιολόγηση φιλοσοφικών όρων, όπως οι ντετερμινισμός και ιντετερμινισμός, εννοιών, όπως η αλήθεια, η αναπαράσταση, η ταυτότητα, η πρόοδος, η αισθητική εμπειρία κ.ά. και θεωριών, όπως ο ορθολογισμός και ο εμπειρισμός. Επιδιώκεται ιδιαίτερα η ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας των μαθητών/τριών μέσα από τη συνεργασία σε διαθεματικές εργασίες (π.χ. ιστορία και φιλοσοφία της τέχνης) και τη συμμετοχή τους σε μαθητικά συνέδρια, διαγωνισμούς, εκθέσεις έργων κ.ά. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε μεθόδους και πρακτικές για την προσέγγιση του μαθήματος της φιλοσοφίας στη Β' Λυκείου, όπως η χρήση λογοτεχνικών κειμένων και ειδικότερα κωμικορροφημάτων (graphic novels) και η δημιουργία έντυπων ή ψηφιακών γραφικών οπτικοποιήσεων (infographics). Έτσι, στην περίπτωση των αριστοτελικών γνωσιολογικών και λογικών μεθόδων (συλλογισμός-επαγωγή) που εντάσσονται ως υποενότητα στο δεύτερο κεφάλαιο του σχολικού εγχειριδίου με τίτλο «Κατανοώντας τα Πράγματα» επιχειρούμε να δείξουμε πώς μπορούν να διδαχτούν οι μαθητές/τριες κεντρικές έννοιες της αριστοτελικής μεθοδολογίας μέσα από τη διεπιστημονική / διαθεματική προσέγγιση των κειμένων, και την πολυτροπικότητα (αξιοποίηση εικόνων, αναπαραστάσεων, σκίτσων, διαγραμματικών απεικονίσεων, φωτογραφιών, αφισών κ.λ.π.). Στόχος μας είναι να κινητοποιήσουμε το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών προς μια «λειτουργική διδακτική», δηλαδή τη συν-λειτουργία εκπαιδευτικού και μαθητή/τριας με κύρια επιδίωξη τη διερευνητική προσέγγιση της γνώσης.

Λέξεις-κλειδιά: φιλοσοφία, γνώση, διαθεματικότητα, πολυτροπικότητα, λειτουργική διδακτική

Αναρτημένες εργασίες

Συστηματική ανασκόπηση του Physics Attitude Scale (PAS): Ένα έγκυρο εργαλείο μέτρησης στάσεων στη διδακτική της Φυσικής

Δημήτρης Πανάγου

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Εργαστήριο Διδασκαλίας και Εκπαίδευσης της
Φυσικής, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

dimitrispanagou@yahoo.com

Κωνσταντίνος Θ. Κώτσης

Καθηγητής, Εργαστήριο Διδασκαλίας και Εκπαίδευσης της Φυσικής,
ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

kkotsis@uoi.gr

Οι στάσεις των μαθητών απέναντι στη Φυσική αποτελεί σημαντικό παράγοντα τόσο για την ακαδημαϊκή τους επίδοση όσο και για τη συμμετοχή τους στο μάθημα, αποτελώντας σημαντικό ερευνητικό αντικείμενο για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Η μέτρηση των στάσεων απαιτεί αξιόπιστα και έγκυρα ψυχομετρικά εργαλεία που αποτυπώνουν πολυδιάστατες μεταβλητές, όπως το ενδιαφέρον, η αυτοαντίληψη ικανοτήτων και η αντιλαμβανόμενη σημασία της Φυσικής. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η συστηματική ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με την εφαρμογή, την ψυχομετρική εγκυρότητα και την αξιοπιστία του Physics Attitude Scale (PAS), διερευνώντας την καταλληλότητα του ως εργαλείου αξιολόγησης των στάσεων των μαθητών έναντι της Φυσικής. Ακολουθήθηκε η μεθοδολογία PRISMA 2020 (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) για τη διασφάλιση της συστηματικότητας και της εγκυρότητας της ανασκόπησης. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε με την χρήση

της έγκριτης και διεθνούς βάσης δεδομένων Google Scholar, με κριτήρια επιλογής (α) εμπειρικές μελέτες που χρησιμοποίησαν το PAS και (β) έρευνες που αξιολόγησαν την ψυχομετρική εγκυρότητα του εργαλείου μέσω παραγοντικής ανάλυσης EFA, CFA και τον συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha. Τα ευρήματα αναδεικνύουν το PAS ως ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο εργαλείο υψηλής αξιοπιστίας και εγκυρότητας, κατάλληλο για τη διερεύνηση των στάσεων των μαθητών έναντι της Φυσικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προσαρμογή του ερωτηματολογίου σε νεότερες ηλικιακές ομάδες, λαμβάνοντας υπόψη γλωσσικές και πολιτισμικές παραμέτρους. Τα αποτελέσματα της ανασκόπησης συμβάλλουν στη βιβλιογραφική τεκμηρίωση της χρήσης του PAS ως βασικού εργαλείου μέτρησης στο πεδίο της Διδακτικής της Φυσικής και εφαρμογής του σε καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις, όπως η STEM-Project Based Learning (STEM-PBL).

Λέξεις-κλειδιά: Physics Attitude Scale (PAS), Στάσεις μαθητών, Συστηματική ανασκόπηση, PRISMA 2020

Το θερινό σχολείο και η ζωή στη μετακινούμενη κτηνοτροφία.

Η περίπτωση του Κεφαλοβρύσου

Μαρία Τσιέπα

Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

tsiepamaria@gmail.com

Το θερινό σχολείο ήταν ένας θεσμός που δημιουργήθηκε με σκοπό την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού και την εξασφάλιση μόρφωσης σε παιδιά κτηνοτροφικών οικογενειών. Η μετακινούμενη κτηνοτροφία ήταν για αιώνες τρόπος ζωής και επιβίωσης, ειδικά την δεκαετία του 1960. Την άνοιξη οι κτηνοτρόφοι ανέβαζαν τα ζώα τους σε ορεινές περιοχές, ενώ το φθινόπωρο, όταν ξεκινούσαν οι πρώτες κρύες μέρες, τα ζώα μεταφέρονταν σε πεδινές περιοχές. Η μετακίνηση αυτή γινόταν με τα πόδια και όλα τα μέλη της οικογένειας συμμετείχαν σε αυτή. Τα παιδιά μεγάλωναν κυρίως σε πολυμελείς οικογένειες και οι ρόλοι τους προκαθορισμένοι, καθώς όλα τα μέλη βοηθούσαν στις κτηνοτροφικές εργασίες. Η χώρα έκανε

προσπάθειες εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος εστιάζοντας στην ισότητα των ευκαιριών και τη βελτίωση των συνθηκών μάθησης. Κάπως έτσι γεννήθηκε και ο θεσμός του θερινού σχολείου. Παρά τις προσπάθειες αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες δεν επέτρεπαν σε όλα τα παιδιά να παρακολουθήσουν το σχολείο, ιδίως στην επαρχία. Η φοίτηση στο σχολείο ήταν υποχρεωτική μέχρι την ηλικία των 12 ετών, παρόλα αυτά πολλά παιδιά εγκατέλειπαν το σχολείο νωρίτερα. Στη παρούσα εργασία θα δούμε μαρτυρίες και εμπειρίες ανθρώπων που φοίτησαν στο θερινό σχολείο και έζησαν την κτηνοτροφική μετακίνηση σε μικρές ηλικίες. Θα εξετάσουμε κατά πόσο ο θεσμός του θερινού σχολείου βοήθησε στην εξασφάλιση μόρφωσης αυτών των παιδιών και ποιες οι σκέψεις και τα συναισθήματα αυτών των ανθρώπων σε σχέση με τον τρόπο ζωής εκείνης της εποχής. Συγκεκριμένα εξετάζουμε την περίπτωση του Κεφαλοβρύσου Ιωαννίνων.

"Μάθε, Παίξε, Μοιράσου." Παγκόσμιες ημέρες -Ανθρώπινα δικαιώματα

Αλκέτα Ταρούση

Phd, Msc Χημείας ΑΠΘ, εκπαιδευτικός ΔΕ

altarousi@gmail.com

Η εκπαίδευση δεν περιορίζεται μόνο στα βιβλία και τις αίθουσες διδασκαλίας. Μπορεί να αποκτήσει μια πιο δυναμική και βιωματική διάσταση όταν τα παιδιά συμμετέχουν σε δράσεις που τα φέρνουν σε επαφή με σημαντικά κοινωνικά ζητήματα. Στην προσπάθεια να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά γύρω από τα δικαιώματα του ανθρώπου, την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση του μπουλινγκ, οργανώθηκε μία σειρά από εκπαιδευτικές δράσεις με τίτλο "Μάθε, Παίξε, Μοίρασου". Η δράση αυτή, που εντάσσεται στις Παγκόσμιες Ημέρες για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τα Δικαιώματα των Ατόμων και κατά της Βίας κατά των Γυναικών, είχε σκοπό να προσφέρει στους μαθητές μια ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη εκπαίδευση πάνω σε ζητήματα που αφορούν την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτής της

δράσης, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ομιλίες, βίντεο και εκπαιδευτικά υλικά που παρουσίαζαν τα δικαιώματα των ανθρώπων και τις συνέπειες των κοινωνικών ανισοτήτων. Μετά την παρακολούθηση αυτών των υλικών, τα παιδιά εκφράστηκαν με τους δικούς τους τρόπους και μέσα. Πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις όπου οι μαθητές αντάλλαξαν απόψεις και προβληματισμούς σχετικά με την αξία της ισότητας, την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση της βίας. Οι συζητήσεις δεν περιορίστηκαν μόνο σε θεωρητικά ζητήματα, αλλά άνοιξαν την πόρτα στην ευαισθητοποίηση και την δράση. Μέσα από τη συζήτηση, τα παιδιά κατάφεραν να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της αλληλεγγύης και του σεβασμού μεταξύ τους. Η συνέχεια της δράσης ήταν η δημιουργία έργων τέχνης, όπως ζωγραφιές, ποιήματα και πόστερ με συνθήματα που υπογράμμιζαν τα μηνύματα της δράσης. Κάθε μαθητής έδωσε τη δική του ερμηνεία μέσα από τη δημιουργικότητα, δίνοντας φωνή στα συναισθήματα και τις σκέψεις του γύρω από τα θέματα των δικαιωμάτων και της ισότητας. Οι μαθητές δούλεψαν ομαδικά και παρουσίασαν τα αποτελέσματά τους στην κοινότητα του σχολείου και σε άλλα σχολεία, με σκοπό να διαδώσουν τα μηνύματα της δράσης και να ενθαρρύνουν κι άλλους να συμμετέχουν και να αντιδρούν σε κοινωνικά ζητήματα. Επιπλέον, οργανώθηκαν διάφορες εξωτερικές εκδηλώσεις, όπως η συγκέντρωση και η συμμετοχή των μαθητών στη ζωντανή έκφραση των μηνυμάτων με λέξεις και μπαλόνια γεμάτα συνθήματα, τα οποία αφέθηκαν στον αέρα ως συμβολική κίνηση ελευθερίας λόγου και έκφρασης. Οι μαθητές φώναξαν δυνατά για τα δικαιώματά τους και ενίσχυσαν την αίσθηση της ατομικής και συλλογικής ελευθερίας. Η κορύφωση της δράσης ήρθε με τη συμμετοχή 45 μαθητών στην εθνική γιορτή της 25ης Μαρτίου, όπου οι μαθητές τίμησαν την μνήμη των ηρώων του 1821 και ανέδειξαν το μήνυμα της ελευθερίας και της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η συμμετοχή ήταν ένα ισχυρό σύμβολο ότι τα παιδιά δεν είναι απλοί παρατηρητές της κοινωνίας, αλλά ενεργοί πολίτες που διεκδικούν τα δικαιώματά τους και επιθυμούν να προσφέρουν στην κοινωνία με κάθε τρόπο. Η δράση "Μάθε, Πάίζει, Μοίρασου" είχε μια μεγάλη επιτυχία, αφού τα παιδιά έμαθαν να εκφράζονται, να συνεργάζονται και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους. Ενίσχυσαν την αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης και έκαναν ένα μεγάλο βήμα προς την κατανόηση του κόσμου γύρω τους, ενώ

ταυτόχρονα διαδόθηκε ένα σημαντικό μήνυμα σε άλλες σχολικές κοινότητες. Η δύναμη της εκπαίδευσης, η συνεργασία και η δημιουργικότητα μπορεί να φέρει θετικές αλλαγές και να συμβάλει σε έναν πιο δίκαιο και ισότιμο κόσμο για όλους.

Ενίσχυση Ψηφιακών Δεξιοτήτων Εκπαιδευτικών μέσω της Πλατφόρμας Moodle στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Χρυσάνθη Γιομέλου

Εκπαιδευτικός Πληροφορικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Χίου – 5^ο
Δημοτικό Σχολείο Χίου

xrisa.giomelou@gmail.com

Στο πλαίσιο της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και της ενσωμάτωσης καινοτόμων πρακτικών στη διδασκαλία, το Δημοτικό Σχολείο μας υλοποιεί ένα Σχέδιο Δράσης με στόχο την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών μέσω της δημιουργίας και αξιοποίησης μιας πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης Moodle. Αναγκαιότητα & Στόχοι: Η χρήση ψηφιακών εργαλείων στην εκπαίδευση δεν αποτελεί πλέον επιλογή, αλλά ανάγκη. Με την ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να προσαρμόσουν τη διδασκαλία τους, υιοθετώντας σύγχρονες, ευέλικτες και διαφοροποιημένες προσεγγίσεις. Η δημιουργία μιας οργανωμένης πλατφόρμας Moodle επιτρέπει την ανάπτυξη ενός δυναμικού μαθησιακού περιβάλλοντος, ενισχύοντας:

1. Την εξατομικευμένη μάθηση, ώστε κάθε εκπαιδευτικός να επιμορφώνεται στον δικό του χρόνο και ρυθμό.
2. Την αξιοποίηση εκπαιδευτικών τεχνολογιών στη διδασκαλία.
3. Την ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών, όπως εκπαιδευτικά παιχνίδια, κουίζ αξιολόγησης και πολυμεσικό υλικό.
4. Την καλλιέργεια κουλτούρας δια βίου μάθησης και τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών.

Στάδια Υλοποίησης & Δράσεις: Η υλοποίηση του σχεδίου ακολουθεί μια δομημένη προσέγγιση, βασισμένη σε πραγματικές εκπαιδευτικές ανάγκες:

1. Ανίχνευση αναγκών: Δημιουργία ερωτηματολογίου σε Google Forms για την καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών.
2. Σχεδιασμός της πλατφόρμας Moodle: Ανάπτυξη μαθημάτων βάσει των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου.
3. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Εκμάθηση

βασικών και προχωρημένων λειτουργιών του Moodle. 4. Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού: Ανάπτυξη διαδραστικών δραστηριοτήτων, όπως κουίζ, εργασίες, εκπαιδευτικά παιχνίδια. 5. Πιλοτική εφαρμογή: Χρήση της πλατφόρμας και συλλογή ανατροφοδότησης. 6. Αξιολόγηση & Βελτίωση: Ανάλυση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και προτάσεις βελτίωσης. Κριτήρια Επιτυχίας & Αναμενόμενα Αποτελέσματα: Η επιτυχία της δράσης αξιολογείται μέσα από: 1. Ενεργή συμμετοχή του 80% των εκπαιδευτικών στην πλατφόρμα και τις επιμορφώσεις. 2. Αποτελεσματική χρήση των εργαλείων του Moodle (ανάρτηση υλικού, εργασιών, αξιολογήσεων). 3. Θετική ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες, που θα αξιολογηθεί μέσω ερωτηματολογίων. 4. Ευελιξία στη μάθηση, καθώς οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα στον δικό τους ρυθμό και χώρο. Συμπέρασμα: Το συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης αποτελεί μια καλή πρακτική που μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα σχολεία, ενισχύοντας τη δια βίου μάθηση των εκπαιδευτικών και τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας μέσω της τεχνολογίας. Με την αξιοποίηση της πλατφόρμας Moodle, δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν νέες δεξιότητες, να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους και να προετοιμαστούν για τις σύγχρονες εκπαιδευτικές προκλήσεις.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιακές δεξιότητες, Ασύγχρονη τηλεκπαίδευση, Πλατφόρμα Moodle, Δια βίου μάθηση, Καινοτόμες διδακτικές πρακτικές

Γονεϊκή Εμπλοκή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Οι Απόψεις των μαθητών/τριών

Ευαγγελία Μαρία Τσίλη

Προπτυχιακή φοιτήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

euaggeliatsili1204@gmail.com, el09688@uoi.gr

Η γονεϊκή εμπλοκή και η αλληλεπίδραση μεταξύ σχολείου και οικογένειας συνιστούν έναν δυναμικά εξελισσόμενο ερευνητικό τομέα, με σημαντικές επιπτώσεις στη σχολική αποτελεσματικότητα και τη μαθησιακή πορεία των παιδιών. Στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, η διερεύνηση της σχέσης γονέων-εκπαιδευτικών

παραμένει περιορισμένη, ενώ οι δυσκολίες και οι παρερμηνείες στη συνεργασία σχολείου-οικογένειας εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση. Παρόλο που οι αντιλήψεις γονέων και εκπαιδευτικών έχουν μελετηθεί εκτενώς, η οπτική των μαθητών/τριών αναφορικά με τη γονεϊκή εμπλοκή δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην εξέταση των απόψεων μαθητών/τριών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη συμμετοχή των γονέων στη σχολική ζωή, την αντιληπτή αποτελεσματικότητά της και τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Παράλληλα, διερευνάται η ανάγκη θεσμοθέτησης σχολικών συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη βελτίωση της επικοινωνίας όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή 150 μαθητών/τριών δημοτικών σχολείων της πόλης των Ιωαννίνων. Η συλλογή δεδομένων έγινε μέσω ανώνυμου ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού τύπου, το οποίο βασίστηκε στο Parent Involvement Questionnaire (PIQ test), προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες συνθήκες του δείγματος. Η ανάλυση των δεδομένων βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα αναμένεται να συμβάλουν στον εμπλουτισμό της βιβλιογραφίας σχετικά με τη γονεϊκή εμπλοκή, προσφέροντας προτάσεις για την ενίσχυση της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας και αναδεικνύοντας καλές πρακτικές προς αυτή την κατεύθυνση.

Λέξεις-κλειδιά: Γονεϊκή εμπλοκή, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Απόψεις μαθητών, Συνεργασία

Μετατροπή του Σχολικού Κανονισμού σε QR Code

Ελένη Δημάρη

Διευθύντρια 4ου Δ.Σ. Ανατολής Ιωαννίνων

elenidimari@gmail.com

Η αποτελεσματική διοίκηση ενός σχολείου απαιτεί διαφάνεια, προσβασιμότητα και εύκολη επικοινωνία των κανόνων που το διέπουν. Σε αυτό το πλαίσιο, η μετατροπή του σχολικού κανονισμού σε QR code και η ανάρτησή του σε εμφανή σημεία στον χώρο του σχολείου αποτελεί μια καινοτόμο, καλή πρακτική διοίκησης, που ενισχύει την ενημέρωση και την ευκολία πρόσβασης όλων των μελών της σχολικής κοινότητας.

Ο σχολικός κανονισμός, που περιλαμβάνει κανόνες λειτουργίας, υποχρεώσεις και δικαιώματα μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και γονέων/κηδεμόνων είναι συνήθως ένα εκτενές έγγραφο που δεν διαβάζεται εύκολα από όλους. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η δυσκολία, δημιουργήθηκε ένας QR code, ο οποίος, όταν σαρωθεί με κινητό τηλέφωνο ή tablet, ανακατευθύνει τους χρήστες σε μια ψηφιακή έκδοση του κανονισμού. Οι QR codes αναρτώνται σε στρατηγικά σημεία, όπως: 1. Στην είσοδο κάθε τάξης του σχολείου, 2. Στον πίνακα ανακοινώσεων, 3. Σε κοινόχρηστους χώρους (βιβλιοθήκη, γραφείο Διεύθυνσης), 4. Στο ιστολόγιο του σχολείου. Στα οφέλη της συγκεκριμένης καινοτόμου πρακτικής συγκαταλέγονται η άμεση πρόσβαση, καθώς οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες μπορούν να δουν τον κανονισμό οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς να χρειάζεται να αναζητήσουν έγγραφα. Επίσης αποφεύγεται η εκτύπωση μεγάλου όγκου χαρτιού, ενισχύοντας την περιβαλλοντική συνείδηση. Επιπλέον ενισχύεται η σχολική πειθαρχία, καθώς, όταν οι κανόνες είναι διαθέσιμοι με ένα απλό σκανάρισμα, όλοι είναι πιο ενήμεροι και συνεπείς. Η χρήση QR code για τη διάδοση του σχολικού κανονισμού είναι μια απλή, οικονομική και αποτελεσματική πρακτική, που εκσυγχρονίζει τη σχολική διοίκηση και διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Η ενσωμάτωση τεχνολογίας στην καθημερινή σχολική ζωή συμβάλλει στη δημιουργία ενός σύγχρονου και συνεργατικού μαθησιακού περιβάλλοντος. Η εφαρμογή της πρακτικής αυτής μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση και για άλλα σχολεία, προάγοντας τη διαφάνεια, τη συμμετοχή και τη διά βίου μάθηση σε ένα ψηφιακό και διαδραστικό σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: QR Code, Κανονισμός, Προσβασιμότητα, Τεχνολογία, Διοίκηση

Εφαρμόζοντας καλές πρακτικές σε πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων με θέμα την ενσυναίσθηση

Αναστασία Αρδίτσογλου

Χημικός MSc, PhD, εκπαιδευτικός ΔΕ

aarditso@yahoo.gr

Με τον όρο ενσυναίσθηση χαρακτηρίζουμε την συναισθηματική ταύτιση ενός ατόμου με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου καθώς και την κατανόηση των κινήτρων που καθορίζουν τη συμπεριφορά του. Η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης αποτελεί μια διαρκή διαδικασία που ξεκινά από την νηπιακή ακόμα ηλικία. Η σύγχρονη εποχή που χαρακτηρίζεται από έντονα φαινόμενα βίας, αποκλεισμού, ρατσισμού, σχολικού εκφοβισμού επιβάλλει την διαρκή εκπαίδευση των παιδιών σε θέματα που αφορούν την ενσυναίσθηση. Με γνώμονα τα παραπάνω και με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών για θέματα που αφορούν την διαφορετικότητα, την αποδοχή, τον εθελοντισμό και την κοινωνική συνοχή σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων με τίτλο «Καλλιεργώντας την ενσυναίσθηση» (Υπεύθ. Εκπ. Αρδίτσογλου Αναστασία, Σταυροπούλου Βέρα). Στο πλαίσιο του προγράμματος οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά σε δράσεις που αφορούν την διαφορετικότητα και συγκεκριμένα την αναπηρία. Ενεργοποιήθηκαν με μέσο την τέχνη και με ζωγραφιές, ποιήματα και πεζό κείμενο εκφράστηκαν για τα άτομα με αναπηρίες. Το υλικό στάλθηκε ψηφιακά στο Υπουργείο Παιδείας στο πλαίσιο δράσεων για την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία. Παράλληλα μαθητές συμμετείχαν σε δράση του Δήμου της πόλης μας με τίτλο «Το ποτάμι της μοναδικότητας». Μια διαφορετική δράση αποτέλεσε η συλλογή τροφίμων για το συσσίτιο της πόλης μας κατά την οποία τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά και στην προετοιμασία γεύματος. Το θέμα του σχολικού εκφοβισμού μας απασχόλησε αρκετά. Η συζήτηση με ψυχολόγους ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Σε συνεργασία με ομάδα μαθητών αποφασίστηκε να δημιουργηθεί μια ταινία μικρού μήκους (Υπ. Εκπαιδ: Αρδίτσογλου Αναστασία, Βάσιου Χρυσούλα, Σταυροπούλου Βέρα). Τα παιδιά δούλεψαν με ενθουσιασμό και κατάφεραν να δημιουργήσουν πολύ καλό αποτέλεσμα. Η ανάληψη πρωτοβουλιών, η ομαδοσυνεργατικότητα, η επικοινωνία, ο σεβασμός στον άλλο και στην γνώμη του, η αλληλοβοήθεια είναι δεξιότητες που καλλιεργήθηκαν. Παράλληλα, καλλιεργήθηκαν και ψηφιακές δεξιότητες όπως δημιουργία και επεξεργασία βίντεο. Μέσα από τις διάφορες δράσεις που υλοποιήθηκαν, οι μαθητές με βιωματικό τρόπο προσέγγισαν και ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα που αφορούν την διαφορετικότητα, την βία, την αλληλεγγύη, τον εθελοντισμό. Στην παρούσα εργασία γίνεται αναφορά στις διάφορες δράσεις που υλοποιήθηκαν. Αναλυτικά αναφέρονται ποιοι ήταν οι επιδιωκόμενοι στόχοι, οι τρόποι υλοποίησης, τα αποτελέσματα και η διάχυσή τους.

Λέξεις-κλειδιά: ενσυναίσθηση, διαφορετικότητα, εθελοντισμός, σχολικός εκφοβισμός

Τι σπουδαία πράγματα...

Διονυσία Νικολοπούλου

Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Ιωαννίνων

sissynnikolopoulou@gmail.com

Το ποίημα αυτό, είναι εμπνευσμένο από όλες εκείνες τις μικρές στιγμές της καθημερινής μας ζωής, που τελικά συνειδητοποιούμε... πως είναι σπουδαίες!

Τι σπουδαία πράγματα...

Γιατί άραγε τα τόσο απλά,
να με γεμίζουν συναισθηματικά...
Πως γίνεται στον κόσμο αυτό,
ακόμα και ένα τόσο απλό ευχαριστώ,
να είναι σπουδαίο...

Γιατί άραγε τα τόσο απλά,
στη ζωή αυτή, να είναι τα σημαντικά...
Πως γίνεται αντιληπτό,
ακόμα και ένα τόσο απλό σε αγαπώ,
να είναι σπουδαίο...

Σπουδαία είναι η γιαγιά,
που νιώθει ικανοποίηση αν το πιάτο φαγητού που
σου έβαλε γυαλίσεις...
Σπουδαία είναι η μαμά,
που θα σου πει να περάσεις καλά, πριν φύγεις με
τους φίλους σου να βγεις...

Σπουδαίο είναι αυτό το βλέμμα του παππού,

που θα σε αφήσει έξω απ' το σχολείο και θα λέει να
προσέχεις...

Σπουδαία είναι η αγκαλιά του μπαμπά,
που σε γεμίζει ασφάλεια και σιγουριά πριν
κοιμηθείς...

Σπουδαία είναι αυτή η καλημέρα,
που θα ανταλλάξεις το πρωί, με όποιον δεις στον
δρόμο...

Σπουδαίος είναι και ο καφές,
που το πρωί, πριν φύγεις απ' το σπίτι σου θα
πιεις...

Σπουδαία είναι η μουσική,
που ακούς όταν τον πόνο ή την χαρά θελήσεις να
υμνήσεις...

Σπουδαίος είναι και ο περίπατος στη λίμνη,
που με δύο φίλους σου θα πας να ξεχαστείς...

Σπουδαία είναι η αγκαλιά,

που θα χαρίσεις απλόχερα σε όποιον τη
χρειάζεται...

Σπουδαίος είναι και ο διάλογος,
που με τον καθηγητή της σχολής σου εσύ θα
ανταλλάξεις...

Σπουδαία είναι τα όνειρα, εκείνα -τα μεγάλα- ,
που ευχόσουν από παιδί μία ημέρα να
πραγματοποιήσεις...

Σπουδαίος είναι και ο στόχος εκείνος,
που διαρκώς θα επιδιώκεις με όλη σου την ψυχή...

Και άκου αυτό για τους ανθρώπους...

Σπουδαίοι είναι οι άνθρωποι,
που παλεύουν για τα θέλω τους χρόνια τώρα,
κι ας μην τα καταφέρνουν... αρκεί που
προσπαθούν
Σπουδαίοι είναι οι άνθρωποι,
που ανακαλύπτουν τον εαυτό τους εδώ και καιρό,
και ακόμα –τον- μαθαίνουν...

Σπουδαίοι είναι οι άνθρωποι,
που βοηθούν συνανθρώπους τους που έχουν
ανάγκη,
-και ας έχουν και οι ίδιοι άλλες δέκα δυσκολίες
από πίσω-
Σπουδαίοι είναι οι άνθρωποι,
που θα φροντίσουν δύο αδέσποτα που βρέθηκαν
στο διάβα τους,
παρέχοντας τους την στοιχειώδη θαλπωρή...

Και εάν θες και λίγο πιο απλά...

Σπουδαίοι είναι αυτοί, που αγαπούν την αγάπη...
Σπουδαίοι είναι αυτοί, που τα μικρά βλέπουν για
μεγάλα...
Σπουδαίοι είναι αυτοί, που δεν φοβούνται να
λυγίσουν...
Σπουδαίοι είναι αυτοί που λάθη κάνουν και
συγχωρούν...

Σπουδαίοι είναι αυτοί, που χαίρονται με την χαρά
των άλλων...
Σπουδαίοι είναι αυτοί, που βρίσκουν την

ΕΥΤΥΧΙΑ, όπου και εάν κοιτούν!

«Πού θα μου χρειαστεί η χημεία;» «Η χημεία δεν έχει καμία χρησιμότητα!»

Αναστασία Αρδίτσογλου

Χημικός MSc, PhD, εκπαιδευτικός ΔΕ

aarditso@yahoo.gr

Η Χημεία αποτελεί ένα μάθημα που δυστυχώς καθυστερεί να μπει στο ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθητών. Εισάγεται στην Β' Γυμνασίου ως μονόωρο μάθημα και εξακολουθεί να είναι έτσι και στην Γ' Γυμνασίου. Σε όλες τις τάξεις του ΕΠΑΛ εξακολουθεί να είναι μονόωρο. Είναι πολύ συχνό λοιπόν το φαινόμενο οι μαθητές να θεωρούν την Χημεία σαν μια «άλλη γλώσσα» με δικά της σύμβολα που αδυνατούν να κατανοήσουν και αδυνατούν να την συνδέσουν με την καθημερινή ζωή. Πολλές φορές στην αρχή των μαθημάτων εκφράζουν την άποψη ότι η χημεία δεν έχει καμία χρησιμότητα, ότι περιορίζεται μόνο σε εργαστήρια με επιστήμονες που κάνουν πειράματα αλλάζοντας χρώμα σε ποτηράκια με διάφορα υγρά και εννοείται πως δεν έχει καμία σχέση με την καθημερινότητα. Στο πλαίσιο της γνωριμίας με τους μαθητές στην αρχή της σχολικής χρονιάς έγινε σημαντική αναφορά στην χρησιμότητα της χημείας και στην γενικότερη συμβολή της στην ζωή μας. Κατόπιν ζητήθηκε από τους μαθητές να κάνουν μια μικρή έρευνα για οποιοδήποτε θέμα τους ενδιαφέρει και να διαπιστώσουν αν έχει αυτό σχέση με την χημεία. Εννοείται πως σε οτιδήποτε αναζήτησαν βρήκαν από πίσω την Χημεία! Κλήθηκαν να κάνουν μια εργασία – αφίσσα είτε ατομικά είτε σε ομαδικά. Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό και κατασκεύασαν πολύ όμορφες αφίσσες οι οποίες εκτέθηκαν στο χώρο του σχολείου στην Πανελλήνια Ημέρα Χημείας, 11 Μαρτίου 2025. Η συγκεκριμένη δράση είχε στόχο την διαπίστωση και κατανόηση της σημασίας της Χημείας στην καθημερινότητά μας και κατ' επέκταση την δημιουργία ενδιαφέροντος για την επιστήμη της Χημείας και γενικότερα για τις Φυσικές Επιστήμες. Οι μαθητές εργάστηκαν ομαδικά, αναζήτησαν πληροφορίες και κατασκεύασαν αφίσσες καλλιεργώντας τις αντίστοιχες δεξιότητες. Ανακάλυψαν τελικά ότι η Χημεία είναι καθοριστική για οτιδήποτε υπάρχει!

Λέξεις-κλειδιά: Χημεία, αφίσσα, ομαδοσυνεργατικά

«Αρχίζει να ακούγεται η φωνή της μαθήτριας»: Συμπερίληψη και ενδυνάμωση μέσω δημιουργίας podcast με εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης στην Ε΄ Δημοτικού

Ελένη Κοντονάσιου

Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης- Παράλληλη Στήριξη

pitsakiel@gmail.com

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει μια καλή πρακτική συμπερίληψης στο πλαίσιο της παράλληλης στήριξης, με αφετηρία τη διδασκαλία της Γλώσσας στην Ε΄ Δημοτικού. Στο επίκεντρο βρίσκεται η ένταξη και ενδυνάμωση μαθήτριας με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ), μέσα από τη δημιουργία ενός podcast αξιοποιώντας εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης. Η δράση εντάχθηκε στην ενότητα «Ταξίδια στο διάστημα» και αξιοποίησε το κείμενο «Συνέντευξη με έναν εξωγήινο» ως βάση για τη δημιουργική επεξεργασία. Η μαθήτρια συμμετείχε ενεργά στον σχεδιασμό του σεναρίου, στη σύνθεση των ερωτήσεων και στην ηχογράφηση. Η τεχνητή νοημοσύνη αξιοποιήθηκε τόσο για τη διατύπωση προσαρμοσμένων γλωσσικά ερωτήσεων όσο και για τη σύνθεση της “φωνής” του εξωγήινου μέσω εργαλείων text-to-speech. Η τεχνολογία χρησιμοποιήθηκε όχι ως αυτοσκοπός, αλλά ως μέσο προσβασιμότητας, ενδυνάμωσης και παιγνιώδους μάθησης, ενισχύοντας τη συμμετοχικότητα και την έκφραση. Η παιδαγωγική προσέγγιση βασίστηκε στη διαφοροποίηση του περιεχομένου, της διαδικασίας και του τελικού προϊόντος, με χρήση οπτικοποιημένου υλικού, υποστηρικτικών δομών και συνεργατικής μάθησης σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Η εστίαση μετατοπίστηκε από το έλλειμμα στη δυνατότητα: από την αδυναμία παραγωγής προφορικού λόγου σε περιβάλλον πίεσης, στη δημιουργική συμμετοχή σε ένα πλαίσιο που πρόσφερε χώρο, χρόνο και εναλλακτικά μέσα έκφρασης. Το podcast λειτούργησε ως γέφυρα επικοινωνίας και κοινωνικής ένταξης, προσφέροντας στη μαθήτρια το αίσθημα του «ανήκειν» και ενισχύοντας την αυτενέργειά της. Η παρέμβαση βασίστηκε στη συνεργασία εκπαιδευτικού γενικής και

ειδικής αγωγής, αναδεικνύοντας τον ρόλο της παράλληλης στήριξης ως φορέα καινοτομίας και υποστήριξης διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Οι συμμαθητές της ανταποκρίθηκαν θετικά, ενισχύοντας τη συνεργασία, την αλληλοβοήθεια και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα. Η «διαφορετικότητα» μετατράπηκε σε δημιουργικότητα, και η τεχνολογία λειτούργησε ως καταλύτης για τη μετάβαση από τη σιωπή στη φωνή. Η φωνή της μαθήτριας άρχισε να ακούγεται – καθαρά, δημιουργικά και ισότιμα. Η πρακτική αυτή αναδεικνύει τη γόνιμη σύνδεση μεταξύ της πανεπιστημιακής θεωρίας και της σχολικής πράξης, αξιοποιώντας σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις (όπως η διαφοροποιημένη διδασκαλία, η τεχνολογία ως εργαλείο προσβασιμότητας και η ενταξιακή παιδαγωγική) στην καθημερινή διδακτική πράξη. Μέσα από τον αναστοχασμό και την εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης, ενισχύεται η δυναμική της παράλληλης στήριξης ως πεδίου καινοτομίας και ερευνητικής παρατήρησης.

Λέξεις-κλειδιά: συμπερίληψη, ΔΑΦ, podcast, τεχνητή νοημοσύνη, διαφοροποιημένη διδασκαλία

Έλεγχος φυσικού περιβάλλοντος: μια προσέγγιση STEAM

Γεωργία Παναγιώτου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ

el10127@uoi.gr

Αικατερίνη Πανούση Πάνου

Φοιτήτρια ΠΤΔΕ

el09645@uoi.gr

Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος

Φοιτητής ΠΤΔΕ

el09648@uoi.gr

Η εκπαίδευση STEAM αναφέρεται στην επίλυση αυθεντικών προβλημάτων μέσω μαθητοκεντρικών μοντέλων και αξιοποίησης της διαδικασίας της μηχανικής. Σκοπός της εργασίας είναι η κατανόηση της λειτουργίας αυτοματισμών που συναντούν οι μαθητές στην καθημερινότητα τους, και η ανάπτυξη τους από τους ίδιους. Στόχος της

παρούσας εργασίας είναι η δημιουργία μιας λειτουργικής πόλης στην οποία ρομπότ, αισθητήρες και ενεργοποιητές συνδυάζονται για την επίλυση καθημερινών προβλημάτων. Το εκπαιδευτικό σενάριο STEAM δημιουργήθηκε με τα πακέτα STEM Προγραμματισμού S1 – ΣΕΤ Ε-ΣΤ Δημοτικού και το ρομπότ TP Bot. Οι μαθητές σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό προσδιορίζουν το πρόβλημα, αναζητούν λύσεις με τον εξοπλισμό που διαθέτουν, επιλέγουν την κατάλληλη λύση και τη σχεδιάζουν, την υλοποιούν, την ελέγχουν, και κάνουν τις απαραίτητες βελτιώσεις. Συγκεκριμένα κατασκευάζουν το περιβάλλον μιας πόλης και προγραμματίζουν ρομπότ, αισθητήρες και ενεργοποιητές. Με αυτόν τον τρόπο ελέγχουν τη κυκλοφορία με φωτεινό σηματοδότη, αναπτύσσουν ένα σύστημα πυρασφάλειας, έναν Ρομποτικό οδοκαθαριστή , ένα ρομπότ μεταφοράς κάδων σκουπιδιών, σύστημα για την ανίχνευση μαγνητικών πεδίων, την ανίχνευση υγρασίας σε ένα θερμοκήπιο, και σύστημα αερισμού με την άνοδό της, και μία μπάρα εισόδου σε πάρκο ή δρυμό για οχήματα ασφαλείας μέσω ενός συστήματος ελέγχου εισόδου για οχήματα ασφαλείας σε προστατευμένες περιοχές. Το σενάριο STEAM μπορεί να επεκταθεί με περισσότερες αυτόματες λειτουργίες για την παρακολούθηση και διαχείριση περιβαλλοντικών παραμέτρων.

Λέξεις-κλειδιά: πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εκπαίδευση STEAM, ρομποτικά συστήματα

«Το Μήνυμα της Ημέρας»: Μια πρακτική για τη δημιουργία κοινότητας στην τάξη και το σχολείο

Αντιγόνη Λάμπρου

Δασκάλα

anti.lamprou@gmail.com

Ελένη Δημάρη

Διευθύντρια, 4ου Δ.Σ. Ανατολής Ιωαννίνων

elenidimari@gmail.com

Η δράση «Το Μήνυμα της Ημέρας» αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής λειτουργίας της φετινής Δ' τάξης. Κάθε πρωί, με αφορμή ζητήματα που απασχολούν

τους/τις μαθητές/τριες, περιστατικά της σχολικής ζωής, κείμενα που διαβάστηκαν στην τάξη, σημαντικές ημέρες ή γεγονότα κ.α., παρουσιάζεται ένα σύντομο μήνυμα που προκαλεί σκέψη, συναισθηματική εμπλοκή και συζήτηση. Το μήνυμα αναγράφεται στον πίνακα της τάξης, περιλαμβάνεται στο ημερήσιο φύλλο υποχρεώσεων των μαθητών/τριών (μαζί με τις εργασίες και το περιεχόμενο της σχολικής τσάντας) και δημοσιεύεται στο blog της τάξης. Έχει συχνά τη μορφή σύντομου σπαράγματος ή slogan για να μπορούν τα παιδιά να το ανακαλούν εύκολα και να αναφέρονται σε αυτό. Η ημέρα ξεκινάει με ολιγόλεπτη συζήτηση γύρω από το μήνυμα, ενώ κατά τη διάρκεια της ημέρας ή και άλλη μέρα, ανάλογα με το κατά πόσο έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον τους, οι μαθητές/τριες μπορεί να επανέλθουν για να ξανασυζητηθεί. Η συμμετοχή τους είναι ενεργή και δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν το μήνυμα αγγίζει προσωπικά τους βιώματα, όπως οι σχέσεις, η διαχείριση των συναισθημάτων, η ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ή και περιστατικά από τη σχολική ζωή. Το «Μήνυμα της Ημέρας» βασίζεται σε αρχές της βιωματικής μάθησης και της ολιστικής προσέγγισης στην εκπαίδευση. Εντάσσεται θεωρητικά στην κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση της μάθησης, λειτουργώντας ως συμβολικό μέσο καλλιέργειας κοινών αξιών και συλλογικής ταυτότητας. Αντλεί επίσης στοιχεία από την εκπαίδευση για τη δημοκρατία και την ενεργό πολιτεότητα, προσφέροντας στους/στις μαθητές/τριες ευκαιρίες να προβληματιστούν πάνω σε κοινωνικά, περιβαλλοντικά και ανθρωπιστικά ζητήματα, να αναπτύξουν την ηθική σκέψη και να κατανοήσουν βαθύτερα τον κόσμο γύρω τους. Η δράση έχει επεκταθεί και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Το μήνυμα αναφέρεται στην πρωινή συγκέντρωση, αναρτάται σε ειδικό πίνακα στην είσοδο του σχολείου και δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα λειτουργώντας ως κοινό σημείο αναφοράς για μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς και γονείς. Η ανακοίνωση του μηνύματος σε όλα τα παιδιά του σχολείου - αλλά και στις οικογένειές τους μέσω της ιστοσελίδας - του προσδίδει χαρακτήρα σχολικής τελετουργίας. Έτσι, το σχολείο μετατρέπεται σε κοινότητα μάθησης με κοινό βηματισμό, κοινή έναρξη της ημέρας και μια σταθερή πηγή νοήματος που ενισχύει τη συνοχή και την αίσθηση του «ανήκειν». Πρόκειται για μια πρακτική που ενισχύει το θετικό κλίμα στην τάξη και στο σχολείο συνολικά. Παράλληλα, υποστηρίζει βασικές δεξιότητες του 21ου αιώνα, όπως η κριτική σκέψη, η επικοινωνία, η συνεργασία και η κοινωνική ενσυναίσθηση, συμβάλλοντας στη

διαμόρφωση υπεύθυνων, ευαισθητοποιημένων και ενεργών πολιτών του αύριο. Μέσα από μικρές, καθημερινές δόσεις νοήματος, τα παιδιά ενθαρρύνονται να σκεφτούν, να νιώσουν, να εκφραστούν και να συνδεθούν μεταξύ τους, διαμορφώνοντας κουλτούρα αποδοχής, σεβασμού και συλλογικής εξέλιξης. Η δράση αναδεικνύει τον ρόλο του σχολείου ως κοινότητας που μαθαίνει και συμπορεύεται. Μέσω συγκεκριμένων μηνυμάτων και των συζητήσεων που αυτά προκαλούν, αξιοποιείται και ως δράση πρόληψης σχολικής βίας και εκφοβισμού. Τέλος, μπορεί να επεκταθεί, μέσω της εμπλοκής των μαθητών/τριών στη συγγραφή ή επιλογή μηνυμάτων, της ανάρτησης δημιουργιών τους και της ενσωμάτωσης της πρακτικής σε ευρύτερα σχολικά σχέδια.

Λέξεις-κλειδιά: συλλογική ταυτότητα, κοινότητα, αξίες και ενσυναίσθηση, ενεργοποίηση μαθητών/τριών, πολιτειότητα

Ανάπτυξη Συστήματος Τεχνητής Νοημοσύνης για Αναγνώριση Πειραματικών Οργάνων Φυσικής με Χρήση της Teachable Machine

Ζωή-Πολύμνια Αποστολοπούλου

Προπτυχιακή Φοιτήτρια

el09498@uoi.gr

Αθανάσιος-Κωνσταντίνος Βορλόκας

Προπτυχιακός Φοιτητής el09726@uoi.gr

Φωτεινή Γκόρου

Προπτυχιακή Φοιτήτρια

el09525@uoi.gr

Δημήτριος Μέτσκας

Προπτυχιακός Μαθητής

el09606@uoi.gr

Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (TN) στην καθημερινότητά μας έχει ανοίξει νέους ορίζοντες και στην εκπαιδευτική διαδικασία, παρέχοντας καινοτόμες

δυνατότητες για την ενίσχυση της μάθησης. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η ανάπτυξη ενός συστήματος τεχνητής νοημοσύνης για την αναγνώριση πειραματικών οργάνων φυσικής μέσω της πλατφόρμας Teachable Machine. Το σύστημα βασίζεται σε μοντέλα μηχανικής μάθησης που εκπαιδεύονται με εικόνες διαφόρων πειραματικών οργάνων, οι οποίες ταξινομούνται και αξιοποιούνται για τη δημιουργία ενός ακριβούς και αποτελεσματικού μοντέλου αναγνώρισης. Η διαδικασία ανάπτυξης του προγράμματος αυτού ξεκινά με τη συλλογή εικόνων από διάφορα όργανα φυσικής. Στη συνέχεια οι εικόνες αυτές εισάγονται στην πλατφόρμα Teachable Machine καταταγμένες σε κατηγορίες σύμφωνα με την ονομασία τους. Στη συνέχεια, η πλατφόρμα χρησιμοποιεί μηχανισμούς μάθησης προκειμένου να εκπαιδεύσει το μοντέλο αναγνώρισης. Έπειτα, ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να φορτώσει μία φωτογραφία οποιουδήποτε πειραματικού οργάνου φυσικής επιθυμεί, και η πλατφόρμα θα το αναγνωρίσει. Το προτεινόμενο σύστημα συνιστά ένα καινοτόμο εργαλείο στην εκπαίδευση, διευκολύνοντας τόσο τους μαθητές όσο και τους εκπαιδευτικούς στην ταυτοποίηση και κατανόηση των πειραματικών οργάνων. Η ευχρηστία και η υψηλή ακρίβεια του συστήματος δημιουργούν νέες προοπτικές για την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στη διδασκαλία, συμβάλλοντας στη βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας.

Λέξεις-κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Εκπαίδευση, Αναγνώριση Εικόνας, Teachable Machine, Φυσική

Η Πολιτιστική Κληρονομιά της Αιανής

Μαρία Ανουλίδου

Προπτυχιακή Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής
Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09503@uoi.gr

Ζωή Βαβλιάρα

Προπτυχιακή Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής
Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09503@uoi.gr

Φωτεινή Γκόρου

Προπτυχιακή Φοιτήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής
Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09525@uoi.gr

Δημήτριος Μέτσкас

Προπτυχιακός Φοιτητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής
Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09606@uoi.gr

Κωνσταντίνος Μπενέκος

Προπτυχιακός Φοιτητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής
Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

el09281@uoi.gr

Η παρούσα εργασία εξετάζει την πολιτιστική κληρονομιά της Αιανής Κοζάνης, εστιάζοντας στα τοπικά έθιμα, τις παραδοσιακές φορεσιές και τα παραδοσιακά τραγούδια. Στόχος της έρευνας υπήρξε η διερεύνηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αιανής στη σύγχρονη κοινωνία και η εξέταση του τρόπου με τον οποίο οι νεότερες γενιές συμμετέχουν στη διατήρηση και εξέλιξή της, καθώς και η ανάδειξη των λόγων που οδηγούν τους κατοίκους στη διατήρηση και αναπαραγωγή αυτών των πολιτιστικών στοιχείων. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε βασίστηκε στην επιτόπια έρευνα, η οποία περιελάμβανε συνεντεύξεις με διαφορετικές ομάδες της τοπικής κοινωνίας: ηλικιωμένες γυναίκες που ασχολούνται με τα έθιμα και τα παραδοσιακά τραγούδια, τον πρόεδρο της κοινότητας, τη χοροδιδάσκαλο του πολιτιστικού συλλόγου αλλά και μαθητές που συμμετέχουν ενεργά στις εκδηλώσεις του χωριού. Επιπλέον, αξιοποιήθηκε η άμεση παρατήρηση τοπικών εθίμων και πολιτιστικών εκδηλώσεων, προκειμένου να αποτυπωθεί η ζωντανή παράδοση. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τη σημασία των παραδοσιακών τραγουδιών ως μέσο κοινωνικής έκφρασης, με τραγούδια αφιερωμένα σε κοινωνικές περιστάσεις, όπως γάμοι, θρησκευτικές γιορτές, ακόμα και μοιρολόγια. Οι φορεσιές και τα τραγούδια δεν έχουν υποστεί αλλαγές με την πάροδο του χρόνου και παραμένουν ακόμα και σήμερα σημαντικά στοιχεία της τοπικής ταυτότητας. Αναφορά έγινε και στο έθιμο

των Λαζαρίνων, το οποίο συνεχίζει να τελείται, διατηρώντας τη σύνδεση με το παρελθόν. Οι συνεντευξιαζόμενοι ανέλυσαν τους λόγους που τους ώθησαν να συμμετέχουν στη διατήρηση της παράδοσης, τονίζοντας τόσο την προσωπική τους αγάπη για τον πολιτισμό όσο και τη συλλογική ευθύνη για τη μεταβίβαση των εθίμων στις επόμενες γενιές. Η έρευνα κατέδειξε ότι η πολιτιστική κληρονομιά της Αιανής δεν αποτελεί απλώς ένα στατικό ιστορικό αποτύπωμα, αλλά ένα ζωντανό κομμάτι της κοινωνίας, που συνεχίζει να διατηρείται μέσω συλλογικών και ατομικών προσπαθειών. Τα παιδιά της κοινότητας συμμετέχουν ενεργά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει τη διαγενεακή μεταβίβαση της παράδοσης. Συνολικά, η μελέτη αυτή αναδεικνύει τη σημασία της λαογραφικής έρευνας στη διατήρηση και καταγραφή των πολιτιστικών στοιχείων, ενισχύοντας τη γνώση για τη συνέχιση της πολιτιστικής ταυτότητας της Αιανής.

Λέξεις-κλειδιά: Πολιτιστική κληρονομιά, Παράδοση, Έθιμα, Παραδοσιακά τραγούδια, Συνεντεύξεις

Το Κουτί της Καλής Πράξης – Ενίσχυση της Θετικής Συμπεριφοράς στον Σχολικό Χώρο

Ιωάννα Νάστου

Καθηγήτρια Αγγλικών στην Αβάθμια Εκπ/ση

nastoui@yahoo.gr

Ελένη Δημάρη

Διευθύντρια 4^{ου} Δ.Σ. Ανατολής Ιωαννίνων

elenidimari@gmail.com

Η δράση «*Το Κουτί της Καλής Πράξης*» είναι μια παιδαγωγική παρέμβαση που έχει στόχο την καλλιέργεια θετικών στάσεων, αξιών και κοινωνικής ευαισθησίας στους μαθητές, μέσα από μια βιωματική και συμμετοχική διαδικασία. Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο της προώθησης της ενεργούς πολιτειότητας και αποτελεί φυσική προέκταση της δράσης «*Το Μηνύματος της Ημέρας*» στον σχολικό χώρο. «*Το Κουτί της Καλής Πράξης*» έχει τοποθετηθεί στην είσοδο του σχολείου σε εμφανές και προσβάσιμο σημείο από όλους τους μαθητές του δημοτικού σχολείου, δίπλα στο

καβαλέτο με «*Το Μήνυμα της Ημέρας*». Οι μαθητές καλούνται να καταγράψουν σε ειδικά χαρτάκια μια καλή πράξη που έκαναν στον σχολικό ή στον ευρύτερο κοινωνικό τους περίγυρο. Οι πράξεις αυτές διαβάζονται από τη διευθύντρια του σχολείου κάθε μήνα στην πρωινή συγκέντρωση με στόχο την έμπνευση και την ενίσχυση των θετικών προτύπων. Οι βασικοί στόχοι της δράσης είναι: 1. Η ενίσχυση της αυτοπαρατήρησης, της ενδοσκόπησης και της συνειδητής συμπεριφοράς. 2. Η καλλιέργεια ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης και υπευθυνότητας. 3. Η αναγνώριση της αξίας των μικρών, καθημερινών πράξεων καλοσύνης. 4. Η ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας μέσα από ένα θετικό και υποστηρικτικό πλαίσιο. Μεθοδολογικά, βασίζεται στις αρχές της βιωματικής μάθησης, της κοινωνικοπολιτισμικής θεωρίας και της προώθησης και καλλιέργειας της συναισθηματικής νοημοσύνης στην εκπαίδευση. Η δράση ενεργοποιεί μηχανισμούς ενσυναίσθησης, εσωτερίκευσης των αξιών και ανάπτυξης της μεταγνωστικής ικανότητας. Επιπλέον, λειτουργεί προληπτικά και αντισταθμιστικά, συμβάλλοντας στην αποτροπή και την καταπολέμηση φαινομένων αρχόμενης βίας, σχολικής επιθετικότητας και κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς αναδεικνύει και ενισχύει τις θετικές πράξεις έναντι της αδιαφορίας, της απομόνωσης ή της σύγκρουσης. Η δράση προωθεί την ενεργό πολιτειότητα από νεαρή ηλικία, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να συνειδητοποιούν την επίδραση των πράξεών τους στο σύνολο και να αναλαμβάνουν προσωπική ευθύνη για τη διαμόρφωση ενός θετικού και συνεργατικού σχολικού κλίματος. Η απήχηση στους μαθητές είναι εξαιρετικά θετική. Παρατηρείται αυξημένη συμμετοχή και ενδιαφέρον για τη διαδικασία, καθώς και ενδυνάμωση των διαπροσωπικών σχέσεων. Οι μαθητές αισθάνονται ότι η φωνή τους ακούγεται και ότι οι πράξεις τους έχουν νόημα και αναγνώριση. Συνολικά, «*Το Κουτί της Καλής Πράξης*» αποτελεί ένα εύχρηστο και εύελκτο εργαλείο για τη συναισθηματική, πολιτική και κοινωνική αγωγή των μαθητών, μετατρέποντας τη σχολική καθημερινότητα σε χώρο καλλιέργειας αξιών, προσωπικής ανάπτυξης και ουσιαστικής αλληλεπίδρασης.

Λέξεις κλειδιά: Ενσυναίσθηση, Θετική στάση, Σχολική Κοινότητα, Αξίες, Πολιτειότητα

Εξατομίκευση μαθησιακού υλικού από ψυχοβιολογική οπτική

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλολόγος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος
Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε
ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής
dimoulask@yahoo.gr

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών,
MSc, αν. Διαχειριστής
euripides5@hotmail.com

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ
ellivelliou14@gmail.com

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας
dorapapadim@gmail.com

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων
akoutsavlaki@yahoo.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής
Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν
ύστέρων»», koinsepektionysteron@gmail.com

Είναι γεγονός, ότι οι μαθητές, στην τάξη, δεν είναι ίδιοι, στις δυνατότητές τους. Και
εδώ είναι που προκύπτει το πρόβλημα. Ποιο είναι το επίπεδο, στο οποίο θα πρέπει
να έχει προσαρμοστεί το διδακτικό υλικό τού εκπαιδευτικού; Υπάρχουν διαφορές,
ανάμεσα στα φύλα, σε τομείς του επιστητού, οι οποίες αντικατοπτρίζονται στις
επιδόσεις τους, ήδη, στο σχολείο. Εδώ, αποδεικνύεται (φαίνεται αυτό, από την
βαθμολογία τους), ότι τα αγόρια επιδίδονται, με περισσότερη επιτυχία, σε

πληροφοριακά μαθήματα, που απαιτούν σύλληψη σχέσεων χώρου και αριθμητική ικανότητα, αλλά και μηχανικές δεξιότητες, έναντι των κοριτσιών, τα οποία έχουν, γενικά, καλύτερες επιδόσεις, από τα αγόρια, στα μαθήματα, που απαιτούν, ιδίως, αντιληπτική ταχύτητα, μνήμη, γλωσσική ευχέρεια και ακρίβεια. Πόθεν, όμως, μη στεγανή αυτή η διαφορά; Στόχος (η επιμονή στον οποίο κατέδειξε, δευτερογενώς, και τις απαντήσεις, σε αυτό) ήταν, μελετώντας την φυλοορμονοσυμπεριφορά τους, η ασφαλέστερη, δυνατή, άποψη, για την ψυχοβιοπαθολογία εκατοντάδων προσώπων, ιδιαίτερου ψυχοφυλοβιοπαθολογικού ενδιαφέροντος, από την παγκόσμια ιστορία, τα οποία θα αποτελούσαν το αντικείμενο της μηνιαίας, περιοδικής, σειράς του Μορφωτικού Οργανισμού Ψυχοβιοανάλυσης «ἐκ τῶν ὑστέρων» «Η Ψυχοβιοπαθολογία στην Ιστορία». Οι (μαθηματικοί) υπολογισμοί έγιναν, βιβλιογραφικά, με βάση (ανθρωπολογικά / βιολογικά / φυλικά / γονιδιακά:) βιομετρικά στοιχεία, σε όλους τους δυνατούς συνδυασμούς χαρακτήρων {δευτερευόντων [Α. σωματικών (στήθος / μαστός, τρίχωμα, καρωτίδα / φωνή, λεκάνη, σκελετός / μύες)] και πρωτευόντων [Β. γεννητικών (σπερματικό επιθήλιο, πόροι, γεννητικός ύβος, γεννητική σχισμή)], επί Γ. σεξουαλικού ενστίκτου (τάση, τρόπος πλησιάσματος, αισθήσεις, ενεργητικότητας), προς Δ. συμπεριφορά (αισθηματική ζωή, νοητικές ικανότητες, απασχόληση, ντύσιμο). Ευρέθηκε, ότι άνδρες (α) και γυναίκες (γ) κείνται [μικτά (αγ)], μεταξύ των συνδυασμών 3 βασικών σωματικών ιδιοτήτων [(Αα, Αγ, Ααγ)=] χ 3 γεννητικά μέρη [(Βα, Βγ, Βαγ) =] $9 \chi 3$ σεξουαλικές τάσεις [(Γα, Γγ, Γαγ)=] $27 \chi 3$ ψυχολογικές ιδιότητες [(Δα, Δβ, Δγ)=] σε 81 ομάδες, σε καθεμιά των οποίων εμπεριέχονται {[4 (Α-Δ) παράγοντες] χ 4 (ανά παράγοντα) ιδιώματα =]16, σε (συνολικά:) 3 καταστάσεις (α, γ, αγ) 16 (παράγοντες χ ιδιώματα)=43.046.721 (/ 81)=} 531.441 ψυχοβιοφυλοϋποτύποι. Έτσι, η (επιφανειακά, μόνον, διαφοροποιούμενη, στα φύλα) ψυχοσωματική συμπεριφορά φτάνει, ως προς το φύλο, τους $(81 \chi 531.441=)$ 43.046.721 τύπους, οι οποίοι μπορούν να συμποσωθούν, αδρομερώς, στους 81, αυτούς, συνδυασμούς, φαινοτυπικά, μόνον, διαφοροποιούμενοι στα φύλα. Μένοντας στον «φαινότυπο» του παιδιού, δεν είναι δυνατή η γνώση των (σχετικών με το φύλο) τάσεών του. Ο φαινομενικός διαχωρισμός των ανθρώπων σε φύλα πολύ λίγο ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, όπως αυτή υπαγορεύεται από το βιοψυχολογικό υπόστρωμά τους. Δεν υπάρχουν φύλα, αλλ' ο «άνθρωπος», που εκτελεί λειτουργίες, οι οποίες

κινούνται, φυλοορμονικά, σε ένα συνεχές, τα δύο άκρα του οποίου καταλαμβάνουν τα – θεωρητικά – απόλυτα αρσενικό και θηλυκό, μεταξύ των οποίων υπάρχει η μίξη του αρσενικού προς το θηλυκό και του θηλυκού προς το αρσενικό, αποδίδοντας, στην όλη συμπεριφορά, πάμπολλους τύπους, που, μόνον επιφανειακά, διαφοροποιούνται στα φύλα. Δεδομένου, ότι η μάθηση διαλειτουργείται ορμονοεγκεφαλικά, εξηγείται ο μη αυστηρός διαχωρισμός των φύλων, κατά την επίδοσή τους, εύρημα, τα μάλιστα, χρήσιμο, στο μαθησιακό έργο του δασκάλου. Η διδασκαλία πρέπει να είναι σύμφωνη με την υποκρυπτόμενη (κάτω από την αδρομερή διαφοροποίηση στα δύο φύλα) απίστευτη – σε αριθμό – φυλική ποικιλία, στο παιδί, εξατομικευόμενη, έτσι, κατά τις (από την βιοψυχολογία του) μαθησιακές δυνατότητές του.

Λέξεις-κλειδιά: φύλο, φαινότυπος, γονότυπος, μάθηση, ατομικές μαθησιακές διαφορές

Πρακτική ολοομαδικού αυτοδιαχειριστικού μαθήματος, από τα ίδια τα παιδιά

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας

dorapapadim@gmail.com

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλολόγος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής

dimoulask@yahoo.gr

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, MSc, αν. Διαχειριστής

euripides5@hotmail.com

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ
ellivelliou14@gmail.com

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων
akoutsavlaki@yahoo.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής
Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν
ύστέρων»», koinsepektionysteron@gmail.com

Η μετατροπή τού (με τα θρανία το ένα πίσω από το άλλο, απέναντι από την έδρα του δάσκαλου) μετωπικού συστήματος σε (καταργούμενης της έδρας του δάσκαλου) υποομάδες, λειτουργούσες (λόγω σύσφιγξης των διατομικών σχέσεων, μέσα στην υποομάδα, για αντιμετώπιση των άλλων υποομάδων) ανταγωνιστικά, μεταξύ τους, δεν δίνει, στην τάξη, την (εν τω όλω της τάξης, με συναγωνισμό) μαθητοκεντρικότητα, που επιζητούμε. Σκοπός της πρακτικής ήταν η μαθητοκεντρικότητα της τάξης ως όλου, με τον δάσκαλο, από κυρίαρχο της τάξης, απλά, συντονιστή του μαθήματος, που θα διεξάγεται, μη ανταγωνιστικά, αλλά (καθώς ο υποομαδικός ανταγωνισμός, με την διάλυση των υποομάδων, φυσιολογικά, μετριάζεται) συναγωνιστικά, μεταξύ τους, από τα ίδια τα παιδιά. Η πρακτική εφαρμοζόταν σε σχολικές μονάδες, δευτεροβάθμιας (κυρίως, κάθε τύπου) εκπαίδευσης, από 1979 έως 2013. Η μεθοδολογία της βασίζεται στην μετατροπή της μετωπικής σε (εντελώς, απευθείας, χωρίς το πέρασμα από τον υποομαδισμό της τάξης) κυκλική θρανιοτοποθέτηση, που μετατρέπει τις (παράλληλες, του μετωπικού) ατομικές και τις (περιχαρακωμένες, στην υποομάδα) διατομικές δράσεις σε ομαδική δράση, στην οποία, τώρα, θα μπορούν, εκ των πραγμάτων, να έχουν, όλοι την ίδια ευκαιρία να είναι συνδημιουργοί του κοινού έργου της τάξης. Αρχικά, σχεδιάζεται κοινωνιόγραμμα, για τις σχέσεις των παιδιών, στο τμήμα, και ακολουθεί συζήτηση, για το καταστατικό λειτουργίας της τάξης, σύνταξη και υπογραφή του. Η συνεδρίαση των παιδιών διεξάγεται ως εξής. Από την προηγούμενη, τα παιδιά ενημερώνονται, για το μάθημα της ημέρας, για να το επεξεργαστούν. Ύστερα από βραχύτατη αφορμησιακή εισήγηση

του δάσκαλου, η τάξη γίνεται ένα απέραντο εργαστήριο. Το κάθε παιδί, έχοντας, πλήρη, εικόνα της δράσης των άλλων, μπορεί να είναι ρυθμιστής του αποτελέσματος. Το μάθημα είναι μια (ενιαία, χωρίς εξέταση και παράδοση) πλατφόρμα συζήτησης. Ασφαλώς, μαζί με την έδρα, έχει καταργηθεί και ο πίνακας, αντικαθιστάμενος (στην περίοδο εφαρμογής της πρακτικής, αυτό γινόταν σε χαρτόνια, προς επίδειξη, στους άλλους), από οθόνη τάμπλετς, όσων και τα παιδιά της τάξης. Το κάθε παιδί θα μπορεί να στείλει γράψει ό,τι θέλει, μ' αυτό, στα άλλα παιδιά, τα οποία θα μπορούν και να συμμετέχουν, σε ό,τι έκανε, διαδραστικά, για το όποιο, κοινό, αποτέλεσμα. Το παραγόμενο προϊόν αποτυπώνεται σε (κοινόχρηστα, διαγωνισμικού τύπου, εξελισσόμενα) βιβλία, από τα παιδιά, για κάθε μάθημα, για όλα τα ενδιαφέροντα, ως «Ελεύθερη Προαιρετική Εργασία, για το σπίτι». Τέλος εβδομάδας, μήνα, τριμήνου, τετραμήνου, εξαμήνου, έτους, το Διοικητικό Μαθητικό Συμβούλιο προβαίνει στην κρίση τους. Όλες οι συμμετοχές έχουν τύχη, στους Διαγωνισμούς. Είναι, απλά, θέμα κατάταξης. Στα χρόνια εφαρμογής της πρακτικής, χορηγούνταν, ως έπαθλα, τίτλοι, από το Διοικητικό Μαθητικό Συμβούλιο, και βιβλία, από τον δάσκαλο. Καθότι τα παιδιά συνδημιουργοί του μαθήματος, προβαίνουν στην αξιολόγησή του. Τα δελτία αξιολόγησης συλλέγονται, τέλος κάθε εβδομάδας, μήνα, τριμήνου, τετραμήνου, εξαμήνου, έτους, για εξαγωγή του μέσου όρου βαθμολογίας, από το τμήμα, για κάθε παιδί, με τον δάσκαλο να έχει, με σύμβουλο το κοινωνιόγραμμα, την όποια (αν θα) του δίνεται δυνατότητα τροποποιητικής παρέμβασης. Τα θετικά αποτελέσματα αποτυπώνονται στην επιστημονική εξέλιξη των παιδιών, η οποία (θετικά σχόλια και τρίτων, κατατεθειμένα, με την δραστηριότητα των παιδιών, στο «Αρχείο Μαθητικής Δημιουργίας») οφειλόταν (και) στην πρακτική, αυτή, που, όμως, λόγω της κόπωσης, που συνεπάγεται, για τον δάσκαλο, αν και θετικότερης αποδοχής, δεν είχε απήχηση.

Λέξεις-κλειδιά: αυτορρύθμιση τάξης, ομαδοσυνεργατικό μάθημα, αυτομάθημα, αυτομάθηση μάθησης, διασταυρωτική αυτοαξιολόγηση

Ερευνητική αποκάλυψη της αντιδραστικής διαμόρφωσης εναντιότητας σε φιλική σχέση

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων

akoutsavlaki@yahoo.com

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλολόγος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος
Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε
ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής

dimoulask@yahoo.gr

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών,
MSc, αν. Διαχειριστής

euripides5@hotmail.com

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ

ellivelliou14@gmail.com

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας

dorapapadim@gmail.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής
Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν
ύστέρων»», koinsepektonysteron@gmail.com

Η επιθετική ενέργεια έχει, πάντα, την (μικρή ή μεγάλη) προϋστορία της, η οποία δεν
αναγνωρίζεται, εύκολα, έγκαιρα, καθώς, όχι λίγες φορές, άκρως επιμελημένα,
κρύβεται, πίσω από μια αγαπητική στάση, μέχρις ότου δοθεί η ευκαιρία να
εκφρασθεί, και είναι, ακριβώς, αυτή η περίπτωση, που πρέπει να απασχολεί,

προλαμβάνοντας, έτσι, αντί καταστέλλοντας, τις επιθετικές ενέργειες, πράγμα, που, ομολογουμένως, αντί να λύσει, απλώς, καταλύει το πρόβλημα. Με σκοπό να δειχτεί αν τα αγόρια ή τα κορίτσια είναι πιο επιθετικά, καταγράφηκε η συμπεριφορά των παιδιών (12-18 ετών) σχολικού συγκροτήματος, στις ώρες διαλείμματος, για ένα χρόνο. Η (φυσική, ως το μόνο είδος έρευνας, που θα μπορούσε να γίνει) παρατήρηση έγινε στις ώρες διαλείμματος και η επεξεργασία των αποτελεσμάτων στο γραφείο του παρόντος φορέα. Επιλέχθηκε η συγχρονική μέθοδος (μέθοδος των επάλληλων ομάδων), σύμφωνα με την οποία επιλέγονται, συγχρόνως, πολλές ομάδες ατόμων, μία από κάθε ηλικία, οι οποίες εξετάζονται, όλες, συγχρόνως, μία, μόνον, φορά. Με βάση ψυχολογική κλίμακα εκτίμησης [έμμεσος τρόπος χειρισμού της μεταβλητής της επιθετικότητας, κατά την εμφάνισή της (χρόνος και είδος έκφασής της)], διακρίθηκαν τα παιδιά, ανάλογα με τον βαθμό, που συγκέντρωσαν, στην κλίμακα αυτή, συσχετίζοντας τον χρόνο με το είδος έκφασής της. Το ερώτημα ήταν αν υπάρχει σχέση χρόνου και τρόπου εμφάνισης της επιθετικότητας, σε μια αφορμή, γι' αυτήν, σε ένα ομαδοποιητικό πλαίσιο. Παρατηρήθηκε, ότι τα παιδιά συναθροίζονταν (χωρίς μόνιμη συγκρότηση) σε υποομάδες ίδιας ηλικίας, πράγμα, που βοήθησε, στην ομαδοποίηση των παρατηρήσεων. Έγιναν συγκρίσεις φύλων και ηλικιών. Από την ανάλυση παραγόντων, συσχετίζοντας χρόνο εμφάνισης και είδος έκφασής της επιθετικότητας, ευρέθηκε, ότι, στην κάθε αφορμή διαπληκτισμού, τα αγόρια ήσαν επιθετικά, χωρίς αναστολές, αμέσως, ευθέως, τα δε κορίτσια άφηναν την επιθετική συμπεριφορά τους, για αργότερα, εκφράζοντάς την, ως τότε, πλαγίως, με, προσωρινά, φαινομενικώς, αγαπητική συμπεριφορά, έως την κατάλληλη ευκαιρία, για την καθαρή εμφάνισή της. Φαίνεται, ότι οι άνθρωποι είναι, πάντα, προετοιμασμένοι, για επιθετικότητα, που, αδρομερώς, οι άντρες την εκφράζουν, αμέσως, ευθέως, και οι γυναίκες την αναστέλλουν, εκφράζοντάς την με, επιφανειακά, αγαπητικούς τρόπους, για ευχερέστερους χρόνους. Φαίνεται, έτσι, ότι η συμπεριφορά είναι, πάντα (εξ υπαρχής, όπως επιβεβαιώνεται, από τις αμυντικές, προκαταβολικά επιθετικοϋπερασπιστικές κινήσεις του εμβρύου), ενάντια, αλλά προτιμάται (όπως επιβεβαιώνεται, από τις παράτυπες συμπεριφορές, όταν οι άνθρωποι είναι σίγουροι, ότι δεν τους βλέπουν, για τον φόβο συνεπειών), ίσως, λόγω ψυχοβιοκοινωνικού κόστους, να την εκφράσουν με πλάγιους (κοινωνικά, αποδεκτούς) τρόπους. Αυτό, μέχρις ότου, ίσως, λόγω

ψυχοβιοχρωμοσωμοφυλοορμονικού κόστους, την εκβράσουν, ανοιχτά, αγριότερη, μάλιστα, από πριν. Αυτό επιβεβαιώνει την εργαστηριακή σύνδεση των ανδροορμονών (περισσότερων, στον άνδρα) με την εναντιότητα και των θηλεορμονών (περισσότερων, στην γυναίκα) με την υποχωρητικότητα. Χωρίς, βέβαια, στεγανό διαχωρισμό, δεδομένης της γονοτυπικής διαφυλοορμονικής εμπεριχώρησης, από απώθηση ορμονών του αντίθετου φύλου, καθώς τα φύλα είναι μεν δύο, ακόμα και στον (μη όντος, ποτέ, εντελώς, γνήσιου) ερμαφροδιτισμό, αλλά δεν υπάρχουν, γονοτυπικώς, στεγανά, μεταξύ των φυλοορμονικών τάσεων των φύλων, πλην φυλοορμονική αλληλοόσμωση, μεταξύ των, έτσι, που, στην ουσία, δεν υπάρχει άνδρας και γυναίκα, αλλά αρσενικό και θηλυκό. Φαίνεται, ότι οι άνθρωποι είναι, πάντα, επιθετικά, προετοιμασμένοι, αλλά την επιθετικότητά τους, αδρομερώς, οι άντρες την εκφράζουν, αμέσως, ευθέως, και οι γυναίκες την αναστέλλουν, εκφράζοντάς την με, επιφανειακά, αγαπητικούς τρόπους, για ευχερέστερους χρόνους.

Λέξεις-κλειδιά: επιθετικότητα, φυλοορμονική αλληλοόσμωση, εναντιότητα, αντιδραστική διαμόρφωση, αγάπη

Νευροψυχολογική παρουσίαση του προβλήματος ασφαλούς, έγκαιρης, ερμηνείας του συναισθήματος των μικρών παιδιών

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ
ellivelliou14@gmail.com

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλόλογος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος
Φιλόλογων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε
ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής
dimoulask@yahoo.gr

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών,
MSc, αν. Διαχειριστής

euripides5@hotmail.com

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας

dorapapadim@gmail.com

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων

akoutsavlaki@yahoo.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής
Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν
ύστέρων»», koinsepektionysteron@gmail.com

Το πρόσωπο είναι το σημαντικότερο, μη λεκτικό, μέσο επικοινωνίας και παίζει τον πιο καθοριστικό ρόλο, στην ερμηνεία των μηνυμάτων του ατόμου. Η μεταβλητότητα των συναισθημάτων του κάνει την ερμηνεία αυτή πολυπλοκότερη. Ο σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να μελετήσει, νευροψυχολογικά, την συγκινησιακή έκφραση του παιδιού, μέσα από το τι συμβαίνει μεταξύ βίωσης και έκφρασης, όπως και αποβίωσης – αποέκφρασης, του συναισθήματός του. Στο πείραμα αυτό μπορούσε να πάρει μέρος το οιοδήποτε παιδί, ηλικίας -6+, -9+, -11+, μεσαίου, κοινωνικοοικονομικοπολιτισμικού, στρώματος. Έλαβαν μέρος, με τυχαία (αναρτημένη ανακοίνωση, σε όλους τους υπεραστικούς σταθμούς των μέσων μαζικής μεταφοράς, για ένα χρόνο) δειγματοληψία (ανά 24 αγόρια και 24 κορίτσια, στις ηλικίες αυτές =) 144 παιδιά. Το πείραμα ήταν ενδοϋποκειμενικό. Έτσι, ελέγχθηκε η πιθανότητα επίδρασης των σχετικών υποκειμενικών μεταβλητών. Ο έλεγχος των σχετικών μεταβλητών της διαδοχής επιτεύχθηκε με την εναλλαγή όλων των (πιθανών) περιπτώσεων, μεταξύ των φάσεων ελέγχου τής (πριν αρχίσει η διαδικασία) ουδέτερης κατάστασης του προσώπου και (με εισαγωγή, φανταστικής, αηδιαστικής εικόνας της επιλογής του υποκειμένου, για την αποβίωση και αποέκφραση του

συναισθήματος) αναμονής (αυτής της εισαγωγής) και (με την εισαγωγή της) εμπλοκής της, στην βίωση - έκφραση και αποβίωση - αποέκφραση, με (ύστερα από την κατάσταση ουδετερότητας) ακρόαση λυπηρής και χαρούμενης μουσικής, της επιλογής (σε κλίμακα προτίμησης 1-7) του υποκειμένου, από πίνακα μουσικών επιδράσεων δημιουργίας συναισθημάτων, ειδικά για Λύπη και Χαρά, περίξ των οποίων θα συνεγείρονταν, αν αυτό συνέβαινε, όλο το συναισθηματικό φάσμα. Η διαφορά μεταξύ των εναλλαγών, πρακτικά, ήταν ελάχιστη. Η όλη διαδικασία συνέβαινε ατομικά, σε στούντιο, και βιντεοσκοπήθηκε. Τις ταινίες, που σχηματίστηκαν, είδαν, χωρίς ήχο, για αποφυγή επηρεασμού, κατά μόνας, τέσσερις (επίσης, μεσαίου, κοινωνικοοικονομικοπολιτισμικού, στρώματος) Κριτές (δύο άντρες και δύο γυναίκες), που, με τον ίδιο δειγματοληπτικό τρόπο των Υποκειμένων, εξεδήλωσαν το ενδιαφέρον αυτό. Τα σχετικά μαθήματα αναγνώρισης συναισθημάτων, στο πρόσωπο, στους κριτές, παρέδωσε ο πειραματιστής και κράτησαν ένα χρόνο. Χρησιμοποιήθηκαν, για στατιστική ανάλυση των δεδομένων (από τα Υποκείμενα και από τους Κριτές), τα Wilcoxon και Whitney Mann tests. Βέβαια, τα ωφέλιμα στοιχεία ήσαν μόνο στην Αηδία, στην Λύπη, και στην Ευτυχία. Τα περισσότερα αποτελέσματα ήσαν, στατιστικώς, σημαντικά. Βέβαια, και όπου αυτά δεν ήσαν τέτοια, πολύ ωφέλιμες μας στάθηκαν διάφορες συγκρίσεις μεταξύ παραγόντων και καταστάσεων. Με την ανάγνωση των πινάκων μπορέσαμε να 'δούμε ότι και αυτά είχαν την αξία τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν τα εξής: Το συναίσθημα, στα παιδιά, εκφράζεται πολύ λιγότερο απ' ό,τι βιώνεται. Την καλύτερη επίδοση την έχουν τα εννιάχρονα παιδιά, έναντι των εξάχρονων, χωρίς να υπολείπονται και τα εντεκάχρονα, έναντι των εξάχρονων, ενώ μεταξύ εννιάχρονων και ενδεκάχρονων παιδιών δεν υπάρχει διαφορά. Την νευροψυχολογική εκφραστική ωρίμανση (στην βίωση του συναισθήματος, δεν υπάρχουν, ουσιώδεις, διαφορές) φαίνεται να αναχαιτίζουν ψυχοκοινωνικοί λόγοι, στα μεγαλύτερα παιδιά, κυρίως στα αγόρια. Αυτά φαίνονται και στην μεταβλητότητα του συναισθήματος, βίωσης και έκφρασης, που είναι καλύτερη στα εννιάχρονα, αλλά και στα ενδεκάχρονα παιδιά, χωρίς διαφορά, μεταξύ τους, κυρίως στα κορίτσια, περισσότερο στα θετικά συναισθήματα, έναντι των εξάχρονων παιδιών. Το εκφραστικό αποτέλεσμα είναι συνδυασμός νευροψυχολογικής ωρίμανσης (ηλικία) και ψυχοκοινωνικών λόγων (φύλο), στην γενική, εκφραστική, ικανότητα, στο πλαίσιο της οποίας διαφορίζονται, με τον καιρό,

τα συναισθήματα. Συμπέρασμα, άκρως, χρήσιμο στους πρωτοβάθμιους εκπαιδευτικούς.

Λέξεις-κλειδιά: παιδί, βίωμα, συναίσθημα, πρόσωπο, έκφραση

**Ο ζωτικός προσωπικός χώρος, ως παράγοντας
ψυχοσωματικής υγείας, ληπτέος υπόψη στον σχεδιασμό
αιθουσών κάθε τύπου και επιπέδου εκπαίδευσης**

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών,
MSc, αν. Διαχειριστής

euripides5@hotmail.com

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλολόγος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος
Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε
ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής

dimoulask@yahoo.gr

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ

ellivelliou14@gmail.com

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας

dorapapadim@gmail.com

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων

akoutsavlaki@yahoo.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «ἐκ τῶν ὑστέρων»», koinsepektionysteron@gmail.com

Είναι γεγονός, ότι ο κυριότερος παράγων ψυχικής υγείας, μέσα σε ένα χώρο, όπου εργάζονται πολλοί άνθρωποι, μαζί, είναι ο προσωπικός χώρος, που διαθέτουν, γύρω τους, και που ονομάζεται, ακριβώς, λόγω της μεγάλης βαρύτητάς του, ζωτικός. Η σχολική αίθουσα, κάθε τύπου και επιπέδου εκπαίδευσης, είναι ένας τέτοιος χώρος, όπου ο ζωτικός προσωπικός χώρος των εκπαιδευόμενων αποτελεί σοβαρό παράγοντα κατάστασης της ψυχοσωματικής υγείας των. Εδώ, εξετάσθηκε ο απαιτούμενος (από τα ίδια τα υποκείμενα, για αποφυγή ψυχολογικών εντάσεων, ανάμεσά τους, ως χρήστες του ίδιου χώρου), ελάχιστος, χώρος, για εξασφάλιση της ψυχοσωματικής υγείας των, από εντάσεις, οι οποίες, αναγκαστικά, εμφιλοχωρούν, σε τέτοια περιβάλλοντα, όπως μια αίθουσα μαθήματος. Στόχος, ειδικότερα, ήταν να δειχθεί, με βάση την (περί τον ζωτικό, προσωπικό, χώρο και την πυκνότητα του πληθυσμού) βιβλιογραφία, η προληπτική αυτοαποστασιοποίηση, πράγμα, που θα ωφελήσει, μελλοντικά (μέχρι τώρα, ο ζωτικός προσωπικός χώρος δεν φαίνεται να έχει ληφθεί, πουθενά, υπόψη, στην κατασκευή αιθουσών, οποιουδήποτε τύπου και επιπέδου εκπαίδευσης), στον σχεδιασμό δημόσιων χώρων, υπολογίζοντας στην ελάχιστη, επιβλητέα, χωρητικότητά τους, τουλάχιστον, για λόγους πρόληψης ψυχοσωματικής υγείας. Το ερωτηματολόγιο, που σχηματίσαμε, περιελάμβανε, μετά την καταγραφή των κοινωνιοδημογραφικών δεδομένων (ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση, επίπεδο εκπαίδευσης) των υποκειμένων, 11 ερωτήσεις, στις οποίες ζητήθηκε (στην κλίμακα Likert 1-7), από τους ερωτώμενους, να προσδιορίσουν την μικρότερη, επιτρεπτή, απόσταση των ατόμων, που τους προσεγγίζουν, προσπαθώντας να καταστεί φανερό, πόσον επηρεάζεται, σε αυτό, από την ιδιότητα (φύλο, κοινωνική και οικονομική θέση, εμφάνιση, συμπεριφορά, εθνότητα, είδος πιθανής φιλικής σχέσης) του ατόμου, που τους πλησιάζουν. Με δεδομένο, ότι, από την ηλικία των ~12 ετών, ο ζωτικός προσωπικός χώρος έχει την ίδια, ακριβώς, αντιμετώπιση, από όλα τα άτομα, για λόγους μεγαλύτερης ευχέρειας στην διαδικασία, αποφασίσθηκε η συμμετοχή ανεξάρτητα από ηλικία και από κλειστό χώρο, που, συνήθως, χρησιμοποιεί. Έλαβαν μέρος 245 άντρες και 202 γυναίκες, 19-

70 ετών, με το κύριο πλήθος υποκειμένων να συνωστίζεται περί το κέντρο του ηλικιακού, αυτού, φάσματος, κάθε τύπου οικογενειακής κατάστασης (γάμος, παιδιά), μορφωτικής βαθμίδας όλων των επιπέδων. Τα ευρεθέντα συγκρίθηκαν με τα (φυσιολογικά) αυτοαποστασιακά μέτρα [~μισό μ., 0,4572 ~ένα +- -ενάμισυ μ. 1,2192 (0,999144) ~δύο +- -δυόμισυ μ. 2,1336 (100,5240) ~τριάμισυ +- -τέσσερα μ. 3,6576 (399,8924) ~επτάμισυ+ μ. 7,55]. Για την στατιστική ανάλυση των στοιχείων, χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό δεδομένο SPSS. Υπολογιζομένου, ότι, κάθε άτομο χρειάζεται [$r^2 = 3,14 \text{ m}^2$ ανά άτομο («τετράγωνο packing»)], στατικά, απόσταση 1, 1,5, 2 μέτρων, και μετακινούμενα (μέση ταχύτητα βαδίσματος: 1,46 m/s) 0,73 m, κάθε άτομο θα έπρεπε (εξαγωνικός σχεδιασμός) να κινηθεί, τόσο, ώστε να διατηρηθεί σε απόσταση 2 μέτρων, από όλους τους άλλους. Όπου όλοι είναι στατικοί και κινούνται μαζί, ο πραγματικός απαιτούμενος χώρος, είναι $3,99 \text{ m}^2$. Με τον συνολικό χώρο, ανά άτομο, $3,14 (0,73+1)^2/0,9069 \text{ m}^2 = 10,36 \text{ m}^2$, η μέγιστη πληρότητα του κτιρίου ή δωματίου υπολογίζεται σε συνολική επιφάνεια αυτού του χώρου προς τον απαιτούμενο χώρο, ανά άτομο. Στην αδρομερή καταμέτρηση των φυσιολογικών αυτοαποστασιοποιήσεων, ειδικά, για τον λόγο αυτόν, βρέθηκε, ότι η αυτοαποστασιοποίηση είναι, στους άντρες, ελαφρώς περισσότερο, κυρίως, των μεγαλύτερων ηλικιών της υψηλότερης, εκπαιδευτικής, βαθμίδας. Το αποτέλεσμα είναι χρήσιμο, στον σχεδιασμό χώρων, φυσικά και των σχολικών αιθουσών, τουλάχιστον, για αποφυγή ψυχολογικών εντάσεων, ανάμεσα στους μαθητές, κάθε τύπου και βαθμίδας εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: ζωτικός προσωπικός χώρος, αυτοαποστασιοποίηση, πυκνότητα πληθυσμού, δημόσιος κλειστός χώρος, σχολική αίθουσα

Εξατομίκευση μαθησιακού υλικού από ψυχοβιολογική οπτική

Κωνσταντίνος Δημουλάς

Φιλολόγος–Νομοπολιτικός–Θεολόγος, Ψυχολόγος, ε.τ. Α΄ Σχ. Σύμβουλος Φιλολόγων και επιστημονικοπαιδαγωγικής καθοδήγησης κάθε ειδικότητας, πρ. αν. Δ/ντής Περ. Επιμ. Κέντρου Εκπ/κών, Διαχειριστής

dimoulask@yahoo.gr

Ευριπίδης Δημουλάς

Ηλεκτρολόγος Μηχανικός και Μηχανικός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών,
MSc, αν. Διαχειριστής

euripides5@hotmail.com

Έλλη Βέλλιου

Εικαστική εκπαιδευτικός, MSc «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος», Κοσμήτωρ

ellivelliou14@gmail.com

Θεοδώρα Παπαδημητρίου

Καθηγήτρια Γαλλικής Φιλολογίας και Γλώσσας, Γραμματέας

dorapapadim@gmail.com

Αγγελική Κουτσαβλάκη

Φιλολόγος – Μουσικός, Επί των Δημοσίων Σχέσεων

akoutsavlaki@yahoo.com

Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης Συλλογικής και Κοινωνικής
Ωφέλειας «Οργανισμός Ψυχοβιοαναλυτικής Μόρφωσης «έκ τῶν
ύστέρων»», koinsepektionysteron@gmail.com

Είναι γεγονός, ότι οι μαθητές, στην τάξη, δεν είναι ίδιοι, στις δυνατότητές τους. Και εδώ είναι που προκύπτει το πρόβλημα. Ποιο είναι το επίπεδο, στο οποίο θα πρέπει να έχει προσαρμοστεί το διδακτικό υλικό τού εκπαιδευτικού; Υπάρχουν διαφορές, ανάμεσα στα φύλα, σε τομείς του επιστητού, οι οποίες αντικατοπτρίζονται στις επιδόσεις τους, ήδη, στο σχολείο. Εδώ, αποδεικνύεται (φαίνεται αυτό, από την βαθμολογία τους), ότι τα αγόρια επιδίδονται, με περισσότερη επιτυχία, σε πληροφοριακά μαθήματα, που απαιτούν σύλληψη σχέσεων χώρου και αριθμητική ικανότητα, αλλά και μηχανικές δεξιότητες, έναντι των κοριτσιών, τα οποία έχουν, γενικά, καλύτερες επιδόσεις, από τα αγόρια, στα μαθήματα, που απαιτούν, ιδίως, αντιληπτική ταχύτητα, μνήμη, γλωσσική ευχέρεια και ακρίβεια. Πόθεν, όμως, μη στεγανή αυτή η διαφορά; Στόχος (η επιμονή στον οποίο κατέδειξε, δευτερογενώς, και τις απαντήσεις, σε αυτό) ήταν, μελετώντας την φυλοορμονοσυμπεριφορά τους, η ασφαλέστερη, δυνατή, άποψη, για την ψυχοβιοπαθολογία εκατοντάδων προσώπων,

ιδιαίτερου ψυχοφυλοβιοπαθολογικού ενδιαφέροντος, από την παγκόσμια ιστορία, τα οποία θα αποτελούσαν το αντικείμενο της μηνιαίας, περιοδικής, σειράς του Μορφωτικού Οργανισμού Ψυχοβιοανάλυσης «ἐκ τῶν ὑστέρων» «Η Ψυχοβιοπαθολογία στην Ιστορία». Οι (μαθηματικοί) υπολογισμοί έγιναν, βιβλιογραφικά, με βάση (ανθρωπολογικά / βιολογικά / φυλικά / γονιδιακά:) βιομετρικά στοιχεία, σε όλους τους δυνατούς συνδυασμούς χαρακτήρων {δευτερευόντων [Α. σωματικών (στήθος / μαστός, τρίχωμα, καρωτίδα / φωνή, λεκάνη, σκελετός / μύες)] και πρωτευόντων [Β. γεννητικών (σπερματικό επιθήλιο, πόροι, γεννητικός ύβος, γεννητική σχισμή)], επί Γ. σεξουαλικού ενστίκτου (τάση, τρόπος πλησιάσματος, αισθήσεις, ενεργητικότητας), προς Δ. συμπεριφορά (αισθηματική ζωή, νοητικές ικανότητες, απασχόληση, ντύσιμο). Ευρέθηκε, ότι άνδρες (α) και γυναίκες (γ) κείνται [μικτά (αγ)], μεταξύ των συνδυασμών 3 βασικών σωματικών ιδιοτήτων [(Αα, Αγ, Ααγ)=] χ 3 γεννητικά μέρη [(Βα, Βγ, Βαγ) =] $9 \chi 3$ σεξουαλικές τάσεις [(Γα, Γγ, Γαγ)=] $27 \chi 3$ ψυχολογικές ιδιότητες [(Δα, Δβ, Δγ)=] σε 81 ομάδες, σε καθεμιά των οποίων εμπεριέχονται {[4 (Α-Δ) παράγοντες] χ 4 (ανά παράγοντα) ιδιώματα =]16, σε (συνολικά:) 3 καταστάσεις (α, γ, αγ) 16 (παράγοντες χ ιδιώματα)=43.046.721 (/ 81)=} 531.441 ψυχοβιοφυλοϋποτύποι. Έτσι, η (επιφανειακά, μόνον, διαφοροποιούμενη, στα φύλα) ψυχοσωματική συμπεριφορά φτάνει, ως προς το φύλο, τους $(81 \chi 531.441=)$ 43.046.721 τύπους, οι οποίοι μπορούν να συμποσωθούν, αδρομερώς, στους 81, αυτούς, συνδυασμούς, φαινοτυπικά, μόνον, διαφοροποιούμενοι στα φύλα. Μένοντας στον «φαινότυπο» του παιδιού, δεν είναι δυνατή η γνώση των (σχετικών με το φύλο) τάσεών του. Ο φαινομενικός διαχωρισμός των ανθρώπων σε φύλα πολύ λίγο ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, όπως αυτή υπαγορεύεται από το βιοψυχολογικό υπόστρωμά τους. Δεν υπάρχουν φύλα, αλλ' ο «άνθρωπος», που εκτελεί λειτουργίες, οι οποίες κινούνται, φυλοορμονικά, σε ένα συνεχές, τα δύο άκρα του οποίου καταλαμβάνουν τα – θεωρητικά – απόλυτα αρσενικό και θηλυκό, μεταξύ των οποίων υπάρχει η μίξη του αρσενικού προς το θηλυκό και του θηλυκού προς το αρσενικό, αποδίδοντας, στην όλη συμπεριφορά, πάμπολλους τύπους, που, μόνον επιφανειακά, διαφοροποιούνται στα φύλα. Δεδομένου, ότι η μάθηση διαλειτουργείται ορμονοεγκεφαλικά, εξηγείται ο μη αυστηρός διαχωρισμός των φύλων, κατά την επίδοσή τους, εύρημα, τα μάλιστα, χρήσιμο, στο μαθησιακό έργο του δασκάλου. Η διδασκαλία πρέπει να είναι σύμφωνη

με την υποκρυπτόμενη (κάτω από την αδρομερή διαφοροποίηση στα δύο φύλα) απίστευτη – σε αριθμό – φυλική ποικιλία, στο παιδί, εξατομικευόμενη, έτσι, κατά τις (από την βιοψυχολογία του) μαθησιακές δυνατότητές του.

Λέξεις-κλειδιά: φύλο, φαινότυπος, γονότυπος, μάθηση, ατομικές μαθησιακές διαφορές